

เพลงพื้นบ้านภาคกลาง : กรณีศึกษาบ้านสามโก้ ตำบลสามโก้ อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง

ปริญญาานิพนธ์
ของ
ลักขณา ชุ่มพร

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา

พฤษภาคม 2555

เพลงพื้นบ้านภาคกลาง : กรณีศึกษาบ้านสามโก้ ตำบลสามโก้ อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยวิทยา

พฤษภาคม 2555

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เพลงพื้นบ้านภาคกลาง : กรณีศึกษาบ้านสามโก้ ตำบลสามโก้ อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา

พฤษภาคม 2555

ลักษณะ ชุมพร. (2555). เพลงพื้นบ้านภาคกลาง: กรณีศึกษาบ้านสามโก้ ตำบลสามโก้ อำเภอสสามโก้ จังหวัดอ่างทอง. ปริญญาานิพนธ์ ศป.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา อินทรสุนานนท์, รองศาสตราจารย์ ดร.มานพ วิสุทธิแพทย์.

การศึกษาวิจัยเพลงพื้นบ้านสามโก้ ตำบลสามโก้ อำเภอสสามโก้ จังหวัดอ่างทอง ในครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมาย 1.) ศึกษาวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้านสามโก้ ตำบลสามโก้ อำเภอสสามโก้ จังหวัดอ่างทอง 2.) ศึกษาเพลงพื้นบ้านสามโก้ ตำบลสามโก้ อำเภอสสามโก้ จังหวัดอ่างทอง

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพทั่วไปและวัฒนธรรมของบ้านสามโก้ ปัจจุบันตำบลสามโก้กำลังได้รับความเจริญในด้านต่างๆ เข้ามาผสมผสานกับวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม และมีสิ่งอำนวยความสะดวก รวมถึงหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเกิดขึ้นในพื้นที่อย่างมากมาย จึงเป็นเหตุให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในด้านวัฒนธรรมของชุมชน การร้องการเล่นเพลงพื้นบ้านในพื้นที่ชุมชนสามโก้มีความเกี่ยวข้องทางวัฒนธรรมในการไหว้ครูก่อนเริ่มทำการแสดง การขอขมาซึ่งกันและกันหลังจากจบการแสดงซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่ถือปฏิบัติสืบต่อมาโดยมิได้ขาด และวัฒนธรรมการแต่งกาย นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องของดำรงชีวิตแต่ละช่วงของฤดูกาลต่างๆ หรือ ช่วงเทศกาลงานประเพณีที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ซึ่งในปัจจุบันการร้องการเล่นเพลงพื้นบ้านดังกล่าวนี้มีได้มีเล่นในวิถีชีวิตหากแต่เป็นเพียงการร้องการเล่นในเชิงอนุรักษ์เท่านั้น

2. เพลงพื้นบ้านสามโก้ เป็นเพลงที่ใช้ร้องใช้เล่นกันสืบทอดโดยการร้องเล่นปากต่อปากรุ่นต่อรุ่นต่อกันมา และในช่วงเวลาหนึ่งเพลงเหล่านี้ก็เริ่มเลือนหายไปตามกาลเวลา ต่อมาอดีตผู้ใหญ่ ทองอาบ ไช้แก้ว และกลุ่มคณะพ่อเพลงและแม่เพลงที่รวมตัวกัน ได้ร่วมกันสืบค้น รวบรวมและรื้อฟื้นเพลงจากคนเก่าคนแก่ในท้องถิ่นที่ยังมีชีวิตอยู่ ให้กลับมาร้องเล่นได้อีกครั้งหนึ่ง เพลงพื้นบ้านสามโก้ที่จะทำการศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีจำนวน 15 เพลง ซึ่งจะพบว่าเพลงพื้นบ้านสามโก้มีลักษณะสำคัญที่ คือ เพลงพื้นบ้านสามโก้มีรูปแบบการร้องที่เข้าไปมาโดยการร้องทวนคำของลูกคู่ และมีการใช้ภาษาชาวบ้านทั่วไปที่ฟังแล้วเข้าใจง่าย นอกจากนี้ยังพบการใช้เทคนิคการร้องในรูปแบบต่างๆที่ทำให้บทเพลงมีความไพเราะ ได้แก่ การโหนเสียง การย้อยจังหวะ การรวบเสียง การทิ้งเสียง การลักจังหวะ การผันเสียง การโยนเสียง การปั้นคำ การม้วนเสียงและการซ้อนเสียง ส่วนในเรื่องทำนองของเพลงเป็นทำนองซ้ำๆที่มีความเรียบง่ายไม่ยาวเกินและไม่สลับซับซ้อน คำประพันธ์ที่ใช้ในเพลงจะเป็นคำประพันธ์ประเภทกลอนแปดหัวเดียวเป็นส่วนใหญ่ เนื้อหาของบทเพลงจะเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต การเกี่ยวพาราฮีและวรรณคดี โดยดนตรีที่ใช้ประกอบการร้องการเล่น จะเป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องประกอบจังหวะ คือ ฉิ่ง กรับ กลองรำมะนา รวมไปถึงการปรบมือตามจังหวะด้วย

CENTRAL THAI FOLK SONG : A CASE STUDY OF BAN SAMKO, SAMKO DISTRICT
ANGTHONG PROVINCE

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Fine Arts Degree in Ethnomusicology
at Srinakharinwirot University

May 2012

Lakkhana Chumporn. (2012). *Central Thai Folk Song : A Case Study Of Ban Samko, Samko district , Angthong province*. Master thesis, M.F.A. (Ethnomusicology). Bangkok: Graduate school, Srinakharinwirot University. Advisors Committee: Assoc. Prof. Dr. Kanjana Intarasunanont, Assoc. Prof. Dr. Manop Wisuttiapat.

This research is an attempt to study Central Thai Folk Song Of Ban Samko, Samko district , Angthong province. The objectives of this study are to: 1.) Study the culture of Thai Folk Song at Ban Samko, Samko district , Angthong province, 2.) Study Thai folk song of **Ban Samko** at Samko, Samko district , Angthong province.

The results of the study are as follows:

1) The culture of Ban Samko has changed. Now new technology has blended with their traditional ways to make life easier. Agencies from both public and private sectors have helped the people in many areas causing a change in the culture of the community. Traditionally, before singing folk songs of Ban samko, it is cultural to pay respect to the goddess (Waikhru) to bless the show. After the show the performers apologize to each other for any offence caused, which is a cultural practice that lives on. Traditionally singing and playing folk music in the community of Ban Samko is used for the changing of the seasons, or for festivals associated with religion. However, in recent times the primary function of the music has been to keep the traditions and culture of the community intact.

2) Folk music in the community, both singing and playing, has been inherited and passed down from generation to generation through word of mouth. Unfortunately, songs began to disappear with time. Due to this, the village chief, Mr. Tongab Kaikaew, formed a group within the community to search for these missing songs. There are 15 folk songs in Ban Samko. The lyrics of Ban Samko folk songs use the common language from the region without the use of advanced vocabulary so that it's easy to listen to and understand. The techniques used are Houn Siung technique, Yoi Jungwa technique, Rueub Siung technique, Ting Siung technique, Luk Jungwa technique, Pun Siung technique, and Moun Siung technique. Ban Samko folk melodies are often short. Some the songs have choruses that are repeated several times. Social and cultural characteristics appear in the lyrics of Ban Samko folk songs. The musical instruments for Ban Samko folk songs are mostly percussion instruments, such as drums (ramana), cymbals (ching), wooden clappers (glap), and some songs use the clapping of hands.

ปริญญาบัตร

เรื่อง

เพลงพื้นบ้านภาคกลาง : กรณีศึกษาบ้านสามโก้ ตำบลสามโก้ อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง

ของ

ลักขณา ชุ่มพร

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒน์กุล)

วันที่ ..... เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2555

คณะกรรมการควบคุมปริญญาบัตร

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน

..... ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา อินทรสุนานนท์)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุจี ศรีสมบัติ)

..... กรรมการ

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.มานพ วิสุทธิแพทย์)

(รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา อินทรสุนานนท์)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.มานพ วิสุทธิแพทย์)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมพล งามสุทธิ)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญาฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์ ความเมตตาปราณี คำแนะนำ ตลอดจนการเสียสละกำลังกายและเวลาอันมีค่าของบุคคลหลายท่าน ผู้วิจัยถือเป็นพระคุณอย่างสูงและขอกราบขอบพระคุณทุกท่านมาน ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. กาญจนา อินทรสุนานนท์ ประธานที่ปรึกษาปริญญาโท วิทยาศาสตรจารย์ ดร. มานพ วิสุทธิแพทย์ กรรมการที่ปรึกษาปริญญาโท ซึ่งท่านได้ให้ความกรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ และความห่วงใย อันเป็นประโยชน์ต่อการทำปริญญาโทในครั้งนี้ ตลอดจนผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รุจี ศรีสมบัติ ประธานสอบปริญญาโท ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เฉลิมพล งามสุทธิ กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติมและคณาจารย์สาขาวิชามานุษยวิทยา คณะศิลปกรรมศาสตร์ ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ คุณ สุชาติ ตาบทอง เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลสามโก้ ที่ได้ช่วยเหลือในการเก็บข้อมูลภาคสนาม ตำบลสามโก้ ลุงผู้ใหญ่ทองอาบ ไข่แก้ว, ป้าสังเวียน แก้วมณี, ป้าทยา เริ่มลึก, ลุงลิขิต ป้าละเอียด จิตต์กระจ่าง และกลุ่มลุงป้าพ่อเพลงแม่เพลงสามโก้ทุกท่าน ที่ได้เอื้อเฟื้อช่วยเหลือในการให้ข้อมูลในการลงภาคสนาม โดยมีไมตรีจิตต่อผู้วิจัยคุณลูกหลาน อาจารย์ปกครอง ทองสมบัติ, อาจารย์วัฒนา ศรีสมบัติ, อาจารย์ยงยุทธ เขี่ยมสอาด, พี่วิศรุต สุวรรณศรี, น้องวิสุดา เจียมเจิม, น้องกิตติศักดิ์ ประเสริฐกุล, น้องธีระศักดิ์ คชสาร พี่น้องผองเพื่อนที่คอยช่วยเหลือ และ นายขจรศิษฎ์ ชุมพร ลูกๆ ที่คอยช่วยเหลือและเป็นกำลังใจสำคัญให้แก่ผู้วิจัยในการทำปริญญาโทฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วง

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อประชุม คุณแม่ส้มลิ้ม คชสาร , คุณพ่อสุระชาติ คุณแม่นันทพร ชุมพรและ พี่ ป้า น้า อา เป็นอย่างสูง ที่เป็นแรงบันดาลใจเป็นกำลังใจ คอยอบรมสั่งสอนให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือในทุกๆ เรื่องเรื่อยมาจนผู้วิจัยประสบความสำเร็จในครั้งนี้

ลักขณา ชุมพร

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	5
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	5
ข้อตกลงเบื้องต้น	6
ขอบเขตของการศึกษาวิจัย	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
กรอบแนวคิดงานวิจัย	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม	10
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้าน	14
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	19
3 วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า	26
การศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล	26
วิธีที่ใช้ในการเก็บและรวบรวมข้อมูล	27
ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล	28
อุปกรณ์เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	28
การจัดทำข้อมูล	28
การวิเคราะห์ข้อมูล	28
4 เพลงพื้นบ้านภาคกลาง:กรณีศึกษาบ้านสามโก้ ตำบลสามโก้ อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง	30
ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้านสามโก้ ตำบลสามโก้ อำเภอสามโก้	30
อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง	30
สภาพทั่วไปของตำบลสามโก้	30

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 (ต่อ)	
ที่ตั้งและอาณาเขตตำบลสามโก้.....	30
ลักษณะภูมิประเทศ.....	31
ลักษณะภูมิอากาศ.....	32
การปกครอง.....	32
การคมนาคม.....	34
จำนวนประชากร.....	35
การสาธารณสุข.....	36
การสาธารณสุข.....	37
การศึกษาและสถานศึกษา.....	38
สภาพบ้านเรือน.....	40
ครอบครัว.....	40
การประกอบอาชีพ.....	41
วิถีชีวิต.....	41
ภาษา.....	42
การแต่งกาย.....	42
ศาสนา.....	43
ด้านวัฒนธรรม.....	44
ความเชื่อและพิธีกรรม.....	44
วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้าน.....	45
การสืบทอดเพลงพื้นบ้าน.....	46
การอนุรักษ์เพลงพื้นบ้าน.....	46
บทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อสังคมในหมู่บ้าน.....	46
ค่านิยมในเพลงพื้นบ้าน.....	46
เพลงพื้นบ้านสามโก้ ตำบลสามโก้ อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง.....	47
เพลงเห่เรือ.....	47
รูปแบบการร้อง.....	48

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 (ต่อ)	
เนื้อเพลง.....	49
เทคนิคการร้อง.....	50
ทำนองเพลง.....	57
ลักษณะโครงสร้างคำประพันธ์.....	65
ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในเนื้อเพลง.....	66
เครื่องดนตรีประกอบการแสดง.....	66
การแต่งกาย.....	66
สถานที่และโอกาสในแสดง.....	67
เพลงเรือ.....	68
รูปแบบการร้อง.....	69
เนื้อเพลง.....	70
เทคนิคการร้อง.....	72
ทำนองเพลง.....	80
ลักษณะโครงสร้างคำประพันธ์.....	92
ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในเนื้อเพลง.....	95
เครื่องดนตรีประกอบการแสดง.....	95
การแต่งกาย.....	96
สถานที่และโอกาสในแสดง.....	96
เพลงเกี่ยวข้าว.....	97
รูปแบบการร้อง.....	98
เนื้อร้อง.....	99
เทคนิคการร้อง.....	102
ทำนองเพลง.....	107
ลักษณะโครงสร้างคำประพันธ์.....	115
ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในเนื้อเพลง.....	118
เครื่องดนตรีประกอบการแสดง.....	118
การแต่งกาย.....	118

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 (ต่อ)	
สถานที่และโอกาสในแสดง.....	119
เพลงรำโทน.....	120
รูปแบบการร้อง.....	123
เนื้อเพลง.....	124
เทคนิคการร้อง.....	128
ทำนองเพลง.....	138
ลักษณะโครงสร้างคำประพันธ์.....	158
ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในเนื้อเพลง.....	163
เครื่องดนตรีและผู้ร้องประกอบการแสดงรำโทน.....	165
การแต่งกาย.....	166
สถานที่และโอกาสในแสดง.....	167
5 สรุปผล อภิปรายและข้อเสนอแนะ.....	168
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	168
อภิปรายผล.....	174
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป.....	176
บรรณานุกรม.....	178
ภาคผนวก.....	182
ภาคผนวก ก.....	183
ภาคผนวก ข.....	197
ภาคผนวก ค.....	209
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	220

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แผนที่อำเภอสามโก้.....	31
2 แหล่งน้ำสำคัญของตำบลสามโก้.....	32
3 สำนักงานเทศบาลตำบลสามโก้.....	33
4 เส้นทางสู่ตำบลสามโก้.....	34
5 เส้นทางของหมู่บ้าน.....	35
6 ประปาหมู่บ้าน.....	36
7 โรงพยาบาลสามโก้.....	37
8 โรงเรียนอนุบาลสามโก้.....	38
9 โรงเรียนอนุบาลสามโก้.....	38
10 โรงเรียนวัดสามโก้.....	39
11 โรงเรียนสามโก้วิทยาคม.....	40
12 ลักษณะบ้านเรือนแบบดั้งเดิม.....	42
13 ลักษณะผืนนาที่ใช้ประกอบอาชีพ.....	41
14 ลักษณะผืนนาที่ใช้ประกอบอาชีพ.....	41
15 ป่าสังเวียนกะมะขามเปียกเพื่อใช้ในการประกอบอาหาร.....	42
16 ลักษณะการแต่งกายตามท้องถิ่น.....	43
17 ลักษณะการแต่งกายตามท้องถิ่น.....	43
18 วัดสามโก้.....	43
19 ศาลพ่อแก่ร่วมชาวเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำหมู่บ้าน.....	44
20 ลักษณะการแสดงเพลงहेเรือ.....	47
21 ลักษณะการรับที่ใช้ประกอบจังหวะเพลงहेเรือ.....	66
22 ลักษณะการแต่งกายประกอบการร้องเพลงहेเรือ.....	67
23 ลักษณะการแต่งกายประกอบการร้องเพลงहेเรือ.....	67
24 ลักษณะการแสดงเพลงเรือ.....	68
25 ลักษณะฉิ่งที่ใช้ประกอบจังหวะเพลงเรือ.....	96
26 การแสดงเพลงเกี่ยวข้าว.....	97

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
27 ลักษณะการแต่งกายเพลงเกี่ยวข้าว	119
28 ลักษณะการตั้งวงรำเพลงเบ็กรวง	120
29 ลุงลิขิตตั้งกำนันนุชาครูก่อนเริ่มทำการแสดง	122
30 ผู้ร้องและนักดนตรีประกอบการแสดงรำไท่น	122
31 เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการรำไท่น	165
32 เขาควายที่ใช้ประกอบการตั้งเสียงกลอง	166
33 ลักษณะการแต่งกายของเพลงรำไท่น	167

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

สังคมไทยมีความเป็นเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่นมากมาย แต่ละท้องถิ่นก็ล้วนมีความแตกต่างด้วยกันทั้งสิ้น เว้นแต่ว่าวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นนั้นจะแพร่กระจายไปตามกลุ่มชนจากการย้ายถิ่นฐาน บ้านเรือนไปตั้งอยู่อีกที่หนึ่ง ซึ่งในที่ที่ตั้งแห่งใหม่ก็จะซึมซับเอาวัฒนธรรมของกลุ่มชนนั้นๆ จากการเผยแพร่และสืบทอดในทางใดทางหนึ่ง จึงเป็นเหตุให้ในแต่ละกลุ่มชนจึงมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกันในด้านต่างๆ เช่น ประเพณี หรือการเล่นต่างๆ เป็นต้น

วัฒนธรรมพื้นบ้านของไทยก่อกำเนิดขึ้นมาจากสังคมเกษตรกรรม เพราะเป็นพื้นฐานการดำรงชีพของคนไทยมาช้านาน โดยแต่เดิมเป็นการเกษตรหรือการทำนาแบบยังชีพ หรือทำแค่เพียงมีพอกิน ไม่มีการใช้แรงงานอื่นนอกจากแรงงานภายในครอบครัว สมาชิกในชุมชนในเกษตรกรรมได้เรียนรู้ที่จะมีการสร้างแบบแผนทางสังคมบางประการ เพื่อช่วยผนึกชุมชนให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อร่วมทุกข์ร่วมสุขกันอย่างเป็นกลุ่มเป็นก้อน ดังมีตัวอย่าง เช่น พฤติกรรมการแสดงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การแบ่งปันสิ่งที่ทำมาหาได้ในหมู่เพื่อนบ้าน การกำหนดพฤติกรรมต่อผู้อื่นด้วยฐานะสูงต่ำของระบบเครือญาติ การเป็นผู้อ่อนน้อมถ่อมตน การยกย่องธรรมชาติซึ่งแสดงออกในรูปแบบของพิธีกรรมบางอย่าง เช่น การทำขวัญแม่โพสพ การทำขวัญโค – กระบือ แบบแผนเหล่านี้กลายเป็นกิจกรรมที่ทำร่วมกัน ในขณะที่ทำกิจกรรมยังมีการประดิษฐ์กลวิธีการสนทนากัน ได้แก่ การร้องรำทำเพลงเพื่อกระชับสัมพันธ์ไมตรี และผ่อนคลายความเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้า ทำให้เกิดการร่ำรำและเพลงพื้นบ้านชนิดต่างๆ (วรรณานาวิกมูล, 2545: 173) เล่นกันอย่างสนุกสนานในเทศกาลงานนักขัตฤกษ์ต่างๆ เช่น ตรุษ สงกรานต์ ลอยกระทง ทอดกฐิน ผ้าป่า และงานไหว้พระประจำปี ก็นิยมร้องเล่นกันมาตั้งแต่สมัยโบราณ บทเพลงที่ใช้ร้องเล่นกันเรียกว่า “เพลงพื้นบ้าน” (Folk song) ในแต่ละท้องถิ่นจะมีท่วงทำนองแตกต่างกันไปตามธรรมชาติ ความเป็นอยู่ ความนิยม และสำเนียงภาษาที่ใช้พูดกันในท้องถิ่นนั้นๆ

เพลงพื้นบ้าน เป็นศิลปวัฒนธรรมแขนงหนึ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นด้วยภูมิปัญญา เพื่อประโยชน์ในการสร้างความสุขในการดำรงชีวิต เพลงพื้นบ้านจึงเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตของชาวบ้านแต่ละท้องถิ่น เพลงพื้นบ้านเป็นวรรณกรรมของชาวบ้าน ถือกำเนิดในสังคมระดับชาวบ้านจึงมีความเรียบง่ายทั้งด้านบทคล้องจองและท่วงทำนอง ทั้งยังมีลักษณะเฉพาะถิ่นปรากฏอยู่ด้วย ความเรียบง่ายของบทคล้องจองหรือรูปแบบ คือ การซ้ำคำ ซ้ำวรรค และโครงสร้างของจังหวะสัมผัส ทั้งยังมีการใช้ภาษาพูดในบทเพลง ด้านความเรียบง่ายของท่วงทำนองคือมีทำนองไม่ซับซ้อน ระดับเสียงซ้ำไปซ้ำมา มีช่วงจังหวะหยุดที่แน่นอนจึงทำให้จำได้ง่าย ส่วนลักษณะเฉพาะถิ่นนั้นจะปรากฏอยู่ที่ภาษาถิ่นที่ใช้แต่งบทเพลง ท่วงทำนอง

ตลอดจนภาพสังคมที่สะท้อนอยู่ในเนื้อหา บทเพลงต่างๆ ชาวบ้านไทยใช้วิธีสืบทอดบทเพลงของตน จากปากต่อปาก จากรุ่นต่อรุ่น โดยอาศัยการจดจำจึงไม่มีการบันทึกถึงกำเนิด ประวัติความเป็นมา และระเบียบวิธีในการร้องการเล่น แต่ก็เป็นที่ยอมรับ และมีการสืบทอดกันอยู่ในท้องถิ่นของตน ด้วยเหตุนี้ นักวิชาการจึงกล่าวถึงความหมายของเพลงพื้นเมืองว่า คือเพลงที่ชนในท้องถิ่นต่างๆ ประดิษฐ์เนื้อหา ท่วงทำนอง และลีลาการร้อง เป็นแบบแผนตามความนิยมของท้องถิ่นตน

เพลงพื้นบ้านหรือเพลงที่ฝรั่งเรียกว่า (Folk Music) เพลงพื้นบ้านก็เป็นเพลงดิบๆ ที่เล่นโดยชาวบ้าน โดยไม่มีการปรุงแต่งแต่ประการใด เพลงพื้นบ้านอยู่ในฐานะ “การละเล่น” หมายถึงไม่มีผู้แสดง ทุกคนเป็นผู้ร่วมแสดงหมด ไม่มีผู้ฟังเพราะผู้ฟังทุกคนเป็นทั้งผู้เล่นและผู้ฟังในเวลาเดียวกัน เมื่อเวลาเป็นการละเล่น ไม่ใช่การแสดง ไม่มีผู้เล่นและผู้ไม่มีผู้ชม ทุกคนมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับการร้องรำทำเพลง ความเป็น “ศิลปะ” จึงไม่ใช่วัตถุประสงค์สำคัญของเพลงพื้นบ้าน เพลงพื้นบ้านอาศัยเนื้อหาสาระของเพลง ความหมายของเพลงเป็นสำคัญ เพลงพื้นบ้านจึงมีความสนุกสนานเพราะชาวบ้านต้องการความสนุกสนานเพื่อผ่อนคลายจากการทำงาน ดังนั้นจังหวะของเพลงพื้นบ้านจึงเร้าใจ ตื่นเต้น ชวนให้ร้อง ชวนให้รำ เพลงพื้นบ้านเป็นการรวบรวมศิลปะ 3 สาขา ไว้ด้วยกัน สาขาแรก คือ ภาษา และวรรณคดี ด้านภาษาและวรรณคดีสะท้อนความหมายในแง่ของภาษา ความหมายอย่างตรงไปตรงมา สาขาที่ 2 ด้านศิลปะการแสดงท่าทางการฟ้อนรำ การแต่งตัว ซึ่งเป็นเรื่องราวของนาฏศิลป์ แสดงถึงอารมณ์ ชาวบ้าน วิถีชีวิตของชาวบ้าน ประการสุดท้ายเรื่องของคนตรี เพลงพื้นบ้านสามารถที่จะสะท้อนอารมณ์ออกมาทางเสียงเพลง จังหวะและทำนอง ซึ่งบรรยากาศ คุณค่า รสนิยม เป็นประวัติศาสตร์ที่ซ่อนอยู่ในเพลง (สุกรี เจริญสุข. 2538: 223 – 224) เพลงพื้นบ้านเป็นวรรณกรรมมุขปาฐะที่สามารถถ่ายทอดปรัชญาความนึกคิดของชาวบ้านหรือกลุ่มชนได้อย่างใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุด เนื่องจากเป็นผลผลิตทางความคิดที่ผ่านกระบวนการกลั่นกรองมากกว่าวรรณกรรมมุขปาฐะประเภทอื่น

เพลงพื้นบ้านในประเทศไทยมีอยู่มากมายหลายประเภท เช่น เพลงกล่อมเด็ก เพลงเล่นเด็ก เพลงประกอบการละเล่น เพลงประกอบพิธีกรรม แต่ละเพลงมีปรากฏทุกท้องถิ่นแต่อาจแตกต่างกันไป บ้างตามสภาพสังคมและวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้นๆ (สุกัญญา สุขฉายา. 2525: 1) เพลงพื้นบ้านจัดเป็นส่วนหนึ่งของคติชาวบ้านที่น่าสนใจยิ่ง เพราะเป็นเพลงสะท้อนให้เห็นชีวิตความเป็นอยู่ในขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อของชาวบ้านในท้องถิ่นนั้นๆ เพลงพื้นบ้านเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของการบันเทิงที่มีอยู่ในสังคมไทยมานาน และมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับวิถีชีวิตของคนไทย (พรพรรณราย คำโสภา. 2542: 43) นอกจากเพลงจะใช้เพื่อการบันเทิงและร้องรำในงานต่างๆ ลักษณะของบทเพลงยังบ่งบอกถึงชีวิตของถิ่นนั้นๆ อีกด้วย “เนื้อหาของเพลงพื้นบ้านในภาคต่างๆ จะมีเรื่องของความรัก ความตาย ความโศกเศร้า เรื่องเพศ ที่เกิดเกี่ยวกับสังคมและการเมืองก็อาจมีแทรกอยู่บ้าง แต่ละภาคก็มีเพลงบ้านหลายประเภท เช่น ภาคเหนือมีเพลงซอ ภาคใต้มีเพลงบอก เพลงนา ภาคอีสาน

มีหมอลำ เพลงโคราช ส่วนภาคกลางเป็นแหล่งที่มีเพลงพื้นบ้านมากที่สุด เช่น เพลงช้อย เพลงพวงมาลัย เพลงเรือ ลำตัด เป็นต้น นอกจากเพลงพื้นบ้านแล้วยังมีเพลงกล่อมเด็กซึ่งมีส่วนให้ความอบอุ่นเปล็ดเปล็นกับเด็กอีกด้วย” (ปรีญา หิรัญประดิษฐ์. 2533: 34)

เพลงพื้นบ้านของภาคกลางจะแสดงออกมา ในรูปแบบของการร้องเป็นส่วนใหญ่ ใช้สำเนียงภาษาชาวบ้านท้องถิ่นภาคกลาง การร้องมักจะร้องเกี่ยวกับการเกี่ยวพาราตี โดยฝ่ายชายจะร้องเกี่ยวขึ้นมาก่อน ฝ่ายหญิงจะร้องโต้ตอบกลับไป มีการใช้ถ้อยคำแบบสองแง่สองง่าม และเน้นความสนุกสนานเป็นหลัก เพลงพื้นบ้านภาคกลางมีอยู่หลายประเภท แยกตามวัตถุประสงค์ของเพลงและตามโอกาสที่ใช้เล่น เช่น ฤดูหน้าน้ำ ทอดกฐิน ออกพรรษา ก็จะนิยมเล่นเพลงเรือ เพลงหน้าโย เพลงเครื่องท่อน เพลงรำภาข้าวสาร เพลงร่อยพรรษา หน้าเกี่ยวข้าววนดข้าว จะเล่นเพลงเกี่ยวข้าว เพลงเดินกำรำเคียว เพลงโนเนโนนาค เพลงจาก เพลงสงฟาง เพลงพานฟาง เพลงซึกกระดาน เพลงสงคอรำพวน หน้าสงกรานต์ จะเล่นเพลงพวงมาลัย เพลงพิชฐาน เพลงสงกรานต์ เพลงยั่ว เพลงระบำบ้านไร่ เพลงซึกเจ้าหงส์ เพลงเหย่ย เพลงคล้อยซ้าง เพลงซึกเย่อ เพลงแห่นางแมว และยังมีเพลงที่ใช้เล่นได้ทุกฤดูกาล สำหรับเพื่อความบันเทิง ใช้เกี่ยวพาราตีกัน ได้แก่ เพลงช้อย เพลงอีแซว เพลงเทพทอง เพลงเรือ เพลงปรบไก่ เพลงขอทาน ลำตัด เป็นต้น (พูนพิศ อมาตยกุล. 2529: 189) เพลงพื้นบ้านมีอยู่ด้วยกันหลายบทเพลง เพลงที่นิยมใช้ร้องเล่นกันส่วนมากเป็นเพลงพื้นบ้านแบบยาว คือเพลงที่มีการร้องเล่นกันเป็นเรื่องเป็นราวเป็นลำดับขั้นตอนต่างๆ โดยเริ่มจากการไหว้ครู การเกริ่น ประะ ผู้กรัก สู้ขอ ซิงซู้ และบทจาก หรืออาจมีการเล่นเป็นดับต่างๆ ได้แก่ ดับเข้าบ้าน ดับชื้อควาย ดับเช่านา ฯลฯ เพลงพื้นบ้านภาคกลางนิยมเล่นกันตามชนบทแถบจังหวัดสุพรรณบุรี อ่างทอง สิงห์บุรี พระนครศรีอยุธยา กาญจนบุรี อุทัยธานี เพชรบุรี ฯลฯ ในสมัยโบราณเมื่อมีงานเทศกาลต่างๆ พ่อเพลงแม่เพลงในแถบจังหวัดต่างๆ จะมาประชันฝีมือกัน ด้วยทำนองเพลงพื้นบ้าน แต่ในปัจจุบันไม่ค่อยได้รับความนิยมเหมือนแต่ก่อน

ในอีกกรณีหนึ่งที่จะกล่าวถึงลักษณะเด่นของเพลงพื้นบ้านไทยว่าเพลงพื้นบ้านของไทยมีลักษณะเด่นตรงที่พ่อเพลงแม่เพลง ซึ่งนอกจากจะมีบทบาทสำคัญในการรักษาเพลงไว้มิให้สูญหายแล้วพ่อเพลงแม่เพลงเหล่านี้ ยังมีส่วนช่วยในการสร้างสรรค์เพลงให้เป็นที่นิยมในหมู่นักฟังเพลงที่แตกต่างกัน และในสมัยที่ต่างกันด้วย พ่อเพลงแม่เพลงจึงเป็นเจ้าของ “คลังแห่งเพลง” และเป็นผู้กำหนดชีวิตของเพลงพื้นบ้านอีกด้วย จึงอาจกล่าวได้ว่านอกจากเพลงพื้นบ้านแล้ว พ่อเพลงแม่เพลงเป็นผู้มีความสำคัญต่อเพลงพื้นบ้านทั้งในฐานะผู้สร้างสรรค์และผู้สืบทอดบทเพลง การศึกษาเกี่ยวกับตัวพ่อเพลงแม่เพลง จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่เพลงพื้นบ้านในท้องถิ่นใดก็ตาม มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมทั้งด้านเนื้อหา วิธีการร้อง และโลกทัศน์ของชาวบ้าน ย่อมแสดงให้เห็นความสำคัญของพ่อเพลงแม่เพลง เพราะพ่อเพลงแม่เพลงย่อมเป็นผู้รับผิดชอบจากสังคมภายนอกเข้าไปในหมู่บ้านของตน เพลงพื้นบ้านที่ร้องกันในแต่ละถิ่นก็ย่อมมีเพลงของถิ่นนั้นเอง และเพลงที่รับผิดชอบมาจากภายนอกเพราะมนุษย์

ไม่ได้ดำรงชีวิตอยู่อย่างโดดเดี่ยว แต่มีการติดต่อไปมาหาสู่ระหว่างสังคมหนึ่งกับอีกสังคมหนึ่งตลอดเวลา วัฒนธรรมของถิ่นจึงสามารถแพร่ไปอีกถิ่นหนึ่งได้เสมอ คำอธิบายดังกล่าวทำให้เข้าใจความสัมพันธ์ของเพลงจากท้องถิ่นหนึ่งกับเพลงของอีกท้องถิ่นหนึ่งที่อาจเหมือนกัน คล้ายกัน หรือใกล้เคียงกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับพ่อเพลงแม่เพลงของแต่ละท้องถิ่นนั่นเอง (ศิริพร วิฐตะสุวาน. 2524: 78)

ปัจจุบันสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก ความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี การคมนาคมและการสื่อสารต่างๆ เข้ามายาบบาทในชีวิตคนไทยทุกส่วน รวมทั้งชีวิตของชาวบ้านในชนบทด้วย วิถีชีวิตของชาวบ้านจึงเปลี่ยนไป จากวันเวลาในอดีตซึ่งเพลงพื้นบ้านเคยเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตผู้คนในสังคมอย่างลึกซึ้งนั้นได้ผ่านไปแล้ว โดยที่เราไม่สามารถเรียกร้องให้กลับคืนมาได้อีก ปัจจุบันชาวบ้านห่างเหินจากเพลงพื้นบ้าน พ่อเพลงแม่เพลงตายจากไปหลายคน ผู้ที่มีชีวิตอยู่เริ่มสูงอายุ คนรุ่นใหม่ก็ไม่สนใจเพลงพื้นบ้าน เพลงพื้นบ้านจึงสูญหายไปจากหมู่บ้าน ถ้าไม่มีการรวบรวมและศึกษาข้อมูลเพลงพื้นบ้านเหล่านี้โดยเร็วที่สุด แล้วในอนาคตอันใกล้คนไทยอาจไม่เหลือร่องรอยความรุ่งเรืองของเพลงพื้นบ้านซึ่งเป็นเสมือนสินทรัพย์สำคัญที่ชุมชนสร้างสรรค์มาช้านานแล้ว การอนุรักษ์เพลงพื้นบ้านด้วยวิธีการต่างๆ ของนักมานุษยวิทยาและนักคติชนวิทยา จึงมีความจำเป็นมากในช่วงที่เพลงพื้นบ้านไทยกำลังประสบภาวะวิกฤตจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมดังกล่าว

จังหวัดอ่างทองถือได้ว่าเป็นเมืองที่สำคัญเมืองหนึ่งในประวัติศาสตร์ ในสมัยที่กรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี เพราะถือได้ว่าเป็นเมืองหน้าด่านที่สำคัญในการสู้รบกับพม่า และนอกจากนี้อ่างทองยังเป็นเมืองที่อุดมสมบูรณ์ทั้งพืชพันธุ์ธัญญาหาร และมากด้วยวัฒนธรรมประเพณีที่มีคุณค่าทางจิตใจ เช่น การละเล่นเพลงพื้นบ้าน ที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวอ่างทองอีกประการหนึ่งในอดีตจังหวัดอ่างทองถือเป็นแหล่งที่มีการละเล่นเพลงพื้นบ้านมากที่สุดก็ว่าได้ เรียกได้ว่าทุกอำเภอก็ว่าได้ และยังเป็นเมืองที่เป็นแหล่งกำเนิดของศิลปินพื้นบ้านที่มีชื่อเสียงอีกหลายท่าน แต่ด้วยวันและเวลาที่ผ่านไปทำให้เพลงพื้นบ้านในจังหวัดอ่างทองเหลือน้อยเต็มทีจนจะกล่าวได้ว่า เพลงพื้นบ้านในจังหวัดอ่างทองนั้นได้สูญหายไปตามกาลเวลาแล้ว

อำเภอสามโก้ เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดอ่างทอง อยู่ห่างจากจังหวัดอ่างทองประมาณ 25 กิโลเมตร แม้เป็นอำเภอเล็กๆ ซึ่งเดิมเป็นตำบลหนึ่งขึ้นอยู่กับอำเภอวิเศษชัยชาญ ได้ยกฐานะเป็นกิ่งอำเภอและเป็นอำเภอเมื่อ พ.ศ. 2508 ความสำคัญในเชิงประวัติศาสตร์ปรากฏในพงศาวดารว่าเป็นเส้นทางที่พม่าเดินทัพจากด่านเจดีย์สามองค์ผ่านเข้ามาตั้งค่ายพักแรมก่อนเข้าตีกรุงศรีอยุธยา และเป็นที่ตั้งสมเด็จพระนเรศวรมหาราชและพระเอกาทศรถเคยเสด็จนำทัพหลวงผ่านบ้านสามโก้แห่งนี้เพื่อทรงทำสงครามยุทธหัตถี ที่ตำบลตระพังตรุ จังหวัดสุพรรณบุรี จนทรงได้รับชัยชนะด้วยเช่นกัน

ปัจจุบันสามโก้เป็นอำเภอที่น่าสนใจมากอำเภอหนึ่งในแง่ประเพณี และศิลปะพื้นบ้านกล่าวคือ สามโก้ยังเป็นถิ่นแดนของเพลงพื้นเมืองหลากหลายชนิด เช่น เพลงเห่เรือ เพลงเรือ เพลงเกี่ยวข้าว เพลงรำโทน ฯลฯ และยังเป็นแหล่งที่มีพ่อเพลงและแม่เพลงที่มีบทบาทในการฟื้นฟูการเล่นและอนุรักษ์ เพลงพื้นบ้านในจังหวัดอ่างทองให้กลับมามีชีวิตชีวาได้อีกครั้งในปัจจุบัน แต่ถึงอย่างไรผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็น ผู้ฟื้นฟูและอนุรักษ์ก็ยังคงเป็นศิลปินรุ่นเก่า ผู้วิจัยจึงสังเกตเห็นว่าควรมีการส่งเสริมและมีการเผยแพร่เพื่อ จะได้เป็นประโยชน์ต่อคนรุ่นหลังและผู้ที่จะศึกษาเกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. ศึกษาวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้านสามโก้ ตำบลสามโก้ อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง
2. ศึกษาเพลงพื้นบ้านสามโก้ ตำบลสามโก้ อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

เพลงพื้นบ้านนับว่าเป็นเพลงที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในด้านภูมิปัญญาของชาวบ้าน และทุกวันนี้ก็ยากที่จะหาคนที่รู้จักและเข้าใจความหมายและที่มาของเพลงพื้นบ้าน รวมทั้งผู้ที่สืบทอดจากศิลปินรุ่นเก่า นับวันก็มีน้อยลงเพราะค่านิยมสมัยใหม่ที่แทรกแซงเข้ามาในวิถีชีวิตการดำรงชีวิต จึงควรอย่างยิ่งที่จะต้องมีการศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูลไว้เพื่อมิให้สูญหายไปจากสังคมไทย ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยในครั้งนี้ ได้มีการบันทึกข้อมูลเพลงพื้นบ้านสามโก้ ตำบลสามโก้ อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทองไว้เป็นแบบอย่างในการศึกษา เพราะจังหวัดอ่างทองถือได้ว่าเป็นแหล่งภูมิปัญญาทาง เพลงพื้นบ้านที่สำคัญที่สุดอีกแห่งหนึ่งของภาคกลาง ผลการศึกษาค้นคว้าจะช่วยให้วัฒนธรรมการขับร้องเพลงพื้นบ้านสามโก้ ให้คงอยู่เพื่อคนรุ่นหลัง ได้ศึกษาค้นคว้ารูปแบบ และองค์ประกอบของเพลงพื้นบ้านสามโก้ และจะเป็นประโยชน์ต่อศึกษาเชิงมานุษยวิทยา ศึกษาคติวิทยา โดยแยกเป็นข้อๆ ได้ดังนี้

1. ทำให้เข้าใจถึงบทบาทและความสำคัญของเพลงพื้นบ้านในฐานะที่เพลงเป็นสื่อที่สะท้อนคุณค่าวัฒนธรรมของท้องถิ่น
2. ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในสาระของเพลงพื้นบ้านสามโก้
3. เป็นการช่วยส่งเสริมข้อมูลด้านวัฒนธรรมของท้องถิ่นในส่วนเพลงพื้นบ้านโดยการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ
4. ความรู้ที่ได้จะเป็นประโยชน์ด้านการศึกษาและการอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้านเพื่อความยั่งยืน
5. ความรู้ที่ได้ถือเป็นมรดกทางภูมิปัญญาของชุมชนและประเทศชาติสืบไป

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. เพลงพื้นบ้านสามโก้ ตำบลสามโก้ อำเภอสสามโก้ จังหวัดอ่างทอง ได้มาจากการบันทึกภาพและเสียง เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555 ซึ่งถอดเป็นโน้ตไทย โดยเทียบเสียงจากขลุ่ยเพียงออ

2. ในการศึกษาเพลงพื้นบ้านสามโก้ ตำบลสามโก้ อำเภอสสามโก้ จังหวัดอ่างทอง ในหัวข้อเทคนิคการร้อง ใช้หลักทฤษฎีศึกษาศึกษาเทคนิคการร้องของ รศ. ดร. กาญจนา อินทรสุนานนท์

ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

1. พื้นที่ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือก ตำบลสามโก้ อำเภอสสามโก้ จังหวัดอ่างทอง เป็นพื้นที่ในการเก็บข้อมูลภาคสนาม

2. ข้อมูลทางวัฒนธรรมและคติชนวิทยา ที่เกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านที่จะศึกษา ได้แก่ สภาพทั่วไป วัฒนธรรม ประเพณี และการละเล่นเพลงพื้นบ้านในโอกาสต่างๆ

3. สาระทางเพลง ในการศึกษาครั้งนี้จะรวบรวมบทเพลงที่ใช้ร้องเล่นในปัจจุบันโดยศึกษารูปแบบการร้อง เนื้อเพลง เทคนิคการร้อง ทำนองเพลง ลักษณะโครงสร้างคำประพันธ์ ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในเนื้อเพลง เครื่องดนตรีประกอบการแสดง การแต่งกาย สถานที่และโอกาสในการแสดง โดยได้ศึกษาเพลงดังต่อไปนี้

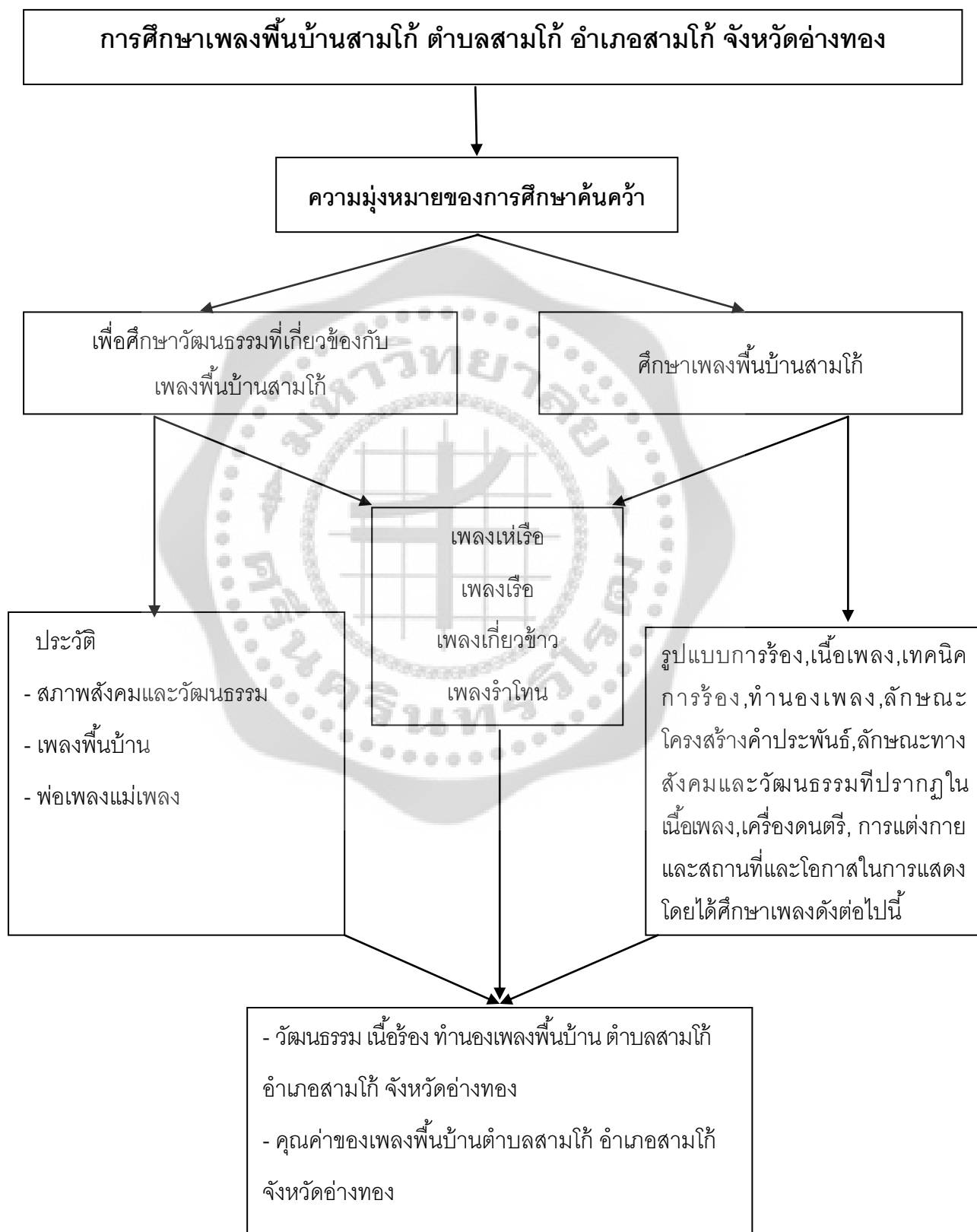
1. เพลงเห่เรือ
2. เพลงเรือ
3. เพลงเกี่ยวข้าว
4. เพลงรำโทน จำนวน 12 เพลง
  - 4.1 เพลงไตรรงค์ธงไทย
  - 4.2 เพลงจตุรปูจตุรเทียน
  - 4.3 เพลงสิบนิ้วจ้านง
  - 4.4 เพลงเสียงกลองดัง
  - 4.5 เพลงวันนี้เป็นวันรำวง
  - 4.6 เพลงช่อม่าลี
  - 4.7 เพลงยามพระพายรำเพย
  - 4.8 เพลงจะมองดูดาว
  - 4.9 เพลงอยุธยา
  - 4.10 เพลงมโนราห์
  - 4.11 เพลงสุรียาฟ้าสาง
  - 4.12 เพลงรักก็ลา ไม่รักก็ลา

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพลงพื้นบ้าน	หมายถึง	เพลงที่ชาวบ้านร้องหรือเล่นกันทั่วไปในแต่ละท้องถิ่น
พ่อเพลง	หมายถึง	ผู้ที่เป็นผู้นำในการร้องฝ่ายชาย
แม่เพลง	หมายถึง	ผู้ที่เป็นผู้นำในการร้องฝ่ายหญิง
กลอนแดง	หมายถึง	กลอนที่กล่าวถึงอวัยวะเพศและพฤติกรรมทางเพศโดยตรงไปตรงมาไม่มีการเลี่ยงคำเหล่านี้ ตามปกติสังคมถือว่าเป็นคำหยาบไม่ใช้พูดทั่วไปในชีวิตประจำวัน
กลอนหัวเดียว	หมายถึง	กลอนที่ลงท้ายด้วยสระเสียงเดียวกันไปเรื่อยๆ เช่น กลอนลา เป็นกลอนที่มีคำสุดท้ายของวรรคหลังลงท้ายด้วยสระอาทุกคำ
ทำนอง	หมายถึง	เสียงสูงๆ ต่ำๆ ซึ่งสลับกัน แต่ละเพลงจะมีรูปแบบที่แตกต่างกัน ในการร้องเพลงพื้นบ้านต้องยึดถือทำนองของเพลงเป็นหลัก
ประ	หมายถึง	การโต้ตอบว่าแก้กัน
ลงเพลง	หมายถึง	การร้องในบรรทัดสุดท้ายของบทเพลงมักเป็นถ้อยคำที่มีความหมายกินใจ
การเอื้อน	หมายถึง	การร้องทำนองโดยใช้เสียงเปล่า ไม่มีถ้อยคำ มักใช้เสียงที่เป็นสระ“เออ” เพื่อตกแต่งถ้อยคำให้เกิดความไพเราะ
มุขปาฐะ	หมายถึง	เรื่องราวที่ถ่ายทอดกันปากต่อปาก ไม่มีการจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร
ครูพักลักจำ	หมายถึง	ครูที่พ่อเพลงแม่เพลงไม่ได้ฝากตัวเป็นศิษย์ให้สอนเพลงโดยตรง แต่แอบฟังหรือได้ยินกลอนที่ร้องแล้วสามารถจำกลอนมาร้องต่อ
เพลงปฏิพากย์	หมายถึง	เพลงที่ชายหญิงร้องโต้ตอบกัน ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของการเกี่ยวพาราสี ซึ่งมีจุดเด่นอยู่ที่ไวยากรณ์การชิงไหวชิงพริบกัน
ลูกคู่	หมายถึง	ผู้แสดงเพลงพื้นบ้านโดยร้องรับบทจากพ่อเพลงแม่เพลงในช่วงต่างๆตามแบบฉบับของเพลงนั้นๆ
เทคนิค	หมายถึง	ศิลปะหรือกลวิธีในการร้องเพลงและการสอดรับลูกคู่
คำเสริม	หมายถึง	เป็นคำที่เสริมเติมในบทหรือเนื้อร้อง เช่น ว่า , ละ แล้ว, ก็ เป็นต้น เพื่อเติมให้จังหวะสมบูรณ์หรือกระทั่งทำนองให้มีความสนุกสนาน
รูปแบบการร้อง	หมายถึง	วิธีการร้องของต้นบทและวิธีการทวนคำสอดรับลูกคู่
การโหนเสียง	หมายถึง	การทำเสียงให้ไหลจากระดับเสียงสูงเดิมให้สูงขึ้นไปอีก
การซ้อนเสียง	หมายถึง	การขับร้องที่ทำให้เสียงอ่อนลงมาแล้วย้อนเสียงขึ้นไปเพื่อให้คำชัดเจนและนุ่มนวล

- การปั้นคำ หมายถึง การบังคับเสียงตกแต่คำร้องให้กลมกล่อมชัดเจน
- การม้วนเสียง หมายถึง การขับร้องที่ใช้ความหนักเบาของระดับเสียงแสดงความชัดของคำร้องและการเอื้อนเช่นเดียวกับการซอเสียง โดยเพิ่มความละเอียดของท่วงทำนอง
- การทิ้งเสียง หมายถึง การร้องจบของแต่ละคำโดยไม่มีเอื้อนต่อท้ายคำ เหมือนกับการทิ้งเสียงให้ขาดไป
- การย่อยั้งจังหวะ หมายถึง การร้องที่ประดิษฐ์ทำนองให้เสียงที่ควรตกลงตามจังหวะไปตกภายหลังจังหวะ เพื่อเพิ่มลีลาทำให้เกิดความไพเราะ
- การลักจังหวะ หมายถึง การร้องที่ไม่ให้ลงเสียงตามจังหวะ แต่ลงเสียงก่อนจังหวะ
- การรวบเสียง หมายถึง การรวบเสียง 2 เสียงเข้าด้วยกันให้ฟังแล้วไม่สะดุดหู
- การโยนเสียง หมายถึง การร้องเพลงในช่วงคำร้องและเอื้อนที่ต้องออกเสียง เน้นให้มีน้ำหนัก และกระทบเสียงในบางตอน แต่ต้องสังเกตลีลาทำนองเพลง ความหนักเบา ช่วงจังหวะให้เหมาะสมพอดี
- การผันเสียง หมายถึง การออกเสียงคำร้องให้ได้ตามวรรณยุกต์ การผันเสียงนั้นต้องค่อยๆ แปลงเสียงซ้ำๆ ให้คำชัดๆ โดยผันจากเสียงหนึ่งไปยังอีกเสียงหนึ่ง คล้ายกับการผันวรรณยุกต์

แผนผังกรอบแนวคิดงานวิจัย

บทที่ 2

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาเพลงพื้นบ้านสามโก้ ตำบลสามโก้ อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการวิจัย โดยได้แบ่งประเด็นในการศึกษาได้ ดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้อง
  - 1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม
  - 1.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้าน
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม

นักวิชาการการศึกษาส่วนราชบัณฑิตยสถาน (2525: 746) ได้ให้ความหมายของคำว่า “วัฒนธรรม” ว่า วัฒนธรรม หมายถึง สิ่งที่ทำให้เกิดความเจริญงอกงาม และเป็นวิถีชีวิตของหมู่คณะ ในพระราชบัญญัติ วัฒนธรรมแห่งชาติ พุทธศักราช 2485 หมายถึง ลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติและควมมีศีลธรรมอันดีของประชาชน ทางวิทยาการ หมายถึง พฤติกรรมและสิ่งที่คนในหมู่คณะสร้างขึ้นด้วยการเรียนรู้จากกันและกัน และร่วมใช้กันในหมู่คณะ และใน ส่วนของกระทรวงศึกษาธิการ (2537: 1 – 94) ได้จัดทำหนังสือ การวัฒนธรรมการศึกษา โดยนายนิคม มุสิกคามะ เป็นบรรณาธิการ พิมพ์เผยแพร่ปี พ.ศ. 2537 และหนังสือ “วัฒนธรรมกับการพัฒนา” โดย นายแพทย์ประเวศ วะสี เป็นบรรณาธิการ ได้อธิบายว่า ศิลปวัฒนธรรม คือ สิ่ง que แสดงถึงความเจริญและ วัฒนธรรมของสังคมมนุษย์ ความหลากหลายด้านศิลปะและวัฒนธรรมของสังคมไทย มีส่วนสัมพันธ์กับ การพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของชาติ การละเลยในการอนุรักษ์ พัฒนา ตลอดจนการส่งเสริม ด้านศิลปวัฒนธรรม จะทำให้ประเทศชาติขาดความโดดเด่น ขาดเอกลักษณ์และลักษณะเฉพาะตน

นอกจากนี้ยังกล่าวถึงภาษาและสุนทรียศาสตร์ว่าเป็นรากฐานหนึ่งของวัฒนธรรมอันจะเชื่อมโยง ไปสู่ความเป็นเอกลักษณ์ สิ่งสำคัญยิ่ง คือ การกล่าวว่า วัฒนธรรมเกิดจากการปฏิสัมพันธ์ ระหว่างมนุษย์ กับสิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อมแต่ละแห่งก็แตกต่างกัน วัฒนธรรมในท้องถิ่นต่างๆ จึงแตกต่างกัน และวัฒนธรรมนี้ เป็นเครื่องสำคัญที่ทำให้สังคมเข้มแข็ง โดยมี “คน” เป็นศูนย์กลางเพื่อเชื่อมโยงไปยังวัฒนธรรมด้านต่างๆ ทั้งการดำรงชีวิต สังคม ศาสนา ภาษา และสุนทรียศาสตร์ โดยตอนหนึ่งได้กล่าวว่า “ผลผลิตของคนวัดด้วย อะไร ถ้าไม่เอาศิลปะ บ้านเรือน เครื่องมือเครื่องใช้มาเป็นเครื่องชีวิต” และระบบการวัฒนธรรมนี้ ได้จัดให้ เพลงพื้นบ้านอยู่ในหมวดหมู่ของสุนทรียศาสตร์ศิลปะ ซึ่งจัดเป็นแขนงหนึ่งของวัฒนธรรม นอกจากนี้ยังได้ กล่าวถึงกระบวนการรักษา สืบทอด และการพัฒนาทางวัฒนธรรมโดยแบ่งออกเป็น 6 ระบบ คือ

1. การสำรวจข้อมูล สารสนเทศ
2. การศึกษาค้นคว้าวิจัย
3. การปลูกฝังเผยแพร่ประชาสัมพันธ์
4. การทำนุบำรุงรักษาศิลปะ และวัฒนธรรม
5. การสืบสาน การสืบทอด
6. การแลกเปลี่ยน สร้างสรรค์และพัฒนา

นอกจากนี้วัฒนธรรมเป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำให้สังคมเข้มแข็ง ซึ่งคุณลักษณะของวัฒนธรรมที่มีความเข้มแข็ง 8 ประการ ตามทฤษฎีของนายแพทย์ประเวศ วะสี มีดังนี้

1. มีความหลากหลายกระจายอำนาจ จึงส่งเสริมการเมืองระบอบประชาธิปไตย
2. กระจายรายได้และสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ
3. ส่งเสริมศักดิ์ศรีของชุมชนท้องถิ่น
4. มีความบูรณาการ
5. สร้างความบรรณาการสอดคล้อง (Harmony) และความสมดุลยั่งยืน
6. มีการพัฒนาจิตใจและจิตวิญญาณอันลึกซึ้ง
7. ส่งเสริมความเข้มแข็งของสังคม
8. เป็นการผดุงศีลธรรมของสังคม

ซึ่งมีความสอดคล้องกับเอกสารประกอบการสอนรายวิชาพื้นฐานมานุษยวิทยาภาควัฒนธรรม (Introduction to cultural anthropology) ของกาญจนา อินทรสุนานนท์ (2542: 1 – 16) โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาเรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในสังคมมนุษย์ ศึกษาทางด้านวัฒนธรรมไทย ประเพณี และระบบความเชื่อ ตลอดจนระบบโครงสร้างทางสังคมเชิงมานุษยวิทยา ในเนื้อหาได้กล่าวถึงกระบวนการทางวัฒนธรรมโดยเริ่มจากการ

1. อยู่อย่างไทย
2. ใฝ่ใจศึกษา
3. เสาะหาความรู้
4. เข้าสู่ค่านิยม
5. สร้างสมอุดมการณ์
6. สืบสานวัฒนธรรม
7. จดจำประเพณี
8. ของดีศาสนา

ทั้งหมดนี้เป็นเรื่องที่อยู่ในกรอบของวัฒนธรรมที่ตีงามและเมื่อผ่านกระบวนการจริยธรรมก็จะขัดเกลาให้เป็นมนุษย์ที่งามอย่างมีคุณค่า จัดเป็นพื้นฐานทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมจะนำไปใช้ในการวิเคราะห์เกี่ยวกับมนุษย์และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น

สุพัตรา สุภาพ (2540: 34 – 38) ได้กล่าวถึงความหมายวัฒนธรรมไว้ว่า วัฒนธรรมเป็นมรดกทางสังคมมีความหมายครอบคลุม ไปถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่ประกอบไปด้วยความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ ประเพณี วิทยาการ กฎหมาย ศีลธรรม และทุกสิ่งทุกอย่างที่ได้คิดและได้กระทำ ในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม วัฒนธรรมมีทั้งประเพณีที่เป็นวัฒนธรรมวัตถุและเป็นองค์การ องค์พิธีการ องค์มิตติ ลักษณะของวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ ซึ่งมีการถ่ายทอดไว้เป็นมรดกทางสังคม เป็นวิถีชีวิต หรือแบบการดำรงชีวิต และเป็นสิ่งที่ไม่คงที่ สามารถปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ เพลงพื้นบ้านจัดเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม องค์วัตถุไม่มีรูปร่าง ใช้ภาษาที่เปล่งเสียงร้องออกมา เป็นสื่อในการบอกเล่าเรื่องราวต่างๆ เพลงพื้นบ้านถ่ายทอดโดยการเรียนรู้จากครูเพลงรุ่นก่อนๆ สืบทอดกันมา เนื้อหาของเพลงยังสามารถบ่งบอกถึงวิถีชีวิตของคนในยุคต่างๆ และสามารถปรับปรุงให้เหมาะสมกับเหตุการณ์ปัจจุบันได้อีก

ซึ่งอมรา พงศาพิชญ์ (2537: 75) ได้ให้ความหมายของคำว่าวัฒนธรรมไว้ว่า วัฒนธรรมคือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น กำหนดขึ้นมิใช่สิ่งที่มนุษย์ทำตามสัญชาตญาณ อาจเป็นการประดิษฐ์วัตถุ สิ่งของขึ้นใช้ หรืออาจเป็นการกำหนดพฤติกรรมหรือความคิด ตลอดจนวิธีการหรือระบบการทำงาน ฉะนั้นวัฒนธรรม คือระบบในสังคมมนุษย์ที่มนุษย์สร้างขึ้นมิใช่ระบบที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติตามสัญชาตญาณ

ในทำนองเดียวกัน ณรงค์ เติ้งประชา (2538: 47) กล่าวถึงลักษณะของวัฒนธรรมว่า ทุกสังคมต้องมีวัฒนธรรม และวัฒนธรรมของแต่ละสังคมยังมีลักษณะเฉพาะที่แสดงออกให้ปรากฏจนทำให้บางท่านใช้ขอบเขตของวัฒนธรรมเป็นหลักในการแบ่งอาณาเขตของประเทศชาติได้

ลักษณะของวัฒนธรรมจะประกอบด้วย

1. วัฒนธรรม คือ สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อใช้องค์ประกอบช่วยในการดำเนินชีวิต ทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์สร้างขึ้นล้วนเป็นวัฒนธรรม

2. วัฒนธรรม เป็นผลรวมของหลายสิ่งหลายอย่าง เช่น ความรู้ ความเชื่อ วิถีในการดำเนินชีวิต สิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ

3. วัฒนธรรมเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้วัฒนธรรมมิใช่เกิดขึ้นเองโดยปราศจากการเรียนรู้มาก่อน และลักษณะข้อนี้เองที่ทำให้มนุษย์แตกต่างไปจากสัตว์ กล่าวคือ พฤติกรรมส่วนใหญ่ของสัตว์เกิดจากสัญชาตญาณ ส่วนมนุษย์นั้นมีสมองอันทรงคุณภาพ จึงสามารถรู้จักคิด ถ่ายทอด และเรียนรู้กระบวนการดังกล่าวเกิดขึ้น จากการที่บุคคลมีการติดต่อกับบุคคลอื่น ในสถานะที่เป็นสมาชิกของสังคม ดังนั้นการเรียนรู้จึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งของวัฒนธรรม

4. วัฒนธรรมมีลักษณะเป็นมรดกทางสังคม วัฒนธรรมเป็นผลของการถ่ายทอดและการเรียนรู้ และเครื่องมือเครื่องใช้ที่ใช้ในกระบวนการดังกล่าว ก็คือ การสื่อสาร โดยใช้สัญลักษณ์ ได้แก่ การที่มนุษย์มีภาษาใช้ที่แน่นอน ซึ่งมีส่วนช่วยให้การถ่ายทอดวัฒนธรรมจากคนรุ่นก่อนๆ ดำเนินต่อเนื่องกันมามิขาดสาย ดังนั้นวัฒนธรรมจึงมีลักษณะเป็น “มรดกทางสังคม”

5. วัฒนธรรมมีลักษณะเป็น Super Organic หมายถึง สิ่งที่เป็นปรากฏการณ์อย่างเดียวกัน ในทางกายภาพ หรือชีวภาพอาจเป็นปรากฏการณ์ที่แตกต่างกันไปในแง่ของวัฒนธรรมของแต่ละสังคมต่างๆ ที่เป็นสังคมเดียวกันนั่นเอง

6. วัฒนธรรมเป็นวิถีชีวิต หรือเป็นแบบแผนการดำเนินชีวิตของมนุษย์

7. วัฒนธรรมเป็นผลจากการช่วยกันสร้างสรรค์ของมนุษย์ และได้มีการปรับปรุงดัดแปลงสิ่งใดที่ไม่ดี หรือล้าสมัยก็เลิกใช้ไป สิ่งใดที่ดีก็ยังคงเอาไว้ใช้ต่อไป วัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงและมีการปรับตัวได้

8. วัฒนธรรมมิใช่เป็นของบุคคลหนึ่ง แต่เป็นของส่วนรวม สิ่งที่จะถือว่าเป็นวัฒนธรรมได้จะต้อง เป็นสิ่งที่สังคมยอมรับปฏิบัติ มิใช่เฉพาะคนใดคนหนึ่งยอมรับถือปฏิบัติเท่านั้น

โดยปราณี วงษ์เทศ (2525: 62 – 67) กล่าวว่า วัฒนธรรมที่มีลักษณะเป็นพื้นบ้านนั้น ควรมี ลักษณะดังนี้

1. มีการถ่ายทอดด้วยปากต่อปาก
2. กำเนิดหรือที่มาของความคิดในการผลิตเป็นพื้นบ้าน คือ มีลักษณะที่เป็นตามแบบประเพณี (Conservative) และมิได้เป็นส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงตามสมัยนิยม
3. ผลงานนั้นๆ ต้องดำรงอยู่ในชุมชน มีความเกี่ยวข้องกับชุมชน มีบทบาทหน้าที่ และเป็นเครื่อง แสดงเอกลักษณ์ของชุมชน
4. ชุมชนที่เป็นเจ้าของมักเป็นชุมชนที่ไม่รู้หนังสือ สมาชิกส่วนใหญ่สามารถมีการเกี่ยวข้องติดต่อกัน ตัวต่อตัว โดยไม่ต้องอาศัยสื่อกลางใดๆ
5. ศิลปินหรือปัจเจกชนที่ผลิตหรือสร้างสรรค์เพลงพื้นบ้าน มิได้ผลิตงานพื้นบ้านโดยทำเป็นอาชีพ แต่จะทำงานนั้นๆ ในเวลาว่างจากอาชีพหลัก คือ ทำไร่ ทำนา
6. สังคมแบบพื้นบ้าน มิได้อยู่โดดเดี่ยวแยกออกจากสังคมอื่น แต่จะมีความสัมพันธ์ทางสังคมกับ สังคมใหญ่ที่อารยธรรมที่พัฒนามากกว่าด้วย
7. มีลักษณะทางเศรษฐกิจแบบ Self – Sufficiency คือ เศรษฐกิจที่เลี้ยงตนเองได้
8. เป็นสังคมเคร่งประเพณีและศาสนา

ลักษณะดังกล่าว เป็นลักษณะสังคมพื้นบ้านแบบอุดมคติ (Ideal Type) เพราะตามสภาพความเป็นจริงแล้ว สังคมพื้นบ้านที่เป็นผู้ให้กำเนิดวัฒนธรรมพื้นบ้านก็มีลักษณะบางอย่างที่รับมาจากสังคมเมือง และอยู่ในสภาพที่เปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมเมืองตลอดเวลา

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้าน

ในเรื่องของเพลงพื้นบ้านนั้น กาญจนา อินทรสุวานนท์ (2536: 52) ได้กล่าวว่า การศึกษาดนตรีที่เจาะลึกลงไปถึงวัฒนธรรม และส่วนประกอบของสังคม ส่วนมากมุ่งไปที่สังคมของชาวบ้านตามชนบทห่างไกล ซึ่งโดยธรรมชาติดนตรีและเพลงพื้นบ้านเหล่านี้ มักมิได้มีการจัดบันทึกไว้ลายลักษณ์อักษรจึงมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ดังนั้น นักวิชาการบางส่วนก็มุ่งศึกษาประวัติศาสตร์ไปด้วย จะเห็นได้ว่าดนตรีหรือเพลงพื้นบ้านเหล่านี้ นับวันแต่จะสูญไปเพราะสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปและขาดการสืบทอดอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการเสื่อมความนิยมของดนตรีและเพลงพื้นบ้านก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่ง ทั้งเนื่องจากธรรมชาติมนุษย์ที่พยายามแสวงหาความบันเทิงใหม่เท่าที่ตนเองพอใจ ความบันเทิงอื่นๆ ได้เข้ามาแทนที่ “เพลงพื้นบ้าน” ซึ่งเป็นความบันเทิงสูงสุดในอดีต โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาเรื่องชาติพันธุ์ในประเทศไทยนั้น พึงจะได้รับความสนใจเมื่อไม่นานมานี้ ซึ่งสอดคล้องกับเฉลิมศักดิ์ พิภูลศรี (2538: 87 – 96) ที่เขียนบทความเรื่อง “วิธีการศึกษาดนตรีพื้นบ้าน” ไว้ในดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ 26 โดยกล่าวถึงวิธีการศึกษาดนตรีพื้นบ้าน ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับวัฒนธรรมดนตรี บทเพลง เครื่องดนตรี และวิธีวิเคราะห์เสียงดนตรีในลักษณะใกล้เคียงกัน

นอกจากนี้ยังมีเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้านที่น่าสนใจ และสามารถนำมาเป็นแนวทางการศึกษาได้ ดังเช่น มนต์รี ตราโมท (2540: 52) ได้ให้ความหมายของเพลงพื้นเมืองว่า หมายถึงเพลงของชาวบ้านในท้องถิ่นต่างๆ ซึ่งในแต่ละท้องถิ่นจะมีการร้องเล่นที่แตกต่างกันออกไปตามสภาพของท้องถิ่นนั้นๆ นิยมเล่นกันในงานเทศกาลต่างๆ หรืองานที่มาร่วมรื่นเริงกัน หรือแม้แต่ในขณะที่ทำงาน และยามว่างจากการทำงาน ในทำนองเดียวกัน กระทรวงศึกษาธิการ (2522: 130 – 132) ก็ได้อธิบายถึงลักษณะของเพลงพื้นเมืองไว้ว่า เป็นเพลงที่มีทำนองง่ายๆ ถ้อยคำภาษาที่ใช้เป็นคำไทยแท้เรียบง่าย แต่ฟังแล้วกินใจ เข้าใจได้ทันที คำพูดได้ตอบกันระหว่างหญิง ชาย อาจมีถ้อยคำหยาบคายบ้าง แต่ก็ถือเป็นโวหารของศิลปิน เครื่องประกอบจังหวะนั้น ในขั้นแรกก็เป็นเพียงการปรบมือต่อมาจึงนำเครื่องดนตรีบางอย่างเข้ามาประกอบ เช่น ฉิ่ง กรับและกลอง เป็นต้น เพลงพื้นบ้านในภาคกลางแยกได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. เพลงที่เล่นตามเทศกาล ได้แก่ เพลงพวงมาลัย เพลงเหย่ย เพลงเรือ เพลงสั๊กวา
2. เพลงที่เล่นตามฤดูกาล เช่น ฤดูเกี่ยวข้าว ได้แก่ เพลงเกี่ยวข้าว เพลงสงพาง ฤดูน้ำหลาก เช่น เพลงเรือ เป็นต้น
3. เพลงทั่วไป เล่นไม่จำกัดฤดูกาล ได้แก่ เพลงอีแซว เพลงช้อย ลำตัด

เพลงพื้นบ้านของภาคกลาง นอกจากจะมีเนื้อหาในทางเกี่ยวพาราณีแล้ว ยังแสดงให้เห็นความเป็นกวีปากเปล่าของชาวบ้าน ซึ่งร้องได้อย่างคล่องแคล่ว ไม่ขัดเขิน และที่สังเกตให้ดีจะพบว่าในบทเพลงเหล่านี้ได้ บรรจุเรื่องของขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ ค่านิยมต่างๆ แนวคิด ตลอดจนความเป็นอยู่ของชาวบ้านที่สืบทอดกันมาแต่โบราณแทรกอยู่ด้วยเสมอ

ซึ่งประเทือง คล้ายสุบรรณ (2528: 43) ได้กล่าวถึงเรื่องเพลงของเพลงชาวบ้าน ซึ่งมีความหมายเดียวกันกับเพลงพื้นบ้าน กล่าวคือ เพลงชาวบ้าน เป็นเพลงพื้นเมืองซึ่งชาวบ้านร้องเล่น รื่นเริงกันอย่างสนุกสนาน ในโอกาสที่หญิงชายได้มาพบปะช่วยกันทำงานในไร่ ในลานบ้าน หรือใช้ร้องเล่นกันเนื่องในเทศกาลหรืองานนักขัตฤกษ์ เช่น ตรุษ สงกรานต์ ลอยกระทง ทอดกฐิน ผ้าป่า และไหว้พระประจำปีมีหลักฐานการเล่นมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ทั้งเพลงที่ร้องเล่นกันเป็นวงหรือเป็นหมู่ เพลงร้องโต้ตอบกันระหว่างหญิงชายและร้องเล่นคนเดียว สำหรับเพลง ส่วนใหญ่จะเป็นเพลงโต้ตอบกันระหว่างหญิงชาย มักมีบทร้องตามลำดับดังนี้

1. บทไหว้ครู ใช้ร้องไหว้ครู อาจารย์และผู้มีพระคุณ
2. บทเกริ่นหรือบทปรอบ ฝ่ายชายร้องชวนให้ฝ่ายหญิงเล่น
3. บทประ ใช้ร้องโต้ตอบกันในเรื่องทั่วไปหรือร้องโต้ตอบคารมในเรื่องต่างๆ
4. บทผูกพัน ฝ่ายชายร้องฝากรักปรารภกับหญิงยืดยาวไปจนถึงลักพาหนี ชมป่าดง
5. บทชิงขู้ ใช้ร้องปรารภชิงรัก ระหว่างชายสองหญิงหนึ่ง
6. บทตีหมากผัว ใช้ปรารภชิงรัก ระหว่างชายหนึ่งหญิงสอง
7. บทลาหรือบทจาก ใช้สำหรับลาลากัน

โดยอเนก นาวิกมูล (2527: 3-120) ได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านไว้ในหนังสือเรื่อง เพลงนอกศตวรรษ โดยกล่าวถึงเพลงพื้นบ้านในแง่มุมต่างๆ ซึ่งเป็นเพลงที่ไร้ตำนาน หมายความว่า เป็นเพลงที่สืบทอดกันมาโดยการจำ ไม่มีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เพลงพื้นบ้านมีลักษณะคล้ายเพลงลูกทุ่งอยู่หลายประการ อันอาจกล่าวได้ว่า เพลงพื้นบ้านคือ ต้นแบบของเพลงลูกทุ่งนั่นเอง นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงเรื่องราวต่างๆ ของเพลงพื้นบ้านอยู่หลายประการ เช่น เพลงพื้นบ้านเป็นเพลงที่เกิดในชนบทการใช้ภาษาและการแสดงออกแห่งเรื่องราว และบรรยากาศของเพลงเป็นไปอย่างซื่อๆ ตรงๆ ใช้ถ้อยคำง่ายๆ ตรงเป่าหมายทันที และยังกล่าวถึงเพลงพื้นบ้านในลักษณะที่โดดเด่นว่า

1. มีความเรียบง่ายในด้านถ้อยคำ การร้องและการเล่น
2. เน้นความสนุกสนานเป็นหลัก มีการใช้คำสองแง่สองง่ามและเว้นซึ่งเรื่องทุกข์มาก
3. การมีรูปแบบที่คล้ายคลึงกันในแต่ละท้องถิ่นก็จะมีรูปแบบคล้ายๆ กันทั้งในด้านเนื้อหาการเรียงลำดับเรื่องและด้านถ้อยคำ

ในเรื่องคุณค่าของเพลงพื้นบ้าน อเนก นาวิกมูล ได้กล่าวไว้หลายด้านด้วยกัน เช่น

1. คุณค่าในตัวเอง ซึ่งจัดเป็นมรดกทางวรรณกรรมได้อย่างหนึ่ง และยังแสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตของชาวบ้านได้เด่นชัดยิ่งขึ้น
2. คุณค่าจากสังคม กลุ่มคนที่เป็นคนร้องเองก็จะรู้สึกดีใจ ยินดีที่งานของเขาได้รับความสนใจ ซึ่งชาวเพลงเห็นว่ามีค่า เพราะเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตของเขานั่นเอง ส่วนกลุ่มคนที่เป็นผู้ฟังก็จะได้สอดซึมท่วงทำนองและอารมณ์ ได้รับความบันเทิงใจและอาจได้รับความรู้ คำสอนสอดแทรกไปโดยไม่รู้ตัว

นอกจากนี้ อเนก นาวิกมูล (2531: 225 - 242) ยังเขียนหนังสือเรื่องของเพลงพื้นบ้านสุพรรณบุรี ในหนังสือคนเพลงและเพลงพื้นบ้านภาคกลาง โดยกล่าวถึงบรรยากาศของงานเทศกาลในหน้าน้ำท่วมก่อนที่วัดป่าเลไลยก์ จะมีงานไหว้พระหลวงพ่โตประจำปี และได้จัดให้มีการเล่นเพลงพื้นบ้านกันอย่างสนุกสนาน ได้เกณฑ์พ่อเพลงแม่เพลงที่มีชื่อเสียงจากจังหวัดใกล้เคียงเช่น อ่างทอง สิงห์บุรี พระนครศรีอยุธยา กาญจนบุรี อุทัยธานี ฯลฯ มาประชันแข่งขันว่าเพลงกันอย่างสนุกสนานซึ่งแนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาและวิเคราะห์เกี่ยวกับรูปแบบของเพลงพื้นบ้านของกาญจนา อินทรสุนานนท์ (2532: 56 - 86) โดยเขียนลงในวารสาร “มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์” ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ว่า เพลงพื้นบ้านเป็นเพลงที่มีต้นกำเนิดมาจากเพลงร้อยกรองมากกว่าเพลงบทร้อย บทเพลงต่างๆ มาจากผู้แต่งที่เป็นชาวบ้าน เพลงพื้นบ้านภาคกลางมีมากมายแยกแยะได้หลายบทเพลง มีลีลาทำนองที่แตกต่างกันไป แต่ละเพลงพื้นบ้านก็มีลักษณะเฉพาะของเพลงหลายประการเช่น

1. ลีลาทำนอง จะเป็นท่วงทำนองสั้นๆ วนไปวนมา ซ้ำและย้อนกลับต้นใหม่อยู่เสมอ ทั้งนี้เพื่อสะดวกในการจดจำและสืบทอดต่อๆ กันมา
2. ภาษาที่ใช้ในเพลงพื้นบ้านนั้นเป็นภาษาพูด ไม่ใช่ภาษาเขียน ฟังเข้าใจง่าย ไม่มีศัพท์สูง เรียกกันว่า ภาษาชาวบ้าน และยังมีคำประเภสองแง่สองงามแทรกอยู่ด้วยเสมอ
3. ลักษณะคำประพันธ์ เพลงพื้นบ้านจัดอยู่ในประเภทวรรณกรรมมุขปาฐะ สืบทอดโดยการได้ยินได้ฟังต่อ ๆ กันมา บทกลอนต่าง ๆ ก็นำมาจากภาษาพูด ที่ใช้กันในปัจจุบัน โดยมีคำประเภคำคล้องจองจำพวกสุภาพิต หรือคำพังเพยต่าง ๆ กลอนเพลงพื้นบ้านส่วนใหญ่เป็นกลอนแปดที่เรียกว่า กลอนหัวเดียว
4. เรื่องราวในบทเพลง ส่วนใหญ่เป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน การทำมาหากิน ความเป็นอยู่ เรื่องในครอบครัว ความเชื่อถือต่าง ๆ บทเพลงจะเป็นลักษณะเพลงปฏิพากย์ คือมีการร้องโต้ตอบกันระหว่างชายหญิง ส่วนใหญ่เป็นการเกี่ยวพาราสี จุดเด่นอยู่ที่สำนวนโวหารและเชิงไหวพริบกัน การดำเนินเรื่องราวในเพลงพื้นบ้านนั้น เริ่มจากการไหว้ครู บทเกริ่นหรือปรอบ บทประหรือบทพักท่าย การผูกรัก การสூขอ ลักหาพาหนี ซึ่งซู้หรือตีหมากผัว และบทลาจาก นอกจากนี้ยังมีการแทรกเรื่องราวต่างๆ ที่น่าสนใจ ในขณะที่นั้น หรืออาจแทรกเรื่องราวที่สนุกสนานอีกก็ได้
5. การแทรกคติสอนใจ ในบทเพลงพื้นบ้านส่วนใหญ่มักพบว่ามี การแทรกคติสอนใจอยู่เสมอ เพื่อให้ผู้ฟังได้รับรู้และนำไปปฏิบัติให้เกิดสิ่งที่ดีงามต่อสังคม
6. โอกาสในการร้องเล่นเพลงพื้นบ้านนั้นร้องเล่นกันได้หลายโอกาสทั้งงานบุญงานกุศลในงานเทศกาลหรือตามโอกาสต่าง ๆ โดยสามารถแยกออกได้หลายโอกาส เช่น ร้องเล่นเพื่อความสนุกสนานร้องประกอบการทำงาน ร้องในโอกาสการเฉลิมฉลองต่างๆ และสามารถร้องเล่นในงานอื่นๆ ที่ผู้ชมมีความประสงค์จะให้เล่น

และสุกัญญา ภัทราชัย (2527: 220 - 254) ยังกล่าวไว้ว่า เพลงพื้นบ้านของไทยมีลักษณะคำประพันธ์จัดเป็นร้อยกรองมุขปาฐะ คือมีการจัดจังหวะของคำ จังหวะของเสียงและสัมผัสง่าย ๆ ไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว เพลงพื้นบ้านเป็นวรรณกรรมปากเปล่า และได้มีการสืบทอดกันมาจากปากต่อปากจากรุ่นหนึ่งไปยังอีก รุ่นหนึ่ง กลอนเพลงพื้นบ้านจะมีคำสัมผัสที่ไม่แน่นอนตายตัวจำนวนคำจะมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับเสียง และความหมายของคำที่ลงในแต่ละวรรค เพลงพื้นบ้านโดยทั่ว ๆ ไป จะมีลักษณะที่คล้ายกันทำให้สามารถนำ กลอนเพลงไปร้องด้วยกันได้ โดยการเปลี่ยนทำนองร้องให้เป็นไปตามลักษณะของเพลงนั้นๆ ความสำคัญ ของเพลงพื้นบ้าน จะอยู่ที่เสียง และจังหวะในการร้องมากกว่าการเคร่งในจำนวนคำและสัมผัส เนื่องจาก เพลงพื้นบ้านไม่มีการบันทึกในดนตรีไว้จึงไม่มีทำนองที่ถูกต้องที่สุด จึงพบว่า เพลงพื้นบ้านชนิดเดียวกัน แต่ลีลาการร้องแตกต่างกันไปหลายทางในเทศกาลสงกรานต์เป็นเทศกาลที่สำคัญของเพลงพื้นบ้าน เพราะ เพลงพื้นบ้านไทยส่วนใหญ่ร้องเล่นอยู่ในเทศกาลนี้ทั้งสิ้น เพลงพื้นบ้านที่ร้องเล่นกันเป็นชุดๆ ได้แก่ เพลง พวงมาลัย เพลงฉ่อย เพลงอีแซว มีลักษณะเป็นการแสดงใช้ร้องโต้ตอบกันในตอนกลางคืน คนร้องจะเป็น คนในกลุ่มที่เก่งกว่าคนอื่น ส่วนคนอื่นทำหน้าที่เป็นลูกคู่ร้องรับ

ส่วนเด่นดวง พุ่มศิริ (2528: 7 - 10) ได้ให้ความสำคัญของการศึกษาเพลงพื้นบ้าน โดยได้เขียนเป็น บทความเรื่อง การวิจัยวัฒนธรรมพื้นบ้าน ณ ศูนย์ส่งเสริมภาษาและวัฒนธรรมภาคใต้ โดยกล่าวว่า การวิจัย ทางด้านวัฒนธรรมพื้นบ้าน ส่วนมากเป็นการวิจัยทางภาษา ความหมายของถ้อยคำ เปรียบเทียบเรื่องราว วิเคราะห์ความหมายความรู้สึกต่างๆ แต่การวิจัยที่เป็นการศึกษาเพื่อบันทึกการแสดงไว้เป็นแบบต้นฉบับที่ จะไว้เป็นหลักฐานที่จะฝึกหัดการแสดงกันต่อไปยังไม่มีและได้เสนอแนะแนวทางในการทำวิจัยว่าการทำ วิจัยวัฒนธรรมพื้นบ้านทางเพลงพื้นเมืองนี้ ควรอธิบายหลักและวิธีการแสดงทั้งหมด การเก็บข้อมูล ใช้ วิธีการบันทึกเทปส่วนใหญ่ จากนั้นจึงไปสัมภาษณ์ผู้แสดง เพื่อให้อธิบายวิธีการและหลักเกณฑ์ในการแสดง โดยละเอียด แล้วจึงมาจัดลำดับความรู้ ตั้งแต่แรกเริ่มการเตรียมตัวการฝึกหัดขั้นต้น การฝึกหัดขั้นต่อไป จนถึงขั้นเป็นผล ถ้าเป็นเพลงพื้นเมืองก็บันทึกเนื้อร้องไว้ตั้งแต่เริ่มไหว้ครูเรื่อยไป จนถึง การหัดแสดงให้เป็น ไว้เพื่อจะได้ต่อชีวิตของการแสดงนั้นให้ยั่งยืนตลอดไป เป็นการสืบทอดวัฒนธรรมให้คงอยู่สืบไป

ในการศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้าน ได้มีผู้ให้แนวทางในการศึกษาวิเคราะห์เพลงพื้นบ้าน ไว้หลายท่านด้วยกัน ประสิทธิ์ เลี้ยวศิริพงศ์ (2529: 9 - 10) ได้วิเคราะห์ถึงการศึกษาเรื่องเพลงพื้นบ้านว่า นักวิชาการที่ศึกษาเรื่องของเพลงพื้นบ้านส่วนมากมาจากสาขาที่ไม่เกี่ยวข้องกับดนตรี และผลของการศึกษา จากนักวิชาการดนตรีก็ไม่ค่อยมีปรากฏให้เห็นต่อหน้าสาธารณชน ผลงานที่ออกมาส่วนมากเป็นผลการ วิเคราะห์ “คำร้อง” ให้ไปสัมพันธ์กับเรื่องอื่นๆ เพลงขับร้องทุกเพลงได้มาจากการรวบรวมเอาศิลปะสอง สาขาเข้าด้วยกัน คือ “ภาษา” กับ “ดนตรี” การนำคำร้องเพลงไปศึกษาจึงเป็นการศึกษาเพียงครึ่งเดียวเท่านั้น เพราะการศึกษาเพียงแต่ภาษายังขาดอีกครึ่งหนึ่ง คือ ดนตรี ดนตรีมีองค์ประกอบเช่นเดียวกับศิลปะอื่นๆ องค์ประกอบของดนตรีได้แก่

1. ทำนองเพลงพื้นบ้านทุกเพลงมีทำนองและทำนองช่วยให้อรรถาธิบายของดนตรีได้
2. ลีลาและจังหวะ ช่วยให้เกิดความรู้สึกและอารมณ์ตามบทเพลงนั้นๆ
3. เสียงผู้ร้องเพลงพื้นบ้านอาจมีการใช้เสียงร้องที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับความคิดความนิยมของแต่ละสังคม

แต่ละสังคม

4. พื้นผิว บางแห่งนิยมร้องเสียงเดียวกันหมด บางแห่งก็มีการประสานเสียงจากคำอธิบายดังกล่าว ทำให้การศึกษาเรื่องเพลงพื้นบ้านมองเห็นความแตกต่างของแต่ละสังคมได้ชัดเจนขึ้นและนั่นคือสิ่งที่ทำให้เพลงพื้นบ้านแต่ละท้องถิ่นมีลักษณะเฉพาะเป็นของตนเอง

นอกจากนี้กาญจนา อินทรสุนานนท์ (2525: 151) ได้กล่าวถึงแนวทางในการศึกษาเพลงพื้นบ้านจะต้องมีขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

1. สืบหาแหล่งเพลงพื้นบ้าน ส่วนใหญ่จะอยู่ตามชนบท ตามตำบล ตามหมู่บ้าน ที่ยังมีชาวบ้านจดจำเพลงได้

2. บันทึกเพลงพื้นบ้าน ทำได้หลายรูปแบบ เช่น บันทึกโดยใช้แถบบันทึกเสียง วีดีโอ เขียนและทำโน้ตเพลง ถ่ายภาพนิ่งท่าทางของผู้เล่นและผู้ร้อง

3. นำเพลงพื้นบ้านที่สืบค้นและบันทึกไว้มาวิเคราะห์ ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้หลายรูปแบบ คือ วิเคราะห์เชิงคติชนวิทยา วิเคราะห์เชิงปรัชญา วิเคราะห์เชิงสังคมวิทยา และวิเคราะห์เชิงดนตรี (ศึกษาเกี่ยวกับเพลง และเครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบเพลง ลักษณะของการขับร้อง ลีลาทำนองของเพลงพื้นบ้าน บันทึกโน้ตเป็นทางร้อง ทางรับ โน้ตเครื่องประกอบจังหวะ ฯลฯ)

4. จัดการศึกษาเพลงพื้นบ้าน สามารถจัดได้ทั้งทางตรง เช่น จัดการเรียนการสอนโดยตรงและทางอ้อม เช่น การจัดการแสดง จัดรายการเพลงพื้นบ้านผ่านสื่อมวลชนต่างๆ

และเนื่องจากเพลงพื้นบ้านภาคกลางเน้นการใช้เสียงร้องเป็นหลักในการเล่นเพลง ดังนั้นผู้ที่จะเล่นเพลงพื้นบ้านได้ดีจำเป็นต้องมีเสียงร้องที่ดี รู้จักวิธีการร้อง การใช้เสียงให้ออกมาในรูปแบบต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการขับร้องอยู่หลายประการ ถึงแม้ว่าในการร้องเพลงพื้นบ้านนั้นจะมีการแตกต่างจากการร้องเพลงไทยเดิมอยู่บ้าง แต่ก็มีสิ่งที่เหมือนกัน และสามารถนำหลักทฤษฎีในการขับร้องมาฝึกหัดเพื่อหาวิธีการใช้เสียงให้ดียิ่งขึ้น หลักและทฤษฎีของการขับร้องนี้ ได้มีผู้เชี่ยวชาญทางด้านขับร้องเพลงไทยเขียนบันทึกไว้ ซึ่งน่าจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ฝึกหัดร้องเพลงพื้นบ้านอยู่หลายประการ ดังเช่น ท้วม ประสิทธิ์กุล (ม.ป.ป.) ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง (คีตศิลป์) พ.ศ. 2529 ผู้เชี่ยวชาญพิเศษของกรมศิลปากร ได้เขียนหลักของการขับร้องไว้ โดยได้กล่าวถึงศิลปะแห่งการขับร้องเพลงไทย ซึ่งไม่มีอุปกรณ์เป็นส่วนประกอบเป็นสิ่งที่อยู่กับตัวเอง ผู้ที่ร้องได้ดีต้องสามารถบังคับตัวเองให้ได้ ส่วนประกอบของร่างกายที่จำเป็นในการร้องเพลง ได้แก่ ปาก แก้ม คาง ลิ้น จมูก คอ เสียง ลม รวมด้วยจิตและสมอง บังคับให้ สูง ต่ำ ดัง ค่อย ไพเราะ อ่อนหวานอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับจิตเจตนา นอกจากนั้นยังต้องอาศัยความฉลาดด้วย ต้องเป็นผู้มีปัญญาดี มี

ไหวพริบดี ตั้งใจจริง มีความอดทน ต้องมีปฏิภาณว่องไว มีความสังเกต รอบคอบ รู้จักการใช้กำลัง ผ่อนกำลัง ผ่อนลมหายใจไปตามระยะของเพลง และต้องมีการท่องจำอยู่เสมอ นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงคุณสมบัติของผู้ขับร้องที่ดีจะต้องแม่นยำ จังหวะ แม่นเสียง แม่นเพลง มีกำลังเสียงดี มีอักขระดี มีความกล้า ไม่ประหม่า และต้องสมารถดี อย่างไรก็ตาม กาญจนา อินทรสุนานนท์ (2540: 66 – 95) ยังได้เขียนเทคนิคการขับร้องเพลงไทย การใช้เสียงต่างๆ เช่น เสียง เออ เอย อือ เอย..... ฯลฯ แต่ละเสียงนั้นมีวิธีทำแตกต่างกัน อีกทั้งยังได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการขับร้องเพลงไทย ซึ่งได้แก่ ถ้อยคำ ต้องเปล่งออกมาให้สละสลวย ถูกต้อง อักขระวิธี ต้องมีการฝึกหัดหลายรูปแบบ ขั้นตอนและวิธีการเปล่งเสียง รวมทั้งในการกล่าวถึงเทคนิคในการเปล่งเสียงต่างๆ เช่น เสียงครั้น คือ การทำเสียงร้องให้สะดุดเพื่อให้เกิดความไพเราะ เสียงกระทบ เน้นเสียง การกลิ้งเสียง การทำเสียงครวญ การปั้นเสียง ปั้นคำ การผ่อนเสียง การไหลเลื่อน เสียงหนัก เสียงเบา เสียงอาศัย (การทำเสียงที่สูงกว่าเสียงจริง) ร่อนใบไม่ร่วง สะบัดเสียง ทิ้งเสียง บีบเสียง ฯลฯ แต่ละวิธีการสามารถนำมาใช้ฝึกหัดร้องเพลงที่บ้านได้เป็นอย่างดี

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กาญจนา อินทรสุนานนท์, มานพ วิสุทธิแพทย์ และเมธี พันธุ์วราธร (2543: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิเคราะห์เพลงระบำบ้านนา ตำบลบางลูกเสือ อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก พบว่า ในเพลงระบำบ้านนา ได้กล่าวถึงค่านิยมในการนับถือศาสนาพุทธ พ่อ แม่ ครู และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ มารยาทในการต้อนรับ การแต่งกาย อาชีพ เศรษฐกิจ การเมือง ยาเสพติด ความรักระหว่างชายหญิง ผัวเมีย พ่อแม่ ลูก ความรักชาติ พระมหากษัตริย์ และเรื่องเพศ และเพลงระบำบ้านนายังมีบทบาทต่อสังคมในการสร้างความบันเทิง ความสามัคคี การแจ้งข่าวสาร บันทึกเรื่องราว และความรู้ด้านต่างๆ นอกจากนั้นยังสรุปตามทฤษฎี ความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม 8 ข้อ ของศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี

1. เพลงระบำบ้านนานั้นส่งเสริมการเมืองในระบบประชาธิปไตย
2. เพลงระบำบ้านนานั้นไม่สร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ มีการเล่นน้อยเพราะขาดความนิยม อาชีพพ่อเพลงแม่เพลงนั้นอยู่ที่การทำไร่ทำนา ทำนาทุ้ง เศรษฐกิจไม่ดี
3. การส่งเสริมศักดิ์ศรีของชุมชนท้องถิ่น เพลงระบำบ้านนาได้ส่งเสริมศักดิ์ศรีของชุมชนท้องถิ่น เพราะมีบทเพลงเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมท้องถิ่น และพ่อเพลงแม่เพลงก็เป็นที่ยกย่องนับถือในชุมชนนั้นๆ
4. วัฒนธรรมของเพลงระบำบ้านนานั้น บูรณาการศาสตร์ด้านต่างๆ มารวมร้องอยู่ในเพลงเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมไทย อาทิ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และเรื่องท้องถิ่น
5. การสร้างความประสานสอดคล้องและสมดุลยั่งยืน มีในกลุ่มคนกลุ่มเด็กเป็นที่รู้จักในหมู่บ้านเล็กๆ แต่ผู้แรงกระแสนของวัฒนธรรมทางซีกโลกตะวันตกไม่ไหว ไม่มีผู้สืบทอดที่สามารถทำให้ระบำบ้านนา ยั่งยืนได้

6. เพลงระบำบ้านนาในบทเพลง ได้แทรกการพัฒนาจิตใจและวิญญาณอันลึกซึ้งซึ่งจะเห็นได้ในบทกลอนต่างๆ ตั้งแต่ต้นจนจบ ที่มีความละเอียดอ่อนทางด้านพัฒนาจิตใจ วัฒนธรรมของคนไทย การไหว้ครู การเชิญขึ้นบ้าน ความรักของพ่อแม่ที่มีต่อลูก ความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

7. ส่งเสริมความเข้มแข็งของสังคม ในข้อนี้เพลงระบำบ้านนามีส่วนช่วยส่งเสริมอยู่ในวงแคบเฉพาะในหมู่บ้านในท้องถิ่น คนกลุ่มเล็ก แต่เป็นที่รู้จักดีให้ความเคารพนับถือกัน โดยเฉพาะทางด้านวัฒนธรรม จริยธรรม และต่อต้านยาเสพติด

8. การผดุงศีลธรรม เพลงระบำบ้านนาช่วยผดุงศีลธรรมในกลุ่มคน การสอนให้ทำความดี อนุรักษ์เรื่องศาสนา

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า รูปแบบของเพลงระบำบ้านนา มีลักษณะคำประพันธ์เป็นเอกลักษณ์ เป็นกลอนแปดหัวเดียว แต่กลอนที่พบส่วนใหญ่มีมากกว่า 8 คำ และบางบาทก็มีน้อยกว่า 8 คำ เป็นลักษณะของกลอนชาวบ้านมีคำเสริมมาก เช่น เสีย มา กันละเหวย ฯลฯ และพบลักษณะของทำนองเช่น ทำนองร้องสร้างบนกลุ่มเสียงเช่นเดียวกับเพลงที่ใช้โน้ต 5 เสียง ทำนองร้องขึ้นอยู่กับวรรณยุกต์ ใช้ทำนองต่างกันที่เสียงวรรณยุกต์เดียวกัน ใช้เสียงร้องซ้ำที่คำร้องมีเสียงวรรณยุกต์เสียงเดียวกันและต่างเสียงกัน นอกจากนี้สำรวจ งามล (2530: 201 – 208) ได้เสนอนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก เรื่อง เพลงพื้นบ้านจากตำบลลานดอกไม้ : การวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับความรัก โดยเลือกแหล่งข้อมูลจากตำบลลานดอกไม้ อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ผลการวิจัยพบว่า มีข้อมูลเพลง 4 ประเภท คือ เพลงกล่อมเด็ก เพลงปฏิพากย์ เพลงรำวง และเพลงประกอบการเล่นเบ็ดเตล็ด มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรักในลักษณะต่างๆ ปรากฏอยู่เป็นจำนวนมาก โดยพบความรักระหว่างชายหญิงมากที่สุด รองลงไปคือความรักระหว่างแม่กับลูก ส่วนความรักท้องถิ่น ความรักของศิษย์กับครู ตลอดจนความรักประเทศชาติพบเพียงเล็กน้อย ซึ่งเนื้อหาสาระทั้งหมดสะท้อนให้เห็นชีวิตความเป็นอยู่ ความสนุกสนานรื่นเริงและความมีน้ำใจของชาวบ้านผู้เป็นเจ้าของ

สุมาลย์ เรื่องเดช (2518: 259 – 263) ได้เขียนปริญญานิพนธ์ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง เพลงพื้นบ้านจากพนมทวน อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี โดยได้สำรวจ รวบรวมและศึกษาวเคราะห์เพลงพื้นบ้านประเภทเพลงเด็ก เพลงประกอบการเล่นเพลงพื้นเมือง และเพลงประกอบพิธี ผลของการวิจัยพบว่า ใจความของเพลงเกี่ยวข้องกับสภาพชีวิต ความเป็นอยู่ ประเพณี ความเชื่อ ทักษะคติ ของชาวบ้านซึ่งยึดมั่นในหลักธรรมของพระพุทธศาสนา และยึดถือคุณธรรมเกี่ยวกับความกตัญญูกตเวทียุติธรรมเป็นหลักในการดำเนินชีวิต บทเพลงมีบทพรรณนาเกี่ยวกับเรื่องเพศตามความนิยมของชาวบ้าน เพลงส่วนใหญ่เป็นมหรสพที่ช่วยผ่อนคลายจากความเหน็ดเหนื่อยในการทำงาน ข้อมูลบางเพลงประเภทเดียวกัน แต่วิทยากรต่างบุคคลมีโอกาสจะซ้ำ คล้ายคลึง หรือแตกต่างกันในรายละเอียดได้ แสดงว่าการถ่ายทอดเรื่องราวมุขปาฐะนั้นมีโอกาสที่จะเปลี่ยนแปลงไปได้ตามท้องถิ่นและผู้ถ่ายทอด เช่น เพลงเก เพลงแห่นางแมว จึงมักพบว่า

คล้ายคลึงกันหลายภูมิภาคในทำนองเดียวกัน วิบูลย์ ศรีคำจันทร์ (2536: 687 – 688) ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์เพลงพวงมาลัยโดยศึกษาในเขตอำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี และอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี สรุปผลการวิจัยได้ว่า เพลงพวงมาลัยที่มาจากภาษาพูดของคนในชีวิตประจำวัน นิยมเล่นกันมาตั้งแต่กรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น จนถึงปัจจุบัน ลักษณะของเพลงพวงมาลัยมี 2 รูปแบบ คือ เพลงพวงมาลัยชนิดสั้น ที่ใช้เป็นเพลงปรับในการกีฬาพื้นบ้าน และเพลงพวงมาลัยชนิดยาว ที่เป็นชุดเหมือนเพลงปฏิพากย์ทั่วไป เล่นเป็นวงกลมอยู่ฝ่ายละครึ่งวงกลมร้องโต้ตอบกัน เนื้อหาที่ใช้เล่นจะเกี่ยวกับการเกี่ยวพาราฮีหรือการบอกเล่าเรื่องราวต่างๆ เพลงพวงมาลัยนี้ยังช่วยสร้างความบันเทิงให้กับสังคม ซึ่งได้จากเนื้อหากระบวนการเล่นท่วงทำนอง จังหวะ เสียงร้อง และสำนวนโวหาร การร้องเพลงพวงมาลัยจะขึ้นต้นด้วย “เออระเหย.....” และลงท้ายด้วยคำว่า “เออ” มีทำนองเดียวตั้งแต่ต้นจนจบ

นอกจากนี้ดวงเดือน สดแสงจันทร์ (2544: 145 – 150) ได้ทำการศึกษาเพลงพื้นบ้านของคณะขวัญจิต ศรีประจันต์ การเปรียบเทียบตามทฤษฎีของนายแพทย์ประเวศ วะสี พบว่า วัฒนธรรมสามารถสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนอำเภอศรีประจันต์ โดยใช้เพลงพื้นบ้านในการรวบรวมคนในหมู่บ้านให้เป็นกลุ่มเดียวกัน มีความรับผิดชอบร่วมกัน ทำให้เกิดความสามัคคี ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน จึงทำให้วัฒนธรรมและชุมชนเกิดความเข้มแข็งได้ บทร้องที่แต่งโดยขวัญจิต ศรีประจันต์ จะมีถ้อยคำที่ไพเราะ มีการเลือกใช้คำที่สละสลวย เหมาะสมกับโอกาสต่างๆ ท่วงทำนองในการร้องเป็นสำเนียงออกภาษาถิ่นจังหวัดสุพรรณบุรี มีการใช้เทคนิคและลีลาในการร้องมาก ทั้งการเอื้อนและการออกเสียงในคำร้องต่างๆ มีการศิลปะในการใช้มุขตลก ไม่หยาบคาย แสดงถึงความมีชั้นเชิงในการแสดง เพลงพื้นบ้านมีองค์ประกอบด้านทำนองเพลงคล้ายคลึงกับดนตรีไทย ทำนองเพลงพื้นบ้านแต่ละเพลงมีรูปแบบที่แตกต่างกัน การร้องเพลงพื้นบ้านผู้ร้องต้องยึดทำนองหลักของเพลงนั้นช่วยในการออกเสียงคำร้องเพื่อให้ได้ตรงตามทำนองเพลงนั้นๆ และสุกัญญา สุขฉายา(2525: 166 - 170) ได้ศึกษาเพลงปฏิพากย์:บทเพลงแห่งปฏิภาณของชาวบ้านไทย สรุปได้ว่าเพลงปฏิพากย์ภาคกลางเป็นเพลงร้องโต้ตอบระหว่างชายหญิง มีทั้งร้องโต้ตอบชนิดวรรคต่อวรรคจนถึงโต้ตอบแบบบทต่อบท โดยมีลูกคู่ฝ่ายชายและฝ่ายหญิงร้องรับ ร้องกระทู้ สอดแทรกและให้จังหวะ เพื่อให้เวลาคิดเนื้อร้องบทต่อไป เพื่อสร้างความสนุกสนานท่วงทำนองของเพลงต่างๆ คล้ายคลึงกัน เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบเป็นเครื่องประกอบจังหวะ ได้แก่ โทน กรับ ฉิ่ง หรืออาจใช้เสียงปรบมือแทน เนื้อหาเพลงพื้นบ้านเป็นการเกี่ยวพาราฮีระหว่างหนุ่มสาว ต่างฝ่ายต่างสรรหาโวหารมาโต้ตอบชิงไหวพริบกันโดยเฉพาะโวหารเชิงสังวาส มีทั้งชนิดตรงที่เรียกว่า “กลอนแดง” และชนิดอ้อมที่เรียกว่า “กลอนสองแง่สองง่าม” จากการศึกษาพบว่า พ่อเพลงแม่เพลงนิยมโต้ตอบด้วยคำสังวาสชนิดอ้อมมากกว่าการพูดตรงๆ เพลงปฏิพากย์แบ่งได้ตามลักษณะของเนื้อเพลงได้ 2 ประเภท คือ เพลงปฏิพากย์สั้น และปฏิพากย์ยาว เพลงปฏิพากย์สั้นมีความยาวไม่เกิน 6 วรรค เป็นบทเกี่ยวพาราฮี เข้าเหยงกัน เช่น เพลงเกี่ยวข้าวสั้น เพลงแห่ดอกไม้ เพลงระบำบ้านไร่ เพลงแห่นาค ฯลฯ เพลงปฏิพากย์ยาวเป็นเพลงที่มีความยาว

หลายบทในการโต้ตอบกันแต่ละครั้ง มีการดำเนินเรื่องเป็นชุด คือ เริ่มตั้งแต่บทไหว้ครู บทเกริ่นชายชวนหญิง ออกมาเล่น บทประหรือบททักทายชายเกี่ยวพาราสีหญิง หญิงโต้ตอบชาย บทผูกรัก ตามด้วยบทสู้ขอ หรือ อาจเป็นลักพาหนี บทชิงผู้หรือบทตีหมากผัวและจบด้วยบทจาก นอกจากเพลงที่เป็นชุดนี้แล้วยังมีเพลง เบ็ดเตล็ดแทรกอยู่มากมาย เช่น บทเขานา บทวินัย บทเช่นผี ฯลฯ เพลงปฏิพากย์ยาวได้แก่ เพลงเกี่ยวข้าว เพลงข่อย เพลงอีแซว ฯลฯ ปัจจุบันบทบาทเพลงปฏิพากย์น้อยลง อาจกล่าวได้ว่าหมดบทบาทไปแล้ว จากสังคมไทย ทั้งนี้เพราะวิถีชีวิตของคนเปลี่ยนแปลงไป ไม่มีเวลาว่างมาฝึกหัดหรือเล่นเพลงกัน แต่เพลง ปฏิพากย์ไปปรับปรุงให้เข้ากับดนตรีสมัยใหม่ เช่น เพลงหนุ่มสุพรรณ ของเมืองมนต์ สมบัติเจริญ เพลง กับข้าวเพชรฆาต ของขวัญจิต ศรีประจันต์ และในเพลงไทยสากลที่เป็นเพลงลูกทุ่งของคณะสุนทราภรณ์ ก็มีรูปแบบและลักษณะร้องคู่โต้ตอบกันเหมือนเพลงปฏิพากย์นั่นเอง ซึ่งภากร เซาร์ขุนทด (2545: 189 – 193) ได้ทำการศึกษาเรื่องเพลงพื้นบ้านนครไทย ตำบลหนองน้ำสร้าง อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก พบว่า เพลงพื้นบ้านนครไทยเกิดจากความเชื่อและพิธีกรรมที่เหมือนกันของชาวบ้านหนองน้ำสร้าง โดยมีเพลง พื้นบ้านทำหน้าที่รับใช้สังคมในฐานะสนองความเชื่อและพิธีกรรม มีการใช้ภาษาถิ่นในการร้องเป็นส่วนมาก มีจำนวนเพลงที่พบถึง 30 เพลง สามารถจัดหมวดหมู่ได้เป็น 3 ประเภท คือ เพลงพิธีกรรม 10 เพลง เพลงร้องเล่น 18 เพลง และเพลงกล่อมลูก 2 เพลง เนื้อหาสาระเพลงสะท้อนภาพสังคมหมู่บ้านในลักษณะ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตชาวบ้านโครงสร้างของเพลงมีส่วนขึ้นต้นและส่วนที่ลงท้ายที่มีเอกลักษณ์เฉพาะของบทเพลงนั้นๆ ลักษณะการดำเนินทำนองของเพลงนางดังมีทั้งหมด 31 วรรค 23 รูปแบบ ทำนองเพลงประกอบด้วยโน้ต 5 เสียง ความยาว 62 ห้องเพลง เพลงพวงมาลัย มีทั้งหมด 15 วรรค 11 รูปแบบ ทำนองประกอบด้วยโน้ต 6 เสียง ความยาว 32 ห้องเพลง และเพลงงอนหล่นชา มีทั้งหมด 48 วรรค ทำนอง ประกอบด้วยโน้ต 5 เสียง ความยาว 98 ห้องเพลง

โดยพรรณราย คำโสภา (2542: 122) ได้ศึกษาวิเคราะห์เพลงพื้นบ้านกันตรึม ของหมู่บ้านดงมัน จังหวัดสุรินทร์ โดยศึกษาบทเพลงที่ใช้ประกอบการแสดง ใช้วงกันตรึมบรรเลง 4 บทเพลง ได้ศึกษาวิเคราะห์ ประวัติความเป็นมา การแต่งกาย โอกาสและวิธีการแสดง มาตรฐานเสียง การเทียบเสียง คำร้อง ทำนอง โครงสร้าง ของบทเพลง การประสานเสียง จังหวะและโครงสร้างของฉันทลักษณ์บทเพลง พบว่า เพลงพื้นบ้านที่นิยม ใช้ประกอบการแสดงแต่เดิมมีจุดประสงค์เพื่อความสนุกสนานว่าจริงของชาวบ้าน เป็นทำนองสั้นๆ ไม่มีรูปแบบ ที่แน่นอน ต่อมาได้มีการปรับปรุงให้มีการแต่งกายตามประเพณีนิยมที่สวยงามมากขึ้น รูปแบบของบทเพลง จะมีทำนองสั้นๆ ไม่สลับซับซ้อน ทำนองซ้ำๆ กลับไปกลับมา จังหวะและทำนองมีความไพเราะง่ายต่อการจดจำ

นอกจากนี้ สาคร พรหมนิน (2539: 298) ได้ทำปริญญาานิพนธ์เรื่อง วิเคราะห์วัฒนธรรมที่ปรากฏ ในเพลงกล่อมเด็ก อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า คือ เพื่อ ศึกษาวิเคราะห์วัฒนธรรมที่ปรากฏในเพลงกล่อมเด็ก ของอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยแบ่ง เนื้อหาออกเป็น 2 ประเด็นใหญ่ คือ

วัฒนธรรมที่เป็นวัตถุ เช่น การสร้างที่อยู่อาศัย การประกอบอาชีพ การแต่งกาย และด้านอาหาร ผลการศึกษาพบว่าชาวอำเภอปากพนังนิยมสร้างที่อยู่อาศัยแบบเรียบง่ายชั้นเดียว มีอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ แต่งกายตามสมัยนิยมแบบภาคใต้ทั่วไป และนิยมอาหารที่มีรสจัด

วัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ เช่น ความเชื่อ ค่านิยม ประเพณี ผลการศึกษาพบว่า ด้านความเชื่อจะเชื่อกฎแห่งกรรม เชื่อทางด้านไสยศาสตร์ การบำเพ็ญกุศลในด้านต่างๆ และมีค่านิยมในความเป็นอิสระ รักพวกพ้อง ยึดมั่นในจารีตประเพณี

ในทำนองเดียวกันอังคณา ใจเหิม (2538: 94 – 95) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับเพลงหรือดนตรีพื้นบ้านทางมานุษยวิทยาคิวทยา ว่าจำเป็นต้องอาศัยการเก็บข้อมูลภาคสนามเป็นหลักทั้งด้วยวิธีการสังเกตการณ์ สอบถาม และเข้าไปอยู่ร่วมกับชาวบ้าน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและละเอียดที่สุด นอกเหนือจากการศึกษาสภาพทางกายภาพของชุมชนหรือหมู่บ้านที่เราเข้าไปอยู่แล้ว ข้อมูลทางสังคมวัฒนธรรมทุกๆ ด้านก็ควรได้รับความสนใจและบันทึกไว้เพื่อให้ผู้ที่ไม่เคยได้เข้าไปในชุมชนนั้นอ่านแล้วเข้าใจได้ ได้แก่ ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านผู้คนที่ย้ายถิ่น สภาพทางเศรษฐกิจ การเมือง ความเชื่อ การศึกษา นิทาน ตำนานท้องถิ่น ฯลฯ ซึ่งก็คือการศึกษาในด้านชาติพันธุ์วรรณา (Ethnography) นั่นเอง ข้อมูลเหล่านี้จะเป็นพื้นฐานที่ช่วยในการทำความเข้าใจและวิเคราะห์ดนตรีหรือเพลงของชุมชนนั้นอีกด้วย ซึ่งจุฑามณี บ้านมอญ (2550: 102 – 109) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านท่าโพ ตำบลท่าโพ อำเภอหนองขาหย่าง จังหวัดอุทัยธานี ในการศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อการศึกษา รวบรวมประวัติและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องของเพลงพื้นบ้านท่าโพ โดยศึกษาบทเพลงที่ใช้ร้องในงานเทศกาลตรุษสงกรานต์เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นเพลงที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นเฉพาะตัว เป็นการร้องที่มีการใช้ท่าประกอบเพลงตามความหมายของบทร้อง มีการถ่ายทอดด้วยวิธี मुखपास्त्र ตามวิธีชาวบ้านโดยใช้ข้อมูลภาคสนาม ข้อมูลจากเอกสาร ตำรา หนังสือทางวิชาการและหนังสือที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้านท่าโพ ศึกษาประวัติของพ่อเพลงแม่เพลงพื้นบ้านท่าโพ ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพทั่วไปของชุมชนท่าโพเป็นหมู่บ้านที่เป็นชุมชนใหญ่ ปลูกบ้านเรือนอยู่ใกล้ชิดติดกัน มีความเจริญในด้านการศึกษา เศรษฐกิจ สังคมเป็นอย่างดี
2. เพลงพื้นบ้านท่าโพ เป็นเพลงที่มีการร้องเล่นกันมาตั้งแต่สมัยโบราณ มีการถ่ายทอดด้วยวิธี मुखपास्त्र จากพ่อเพลงแม่เพลงรุ่นเก่าโดยมีคุณยายบุญเรือน สุพรรณเป็นผู้ถ่ายทอด และมีการฝึกหัดเป็นกลุ่มจนทำให้เพลงพื้นบ้านท่าโพยังคงปรากฏจนถึงปัจจุบัน
3. บทเพลงที่มีการนำมาศึกษาวิจัยครั้งนี้มีจำนวน 5 เพลง คือ เพลงพื้นฐาน เพลงซึกเยื่อ เพลงเกี่ยวข้าว เพลงกรุ่น เพลงโลม พบลักษณะที่สำคัญ คือ

3.1 รูปแบบการร้องและเนื้อหาการร้อง

มีลักษณะเหมือนกับการร้องเพลงปฏิพากย์ทั่วไป แต่มีเอกลักษณ์โดดเด่นที่ตรงมีการใช้ทำรำตามบทร้อง ลักษณะคำประพันธ์เป็นกลอนแบบหัวเดียวเป็นส่วนใหญ่ มีความไพเราะ มีสัมผัสนอกสัมผัสใน เนื้อหาของเพลงกล่าวถึงเรื่องการเกี่ยวพาราสีกันของหนุ่มสาวและกล่าวถึงเรื่องของชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรมท้องถิ่น

3.2 ทำนองเพลง

ทำนองเพลงพื้นบ้านท่าโพ มีลักษณะของการร้องซ้ำทำนองโดยลูกคู่เป็นส่วนใหญ่ ระดับเสียงในการร้องขึ้นอยู่กับระดับเสียงของผู้ร้อง และขึ้นอยู่กับเสียงของวรรณยุกต์ที่ปรากฏในคำร้อง

เพลงพื้นบ้านท่าโพ ถูกทำลายจากความเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรุนแรง ถึงขั้นวิกฤติที่เสี่ยงต่อการสูญสิ้น แต่ชุมชนได้ใช้วิธีลดผลกระทบนั้นด้วยการส่งต่อการขับร้องเพลงพื้นบ้าน ด้วยการรวบรวมกลุ่มของคนในชุมชนที่หลากหลายวัย เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนพร้อมกันทั้งในชุมชนในการปลูกจิตสำนึก การอนุรักษ์เพลงพื้นบ้านท่าโพให้คงอยู่สืบไปและธรรมาธิ ตั้งสอนบุญ (2548: 193 – 199) ได้ทำการศึกษาเพลงพื้นบ้านนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มุ่งศึกษาเพลงในวัฒนธรรมที่ยังคงอยู่ ซึ่งเป็นเพลงที่มีการถ่ายทอดด้วยปากเปล่า ตามแบบวิธีดั้งเดิมของชาวบ้าน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. สภาพทั่วไปของชุมชน ปัจจุบันชุมชนนครชุมเป็นชุมชนใหญ่ มีความเจริญในด้านต่างๆ เป็นอย่างมาก มีหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนมากมายตั้งอยู่ในพื้นที่
2. เพลงพื้นบ้านนครชุม ได้มีการละเล่นมาตั้งแต่ก่อนสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 เพลงที่ขับร้องกันต่อๆ มา นั้นเป็นวิธีการสืบทอดด้วยการร้องปากต่อปาก จากนั้นเพลงก็ได้เลือนหายไปจากชุมชนนครชุม ต่อมานางลำภู ทองธรรมชาติและกลุ่มแม่บ้านนครชุม ได้ร่วมกันสืบค้นเพลงจากร่องรอยคนเก่าแก่ในท้องถิ่นที่ยังมีชีวิตอยู่ และได้ร่วมกันฝึกซ้อมจนสามารถเผยแพร่และอนุรักษ์มาจนถึงปัจจุบัน
3. บทเพลงที่ได้ทำการศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีจำนวน 12 เพลง โดยได้ทำการวิเคราะห์ถึงโครงสร้างที่เป็นลักษณะสำคัญของเพลง ซึ่งพบว่า เพลงพื้นบ้านนครชุมมีลักษณะสำคัญที่พบได้คือ

3.1 ด้านเนื้อหาการร้อง

เพลงพื้นบ้านนครชุมจะมีคำร้องเป็นลักษณะคำคล้องจองที่ไพเราะ มีคำสัมผัสนอกใน เนื้อหาของเพลงเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมชุมชนและวิถีชีวิต

3.2 ด้านทำนองเพลง

เพลงพื้นบ้านนครชุมมักเป็นเพลงสั้นๆ ที่ไม่มีความยาวมากนัก เวลานำร้องก็จะมีทำนองซ้ำๆ หลายรอบ เพลงมีรูปแบบโครงสร้างเพลงหลายแบบทั้งแบบท่อนเดียวและแบบหลายท่อน ในแต่ละเพลงจะมีประโยคและจังหวะทำนองหลายๆ ประโยค มีลักษณะของการเลียนแบบจังหวะทำนอง ในทำนองที่พบนั้นมีการเคลื่อนที่ของทำนองที่ใช้ขั้นคู่ที่เป็นแบบขั้นบันไดมากที่สุด และในเพลงพื้นบ้านนครชุมพบว่าใช้บันไดเสียงเพ็นโทนิคเป็นหลักเสียงของทำนองเพลง

จากการศึกษาที่ข้อมูลมาจากการวิจัยและเอกสารดังกล่าว ทำให้สามารถนำแนวคิดและวิธีการศึกษาค้นคว้าที่ได้พบไปใช้ในการศึกษาเพลงพื้นบ้านสามโก้ได้ ตามแนวทางของนักมานุษยวิทยา เนื่องจากแนวทางที่ใช้ในการศึกษาและวิเคราะห์จากเอกสารและงานวิจัยในเรื่องต่างๆ ที่จะพบทำให้เกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ ที่น่าจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าในเรื่องของเพลงพื้นบ้านต่อไป

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าเพลงพื้นบ้านสามโก้ ตำบลสามโก้ อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เริ่มต้นจากการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำรา งานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและเก็บข้อมูลภาคสนาม เพื่อรวบรวมข้อมูลจริงเชิงประจักษ์ของชุมชน โดยได้ศึกษาสภาพพื้นฐานทั่วไปของพื้นที่ ผู้คน และเพลงพื้นบ้านที่ยังมีการละเล่นกันอยู่ในปัจจุบัน จากนั้นจึงนำข้อมูลทั้งหมดที่รวบรวมเอามา วิเคราะห์เรียบเรียงเป็นรายงานการวิจัยในรูปแบบของการบรรยายเชิงพรรณนาข้อมูล และผู้วิจัยได้ กำหนดแนวทางวิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามขั้นตอน ดังนี้

การศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลและแหล่งข้อมูลจำแนกออกได้เป็น 2 ระดับ ได้แก่ ข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิ

1. **ข้อมูลปฐมภูมิ** แยกส่วนที่จะศึกษาออกได้เป็น ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลในส่วนของเพลงพื้นบ้าน

1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้านสามโก้ ได้แก่ ลักษณะที่ตั้ง ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะภูมิอากาศ การปกครอง การคมนาคม จำนวนประชากร การสาธารณสุขโรค การสาธารณสุข การศึกษาและสถานศึกษา สภาพบ้านเรือน ครอบครัว การประกอบอาชีพ วิถีชีวิต ภาษา การแต่งกาย ศาสนา ความเชื่อและพิธีกรรม วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้าน การสืบทอดเพลงพื้นบ้าน การอนุรักษ์เพลงพื้นบ้าน บทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อสังคมในหมู่บ้าน และค่านิยมในเพลงพื้นบ้าน จะใช้วิธีการสำรวจ สังเกต บันทึกภาพ รวมทั้งการสอบถาม การสัมภาษณ์จากชาวบ้านและผู้ที่เกี่ยวข้อง

1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านสามโก้ ได้แก่ รูปแบบการร้อง เนื้อเพลง เทคนิคการร้อง ทำนองเพลง ลักษณะโครงสร้างคำประพันธ์ ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในเนื้อเพลง เครื่องดนตรีประกอบการแสดง การแต่งกาย สถานที่และโอกาสในการแสดง ข้อมูลในส่วนนี้จะใช้วิธีการบันทึกเสียง บันทึกภาพ สอบถาม สัมภาษณ์จากชาวบ้านและวิทยากรที่มีความรู้

2. **ข้อมูลทุติยภูมิ** ได้จากการศึกษาค้นคว้า รวบรวมเอกสารและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากแหล่งต่างๆ ดังนี้

- 2.1 หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร
- 2.2 หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- 2.3 หอสมุดมหาวิทยาลัยมหิดล

2.4 ห้องสมุดประชาชน จังหวัดอ่างทอง

2.5 ห้องสมุดชุมชน อำเภอสามโก้

วิธีที่ใช้ในการเก็บและรวบรวมข้อมูล

1. รวบรวมข้อมูล

1.1 ข้อมูลความรู้ด้านประวัติ แผนภูมิที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น

1.2 บทความ วารสาร งานวิจัยและสิ่งพิมพ์อื่นๆ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับด้านประวัติความเป็นมา ประเพณี วิถีชีวิต ข้อมูลเพลงที่มีผู้เคยศึกษาและรวบรวมไว้

2. **สัมภาษณ์** เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์วิทยากรและบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ประวัติส่วนตัว วิทยากร สถานภาพ การศึกษา ประสบการณ์การร้องเพลง การแต่งกาย รูปแบบการแสดง การถ่ายทอดการร้องเพลงในโอกาสต่างๆ

รายนามวิทยากรที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปและเพลงพื้นบ้าน

1. นายทองอาบ ไช้แก้ว

2. นางหย่า เริ่มลึก

3. นายลิขิต จิตต์กระจ่าง

4. นางละเอียด จิตต์กระจ่าง

5. นางสังเวียน แก้วมณี

6. นางสมนึก มุขเชิด

7. นายแสวง คงอ่อน

8. นางประทีน รักญาติ

9. นางประยงค์ สุขเจริญ

10. นางชะลอ นภาดล

11. นางอัจฉรา โพธิ์ศรี

3. **บันทึกภาพ** โดยใช้กล้องถ่ายภาพและวิดีโอ เพื่อบันทึกภาพของสภาพแวดล้อมของชุมชน และภาพกิจกรรมการแสดง ร้องเล่นเพลง

4. **บันทึกเสียง** การสัมภาษณ์วิทยากรและบุคคลที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนใช้ในการบันทึกเสียงจากการร้องเพลงของวิทยากร

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ติดต่อผู้นำชุมชน แจ้งความประสงค์การเก็บข้อมูล
2. แนะนำตนเองและแจ้งวัตถุประสงค์ของการทำวิจัยในครั้งนี้
3. สอบถามและสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ชาวบ้านทั่วไป วิทยากร และผู้ที่เกี่ยวข้อง
4. ติดต่อนัดหมายวิทยากรที่เป็นพ่อเพลง แม่เพลง เพื่อทำการสัมภาษณ์เก็บข้อมูล
5. บันทึกข้อมูลด้วยการจดบันทึก บันทึกเสียงและบันทึกภาพ

อุปกรณ์เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

อุปกรณ์เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่

1. อุปกรณ์ในการจดบันทึก
2. เทปบันทึกเสียง
3. กล้องถ่ายภาพและวีดีโอ

การจัดทำข้อมูล

1. ถอดข้อมูลจากเทปบันทึกเสียงและเทปบันทึกภาพ แล้วบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร
2. ข้อมูลถอดจากเทปโดยบันทึกเป็นโน้ตไทยและโน้ตสากล
3. ศึกษาเปรียบเทียบเอกสาร ตำรา หนังสือ รายงานการวิจัย รวมทั้งวิทยานิพนธ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และเป็นแนวทางในการทำการวิจัย
4. ปรีक्षा ขอความคิดเห็นและคำแนะนำจากผู้มีความรู้และผู้มีความชำนาญ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและแก้ไขงานวิจัย
5. นำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบแก้ไข ปรับปรุง เรียบเรียงเนื้อหาให้มีความสมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากงานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องแล้ว วิเคราะห์แนวคิดตามแนวคิดขนิษฐา จากข้อมูลเอกสารและภาคสนามด้านเพลงพื้นบ้าน ผู้วิจัยจะนำเสนอเปรียบเทียบในเชิงพรรณนาในหัวข้อ ดังนี้

1. ศึกษาวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้านสามโก้ ตำบลสามโก้ อำเภอสสามโก้ จังหวัดอ่างทอง

1.1 ด้านสภาพทั่วไปของตำบลสามโก้

- 1.1.1 ที่ตั้งและอาณาเขตตำบลสามโก้
- 1.1.2 ลักษณะภูมิประเทศ
- 1.1.3 ลักษณะภูมิอากาศ

- 1.1.4 การปกครอง
- 1.1.5 การคมนาคม
- 1.1.6 จำนวนประชากร
- 1.1.7 การสาธารณสุขภาค
- 1.1.8 การสาธารณสุข
- 1.1.9 การศึกษาและสถานศึกษา
- 1.1.10 สภาพบ้านเรือน
- 1.1.11 ครอบครัว
- 1.1.12 การประกอบอาชีพ
- 1.1.13 วิถีชีวิต
- 1.1.14 ภาษา
- 1.1.15 การแต่งกาย
- 1.1.16 ศาสนา

1.2 ด้านวัฒนธรรม

- 1.2.1 ความเชื่อและพิธีกรรม
- 1.2.2 วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้าน
- 1.2.3 การสืบทอดเพลงพื้นบ้าน
- 1.2.4 การอนุรักษ์เพลงพื้นบ้าน
- 1.2.5 บทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อสังคมในหมู่บ้าน
- 1.2.6 ค่านิยมในเพลงพื้นบ้าน

2. ศึกษาเพลงพื้นบ้านสามโก้ ตำบลสามโก้ อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง

- 2.1 รูปแบบการร้อง
- 2.2 เนื้อเพลง
- 2.3 เทคนิคการร้อง
- 2.4 ทำนองเพลง
- 2.5 ลักษณะโครงสร้างคำประพันธ์
- 2.6 ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในเนื้อเพลง
- 2.7 เครื่องดนตรีประกอบการแสดง
- 2.8 การแต่งกาย
- 2.9 สถานที่และโอกาสในการแสดง

ข้อมูลที่ได้ทั้งหมดได้นำมาเรียบเรียงในรูปการพรรณนาบรรยายเป็นความเรียงและสรุป

เป็นรายงานการวิจัย

บทที่ 4

เพลงพื้นบ้านภาคกลาง : กรณีศึกษาบ้านสามโก้ ตำบลสามโก้ อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง

อำเภอสามโก้ เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดอ่างทองและเป็นอำเภอที่น่าสนใจมากอีกอำเภอหนึ่งในแง่วัฒนธรรมการร้องการเล่นเพลงพื้นบ้าน เช่น เพลงเห่เรือ เพลงเรือ เพลงเกี่ยวข้าวและเพลงรำโทน นอกจากนี้ ยังเป็นแหล่งที่มีพ่อเพลงแม่เพลงที่มีบทบาทในการละเล่นและอนุรักษ์เพลงพื้นบ้านในจังหวัดอ่างทองให้กลับมามีชีวิตชีวาได้อีกครั้งในปัจจุบัน

1. ศึกษาวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้านสามโก้ ตำบลสามโก้ อำเภอสามโก้ อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง

1.1 สภาพทั่วไปของตำบลสามโก้

ประวัติความเป็นมา

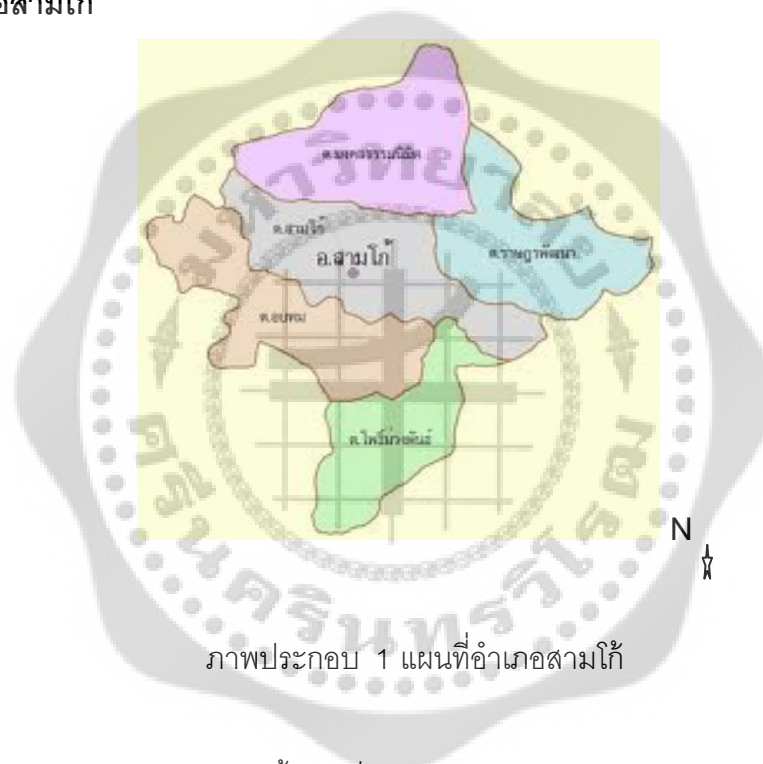
ที่ชื่อว่าตำบลสามโก้ นั้น ตามคำบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่ว่า ครั้งหนึ่งมีชายหนุ่มอยู่สามคน เดินทางไปเยี่ยมเพื่อนฝูงที่บ้านลำสนุ่น ซึ่งอยู่ห่างจากสามโก้ไปทางเหนือไม่ไกลมากนัก ขณะนั้นมีชาวบ้านสามจุ่น ชุดได้แก้ว แหวน เงินทองมีจำนวนถึงสามตุ่ม เมื่อชายสามคนไปพบเข้าจึงแบ่งให้ชายสามคน คนละหนึ่งหาบชายสามคนดีใจรีบหาบกลับบ้านหาบมาได้ชักพักรู้สึกว่าเหนื่อยยิ่งนัก ทำท่าว่าจะไปไม่ไหว ทั้งสามคนจึงเทแก้วแหวนเงินทองออกเสียบ้าง เพื่อให้เบาลงจะได้หาบได้สะดวกขึ้น บริเวณที่ชายสามคนเทของทิ้งเขาเรียกว่าบ้านลานเท อยู่ระหว่างบ้านสามจุ่นกับสามโก้แล้วเดินทางต่อไปจนถึงบ้านของคนซึ่งใกล้ๆ กัน เมื่อกลับถึงบ้านชายทั้งสามจึงนำแก้วแหวนเงินทองมาแต่งเนื้อแต่งตัวจนสวยงามเป็นพิเศษ และดูเหลืออร่ามไปทั่วร่างเหมือนตู้ทองเคลื่อนที่ จะเดินทางไปทางไหน มีแต่คนมองออกปากร้องอื้ออึงกันแทบทุกคน เพราะไม่เคยเห็นคนที่แก้วแหวนเงินทองมากมายอย่างนี้ คนทั้งแถวบ้านมีคนที่ตั้งตัวสวยงามโดดเด่น หูหราหรือโก้เก๋อยู่สามคน บริเวณที่ชายสามคนอาศัยอยู่จึงเรียกกันว่า “บ้านสามโก้”

ที่ตั้งและอาณาเขตของตำบลสามโก้

ตำบลสามโก้ อยู่ในเขตอำเภอสามโก้ อยู่ห่างจากตัวจังหวัดอ่างทองไปทางทิศตะวันตกตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3064 แล้วแยกเข้าทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3195 ระยะทางประมาณ 29 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับตำบลต่างๆ ในอำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทองและจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลมงคจธรรมนิมิต อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง
- ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลลอบทม อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลมงคจธรรมนิมิต และตำบลราษฎรพัฒนา อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลลอบทม อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง และอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี

แผนที่ อำเภอสามโก้

ที่มา: หนังสืออ่างทอง คู่ข้าวคู่น้ำแห่งที่ราบภาคกลาง.

ลักษณะภูมิประเทศ

ตำบลสามโก้ ตั้งอยู่ในเขตการปกครองของเทศบาลตำบลสามโก้พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม มีระบบน้ำชลประทานครอบคลุมเกือบเต็มพื้นที่ มีการคมนาคมไปมาสะดวกเหมาะแก่การประกอบอาชีพด้านการเกษตร

ภาพประกอบ 2 แหล่งน้ำสำคัญของตำบลสามโก้

ลักษณะภูมิอากาศ

ตำบลสามโก้โดยทั่วไปสามารถแบ่งฤดูกาลออกได้เป็น 3 ฤดู คือ

ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคม-พฤษภาคม เดือนที่มีอากาศร้อนที่สุด คือช่วงเดือนเมษายน

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนมิถุนายน-ตุลาคม จะเป็นช่วงที่มีลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้จากมหาสมุทรอินเดีย พัดปกคลุมประเทศจะทำให้มีอากาศชุ่มชื้นและมีฝนตกในช่วงนี้

ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน-กุมภาพันธ์ จะเป็นช่วงที่มีลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดผ่านทำให้อากาศในช่วงนี้เย็น

การปกครอง

ตำบลสามโก้ เป็นตำบลหนึ่งในเขตเทศบาลสามโก้ สำหรับเขตการปกครองของตำบลสามโก้ ตามกฎหมายลักษณะการปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 โดยการปกครองออกเป็น 10 หมู่บ้าน ประกอบด้วย

ภาพประกอบ 3 สำนักงานเทศบาลตำบลสามโก้

โดยการปกครองออกเป็น 10 หมู่บ้าน ประกอบด้วย

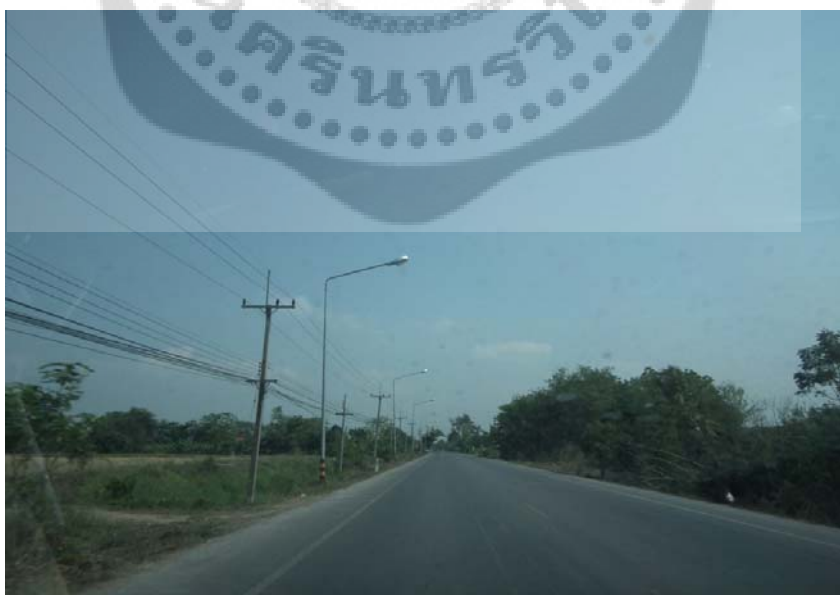
หมู่ที่	1	บ้านหัวกระบ้ง
หมู่ที่	2	บ้านหน้าวัดโบสถ์
หมู่ที่	3	บ้านสวนมะม่วง
หมู่ที่	4	บ้านเก้าร่วมใจ
หมู่ที่	5	บ้านคอตัน
หมู่ที่	6	บ้านลำสนุ่น
หมู่ที่	7	บ้านโพธิ์ค้อม
หมู่ที่	8	บ้านดอนกระเบื้อง
หมู่ที่	9	บ้านทุ่งตะเพียน
หมู่ที่	10	บ้านห้วยกร้อ

โดยมีกำนันผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน และแพทย์ประจำ ตำบลที่มีหน้าที่
รักษาความสงบ และรักษาความมั่นคง ในพื้นที่ตำบลสามโก้ ดังนี้

ที่	ชื่อตัว – ชื่อสกุล	ตำแหน่ง	หมู่ที่
1	นายสุเทพ บุญเลิศรัตน์	ผู้ใหญ่บ้าน	1
2	นายประยุทธ สีแดงสุก	ผู้ใหญ่บ้าน	2
3	นางละม้าย นิลเฟือก	กำนัน	3
4	นายธงชัย มาลัยนาค	ผู้ใหญ่บ้าน	4
5	นางดวงจันทร์ วงษ์เขียว	ผู้ใหญ่บ้าน	5
6	นายเสกทีอน นุชประภา	ผู้ใหญ่บ้าน	6
7	นายประจวบ สีแดงสุก	ผู้ใหญ่บ้าน	7
8	นายสุมานพ หวานฉ่ำ	ผู้ใหญ่บ้าน	8
9	นายวิชาญ มีสง่า	ผู้ใหญ่บ้าน	9
10	นายสุมล สุชีรัตน์	ผู้ใหญ่บ้าน	10

การคมนาคม

- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3195 (แยกทางหลวงหมายเลข 340 (โพธิ์พระยา) -บรรจบทางหลวงหมายเลข 3064 (ป่าจั่ว)
- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3373 (แยกทางหลวงหมายเลข 3195 (สามโก้) -บรรจบทางหลวงหมายเลข 340 (ศรีประจันต์)

ภาพประกอบ 4 เส้นทางสู่ตำบลสามโก้

การเดินทางจากอำเภอเมืองอ่างทองไปยังอำเภอสสามโก้สามารถเดินทางโดยรถยนต์ตามทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3064 แยกซ้ายเข้าทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3195 แล้วแยกขวาเข้าอำเภอรวมระยะทาง 29 กิโลเมตร การคมนาคมระหว่างอำเภอกับตำบลต่างๆ มีถนนลาดยาง คอนกรีตและลูกรูกรัง เชื่อมต่อกันได้ตลอดสาย

ภาพประกอบ 5 เส้นทางของหมู่บ้าน

จำนวนประชากร

ประชากรในเขตตำบลสามโก้ทั้งสิ้น	4,984 คน
ชาย จำนวน	2,343 คน
หญิง จำนวน	2,641 คน
จำนวนครัวเรือน	1,541 ครัวเรือน
โดยจำนวนประชากรสามารถแยกเป็นรายหมู่ ดังนี้	

หมู่ที่	ชาย	หญิง	รวมจำนวน ประชากร	จำนวน ครัวเรือน
1	127	115	242	72
2	161	167	328	98
3	268	335	603	169
4	284	326	610	177
5	304	382	686	183
6	376	365	741	321
7	139	170	309	94
8	209	270	479	120
9	238	282	520	134
10	222	219	441	141

การสาธารณูปโภค

แหล่งน้ำเพื่อการอุปโภค – บริโภค

ประชาชนในเขตตำบลสามโก้ ทุกครัวเรือนใช้น้ำเพื่อการอุปโภค – บริโภค จากน้ำประปาหมู่บ้าน (น้ำใต้ดิน) ครบทุกหมู่บ้าน

ภาพประกอบ 6 ประปาหมู่บ้าน

ไฟฟ้า

ทุกหมู่บ้านมีไฟฟ้าใช้ทุกครัวเรือน และมีไฟฟ้าสาธารณะที่เป็นศูนย์รวมภายในชุมชน จำนวน 10 หมู่บ้าน และมีหน่วยให้บริการแก่ผู้ใช้ไฟฟ้า จำนวน 1 แห่ง คือการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสาขาย่อย อำเภอสามโก้

การสื่อสาร

- ได้รับบริการใช้โทรศัพท์จากบริษัท TOT จำกัด
- บริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน)
- บริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด
- ระบบเสียงตามสายและหอกระจายข่าว

การสาธารณสุข

มีสถานบริการด้านการสาธารณสุข ดังนี้

- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสามโก้ จำนวน 1 แห่ง
- โรงพยาบาลสามโก้ จำนวน 1 แห่ง

ภาพประกอบ 7 โรงพยาบาลสามโก้

การศึกษาและสถานศึกษา

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำนวน 3 แห่ง คือ

1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลสามโก้วัดเกษทอง
2. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลสามโก้อนุบาลสามโก้
3. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลสามโก้วัดสามโก้

ภาพประกอบ 8 โรงเรียนอนุบาลสามโก้

ภาพประกอบ 9 โรงเรียนอนุบาลสามโก้

มีสถานศึกษาในระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ จำนวน 3 แห่ง คือ

1. โรงเรียนวัดสามโก้
2. โรงเรียนวัดเกษทอง
3. โรงเรียนอนุบาลสามโก้

ภาพประกอบ 10 โรงเรียนวัดสามโก้

มีโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลางตอน จำนวน 1 แห่ง คือ

1. โรงเรียนสามโก้วิทยาคม

ภาพประกอบ 11 โรงเรียนสามโก้วิทยาคม

สภาพบ้านเรือน

สภาพบ้านเรือนในตำบลสามโก้ นั้น มีทั้งสภาพบ้านเรือนที่เป็นแบบสังคมเมือง คือเป็นบ้านตึก 2 ชั้นหรือไม่ก็เป็นอาคารพาณิชย์ แต่ก็ยังคงมีบ้านที่เป็นสังคมชนบทดั้งเดิมก็ยังคงมีอยู่ คือจะเป็นบ้านไม้ 2 ชั้น ยกใต้ถุนสูงแบบสมัยก่อนเพื่อรองรับเวลาถึงหน้าน้ำหลาก ซึ่งรูปทรงก็ยังคงเป็นทรงไทย บ้างหรือทรงทั่วๆ ไปบ้างตามฐานะของครอบครัว

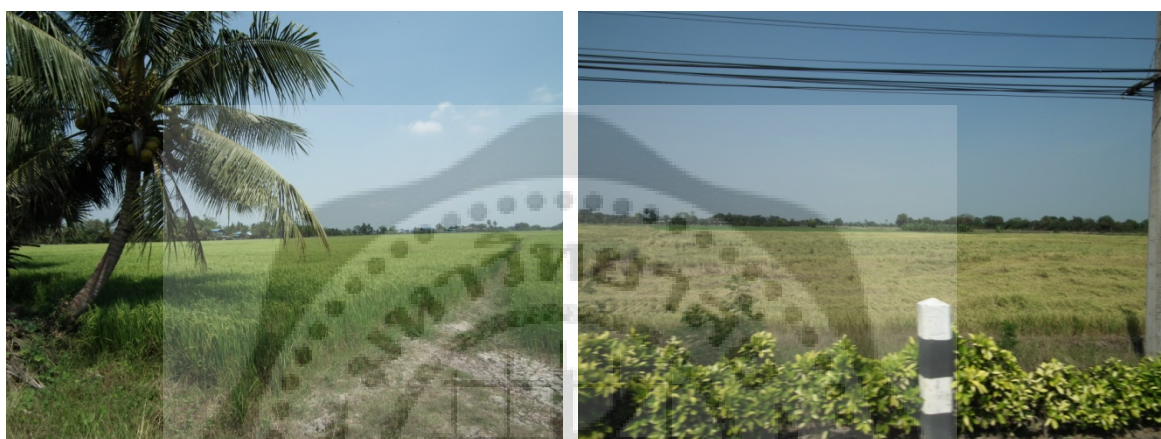
ภาพประกอบ 12 ลักษณะบ้านเรือนแบบดั้งเดิม

ครอบครัว

เนื่องจากตำบลสามโก้ ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ จึงทำให้การดำรงชีวิตของประชากรในตำบลเป็นแบบครอบครัวใหญ่ มีปู่ย่า พ่อแม่ลูก หรือ ตา ยาย พ่อแม่ลูก อาศัยอยู่รวมกัน ซึ่งคนสูงอายุก็จะอยู่เฝ้าบ้านเลี้ยงหลาน ให้คนที่เป็วันกลางคนออกไปทำงาน ตกเย็นก็กลับมาพร้อมหน้าพร้อมตารับประทานอาหารด้วยกัน

การประกอบอาชีพ

การประกอบอาชีพส่วนใหญ่ คือการทำนา แต่ด้วยปัจจัยหลายๆ อย่างที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้การทำนาซึ่งเป็นอาชีพหลักต้องถูกเปลี่ยนมาเป็นการเกษตรด้านอื่นทดแทน และที่น่าสนใจจะกล่าวในที่นี้ คือ การทำนาบัว และการทำสวนมะม่วงพันธุ์ดี และส่วนคนที่ไม่ได้ทำการเกษตร ก็มักจะไปเป็นลูกจ้าง ทำนา ทำไร่ ตามแต่เหมาะสมเป็นต้น

ภาพประกอบ 13 ลักษณะผืนนาที่ใช้ประกอบอาชีพ ภาพประกอบ 14 ลักษณะผืนนาที่ใช้ประกอบอาชีพ

วิถีชีวิต

การดำรงชีวิตของคนในตำบลสามโก้ นั้นจะเห็นได้ว่ามีทั้งการดำรงชีวิตแบบสังคมเมืองและสังคมชนบทซึ่งผสมผสานกันอยู่ ไม่ว่าจะเป็นสภาพบ้านเรือน อาหาร รวมถึงเรื่องการแต่งกายโดยคนเก่าแก่ที่มีอายุประมาณ 40 ปีขึ้นไป ยังคงใช้ชีวิตตามเดิมเหมือนสมัยก่อน แต่ คนที่เป็นคนรุ่นใหม่ ก็จะใช้ชีวิตตามสังคมเมืองในยุคปัจจุบัน จึงทำให้แต่ละครอบครัวส่วนใหญ่ในตำบลสามโก้มีการดำรงชีวิตทั้งแบบสังคมเมืองผสมผสานกันไป

ภาพประกอบ 15 ป้าสังเวียนแกะมะขามเปียกเพื่อเก็บไว้ใช้ในการประกอบอาหาร

ภาษา

ประชาชนในท้องถิ่นใช้ภาษากลางเหมือนคนในกรุงเทพมหานคร แต่สำเนียง”เหน่อ” ค่อนข้างใกล้เคียงไปทางจังหวัดสุพรรณ

การแต่งกาย

การแต่งกายของคนในตำบลสามโก้เป็นการแต่งกายแบบชาวบ้านทั่วไป ไม่ได้มีลักษณะโดดเด่นอะไรเป็นพิเศษ คนสูงอายุมักจะแต่งกายธรรมดา ผู้หญิงสวมเสื้อ ยืด หรือเสื้อคอกระเช้านุ่งผ้าถุง ถ้าเป็นวัยกลางคนก็จะนุ่งกางเกงเป็นส่วนใหญ่ ส่วนผู้ชายก็มักจะใส่กางเกงสวมเสื้อบ้างไม่สวมบ้างตามความเหมาะสม และส่วนที่เป็นวัยรุ่นหนุ่มสาวก็มักจะแต่งกายตามสมัยนิยม ตามแฟชั่นของยุคนั้นๆ

ภาพประกอบ 16 ลักษณะการแต่งกายตามท้องถิ่น ภาพประกอบ 17 ลักษณะการแต่งกายตามท้องถิ่น

ศาสนา

- ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธร้อยละ 99.8 ของจำนวนประชากรทั้งหมดและศาสนา
อื่นๆ ร้อยละ 0.02

ภาพประกอบ 18 วัดสามโก้

1.2 ด้านวัฒนธรรม

ความเชื่อและพิธีกรรม

ความเชื่อและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับประชาชนในตำบลสามโก้ เป็นความเชื่อและพิธีกรรมที่สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ รุ่นต่อรุ่นที่ถือปฏิบัติกันมาโดยมิได้ขาด เพราะเชื่อว่าถ้าปฏิบัติขาดตกบกพร่องก็จะทำให้เกิดสิ่งที่ไม่เป็นมงคลกับคนในครอบครัว เช่นอาจเกิดเจ็บไข้ได้ป่วย หรือประสบอุบัติเหตุ นอกจากนี้ยังมีศาลพ่อแก่ร่มขาว ที่เป็นสถานที่ที่ชาวบ้านเคารพบูชากราบไหว้เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจอีกสิ่งหนึ่งนอกจากพุทธศาสนา

ภาพประกอบ 19 ศาลพ่อแก่ร่มขาวเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำหมู่บ้าน

พิธีกรรมที่รวบรวมได้จากการสัมภาษณ์จากคนในหมู่บ้าน มีดังนี้

1. การไหว้ผีโพง เป็นความเชื่อเกี่ยวกับเด็ก เชื่อกันว่า บ้านใดที่มีการสืบทอดการไหว้ผีโพง จะต้องเลี้ยงหมูไว้ที่บ้านและเมื่อมีเด็กเกิดใหม่แล้วมีอายุประมาณ 2-3 ขวบ แล้วพูดคำว่า “หมู” ได้ก็จะต้องทำพิธีส่งผีโพง โดยจะต้องนำหมู 1 ตัว มาทำเป็นอาหารขึ้นไหว้ที่ศาลและแจกจ่ายเพื่อนบ้าน ซึ่งศาลนั้นก็จะต้องสร้างขึ้นใหม่และทำจากไม้ไผ่ โดยมีกำหนดระยะเวลาว่า จะส่งได้เฉพาะ วันจันทร์ และวันศุกร์ในเดือนที่เป็นเดือนคู่ ก่อนที่จะเข้าพรรษาและหลังเข้าพรรษาเท่านั้น โดยให้เว้นในช่วงเข้าพรรษาไป

2. การไหว้ผีขนมกง เป็นอีกพิธีกรรมหนึ่งที่เชื่อสืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ โดยกำหนดให้ไหว้ปีละครั้ง ถ้าไม่ได้ทำเชื่อกันว่าจะเกิดเรื่องไม่ดีต่างๆ กับคนในครอบครัว ซึ่งของที่ใช้ในการทำพิธีก็ได้แก่เครื่องกระยาบวชทั้งหลาย ส่งปีละ 5 ส้ารับ ในสำหรับ จะประกอบด้วย ขนมกง, ขนมเป็ด, ขนมต้ม, ขนมกล้วยทอด, ขนมไข่ปลา, ขนมหุ้ข้าง และขนมบัวลอย เป็นต้น โดยจะต้องมีบายศรีปากชาม กำหนดระยะเวลาไหว้ได้เฉพาะเดือน 6 เท่านั้น

3. งานปีหรือการไหว้ผีหม้อ มีลักษณะและพิศคล้ายกับผีขนมกง แต่ผีหม้อ ถ้าปีใดขาดส่งหรือลืมไหว้ ปีต่อไปต้องเพิ่มส้ารับตามจำนวนปีที่ขาด

ทั้งสามพิธีกรรมนี้ชาวตำบลสามโก้ถือปฏิบัติสืบทอดกันมาได้ขาด ซึ่งแต่ละครอบครัวก็จะนับถือไม่เหมือนกันแล้วแต่ว่าบรรพบุรุษจะไหว้ผีหม้อหรือผีขนมกงก็จะไหว้ตามนั้นทุกปี โดยการไหว้ผีโพงนั้นทุกบ้านที่มีลูกหลานก็จะถือปฏิบัติเหมือนกัน ซึ่งความเชื่อและพิธีกรรมดังกล่าวนี้ไม่มีการร้องเพลงพื้นบ้านสามโก้เข้าไปเกี่ยวข้อง

วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้าน

วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้านในสามโก้ นั้น จากการศึกษาค้นคว้าสามารถแบ่งได้ดังนี้

1. การไหว้ครู ก่อนที่จะเริ่มทำการแสดงในแต่ละครั้ง ผู้แสดงทุกคนจะต้องร่วมกันไหว้ครู โดยมีตัวแทนที่อาวุโสที่สุด หรือเป็นหัวหน้าคณะ เป็นผู้ตั้งกานนในการไหว้ครู โดยมีจุดประสงค์เพื่อ ขอพรครูอาจารย์ให้ช่วยปกป้องคุ้มครองให้การแสดงสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เป็นที่ชื่นชอบของผู้ชม เป็นต้น

2. การแต่งกายและอุปกรณ์ที่ใช้ในการแสดง เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ได้อีกประการหนึ่งที่จะบ่งบอกให้เห็นถึงตัวตนของเพลงพื้นบ้านแต่ละชนิดได้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

3. การขอขมา ลาโทษ เมื่อจบการแสดง เป็นวัฒนธรรมที่งดงามอีกประการหนึ่ง คือ ในการร้องการเล่นเพลงพื้นบ้านในการโต้ตอบกัน อาจจะใช้ภาษาที่ไม่สุภาพ และมีได้คำนึงถึงความอาวุโสของกันและกัน ดังนั้นเมื่อเล่นจบก็จะมีขอโทษ บางครั้งก็เป็นการขอขอบคุณที่สอนว่ากลอน

การสืบทอดเพลงพื้นบ้าน

จากการสัมภาษณ์วิทยากรท้องถิ่น ที่สำคัญหลายๆ ท่าน ในเรื่องการสืบทอดจะเป็นการที่ได้ยินได้ฟังจาก พ่อ แม่ ปู่ย่าตายาย หรือคนเก่าที่ในสมัยอดีตนิยมเล่นเพลงเหล่านี้ และไม่เพียงแต่ที่ได้ยินและได้ฟัง แล้วนำมาท่องจำเพียงอย่างเดียวเท่านั้น วิทยากรเล่าต่อว่า เวลาที่มีการละเล่นหรืองานรื่นเริงในสมัยก่อนก็มักจะนิยมไปนั่งดูและช่วยเคาะจังหวะอีกด้วย จึงทำให้ซึมซับไปโดยไม่รู้ตัว และเพลงเหล่านี้ที่คนสมัยก่อนนิยมร้องเล่นกัน

การอนุรักษ์เพลงพื้นบ้าน

สิ่งนี้ถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เพลงพื้นบ้านนั้นยังคงอยู่ เพราะหลายๆ พื้นที่ที่เคยรุ่งเรืองในเรื่องการร้องการเล่นเพลงพื้นบ้านก็เริ่มเหลือเพียงร่องรอยของวัฒนธรรมการร้องการเล่นเพลงพื้นบ้านเท่านั้น จากการสัมภาษณ์วิทยากรท้องถิ่น แนวทางในการอนุรักษ์ที่จะทำให้เพลงเหล่านี้ยังคงอยู่คือการยินดีที่จะถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้ที่สนใจ โดยได้มีการเข้าไปฝึกซ้อมการร้องการเล่นเพลงพื้นบ้านให้แก่เยาวชนในโรงเรียนในเขตตำบล และนอกจากนี้ยังยินดีที่จะเป็นวิทยากรในการสาธิตและให้ข้อมูลเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านแก่ผู้ที่ต้องการจะศึกษา เพื่อที่จะทำให้เพลงพื้นบ้านสามโก้เป็นที่รู้จักและยังคงอยู่ โดยผ่านบุคคลหรือเยาวชนที่มีความสนใจในเพลงพื้นบ้านสามโก้ ซึ่งถือได้ว่าเป็นแนวทางในการอนุรักษ์ให้เพลงพื้นบ้านให้คงอยู่คู่กับชาวสามโก้ ได้เป็นอย่างดีทีเดียว

บทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อสังคมในหมู่บ้าน

การร้องการเล่นเพลงพื้นบ้านของชาวสามโก้ที่คงอยู่จนถึงในปัจจุบันนี้ ถือได้ว่ามาจากการรวมตัวของบุคคลในหมู่บ้านที่ช่วยกันสืบสาน รื้อฟื้น และฝึกซ้อมจึงทำให้ยังคงอยู่ ซึ่งการที่จะร้องจะเล่นได้นั้นทุกคนจะใช้เวลาร่วมจากการออกรั้วออกนามาร่วมกันฝึกซ้อมร้องเพลงต่างๆ ให้แก่กัน จึงทำให้เพลงพื้นบ้านมีบทบาทสำคัญที่ช่วยให้เกิดความสามัคคีในกลุ่มชุมชนและสร้างเป็นความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมด้านเพลงพื้นบ้านสามโก้ให้บุคคลรุ่นหลังได้รู้จักชาวสามโก้ในด้านเพลงพื้นบ้านเหมือนเช่นที่เคยรุ่งเรืองในอดีตที่ผ่านมา

ค่านิยมในเพลงพื้นบ้าน

ปัจจุบันเพลงพื้นบ้านสามโก้เป็นการร้องการเล่นเพลงในเชิงอนุรักษ์เสียส่วนใหญ่ หากใช้เป็นเพลงที่ใช้เล่นตามฤดูกาลหรือเทศกาลเหมือนแต่เก่าก่อน จากการลงเก็บข้อมูลในพื้นที่สิ่งที่สังเกตเห็นได้นั้น คือ บุคคลที่ร้องเพลงพื้นบ้านจะเป็นคนสูงอายุและวัยกลางคนในช่วงตอนปลาย ซึ่งเยาวชนรุ่นหลังมักไม่ค่อยให้ความสนใจเท่าที่ควรนัก อาจจะเป็นเพราะสภาพแวดล้อมและสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา แต่ในส่วนน้อยที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้ สิ่งที่เกิดขึ้นได้อีกประการหนึ่งของค่านิยมในเพลง

พื้นที่บ้านที่มาจากคนรุ่นเก่า ในช่วงเวลาที่ได้มีการเก็บข้อมูลถ่ายวิดีโอการร้องการเล่นเพลงต่างๆ จะได้รับความสนใจจากคนแก่คนแก่ในหมู่บ้านมานั่งชม โดยมีรอยยิ้มและเสียงหัวเราะไปพร้อมกับเนื้อหาใจความของการร้องการเล่นเพลงพื้นบ้านเหล่านี้ ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นว่าค่านิยมในเพลงพื้นบ้านสามโก้ในกลุ่มคนทั้งสองช่วงวัย จะมีค่านิยมที่แตกต่างกัน

2. ศึกษาเพลงพื้นบ้านสามโก้ ตำบลสามโก้ อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง

2.1 เพลงเห่เรือ

ความเป็นมาของเพลงเห่เรือ

เพลงเห่เรือถือว่าเป็นเพลงพื้นบ้านของตำบลสามโก้ อีกชนิดหนึ่งที่มีความไพเราะในท่วงทำนองการร้องและสอดรับลูกคู่ และอาจเรียกได้ว่าเป็นเพลงที่เกิดขึ้นจากปราชญ์ชาวบ้านอย่างแท้จริงอีกชนิดหนึ่งจากการสัมภาษณ์ป้าหยง เริ่มลึกและป้าสังเวียน แก้วมณี ที่เป็นแม่เพลงคนสำคัญ กล่าวว่า เพลงเห่เรือนี้ที่ในสมัยก่อน เริ่มแรกก็มีการหยิบยกบทวรรณคดีไทยที่สำคัญ และนำมาร้องเล่นใส่ทำนองและลูกคู่กันเองจนติดปากและติดหูกันในหมู่บ้านและกลุ่มพ่อเพลงแม่เพลง และสืบทอดปากต่อปาก รุ่นต่อรุ่นมาเรื่อยจนปัจจุบัน

ภาพประกอบ 20 ลักษณะการแสดงเพลงเห่เรือ

ช่วงที่เหมาะสมและนิยมเล่นมักเล่นในหน้าน้ำหลาก เดือน 11 ค่ำ เดือน 12 ในงานแห่งองค์
 กฐินและผ้าป่าไปวัด โดยจะนำองค์กฐินหรือองค์ผ้าป่าใส่เรือกะแซงแล้วใช้เรืออีป้าบหลายๆ ลำโยงเรือ
 กะแซงลากไปวัดโดยในเรืออีป้าบก็จะมีพ่อเพลง แม่เพลงนั่งพายเรือ ในระหว่างนั้นก็จะมีกรร้องเล่น
 เพลงกันเช่นเดียวกับการเล่นเพลงเรือ สาเหตุที่เรียกว่า เหน้เรือ จากการสัมภาษณ์วิทยากรที่เกี่ยวข้องนั้น
 เพลงเหน้เรือมักจะเล่นก่อนที่จะมีการแข่งเรือ ซึ่งเป็นประเพณีที่สำคัญอีกประเพณีหนึ่งของคนที่อาศัยอยู่
 ในที่ราบลุ่มแม่น้ำ อาจจะได้เล่นในช่วงระหว่างการเดินทางไปร่วมงาน หรือในระหว่างที่รอการแข่งขันเพื่อ
 เพิ่มความสนุกสนานมากขึ้น ซึ่งการทำท่าทางประกอบก็มักจะเป็นท่าต่างๆ ตามบทร้อง

นอกจากนี้ เพลงเหน้เรือยังเป็นหนึ่งความภาคภูมิใจที่สำคัญของกลุ่มพ่อเพลงแม่เพลงชาวสามโก้
 ที่ได้มีโอกาสเล่นเพลงเหน้เรือถวายหน้าพระพักตร์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
 ณ สวมอัมพร ในงานท่องเที่ยวไทย เมื่อปี 2526 ซึ่งสร้างความปิติ และภูมิใจมาจนถึงปัจจุบัน

เพลงเหน้เรือเป็นเพลงที่เล่นกันในหมู่คณะชาวบ้านด้วยกัน จำนวนผู้เล่นมีทั้งหญิงและชายคละกัน
 ไปไม่จำกัดจำนวน ไม่จำเป็นต้องครบคู่ก็ได้ ลักษณะการเล่น จะเริ่มจากการตั้งก้านนบูนาคูสังข์ศักดิ์สิทธิ์
 แล้วเริ่มเล่นโดยจะมีต้นเสียง หรือ ที่เป็นพ่อเพลงแม่เพลงคนสำคัญร้องดำเนินทำนอง และที่เหลือก็
 สอดแทรกการรับลูกคู่

รูปแบบการร้อง

การขับร้องเพลงเหน้เรือ ผู้ที่เป็นต้นเสียงจะเป็นผู้ร้องเพลงคนเดียวเท่านั้น โดยมีลูกคู่ร้องเอื้อน
 รับสอดที่ละวรรคจนจบเพลง

ตัวอย่าง

ต้นเสียง จะกล่าวถึงพราหมณ์เกษร **ลูกคู่**(เออ- เอ็ง-เอย) **ต้นเสียง** สมรน้อย **ลูกคู่**(เออ-เออ (เฮอเอิงเอย)

ต้นเสียง ให้ระห้อยโหยให้ **ลูกคู่**(เออเออ-เอ็ง-เอย) **ต้นเสียง** ไนไพรสัน **ลูกคู่** (เออ-เออ (เฮอเอิงเอย) **(รับด้วยเสียงบน)**

ต้นเสียง เกิดเป็นพราหมณ์ตามองค์ **ลูกคู่**(เออ- เอ็ง-เอย) **ต้นเสียง**) พระทองธรรม **ลูกคู่**(เออ-เออ (เฮอเอิงเอย)

ต้นเสียง ทรงครรรมิโอรส **ลูกคู่**(เออเออ-เอ็ง-เอย) **ต้นเสียง** กำหนดนาน **ลูกคู่** (เออ-เออ (เฮอเอิงเอย) **(รับด้วยเสียงบน)**

หมายเหตุ จะดำเนินการร้องลักษณะนี้ไปจนจบเพลง

เนื้อเพลง

เนื้อร้องเพลงเห่เรือในบทพราหมณ์เกสรนี้ เป็นบทที่นำมาจากเรื่องในวรรณคดีเพราะฉะนั้น ภาษาที่ใช้จะมีความสละสลวยมากกว่าเพลงอื่นๆ โดยจะไม่มีคำสองแง่สองง่าม

เนื้อร้องพราหมณ์ เกสร

จะกล่าวถึงพราหมณ์เกสรสมรน้อย	ให้ระห้อยโหยให้ในไพรสัน
เกิดเป็นพราหมณ์ ตามองค์พระทองธรรม	ทรงครุภโอรสกำหนดนาน
รูปนิมิตปิดป้องแลไม่เห็น	ดูตั้งเป็นชายชาติอันอาจหาญ
ระทมทุกข์เวหนามาช้านาน	เดินกันดารตั้งมาองค์เดียว
ยังมีพรานไพรไล่ไม่ถูก	ดูคึกๆ คลาไคลในไพรเขียว
เห็นเจ้าพราหมณ์ ตั้งมาองค์เดียว	ให้เฉลียวนี้กอนาจประหลาดใจ
แอบพฤกษา เฟ่งพิศพิณจึง	ช่างเพริศพิริวงวละของคู่มือใส
เอี่ยมสะอาด อรชรอ่อนละมัย	งามวิไลกิริยาคล้ำนารี
ดูจริตก็เป็นหญิง ทุกสิ่งสรรพ	เว้นแต่ถันมิได้เหมือนสตรีศรี
ซึ่งแนงน้อยครรนาจะปราณี	โฉนนี้จึงมาเที่ยวผู้เดียวเดิน
จึงร้องถามพ่อพราหมณ์ จะไปไหน	พราหมณ์ตกใจงง วยให้ขวยเขิน
จึงทรุดองค์ ลงนั่งยังบนเนิน	พรานจึงเดินเข้าไป ให้ใกล้พราหมณ์
จะตกใจไปเลยเจ้า อย่าเศร้าสร้อย	พ่อหนุ่มน้อย รูปหล่อพี่ชอถาม
จะไปไหนเจ้า จงแจ้งแสดงความ	มาเดินตามทางเถื่อน เป็นเพื่อนกัน
พราหมณ์กลัว แก้วตัวไปตามซัด	น้องมาพลัด พวกเพื่อนในไพรสรรพ
มัวหลงเพลิน เดินชมพนมวิไล	มาพลัดกันเพราะมีกรรมจึงจำเป็น
จะกลับคืนธานี บุรีราช	ก็แคล้วคลาด หาทางไม่พบเห็น
คิดคิดว่าตาย ไม่หมายเป็น	ทุกเข้าเย็น ชอกช้ำระกำกาย
มาพบพี่ดีใจ เห็นไม่ม้วย	จะไปด้วย กับพี่ชาย เหมือนได้แก้ว

- ฌ พ ฌ ล	ด - ล ฌ พ	- - พ ล	- ด - ฌ	- - - พ	พ ร - พ	- ร - พ	- ฌ พ พ
ให้	น เหลียว	นิก อนาคต	เอ๋อ เออ	เอ็ง เอย	ประ หลาด	ใจ	เอ๋อ เออ เฮอเอ็งเอย

ล ล พ - ด	- ล ล ล ฌ - พ ล	- ด - ฌ	- - - พ	- พ ร - ร	พ - ร - พ	- ฌ พ พ
ช่าง เพรศ	พริง นวล	ละ ออง	เอ๋อ เออ	เอ็ง เอย	ดู ผ่อง	ใส เอ๋อเออ เฮอเอ็งเอย

- ล ด ล	- พ ฌ ฌ	- - พ ล	- ด - ฌ	- - - พ	ฌ - พ - พ	- ร - พ	- ฌ พ พ
งาม วิ	ลัย กี	ริ ยา	เอ๋อ เออ	เอ็ง เอย	คล้าย	นารี	เอ๋อ เออ เฮอเอ็งเอย

- ล ล ล	ด ล พ ล	- - พ ล	- ด - ฌ	- - - พ	ร - พ - พ	ร พ - ร - พ	- ฌ พ พ
เว้น	แต่ ถัน	มิ ได้เหมือน	เอ๋อ เออ	เอ็ง เอย	ส	ตรี ศรี	เอ๋อเออ เฮอเอ็งเอย

ล ล - ด	พ ล ล ด	พ - พ ล	- ด - ฌ	- - - พ	ร - ร พ - พ	- ร - พ	- ฌ พ พ
น ไน	นี้	จึง มา	เที่ยว	เอ๋อ เออ	เอ็ง เอย	ผู้	เดียว เติง เอ๋อ เออ เฮอเอ็งเอย

- ล ฌ ล	- ล - ล	ฌ พ - ล	- ด - ฌ	- - - พ	ร - ร ฌ - ร	พ - ร - พ	- ฌ พ พ				
พรามณ	ตก	ใจ	ง	งวย	เอ๋อ เออ	เอ็ง เอย	ให้	ขวย	เขิน	เอ๋อเออ	เฮอเอ็งเอย

ล ล ล ล	ดี พ - ล	ช พ - ล	- ดั - ช	- - - พ	ริ - พ - พ	- ริ - พ	- ชั พ พ
พรานจึงเดิน	เข้า	ไป	เอ๋อ เออ	เอ็ง เอย	ให้	ไถ่	พรานหมณ์ เอ๋อ เออ เสอเอ็งเอย

ล ล พ - ด	- ดี พ - พ	ช - พ ล	- ดั - ช	- - - พ	ริ - ริ ชั - ริ	พ - ริ - พ	- ชั พ พ
พ่อหนุ่ม	น้อย	รูป	หล่อ	เอ๋อ เออ	เอ็ง เอย	พี่	ขอ ถ้าม เอ๋อ เออ เสอเอ็งเอย

ล ล - ล	- ล - ล	พ - พ ล	- ดั - ช	- - - พ	- พ ริ - พ	- ริ - พ	- ชั พ พ				
มา	เดิน	ตาม	ทาง	เลื่อน	เอ๋อ เออ	เอ็ง เอย	เป็น	เพื่อน	กัน	เอ๋อ เออ	เสอเอ็งเอย

ล ล ล ดั	- ช พ - ช	พ - พ ล	- ดั - ช	- - - พ	พ - พ	ริ พ - ริ - พ	- ชั พ พ				
น้อง	มา	พลัด	พวก	เพื่อน	เอ๋อ เออ	เอ็ง เอย	ใน	ไพร	สรวด์	เอ๋อ เออ	เสอเอ็งเอย

ล ดั - ล	- ดั ล ล	- - พ ล	- ดั - ช	- - - พ	- พ - พ	- ริ - พ	- ชั พ พ					
มา	พลัด	กัน	เพราะ	มี	กรรม	เอ๋อ เออ	เอ็ง เอย	จึง	จำ	เป็น	เอ๋อ เออ	เสอเอ็งเอย

ล ดั - ดั	พ - ล ดั - ล	ช พ - ล	- ดั - ช	- - - พ	ริ ริ ชั - ริ	พ - ริ - พ	- ชั พ พ				
ก็	แคล้ว	คลาด	หา	ทาง	เอ๋อ เออ	เอ็ง เอย	ไม่	พบ	เห็น	เอ๋อ เออ	เสอเอ็งเอย

ล ล ดั - ล	- ช พ - ล	ช พ - ล	- ดั - ช	- - - พ	ริ พ - พ - พ	- ริ - พ	- ชั พ พ				
ทุก	เข้า	เย็น	ชอก	ซ้ำ	เอ๋อ เออ	เอ็ง เอย	ระ	กำ	กาย	เอ๋อ เออ	เสอเอ็งเอย

ล ล - ดั	ฟฟชฟ - ล	ช ฟ - ล	- ดั - ช	- - - ฟ	ริช - ฟ ริฟ	ริฟ - ริ - ฟ	- ชั ฟ ฟ
----------	----------	---------	----------	---------	-------------	--------------	----------

จะ ไป ด้วย กับ ฟี่ ชาย เอ๋อ เออ เอ็ง เอย เหมือน ได้ แก้ว เอ๋อ เออ เฮอเอิงเอย

- การซ้อนเสียง คือ การซ้ำร้องที่ทำให้เสียงอ่อนลงมาแล้วย้อนเสียงขึ้นไปเพื่อให้คำชัดเจนและนุ่มนวล

- ล - ล ดั	ฟ - ล - ดั	ฟ - ฟ ล	- ดั - ช	- - - ฟ	- ฟ - ฟ	ริฟ - ริ - ฟ	- ชั ฟ ฟ
------------	------------	---------	----------	---------	---------	--------------	----------

ให้ ระ ห้อย โหย ให้ เอ๋อ เออ เอ็ง เอย ไน ไพร สัน เอ๋อ เออ เฮอเอิงเอย

- ทั ดั ท	- ดั ดั ดั	- - ท ริ	- ฟ - ดั	- - - ท	- - ดั ดั	- ท - ดั	- ริ ดั ดั
-----------	------------	----------	----------	---------	-----------	----------	------------

เยี่ยม สะอาด อ ร ชร นะ เออ เอ็ง เอย อ่อน ละ มัย เอ๋อ เออ เฮอเอิงเอย

- ล ดั ล	- ฟ ช ช	- - ฟ ล	- ดั - ช	- - - ฟ	ชั - ฟ - ฟ	- ริ - ฟ	- ชั ฟ ฟ
----------	---------	---------	----------	---------	------------	----------	----------

งาม วิ ลัย ก็ รึ ยา เอ๋อ เออ เอ็ง เอย คล้าย นารี เอ๋อ เออ เฮอเอิงเอย

- ล ล ล	ดั ล ฟ ล	- - ฟ ล	- ดั - ช	- - - ฟ	ริ - ฟ - ฟ	ริฟ - ริ - ฟ	- ชั ฟ ฟ
---------	----------	---------	----------	---------	------------	--------------	----------

เว้น แต่ ถัน มิ ได้ เหมือน เอ๋อ เออ เอ็ง เอย ส ตรี ศรี เอ๋อ เออ เฮอเอิงเอย

ล ล - ดั	ฟ ล ล ดั	ฟ - ฟ ล	- ดั - ช	- - - ฟ	ริ - ริฟ - ฟ	- ริ - ฟ	- ชั ฟ ฟ
----------	----------	---------	----------	---------	--------------	----------	----------

ฉ ไน นี้ จึง มา เทียว เอ๋อ เออ เอ็ง เอย ผู้ เดียว दिन เอ๋อ เออ เฮอเอิงเอย

ดํ ฑ - ดํ	- ดํ ดํ รํ	ฑ - - รํ	- ฬ - ดํ	- - - ดํ	ฑ - ดํ - ดํ	- ฑ - ดํ	- รํ ดํ ดํ
จะ ตก ใจ	ไป เลย เจ้า	เออ	เอ็ง เอย	อย่า	เศร้า	สํรอย	เอ๋อ เอย เเฮอเอ็งเอย

ดํ ดํ ชํ - ดํ	ฑ - ดํ - ดํ	- - ฑ รํ	- ฬ - ดํ	- - - ฑ	รํ - ดํ ฑ - ดํ	รํ - ฑ - ดํ	- รํ ดํ ดํ
มา พบ	ฬ ดี ใจ	อะ เอย	เอ็ง เอย	เห็น	ไม มั่วย	เอ๋อ เอย	เฮอเอ็งเอย

- การบั่นคำ คือ การบังคับเสียงตกแตงคำร้องให้กลมกล่อมชัดเจน

- ล - ล ดํ	ฬ - ล - ดํ	ฬ - ฬ ล	- ดํ - ช	- - - ฬ	- ฬ - ฬ	รํ ฬ - รํ - ฬ	- ชํ ฬ ฬ
ให้ ระ ห้อย	โหย	ให้	เอ๋อ เอย	เอ็ง เอย	โน	ไพโร สัน	เอ๋อ เอย เเฮอเอ็งเอย

- ล ล ล	- ล - ดํ	ชฬ - ฬ ล	- ดํ - ช	- - - ฬ	- ฬ รํ - รํ	ฬ - รํ - ฬ	- ชํ ฬ ฬ
ดู ดั่ง เป็น	ชาย	ชาติ	เอ๋อ เอย	เอ็ง เอย	อัน	อาจ หาญ	เอ๋อเอย เเฮอเอ็งเอย

- ฑ รํ รํ ดํ	- ดํ - ดํ	- - ฑ รํ	- ฬ - ดํ	- - - ดํ	- ดํ - ดํ	- ฑ - ดํ	- รํ ดํ ดํ
เห็น เจ้าพราหมณ์	เดิน ดง	อะ เอย	เอ็ง เอย	มา	องค์	เดียว	เอ๋อ เอย เเฮอเอ็งเอย

ล ล ฬ - ดํ	- ล ล ล	ช - ฬ ล	- ดํ - ช	- - - ฬ	- ฬ รํ - รํ	ฬ - รํ - ฬ	- ชํ ฬ ฬ
ช่าง เพรศ ฝรั่ง	นวล ละออง	เอ๋อ เอย	เอ็ง เอย	ดู	ผ่อง	ใส	เอ๋อเอย เเฮอเอ็งเอย

ดํ - ธิ	ฟ - ดํ ดํ	- - - ธิ	- ฟ - ดํ	- - - ดํ	ท - ดํ - ดํ	- ท - ดํ	- ธิ ดํ		
ช่างแง่ง	น้อย	ครุณา	เออ	เอ็ง	เอย	จะ	ปราณี	เอ๋เออ	เฮอเอ็งเอย

ดํ ดํ ฟ - ท	ดํ - ดํ ทดํ	- - - ธิ	- ฟ - ดํ	- - - ท	- ดํ - ดํ	ทดํ - ท - ดํ	- ธิ ดํ				
จิ้ง	ร้อง	ถาม	พ่อพรหมณี	เออ	เอ็ง	เอย	จะ	ไป	ไหน	เอ๋เออ	เฮอเอ็งเอย

ล ล ฟ - ด	- ดํ ฟ - ฟ	ช - ฟ ล	- ดํ - ช	- - - ฟ	ธิ - ธิ ช - ธิ	ฟ - ธิ - ฟ	- ช ธิ ฟ				
พอหนุ่ม	น้อย	รูป	หล่อ	เอ๋เออ	เอ็ง	เอย	พี่	ขอ	ถาม	เอ๋เออ	เฮอเอ็งเอย

ดํ ดํ - ท	ธิ ดํ ดํ	ทดํ - - ธิ	- ฟ - ดํ	- - - ท	- ดํ - ดํ	- ท - ดํ	- ธิ ดํ						
จะ	ไป	ไหน	เจ้า	จง	แจ่ง	เออ	เอ็ง	เอย	สะ	แดง	ความ	เอ๋เออ	เฮอเอ็งเอย

ดํ ดํ ช - ด	ท - ดํ - ดํ	- - ท ธิ	- ฟ - ดํ	- - - ท	ธิ - ดํ ท - ดํ	ธิ - ท - ดํ	- ธิ ดํ					
มาพบ	พี่	ดี	ใจ	จะ	เออ	เอ็ง	เอย	เห็น	ไม่	มั่วย	เอ๋เออ	เฮอเอ็งเอย

- การม้วนเสียง คือ การขับร้องที่ใช้ความหนักเบาของระดับเสียงแสดงความชัดของคำร้อง และการเอื้อนเช่นเดียวกับการซอเสียง โดยเพิ่มความละเอียดของท่วงทำนอง

ล ล - ด	ฟ ล ล ด	ฟ - ฟ ล	- ดํ - ช	- - - ฟ	ธิ - ธิ ฟ - ฟ	- ธิ - ฟ	- ช ธิ ฟ						
จ	โน	นี่	จึง	มา	เที่ยว	เอ๋เออ	เอ็ง	เอย	ผู้	เดียว	เดิน	เอ๋เออ	เฮอเอ็งเอย

ล ล พ - ด	- ด พ - พ	ช - พ ล	- ด - ช	- - - พ	ร - ร ช - ร	พ - ร - พ	- ช พ พ								
พ่อหนุ่ม	น้อย	รูป	หล่อ	เอ๋อ	เออ	เอ็ง	เอย	พี่	ขอ	ถาม	เอ๋อ	เออ	เฮอ	เอ็ง	เอย

ล ล - ล	- ล - ล	พ - พ ล	- ด - ช	- - - พ	- พ ร - พ	- ร - พ	- ช พ พ									
มา	เดิน	ตาม	ทาง	เลื่อน	เอ๋อ	เออ	เอ็ง	เอย	เป็น	เพื่อน	กัน	เอ๋อ	เออ	เฮอ	เอ็ง	เอย

ล ล ล ด	- ช พ - ช	พ - พ ล	- ด - ช	- - - พ	- พ - พ	ร พ - ร - พ	- ช พ พ									
น้อง	มา	พลัด	พวก	เพื่อน	เอ๋อ	เออ	เอ็ง	เอย	ใน	ไพร	สวรรค์	เอ๋อ	เออ	เฮอ	เอ็ง	เอย

ด ท - ด	- ด - ด	- - ท	ร - พ - ด	- - - ท	ด - ด - ด	- ท - ด	- ร ด ด									
จะ	กลับ	คืน	ธา	นี้	อะ	เออ	เอ็ง	เอย	บุ	รี	ราช	เอ๋อ	เออ	เฮอ	เอ็ง	เอย

ล ล - ด	พ พ ช พ - ล	ช พ - ล	- ด - ช	- - - พ	ร ช - พ ร พ	ร พ - ร - พ	- ช พ พ										
จะ	ไป	ด้วย	กับ	พี่	ชาย	เอ๋อ	เออ	เอ็ง	เอย	เหมือน	ได้	แก้ว	เอ๋อ	เออ	เฮอ	เอ็ง	เอย

- การทิ้งเสียง คือ การร้องจบของแต่ละคำโดยไม่มีอื่นต่อท้ายคำ เหมือนกับการทิ้งเสียงให้ขาดไป

- ล ล ล	- ด พ - ล	- - พ ล	- ด - ช	- - - พ	- พ - พ	- ร - พ	- ช พ พ									
เดิน	กัน	ดาร์	ต้น	ดง	เอ๋อ	เออ	เอ็ง	เอย	มา	องค์	เดียว	เอ๋อ	เออ	เฮอ	เอ็ง	เอย

- ช พ ช ล	ด - ล ช พ	- - พ ล	- ด - ช	- - - พ	พ ร - พ	- ร - พ	- ช พ พ
ให้	ฉ เหลียว	นีก ฉนาจ	เอ๋อ เออ	เอ็ง เอย	ประ หลาด	ใจ	เอ๋อ เออ เฮอเอ็งเอย

- ด ด ด	ท - ท ด ด	ท ด - - ร	- พ - ด	- - - ด	- ด ท - ด	ท ด - ท - ด	- ร ด ด
ดู จ	ริต	ก็ เป็น	หญิง	เอ๋อ	เอ็ง เอย	ทุก	สิ่ง สรรค์

- ด - ด	- ร ท ด	- - - ร	- พ - ด	- - - ร	- ด - ท	- ท - ด	- ร ด ด
พรา มกล้ว	แก้	ตัว	เออ	เอ็ง เอย	ไป	ตาม	ชัด

ล ล ด - ล	- ช พ - ล	ช พ - ล	- ด - ช	- - - พ	ร พ - พ - พ	- ร - พ	- ช พ พ
ทุก	เข้า	เย็น	ชอก	ช้า	เอ๋อ เออ	เอ็ง เอย	ระ

ทำนองเพลง

เพลงเห่เรือ

ท ท ร ด	- ด - ด	ท ด - - ร	- พ - ด	- - - ท	- ด - ด	ร ด - ท - ด	- ร ด ด
จะกล่าวถึงพราหมณ์	เก	ชว	เออ	เอ็ง เอย	ส	มร	น้อย

- ล - ล ด	พ - ล - ด	พ - พ ล	- ด - ช	- - - พ	- พ - พ	ร พ - ร - พ	- ช พ พ
ให้	ระ	ห้อย	โหย	ให้	เอ๋อ เออ	เอ็ง เอย	ใน

- ท ด ด	- ด - ด	- - ท ร	- พ - ด	- - ด ร	ท - ด - ด	- ท - ด	- ร ด ด
เกิดเป็นพราหม	ตาม	องค์	นะ	เออ	เอ็ง เอย	พระ	ทรง

- ล - ล	- ล - ด	ชพ - ฟ ล	- ด - ช	- - - ฟ	- ฟ ร - ฟ	- ร - ฟ	- ช ฟ ฟ
---------	---------	----------	---------	---------	-----------	---------	---------

ทรง ครรภ์ โย รส เอ๋อ เอ๋อ เอ็ง เอย กำ หนด นาน เอ๋อ เอ๋อ เฮอเอ็งเอย

- ดิ ทิ ดิ	ฟ - ท - ด	ท - - ร	- ฟ - ด	- - - ด	- ดิ ท - ท	ดิม - ท - ด	- ร ดิ ดิ
------------	-----------	---------	---------	---------	------------	-------------	-----------

รูป นิ มิ ต ปิด ป้อง เอ๋อ เอ็ง เอย แล ไม่ เห็น เอ๋อ เอ๋อ เฮอเอ็งเอย

- ล ล ล	- ล - ด	ชพ - ฟ ล	- ด - ช	- - - ฟ	- ฟ ร - ร	ฟ - ร - ฟ	- ช ฟ ฟ
---------	---------	----------	---------	---------	-----------	-----------	---------

ดู ดัง เป็น ชาย ขาติ เอ๋อ เอ๋อ เอ็ง เอย อัน อาจ หาญ เอ๋อเอ๋อ เฮอเอ็งเอย

ดิ ดิ - ร	ฟ ฟ ท ดิ	- - - ร	- ฟ - ด	- - - ด	- ดิ ร ท ดิ	- ท - ด	- ร ดิ ดิ
-----------	----------	---------	---------	---------	-------------	---------	-----------

ระทม ทุกข์ เวท หนา เอ๋อ เอ็ง เอย มา ช้า นาน เอ๋อ เอ๋อ เฮอเอ็งเอย

- ล ล ล	- ดิ ฟ - ล	- - ฟ ล	- ด - ช	- - - ฟ	- ฟ - ฟ	- ร - ฟ	- ช ฟ ฟ
---------	------------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

เดินกันดาร ดัน ดง เอ๋อ เอ๋อ เอ็ง เอย มา องค์ เดียว เอ๋อ เอ๋อ เฮอเอ็งเอย

- ดิ - ดิ	- ดิ - ดิ	- - - ร	- ฟ - ด	- - - ดิ	- ท ดิ ดิ	ริ - ท - ด	- ร ดิ ดิ
-----------	-----------	---------	---------	----------	-----------	------------	-----------

ยัง มี พรานไพร เอ๋อ เอ็ง เอย ได้ ก็ ม ฤ ก เอ๋อ เอ๋อ เฮอเอ็งเอย

ล ล ล ล	ดิ - ล - ล	ชพ - ฟ ล	- ด - ช	- - - ฟ	- ฟ - ฟ	ริ ฟ - ร - ฟ	- ช ฟ ฟ
---------	------------	----------	---------	---------	---------	--------------	---------

ละ ดู คึก คึก คลา ไคล เอ๋อ เอ๋อ เอ็ง เอย ใน ไพร เขียว เอ๋อ เอ๋อ เฮอเอ็งเอย

- ท ริ ริ	- ดิ - ดิ	- - ท ริ	- ฟ - ด	- - - ด	- ดิ - ดิ	- ท - ด	- ร ดิ ดิ
-----------	-----------	----------	---------	---------	-----------	---------	-----------

เห็น เจ้าพราหมณ์ เดิน ดง ฉะ เอ๋อ เอ็ง เอย มา องค์ เดียว เอ๋อ เอ๋อ เฮอเอ็งเอย

- ช พ ช ล	ดิ - ล ชพ	- - ฟ ล	- ด - ช	- - - ฟ	ฟ ริ - ฟ	- ร - ฟ	- ช ฟ ฟ
-----------	-----------	---------	---------	---------	----------	---------	---------

ให้ น เหลียว นึก อนาคต เอ๋อ เอ๋อ เอ็ง เอย ประ หลาด ใจ เอ๋อ เอ๋อ เฮอเอ็งเอย

- ท ดั ท	มื - ดั ท - ริ	- - ท ริ	- ฟั - ดั	- - - ดั	ริ - ริ - ดั	ท ดั - ท - ดั	- ริ ดั ดั
----------	----------------	----------	-----------	----------	--------------	---------------	------------

แอบ พฤษา เฟ่ง พิศ ฉะ เอย เค็ง เอย พิ นิจ นิง เอ๋อเออ เฮอเอ็งเอย

ล ล ฟ - ดั	- ล ล ล	ช - ฟ ล	- ดั - ช	- - - ฟั	- ฟั ริ - ริ	ฟั - ริ - ฟั	- ชั ฟั ฟั
------------	---------	---------	----------	----------	--------------	--------------	------------

ช่าง เพรศ พริง นวล ละของ เอ๋อเออ เค็ง เอย ดู ผ่อง ใส เอ๋อเออ เฮอเอ็งเอย

- ทั ดั ท	- ดั ดั ดั	- - ท ริ	- ฟั - ดั	- - - ท	- - ดั ดั	- ท - ดั	- ริ ดั ดั
-----------	------------	----------	-----------	---------	-----------	----------	------------

เอี่ยม สะอาด อ ร ชร ฉะ เอย เค็ง เอย อ่อน ละ มัย เอ๋อเออ เฮอเอ็งเอย

- ล ดั ล	- ฟ ช ช	- - ฟ ล	- ดั - ช	- - - ฟั	ชั - ฟั - ฟั	- ริ - ฟั	- ชั ฟั ฟั
----------	---------	---------	----------	----------	--------------	-----------	------------

งาม วิ ลัย กี ริ ยา เอ๋อเออ เค็ง เอย คล้าย นารี เอ๋อเออ เฮอเอ็งเอย

- ดั ดั ดั	ท - ท ดั ดั	ท ดั - - ริ	- ฟั - ดั	- - - ดั	- ดั ท - ดั	ท ดั - ท - ดั	- ริ ดั ดั
------------	-------------	-------------	-----------	----------	-------------	---------------	------------

ดู จ ริต ก็ เป็น หลิง เอ๋อเออ เค็ง เอย ทุก สิ่ง สวรรค์ เอ๋อเออ เฮอเอ็งเอย

- ล ล ล	ดั ล ฟ ล	- - ฟ ล	- ดั - ช	- - - ฟั	ริ - ฟั - ฟั	ริ ฟั - ริ - ฟั	- ชั ฟั ฟั
---------	----------	---------	----------	----------	--------------	-----------------	------------

เว้น แต่ ถัน มิ ได้เหมือน เอ๋อเออ เค็ง เอย ส ตีรี ศรี เอ๋อเออ เฮอเอ็งเอย

ดั ท - ริ	ฟั - ดั ดั ดั	- - - ริ	- ฟั - ดั	- - - ดั	ท - ดั - ดั	- ท - ดั	- ริ ดั ดั
-----------	---------------	----------	-----------	----------	-------------	----------	------------

ช่างแน่น น้อย ครวนา เออ เค็ง เอย ฉะ ปรา ถี เอ๋อเออ เฮอเอ็งเอย

ล ล - ดั	ฟ ล ล ดั	ฟ - ฟ ล	- ดั - ช	- - - ฟั	ริ - ริ ฟั - ฟั	- ริ - ฟั	- ชั ฟั ฟั
----------	----------	---------	----------	----------	-----------------	-----------	------------

ฉ ใน นี้ จึง มา เทียว เอ๋อเออ เค็ง เอย ผู้ เดียว เดิน เอ๋อเออ เฮอเอ็งเอย

ดั ดั ฟ - ท	ดั - ดั ท ดั	- - - ริ	- ฟั - ดั	- - - ท	- ดั - ดั	ท ดั - ท - ดั	- ริ ดั ดั
-------------	--------------	----------	-----------	---------	-----------	---------------	------------

จึง ร้อง ถาม พ่อพราหมณ์ เออ เค็ง เอย จะ ไป ไหน เอ๋อเออ เฮอเอ็งเอย

- ล ช ล	- ล - ล	ช พ - ล	- ดั - ช	- - - ฬ	ริ - ริ ชุ - ริ	ฬ - ริ - ฬ	- ชุ ฬ ฬ
---------	---------	---------	----------	---------	-----------------	------------	----------

พราหมณ์ตกใจ งง งวย เอ๋อ เออ เอ็ง เอย ให้ ขวย เขิน เอ๋อเออ เฮอเอ็งเอย

ดั ดั ฬ - ดั	- ดั - - ริ	ท - - ริ	- ฬ - ดั	- - - ดั	- ดั - ดั	- ท - ดั	- ริ ดั ดั
--------------	-------------	----------	----------	----------	-----------	----------	------------

จึง ทรวด องค์ ลง นิ่ง เออ เอ็ง เอย ยัง บน เนิน เอ๋อ เออ เฮอเอ็งเอย

ล ล ล ล	ดั ฬ - ล	ช พ - ล	- ดั - ช	- - - ฬ	ริ - ฬ - ฬ	- ริ - ฬ	- ชุ ฬ ฬ
---------	----------	---------	----------	---------	------------	----------	----------

พราณจึงเดิน เข้า ไป เอ๋อ เออ เอ็ง เอย ให้ ไกล่ พราหมณ์ เอ๋อ เออ เฮอเอ็งเอย

ดั ท - ดั	- ดั ดั ริ	ท - - ริ	- ฬ - ดั	- - - ดั	ท - ดั - ดั	- ท - ดั	- ริ ดั ดั
-----------	------------	----------	----------	----------	-------------	----------	------------

จะ ตก ใจ ไป เลย เจ้า เออ เอ็ง เอย ออย่า เคঁร่า สร้อย เอ๋อ เออ เฮอเอ็งเอย

ล ล ฬ - ด	- ดั ฬ - ฬ	ช - ฬ ล	- ดั - ช	- - - ฬ	ริ - ริ ชุ - ริ	ฬ - ริ - ฬ	- ชุ ฬ ฬ
-----------	------------	---------	----------	---------	-----------------	------------	----------

พ่อหนุ่ม น้อย รูป หล่อ เอ๋อ เออ เอ็ง เอย ฬ ขอ ถาม เอ๋อ เออ เฮอเอ็งเอย

ดั ดั - ท	ริ ดั ดั ดั	ทด - - ริ	- ฬ - ดั	- - - ท	- ดั - ดั	- ท - ดั	- ริ ดั ดั
-----------	-------------	-----------	----------	---------	-----------	----------	------------

จะ ไป ไหน เจ้า จง แจ้ง เออ เอ็ง เอย สะแดง ความ เอ๋อ เออ เฮอเอ็งเอย

ล ล - ล	- ล - ล	ฬ - ฬ ล	- ดั - ชุ	- - - ฬ	- ฬ ริ - ฬ	- ริ - ฬ	- ชุ ฬ ฬ
---------	---------	---------	-----------	---------	------------	----------	----------

มาเดินตาม ทาง เดือน เอ๋อ เออ เอ็ง เอย เป็น เพื่อน กัน เอ๋อ เออ เฮอเอ็งเอย

- ดั - ดั	- ริ ท ดั	- - - ริ	- ฬ - ดั	- - - ริ	- ดั - ท	- ท - ดั	- ริ ดั ดั
-----------	-----------	----------	----------	----------	----------	----------	------------

พราหมณ์ แก้ว ตัว เออ เอ็ง เอย ไป ตาม ชัด เอ๋อ เออ เฮอเอ็งเอย

ล ล ล ดั	- ชุ ฬ - ชุ	ฬ - ฬ ล	- ดั - ช	- - - ฬ	- ฬ - ฬ	ริ ฬ - ริ - ฬ	- ชุ ฬ ฬ
----------	-------------	---------	----------	---------	---------	---------------	----------

น้อง มา พลัด พวก เพื่อน เอ๋อ เออ เอ็ง เอย ใน ไพธ สวรรค์ เอ๋อ เออ เฮอเอ็งเอย

ดํ ทุ - ดํ	- ดํ - ดํ	- - ทุ	- ฝ - ดํ	- - - ดํ	รํ - ดํ - ดํ	- ทุ - ดํ	- รํ ดํ ดํ
------------	-----------	--------	----------	----------	--------------	-----------	------------

มัว หลง เพลิน เดีน ชม   ณะ เอบ   ึ่ง   เอย   พระ นม วัลย์   ่อ   เอบ   เอบ   เอบ

ล ดํ - ล	- ดํ ล ล	- - ฬ ล	- ดํ - ฑ	- - - ฬ	- ฬ - ฬ	- รํ - ฬ	- ฑ ฬ ฬ
----------	----------	---------	----------	---------	---------	----------	---------

มา พลัด กัน เพราะ มี กรรม   ่อ   เอบ   ึ่ง   เอย   ึ่ง   จำ   เป็น   ่อ   เอบ   เอบ   เอบ

ดํ ทุ - ดํ	- ดํ - ดํ	- - ทุ	- ฝ - ดํ	- - - ทุ	ดํ - ดํ - ดํ	- ทุ - ดํ	- รํ ดํ ดํ
------------	-----------	--------	----------	----------	--------------	-----------	------------

จะ กลับ คืน ภา นี้   ณะ เอบ   ึ่ง   เอย   ุ   ี   ราช   ่อ   เอบ   เอบ   เอบ

ล ดํ - ดํ	ฬ - ล ดํ - ล	ฑ ฬ - ล	- ดํ - ฑ	- - - ฬ	รํ รํ ฑ - รํ	ฬ - รํ - ฬ	- ฑ ฬ ฬ
-----------	--------------	---------	----------	---------	--------------	------------	---------

ก็ แคล้ว คลาด หา ทาง   ่อ   เอบ   ึ่ง   เอย   ่   พบ   เห็น   ่อ   เอบ   เอบ   เอบ

ดํ ดํ ฬ - ฬ	ดํ - ดํ - รํ	- - ทุ	- ฝ - ดํ	- - - ดํ	ทุ ทุ - ดํ	- ทุ - ดํ	- รํ ดํ ดํ
-------------	--------------	--------	----------	----------	------------	-----------	------------

คิด คิด ว่า จะ ตาย   ณะ เอบ   ึ่ง   เอย   ่   หมาย   เป็น   ่อ   เอบ   เอบ   เอบ

ล ล ดํ - ล	- ฑ ฬ - ล	ฑ ฬ - ล	- ดํ - ฑ	- - - ฬ	รํ ฬ - ฬ - ฬ	- รํ - ฬ	- ฑ ฬ ฬ
------------	-----------	---------	----------	---------	--------------	----------	---------

ทุก เข้า เย็น ชอก ช้ำ   ่อ   เอบ   ึ่ง   เอย   ะ   กำ   าย   ่อ   เอบ   เอบ   เอบ

ดํ ดํ ฑ - ดํ	ทุ - ดํ - ดํ	- - ทุ	- ฝ - ดํ	- - - ทุ	รํ - ดํ ทุ - ดํ	รํ - ทุ - ดํ	- รํ ดํ ดํ
--------------	--------------	--------	----------	----------	-----------------	--------------	------------

มา พบ ฬ ดี ใจ   ณะ เอบ   ึ่ง   เอย   เห็น   ่   ม้วย   ่อ   เอบ   เอบ   เอบ

ล ล - ดํ	ฬ ฬ ฬ - ล	ฑ ฬ - ล	- ดํ - ฑ	- - - ฬ	รํ ฑ - ฬ ฬ	รํ ฬ - รํ - ฬ	- ฑ ฬ ฬ
----------	-----------	---------	----------	---------	------------	---------------	---------

จะ ไป ด้วย กับ ฬ ชาย   ่อ   เอบ   ึ่ง   เอย   เหมือน   ได้   แก้ว   ่อ   เอบ   เอบ   เอบ

ลีลาทำนองเพลงมีความเรียบง่ายไม่ยาวเกินไปและไม่สลับซับซ้อน มีทำนองซ้ำไปมาโดยลูกค้าเป็นส่วนใหญ่เพียงแต่มีการเปลี่ยนทไปตามเนื้อหา โดยมีลักษณะตัวอย่างทำนองเพลงดังนี้

หมายเหตุ ในการจัดรูปแบบของทำนองเพลงเหล่านี้ จะมีทำนองเพลง 2 บรรทัด หรือ 4 วรรค เพลงแรกเป็นต้นแบบ ของทำนองเพลงทั้งหมด โดยบรรทัดอื่นๆ ที่เหลือต่อไปจะเปลี่ยนเนื้อเพลงไปตาม ทำนองเดียวกัน อาจจะมีรูปแบบของทำนองที่แตกต่างกันออกไปบ้างตามเสียงของคำร้อง แต่รูปแบบ ทำนองหลักใหญ่ๆ นั้นยังคงเดิม

บรรทัดที่ 1

ท ท ริ ดั	- ดั - ดั	ทดั - - ริ	- ฟั - ดั	- - - ท	- ดั - ดั	ริดั - ท - ดั	- ริ ดั ดั			
จะกล่าวถึงพราหมณ์ เก	สร	เออ	เอ็ง	เอย	ส	มร	น้อย	เออ	เออ	เฮอเออเอย

บรรทัดที่ 2

- ล - ล ดั	พ - ล - ดั	พ - พ ล	- ดั - ช	- - - ฟั	- ฟั - ฟั	ริฟั - ริ - ฟั	- ชั ฟั ฟั							
ให้	ระ	ห้อย	โยย	ให้	เออ	เออ	เอ็ง	เออ	ใน	ไพร	สั้น	เออ	เออ	เฮอเออเอย

ตัวอย่าง รูปแบบที่ 1

ในวรรคแรกของบรรทัดที่ 1 จะมีลักษณะทำนอง เดียวกันในบรรทัดที่ 3 และ 5 ดังนี้

ท ท ริ ดั	- ดั - ดั	ทดั - - ริ	- ฟั - ดั	
จะกล่าวถึงพราหมณ์ เก	สร	เออ	เอ็ง	เอย

- ท ดั ดั	- ดั - ดั	- - ท ริ	- ฟั - ดั			
เกิดเป็นพราหม	ตาม	องค์	ณะ	เออ	เอ็ง	เอย

- ดั ทิ ดั ดั	ฟั - ท - ดั	ท - - ริ	- ฟั - ดั				
รูป	นิ	मित	ปิด	ป้อง	เออ	เอ็ง	เอย

ตัวอย่าง รูปแบบที่ 2

ในวรรคที่สองของบรรทัดที่ 1 จะมีลักษณะทำนอง เดียวกันในบรรทัดที่ 3 และ 5 ดังนี้

- - - ท	- ต้ - ต้	ริ้ต้ - ท - ต้	- ริ้ ต้ ต้
ส	มว	น้อย	เอ๋อ เออ

- - ต้ ริ้	ท - ต้ - ต้	- ท - ต้	- ริ้ ต้ ต้
พระ	ทรง	ธรรม	เอ๋อเออ

- - - ต้	- ต้ ท - ท	ต้ - ท - ต้	- ริ้ ต้ ต้
แล	ไม่	เห็น	เอ๋อ เออ

ตัวอย่าง รูปแบบที่ 3

ในวรรคแรกของบรรทัดที่ 2 จะมีลักษณะทำนอง เดียวกันในบรรทัดที่ 4 และ 6 ดังนี้

- ล - ลต้	ฟ - ล - ต้	ฟ - ฟ ล	- ต้ - ช
ให้	ระ ห้อย	โหย	ให้

- ล - ล	- ล - ต้	ชฟ - ฟ ล	- ต้ - ช
ทรง	ครรภ์	โอ	รส

- ล ล ล	- ล - ต้	ชฟ - ฟ ล	- ต้ - ช
ดู	ตั้ง	เป็น	ชาย

ตัวอย่าง รูปแบบที่ 4

ในวรรคที่สองของบรรทัดที่ 2 จะมีลักษณะทำนอง เดียวกันในบรรทัดที่ 4 และ 6 ดังนี้

- - - ฟิ	- ฟิ - ฟิ	ริ ฟิ - ริ - ฟิ	- ซึ ฟิ ฟิ
ใน	ไพร	สัน	เอ๋อ เออ
เฮอเอ็งเอย			

- - - ฟิ	- ฟิ ริ - ฟิ	- ริ - ฟิ	- ซึ ฟิ ฟิ
กำ	หนด	นาน	เอ๋อ เออ
เฮอเอ็งเอย			

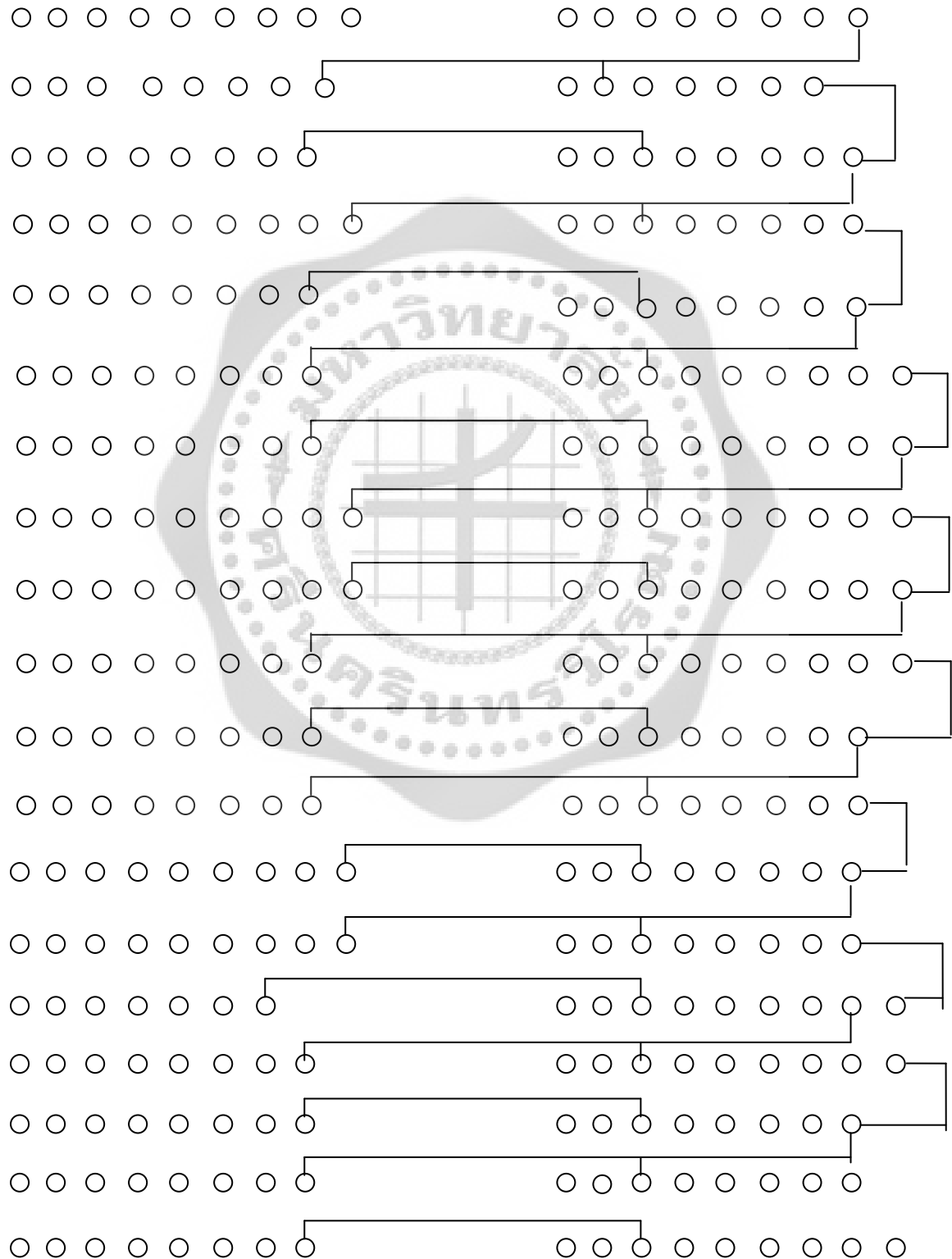

- - - ฟิ	- ฟิ ริ - ริ	ฟิ - ริ - ฟิ	- ซึ ฟิ ฟิ
อัน	อาจ	หาญ	เอ๋อเออ
เฮอเอ็งเอย			

ทำนองเพลงเห่เรือมีรูปแบบการดำเนินทำนองทั้งหมด 76 วรรคเพลง มีรูปแบบสำคัญ 4 รูปแบบ มี 304 ห้องเพลง ไม่มีการเปลี่ยนบันไดเสียง ประกอบด้วยโน้ต 7 เสียง คือ “ซอล” “ลา” “ที” “โด” “เร” “มิ” “ฟา” “ซอล” โน้ตเสียงต่ำสุด คือ “ซอล” และโน้ตเสียงสูงสุด คือ “ซอล” ความกว้างของช่วงเสียง คือ 1 Octave แนวทำนองเพลงมีลักษณะซ้ำโดยวรรคที่ 1,5,9,13,17,21,25,29,33,37,41,45,49,53,57,61,65,69 และ 73 ใช้รูปแบบเดียวกัน วรรคที่ 2 ,6,10,14,18,22,26,30,34,38,42,46,50,54,58,62,66,70 และ 74 ใช้รูปแบบเดียวกัน วรรคที่ 3,7,11,15,19,23,27,31,35,39,43,47,51,55,59,63,67,71 และ 75 ใช้รูปแบบเดียวกัน วรรคที่ 4,8,12,16,20,24,28,32,36,40,44,48,52,56,60,64,68,72 และ 76 ใช้รูปแบบเดียวกัน ซึ่งมีทำนองสำคัญอยู่ที่การเอื้อนท้ายของแต่ละวรรคและเสียงทำนองเอื้อนท้ายของแต่ละวรรค ถือเป็นเอกลักษณ์ของการร้องเพลงเห่เรือ

ลักษณะโครงสร้างคำประพันธ์

ลักษณะโครงสร้างคำประพันธ์จะเป็นลักษณะแบบกลอนแปด โดยในแต่ละวรรคจะมีคำประมาณ 7-9 คำ และจะมีคำสัมผัสที่บังคับโครงสร้างอย่างชัดเจน โดยมีโครงสร้างสัมผัส ดังนี้

ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในเนื้อเพลง

เนื้อหาในการร้อง จะเป็นการเล่าเรื่องวรรณคดีที่สำคัญของไทย โดยเล่าเป็นบทกลอนและ สอดแทรกทำนองสอดรับลูกคู่ ให้เห็นว่าสมัยก่อนคนไทยทุกคนให้ความสำคัญในวรรณคดีไทยแต่ละ เรื่องค่อนข้างมาก ซึ่งในวรรณคดีแต่ละเรื่องก็จะมี การสอดแทรกและสอนแง่คิดคติธรรมต่างๆ แตกต่าง กันไปตามเนื้อเรื่อง นอกจากนี้สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ วรรณคดีต่างๆ ที่ปรากฏในชาติบ้านเมือง จะเป็นสิ่งสำคัญสะท้อนที่บ่งบอกถึงความเจริญด้านศิลปะ วัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทยได้ อย่างดี

เครื่องดนตรีประกอบการแสดง

เนื่องจากเป็นเพลงพื้นบ้าน จึงไม่จำเป็นต้องมีเครื่องดนตรีที่ดำเนินทำนองก็ได้ แต่สิ่งที่จำเป็น แก่การเล่นเพลงเห่เรือ เห็นจะเป็น กรับหรือจะเป็นการปรบมือตามจังหวะของพ่อเพลงและแม่เพลง แทนก็ได้

ภาพประกอบ 21 ลักษณะกรับที่ใช้ประกอบจังหวะเพลงเห่เรือ

การแต่งกาย

การแต่งกายทั้งชายและหญิงจะแต่งกายแบบชาวบ้านในสมัยก่อน ดังนี้

ผู้ชาย สวมเสื้อลายดอกกลม นุ่งกางเกงขายาว หรือนุ่งผ้าโจงตามสะดวก มีผ้าคาดเอว สวมหมวกสาน

ผู้หญิง สวมเสื้อคอกลมแขนกระบอก นุ่งผ้าโจงกระเบน แล้วย้อมสไบทับ สวมงอบ

ภาพประกอบ 22 ลักษณะการแต่งกายประกอบ การร้องเพลงเห่เรือ   ภาพประกอบ 23 ลักษณะการแต่งกายประกอบ การร้องเพลงเห่เรือ

สถานที่และโอกาสในการแสดง

ในอดีตมักนิยมเล่นในฤดูน้ำหลาก ช่วงเดือน 11 – เดือน 12 ในช่วงประเพณี หรืองานประจำปี ที่มีการทำบุญกฐินผ้าป่า และมักมีการแข่งเรือ ซึ่งในปัจจุบันการคมนาคมมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย มีถนนมีรถยนต์ที่ทำให้การเดินทางสะดวกขึ้น จึงทำให้ผู้คนหันมาสัญจรทางบกมากกว่าทางน้ำ เป็นเหตุให้การเล่นเพลงเห่เรือเสื่อมความนิยมและกำลังจะเลือนหายไปตามกาลเวลา มีเพียงการเล่นเพื่อการอนุรักษ์และสืบทอดในโอกาสงานเฉลิมฉลองหรืองานรื่นเริง บางครั้งเล่นบนเวทีการแสดง ซึ่งมีได้ลงเรือจริง ๆ อย่างแต่ก่อน แต่ยังคงอนุรักษ์การแต่งกายและการร้องเล่นไว้เหมือนเดิม

2.2 เพลงเรือ

ความเป็นมาของเพลงเรือ

เพลงเรือ เป็นเพลงพื้นบ้านที่สำคัญของชาวสามก๊ออีกประเภทหนึ่งที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ ในสมัยก่อนช่วงเดือน ๑๑-๑๒ น้ำจะนองหลากไปทั่วทุ่งนาและแม่น้ำลำคลอง ประชาชนจึงใช้การเดินทางโดยเรือ ทำให้เกิดการละเล่น เพลงเรือขึ้น โดยเฉพาะในช่วงเวลานั้นจะเป็นช่วงงานกฐิน ผ้าป่าตามวัดต่างๆ จะจัดงานประเพณีไหว้พระหลายวัน เพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสมาทำบุญปิดทองไหว้พระ เป็นเทศกาลประจำปีในแต่ละวัดกำหนดขึ้นเป็นประเพณีเกี่ยวกับศาสนา มีมหรสพฉลองทั้งกลางวันและกลางคืน และเพลงที่นิยมเล่นก็มีหลายเพลง หนึ่งในนั้นก็มักนิยมเล่นเพลงเพลงเรือกัน

ภาพประกอบ 24 ลักษณะการแสดงเพลงเรือ

การเล่นเพลงเรื่อนั้น ผู้เล่นแบ่งออกเป็น ๒ ฝ่าย คือ ฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย ซึ่งนั่งเรือมาฝ่ายละลำ จำนวนคนก็มักจะขึ้นอยู่กับขนาดของเรือในแต่ละลำจะมีแม่เพลง พ่อเพลง และลูกคู่

มีการตั้งก้านเพื่อให้ครูก่อนที่จะเล่นเพลง โดยเครื่องก้านก็จะเหมือนกับการตั้งก้านเพลงรำโทน จากนั้นก็นำพวงมาลัยมาวางที่หัวเรือเพื่อบูชาแม่ย่านางเรือ แล้วจึงเริ่มโดยเรือฝ่ายชายพายมาพบเรือฝ่ายหญิง ฝ่ายชายจะจอดเทียบเรือแล้วร้อง **เพลงปลอบ** ขึ้นก่อน เนื้อหาเป็นทำนองเชิญชวนฝ่ายหญิงให้มาเล่นด้วยกัน ถ้าฝ่ายชายปลอบไปหลายบทแต่ฝ่ายหญิงไม่ยอมตอบ แสดงว่าฝ่ายหญิงไม่เต็มใจจะเล่นเพลงด้วย ฝ่ายชายต้องลาไปหาเรือฝ่ายหญิงลำใหม่ ถ้าฝ่ายหญิงพอใจจะร้องตอบกลับมาแสดงว่าตกลงเล่นเพลงด้วยกัน เมื่อปลอบเสร็จต่อด้วย **บทประ** คือ ร้องโต้ตอบระหว่างฝ่ายชายกับฝ่ายหญิงในการแก้เนื้อหาที่ฝ่ายชายร้องกลอนมาในลักษณะขอฝากรักหรือขอไปเที่ยวบ้าน โดยฝ่ายหญิงก็จะโต้ตอบในเชิงปฏิเสธ แต่แฝงอยู่ในลักษณะเชิญชวนไปในที่ จากนั้นจะเป็นการโต้ตอบเปลี่ยนลักษณะของคำกลอนที่ร้องไปในเชิง สองแง่สองง่าม ค่อนข้างจะถึงเนื้อถึงตัว เรียกว่า **“ชุดลักพานี่ ชุดชิงชู้ ชุดตีหมา”**

รูปแบบการร้อง

การร้องเพลงเร็วเป็นการร้องโต้ตอบกันระหว่างชายหนุ่มและหญิงสาวในลำเร็ว ผู้ที่เป็นต้นเสียงทั้งหญิงและชาย สดแล้วแต่จะให้ฝ่ายใดขึ้นร้องก่อน ต้นเสียงจะขึ้นเกริ่นด้วยเอื้อน เอ่อ เออ เอ็ง เอ๊ย ลูกคู่ทั้งหมดจะรับว่า ฮ้า ใ้ นอ ละนอ ล๊ะนอ ละนอย นอ ละนอ ล๊ะนอ ละนอย ฮาใ้ ต่อจากนั้น ต้นเสียงจะขึ้นเกริ่นด้วยเอื้อนเหมือนเดิม คือ เอ่อ เออ เอ็ง เอ๊ย ต่อจากนั้นจะเป็นคำร้องต่อไปจนถึงคำที่ต้องบากลง ซึ่งเป็นที่รู้จักกันเฉพาะเพลง ลูกคู่จะรับว่า ฮ้าใ้ แล้วต้นเสียงจะร้องคำที่เหลือต่อไปอีก ต่อจากนั้นต้นเสียงจะขึ้นวรรคใหม่เป็นดังนี้ทุกคำร้อง โดยมีเครื่องดนตรีที่ใช้กำกับจังหวะ คือ ฉิ่ง ตีจังหวะคล้ายลักษณะจังหวะจีน คือ ฉิ่งฉิ่ง – ฉับ เป็นดังนี้เรื่อยไปตลอดทั้งเพลง ต่อจากนั้นในวรรคสุดท้ายของบทร้องแต่ละบท ลูกคู่จะเป็นผู้รับทวนคำสอดแทรกกับต้นเสียง ไปมาสองเที่ยวแล้วจบด้วยสร้อยคือ ฮ้า ใ้ เขียบ เขียบ นอ ละนอ ล๊ะนอ ละนอย นอ ละนอ ล๊ะนอ ละนอย ฮาใ้ เขียบ เขียบ

ตัวอย่าง

ต้นเสียง	<u>(เอ่อ เออ เอ็ง เอ๊ย)</u>	
ลูกคู่	<u>(ฮ้า ใ้ นอ ละนอ ล๊ะนอ ละนอย นอ ละนอ ล๊ะนอ ละนอย ฮาใ้)</u>	
ต้นเสียง	<u>(ว่า เอ่อ เออ เอ็ง เอ๊ย)</u> พี่เผลอปลั่งฟังเพลินกันไปด้วยเสียงเพลง เสียงซังหวานวังเวง	
ลูกคู่	<u>(ฮ้าใ้)</u>	
ต้นเสียง	เสียจริงพับผ่า	
ต้นเสียง	แม่ข้าวเรือนารั้งพี่อยากจะฟังคารม	ประชาชนมานั่งชม
ลูกคู่	<u>(ฮ้าใ้)</u>	
ต้นเสียง	ซึ่งวาจา	
ต้นเสียง	ว่าเป็นรศหวานหรือขมว่ามันจะกลมหรือเกลี้ยง	เราจะไม่หลีกไม่เลี้ยง
ลูกคู่	<u>(ฮ้าใ้)</u>	
ต้นเสียง	นะหล่อนจ๋า	
(ลง) ต้นเสียง	มาว่ากันเรื่อยเรื่อยเหมือนยังกับเลื่อยคันดา	คนละลงสองลงสองโมงก็ลา
	นานนานจะได้มาพบเอ๋ย	
ลูกคู่	นานนานได้มาพบเอ๋ย	
ต้นเสียง	คนละลงสองลง สองโมงก็ลา	
ลูกคู่	สองลงสองลงสองโมงก็ลา	
ต้นเสียง	นานนานได้มา	
ลูกคู่	ได้มาพบเอ๋ย <u>ฮ้า ใ้ เขียบ เขียบ นอ ละนอ ล๊ะนอ ละนอย นอ ละนอ ล๊ะนอ ละนอย ฮาใ้</u>	
	<u>เขียบ เขียบ</u>	

หมายเหตุ การขึ้นเกริ่นเอื้อนและลูกคู่รับในลักษณะ ต่อไปนี้ ต้นเสียงจะขึ้นเกริ่นด้วยเอื้อน
เอ้อ เออ เอ็ง เอ้ย ลูกคู่ทั้งหมดจะรับว่า ฮ้า ไฮ้ นอ ละนอ ถึ้นนอ ละนอย นอ ละนอ ถึ้นนอ ละนอย
ฮ้า ไฮ้ จะเป็นการขึ้นเฉพาะเริ่มบทแรกเท่านั้น

เนื้อเพลง

ลักษณะของเนื้อร้องจะเป็นภาษาที่เป็นภาษาชาวบ้านทั่วไปฟังเข้าใจง่าย อาจจะมีการใช้ภาษา
หรือคำสองแง่สองง่ามบ้างเพื่อเพิ่มความสนุกสนาน

เนื้อร้องเพลงเรือ

ชาย	พี่เผลอพลั้งฟังเพลินกันไปด้วยเสียงเพลง แม่ข้าวเรือนารั้งพี่อยากจะฟังคารม เป็นรสหวานหรือขมมันจะกลมหรือเกลี้ยง	เสียงซึ่งหวานวังเวง(ฮ้า ไฮ้)เสียจริงพับผ่า ประชาชนมานั่งชม(ฮ้า ไฮ้)ซึ่งวาจา เราจะไม่หลีกไม่เลียง(ฮ้า ไฮ้)นะหล่อนจ๋า
(ลง)	มาว่ากันเรื่อยเรื่อยเหมือนยังกับเลื่อยลันดา นานนานจะได้มาพบเคย	คนละลงสองลงสองโมงก็ลา
หญิง	แต่พอเรียกหาน้องแต่พรอ้งหาหญิง เสียงพี่มาชวนร้องเชิญน้องก็ไม่เมินทำเคย ครั้นจะไม่ว่าก็ได้ฉันทักจะอายแก่เขา	ตัวน้องก็ไม่นิ่ง(ฮ้า ไฮ้)เสียให้มันซ้ำ เสียงพี่มาเอิ้นร้องเอ่ย(ฮ้า ไฮ้)น้องก็ว่า ตามประดาหนุ่มสาว(ฮ้า ไฮ้)พี่มา
(ลง)	จะขอรับหน้าเธอเอาไว้เสมอหน้าท่า จึงเอ๋ยขึ้นพาที่เอ๋ย	ไม่ให้สาลักน้ำค้ำก้นอยู่ในลำนาวา
ชาย	น้องจะเอ๋ยก็เอ๋ยน้องจะเคยอยู่นาน พี่เอาหวานเข้ามาวอนพี่เอาสุนทรเข้ามาปลอบ	นึกว่าสงสาร(ฮ้า ไฮ้)พวกพี่ยา เหตุไฉนน้องไม่ตอบ(ฮ้า ไฮ้)กับพี่ยา
(ลง)	เอ็งอย่ามัวนั่งจับบทเสียเลยแม่จรณา ขอให้แม่เสียงมาลากันเอ๋ย	เงาะน้อยหยอสังข์คู่สร้างของเอ็งมา
หญิง	เมื่อได้ฟังคารมมากล่าวชมไปเสียกับฉัน ครั้นว่าจะไม่เล่นจะเห็นว่าเป็นหญิงชั่ว มาเจอน้องกลางทางมาเจอนางกลางน้ำ จะไม่ให้ถ้อยพี่ต่ำจะไม่ให้คำพี่ตก น้องจะไม่เหยียบให้ต่ำน้องจะไม่ย่ำให้ทรุด	เหมือนดังเพลงสวรรค์(ฮ้า ไฮ้)ขึ้นมาว่า จะหาว่าน้องถือตัว(ฮ้า ไฮ้)นะพี่จ๋า มาเจอกันเสียในลำ(ฮ้า ไฮ้)นาวา จะช่วยพยุงหยิบยก(ฮ้า ไฮ้)ขึ้นมูซา เห็นพี่เป็นเพื่อนมนุษย์(ฮ้า ไฮ้)ที่เกิดมา
(ลง)	จะร้องทักแก้เก้อกับพวกเธอที่มา เห็นว่าพี่เป็นคนน้องจึงสนทนา	ไม่ให้นั่งหน้าม่อยลงอายไฉนพวกข้า ไปกับพ่อต้นตำราเพลงเอ๋ย

- ชาย** ว่าเดือนสิบเอ็ดน้านองเดือนสิบสองน้าทรง
ชักชวนพวกพ้องลูกน้องลูกคู่
ฉันมาจอดเรือฉันมาจากเหนือมะแม่หนู
พอขึ้นไปบนบ้านฉันเห็นแต่ชานชายคา
- (ลง)** ก็แม่มีมอองค์ทำไมจึงไม่ลงมา
- หญิง** ได้ยินเสียงถ้อยพ็ว่าได้ยินเสียงคำพ็มาร้อง
มาเลาะและลวนลามฟังถ้อยคำชื่นชม
ว่าเป็นคนเคยเห็นเคยเล่นกันออกบ่อย
ยังไม่รู้จักมักก็ว่าบ้านพ็อยู่ไหน
- (ลง)** มันไม่ได้เสียสองริมของแม่พ็มีประกา
นานนานจะได้มาพบเคย
- ชาย** ไม่ให้พ็ขึ้นขย่มเหมือนยังกับส้มพุทรา
แต่พ็อพ็เรียกหากัน
- (ลง)** หาไหนไม่เหมือนยังกับเลื่อนลอยฟ้า
- หญิง** มาพูดจาปราศรัยไม่อายผีปาก
พ็อหน้าโคกอกขนช่างไม่เจียมสังขาร
มาพูดจาเกะแอะทำเลาะแหละลวนลาม
ฉันไม่ใช่คนต่างชาติจะได้ประมาทกันงายง่าย
- (ลง)** เราเป็นคนไทยร่วมธงกันอยู่ในวงนาวา
เห็นว่าอาศัยน้องก็ให้อาชา
- ชาย** เลียบระเรียมพ็ก็เคียงประทับ
ให้แม่เอาเสียงร้องที่เพราะพ้องขึ้นมาเอ่ย
- (ลง)** ถ้ามีบ้างก็ไซ้ถ้าว่าได้ก็ว่า
- หญิง** น้องสงสัยไต่ถามไม่หยาบหยามเยอหยิ่ง
จะมาถูระปะปังกันไปด้วยอย่างอะไร
พ็มากันตั้งห้าแล้วพ็ก็มากันทั้งแปด
ถ้าแม่ันธุระเย็นให้แวะบ้านน้องก่อน
มากินพลูทั้งรากมากินหมากทั้งขน
พ็มาเที่ยวบ้านน้องรับรองไม่ให้อด
หรือจะกินสุราแก้ลมปลาตามแบ
ทั้งเหล้าขาวแม่โขงทั้งเหล้าโรงกลิ่นแรง
- พ็ก็เซ็นเรือลง(ฮ่าฮั้)หน้าท่า
ชักชวนกันอยู่(ฮ่าฮั้)เรื่อยมา
ฉันมาจอดเรืออยู่(ฮ่าฮั้)หน้าท่า
พ็มาคอยพบบพ็เห็นก็แต่ราว(ฮ่าฮั้)ตากผ้า
ให้พ็เห็นโฉมหน้าเสียหน่อยเอย
เหมมมันช่างลอดท้องน้อง(ฮ่าฮั้)ของพวกข้า
พ็นี่เป็นคนปากคม(ฮ่าฮั้)จริงพ็ชา
มาหักคะแนนนับร้อย(ฮ่าฮั้)กว่ากว่า
มาพูดจาปราศรัย(ฮ่าฮั้)แกล้งมูสา
มันไม่ได้จูบสองแก้มได้ที่มันแย้มปากกา
ให้ขึ้นคล่องคล่องเหมือนยังกับบ้อง(ฮ่าฮั้)กัญชา
แม่สาวน้อยก็หัน(ฮ่าฮั้)หน้ามา
พ็นี้กขอบในคาเอ่ยรมเอย
ช่างพูดได้ไม่กระดาก(ฮ่าฮั้)พวกแมงดา
พ็อหน้าเนินเหมือนหน้าผาน(ฮ่าฮั้)จริงพ็ผ่า
จะขัดข้องแล้วมองข้าม(ฮ่าฮั้)พวกข้า
น้องก็ไทยพ็ก็ไทย(ฮ่าฮั้)นะพ็จำ
ได้ยินเสียงพ็หอนใจน้องก็ไมทนา
พ็อรูปวาดเหมือนยังกับวานรเอย
สองมือพ็ก็จับ(ฮ่าฮั้)นาวา
ขอให้แม่จงเฉลย(ฮ่าฮั้)วาจา
ไม่มากสักห้าเอ่ยคำเอย
ตัวของน้องก็เป็นหญิง(ฮ่าฮั้)ไม่มารยา
ฉันถามว่าพ็ไปไหน(ฮ่าฮั้)กันมา
พ็มุดดอดลอดแดด(ฮ่าฮั้)กันมา
มาหยุดร่มพักร้อน(ฮ่าฮั้)สักเวลา
มากินกันเล่นตามจน(ฮ่าฮั้)เกิดพ็จำ
ถ้าสิ่งใดมันหมด(ฮ่าฮั้)จะไปหา
รับรองว่าไม่แพ้(ฮ่าฮั้)จริงพ็ผ่า
ทั้งเหล้าดองสีแดง(ฮ่าฮั้)นะพ็จำ

- (ลง) พี่มาเที่ยวบ้านหญิงน้องจะไม่นั่งอยู่ช้า   เห็นว่าพี่แกหิวพากันหิ้วท้องมา
 มันก็จวนเวโลมันก็ได้เวลา   คนละคำสองคำเอาไว้เป็นธรรมดา
 คนละลงสองลงสองโมงก็ลา   นานนานได้มาพบเคย

เทคนิคการร้องเพลง เรือของชุมชนสามโก้ อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง จัดเป็นวัฒนธรรมในการใช้ภาษา และสำเนียงท้องถิ่นซึ่งเป็นการสืบทอดตามชาติพันธุ์ของกลุ่มชนนั้นๆ อีกทั้งยังเป็นภูมิปัญญาของบรรพชนที่ได้สืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น ในเพลงเรือนี้สามารถพบเทคนิคการร้อง ได้ดังนี้

- **การย่อจังหวะ** คือการร้องที่ประดิษฐ์ทำนองให้เสียงที่ควรตกลงตามจังหวะไปตกภายหลังจังหวะ เพื่อเพิ่มลีลาทำให้เกิดความไพเราะ

- ริ ดิ ริ	- ดิ ริ ริ ดิ	ท ล ริ ริ	ช - ช ล ช	- ท ท ท	ล ท - ช ช	ริ - ท ท ล	ท - ช - ช
ฮ้า ไ้	น้อง ก็ ว่า	ครั้นจะไม่	ว่า ก็ ได้	ฉันกลัว จะอาย	แก่ เขา	ตาม	ประดา หนุ่มสาว

- ริ ดิ ริ	- ดิ ท ดิ ดิ	ริ ริ ท - ริ	ดิ - ดิ ดิ	ริ ริ ริ ท ดิ	- - ดิ ดิ ท	ดิ ริ ริ - ท	ริ ริ - ช
ฮ้า ไ้	พวกแมงดา	พอน้ำ โดก	อก	ขน	ละช่างไม่เจียม	สัง	ขาวพอน้ำเนิน เหมือนหน้าผาน

- **การลักจังหวะ** คือ การร้องที่ไม่ให้ลงเสียงตามจังหวะ แต่ลงเสียงก่อนจังหวะ

- ริ ดิ ริ	ดิ ดิ ดิ ริ	- ดิ ริ มี	ดิ ดิ ดิ -	มี ริ ริ มี	ริ ริ - -	ริ ริ มี - ริ	มี ดิ - ดิ ริ
ฮ้า ไ้	กับ พี่ ยา	อย่ามัวนั่ง	จับบท	เสียเลยแม่จรจ	นา	ว่าเงาะ	น้อย หอยสังข์

- รื ดื รื	รื ดื - รื ล	- - ซ ท ล	- ซ ล -	ซ ท ล ซ ซ	ท ล ซ ซ	ท ม ล ซ ซ	ม - ซ - ม
ฮ้า ไฮ้	เรื้อย มา	ฉั้น มา	จอด เรื้อย	ฉั้นมาจากเหนือ	นะ แม่ หนู	ฉั้นมา	จอด เรื้อย อยู่

- รื ดื รื	ดื ดื - ดื ล	ดื - รื รื รื	ท - ล ล รื	- รื ดื -	ดื รื รื ดื ท	- ท ล รื -	- รื ล ล ซ
ฮ้า ไฮ้	เกิด พี่ จ้า	พี่มาเที่ยว	บ้านน้อง	รับรอง	ว่าไม่ให้อด	ถ้าสิ่งใด	ละ มัน หมด

ท - - ท	- ท รื -	- ซ ซ ซ รื	- - รื ท ซ	ซ ซ ล ท	รื ท - ท ท	รื ดื - รื	- รื รื -
ที่	เอี้ย	ไม่ให้ล่าถัก	น้ำ คล้า	กันอยู่ในลำ	นาวาว่า	น้ำ คล้า	น้ำ คล้า

- รื ดื รื	- ดื ดื ล	ดื ดื ดื ดื	ล ดื ล -	รื รื - รื	ล - ซ ซ	ท รื รื ท ล	- ล ซ ท -
ฮ้า ไฮ้	กว่ากว่า	ยังไม่รู้	จัก มัจฉี	ว่าบ้าน พี่	อยู่ ไหน	มา พุดจา	ปราศัย

-การรวบเสียง คือ การรวบเสียง 2 เสียงเข้าด้วยกันให้ฟังแล้วไม่สะดุดหู

- รื ดื รื	ล ท - ซ ท	รื รื - มื	ซ รื รื -	ดื ท ดื ดื	- - ดื รื	ล ซ ท รื	- - รื ท ล
ฮ้า ไฮ้	นะ พี่ จ้า	มาเจอ	น้อง	กลางทาง	มา เจอ นาง	กลางน้ำ	มาเจอกันเสีย ใน ลำ

- รื ดื รื	- ดื ดื ดื ท	มื รื ดื	รื ดื รื รื	ท ล รื ดื	- - ท รื	ซ ท ล ท รื	- ซ รื ท
ฮ้า ไฮ้	ฉั้น มาว่า	ครั้งน่าจะ	ไม่เล่น	จะเห็นว่าเป็น	หญิง ชั่ว	จะหาว่าน้อง	ถือ ตัว

- รื ดื รื	ท ท ดื -	รื รื - รื	-- ท ท ฑ	ล ฑ - ล	- - ล ฑ ล	รื รื รื รื ฑ	- - ล ล ฑ
ฮั ฮั	ที่ เกิด มา	จะ รื อ ง ทัก	แก้ กั อ	กับ พวก เธ อ	ที่ มา	จะ ไม่ ให้ นั ง	หน้า มั อ ย

- รื ดื รื	ล ดื - ดื ล ดื	รื มื รื รื	-- ดื ล ล ดื	- รื ด - รื	- - รื รื	รื รื รื รื	ล - ท ล - ท รื
ฮั ฮั	จะ ไป หา	หรือ พื จะ กิน	สุ รา	แก้ มั ป ล า	ตาม แ บ	ละ นั อ ง รื บ ร อ ง	ไม่ แพ้

- รื ดื รื	- ดื ดื ดื ล	ดื ดื ล - ล	ดื - - ดื ล	ดื รื รื ดื - รื	- - ล ดื	ท รื ฑ - ล	- ฑ รื - ล
ฮั ฮั	จ ร ง พื บ ฝ า	ทั ง เ หล่ า ขาว	แม่ ไ ข ง	ทั ง เ หล่ า ร อ ง	ก ล ิ น แ ร ง	ทั ง เ หล่ า ด อ ง	สี แ ด ง

- รื ดื รื	ดื ดื ล ดื -	รื รื รื รื	- - ท ล	รื รื รื รื รื	- - ฑ ท	รื รื รื รื	- - ล ล รื
ฮั ฮั	นะ พื จ ำ	แ ล้ ว พื มา เ ทื ย ว	บ ำ น ห รื ง	นั อ ง จะ ไม่ นั ง	อ ยู่ ฮั	ละ เ ห็ น ว่า พื	แ ก หื ว

- ท ท ท	ฑ - รื รื ลั -	- ท ท รื	-- รื ท ล	ล ท ล ล ฑ	- - ฑ ท	- รื รื รื	- ท มื รื -
พา กั น หื ว	ทั อ ง มา	มั น กั จ ว น	เว ไ ล	ละ มั น กั ได้	เว ล า	ค น ละ ค ำ	ส อ ง ค ำ

รื รื รื ท	ล ฑ - - ฑ ล	- รื รื รื	- ท มื รื -	ท ฑ - รื ท	- - ฑ ล	- ท รื - รื	- ล ฑ - ล ท
เอา ใ ไว้ เ ป น อ ร ร ม	ม ดา	ค น ละ ล ง	ส อ ง ล ง	พ อ ส อ ง โ ม ง	กั ล า	น น น น	ได้ มา

- รี้ ดี้ รี้	ดี้ ดี้ ลี้ ดี้	รี้ มี้ ดี้ รี้	- รี้ - รี้ ลี้	ล ท รี้ ล	- - ซ ล	ล รี้ รี้ ล	- - รี้ รี้
ฮ้า ไฮ้	แก้ง มุสา	มันไม่ได้เสีย	สอง รีม	ละของแม่พิมพ์	ประภา	มันไม่ได้จูบ	สอง แก้ม

- การทิ้งเสียง คือ การร้องจบของแต่ละคำโดยไม่มีเงื่อนไขต่อท้ายคำ เหมือนกับการทิ้งเสียงให้ขาดไป

- รี้ ดี้ รี้	ล ล ดี้ - ดี้	รี้ ท ดี้ ดี้	ท-รี้ ดี้ ดี้ ท	- ดี้ - รี้ รี้	- - ซ รี้	ร รี้ รี้ รี้	ท - ท รี้
ฮ้า ไฮ้	ขึ้น บู ซา	น้องจะไม่เหยียบ	เสียให้ต่ำ	จะไม่ย่อ	ให้ทรุด	เห็นพี่เป็นเพื่อน	มนษย์

- รี้ ดี้ รี้	ล ล ดี้ -	- รี้ รี้ รี้ -	- รี้ ท ล ซ	ล ล ซ -	- - ล ล ท	รี้ รี้ รี้ รี้	ท - รี้ ท - ล
ฮ้า ไฮ้	สัก เว ลา	มากินพลู	กันทั้งราก	มากินหมาก	ทั้งชน	มากินก้ เล้า	ตาม จน

- รี้ ดี้ รี้	ล ดี้ - ดี้ ลี้	รี้ มี้ รี้ รี้	-- ดี้ ล ล ดี้	- รี้ ดี้ - รี้	- - รี้ รี้	รี้ รี้ รี้ รี้	ล - ฬ ล - ฬ รี้
ฮ้า ไฮ้	จะไป หา	หรือพี่จะกิน	สุ รา	แก้มปลา	ตาม	แบ ละน้องรับ ร้อง	ไม่ แพ้

- การโยนเสียง คือ การร้องเพลงในช่วงคำร้องและอื่นที่ต้องออกเสียง เน้นให้มีน้ำหนัก และกระทบเสียงในบางตอน แต่ต้องสังเกตลีลาทำนองเพลง ความหนักเบา ช่วงจังหวะให้เหมาะสมพอดี

ล ซ ล ซ	รี้ - ท ท	ซ - รี้ ดี้ รี้	ดี้ รี้ รี้ ดี้	ด ดี้ - ดี้	- รี้ รี้ - ท	ล ซ ล ท	รี้ ท - ท ท		
ละเสียงซัง	หวาน	วัง เวง	ฮ้า ไฮ้	เสียจริงพับผ้า	แม่ข้าว	เรือ	นา รัง	พี่ยากจะฟัง	คารม

ล ซ - - ท	รี้ ท - ล	รี้ ดี้ รี้ รี้	ดี้ - - รี้ รี้	- - - ท	- ท รี้ - -	รี้ ดี้ รี้ มี้	ดี้ - รี้ รี้
เพลง	เคย	ไปกับพ่อ ตัน	ตำ รา	เพลง	เอ้ย	ละเห็นว่า พี่	เป็น คน

- - รึ รึ	- - รึ ดึ รึ	- ท - ท	- รึ - -	- รึ รึ รึ	- ดึ มี รึ	รึ ฅ รึ ท	- - ฅ ท
นาน นาน	ได้ มา	พบ	เอ๋ย	คน ละ ลง	สอง ลง	ว่า สอง โมง	ก็ ลา

- การซ้อนเสียง คือ การขยับร้องที่ทำให้เสียงอ่อนลงมาแล้วย่นเสียงขึ้นไปเพื่อให้คำชัดเจนและนุ่มนวล

- - - รึ	- - ดึ รึ	- ฅ - ล	- รึ - รึ	ล ฅ - รึ	ดึ รึ รึ -	ท ท ล ท	ล ฅ - ล รึ ท
ฮั	ฮั	เอ๋ เอ๋	เอ็ง เอ๋ย	พี่เผลอ พลัง	ฟังเพลิน	ละกัน	ไปด้วย เสียงเพลง

- รึ ดึ รึ	ดึ ดึ ดึ รึ	- ดึ รึ มี	ดึ ดึ ดึ -	มี รึ รึ มี	รึ รึ - -	รึ รึ มี - รึ	มี ดึ - ดึ รึ
ฮั	ฮั	กับ พี่ ยา	อย่ามัน	จับบท	เสียเลยแม่จ จ น้า	ว่า เงาะ	น้อย ทอย สังข์

- การปั้นคำ คือ การบังคับเสียงตกแต่ต่างคำร้องให้กลมกล่อมชัดเจน

ล ฅ ล ฅ	รึ - ท	ท ฅ - รึ ดึ รึ	ดึ รึ รึ ดึ	ดึ ดึ - ดึ	- รึ รึ - ท	ล ฅ ล ท	รึ ท - ท ท
ละเสียงซึ้ง	หวาน	วัง เวง	ฮั ฮั	เสียจริงพับผ้า	แม่ข้าว เรือ	นารั้ง	พี่อยากจะฟัง

รึ ดึ - ท รึ	- - รึ ท รึ	- ฅ รึ ท	- ฅ ท -	- - รึ รึ	- - รึ ดึ รึ	- ท - ร	ท ล ฅ - ล
ว่า ขึ้น สอง	ลง สอง	สอง โมง	ก็ ลา	นาน นาน	ได้ มา	พบ	เอ๋ย

ฅ - รึ ดึ รึ	ดึ ดึ ดึ ดึ	รึ มี รึ รึ	- ฅ รึ -	รึ ท ท ดึ	- ดึ ท ดึ -	รึ รึ รึ รึ	ท - ล ท ฅ
ฮั	ฮั	เสียให้มันซ้ำ	เสียงพี่มาชวน	ร้องเชิญ	น้องก็ไม่เมิน	ทำ เอย	เสียงพี่มาเ็น

ร้องเอ๋ย

ช ช ล ท	- - ท ท	รึ รึ - รึ	ช - ช ท	- ช - ท	รึ ท - ล	รึ ตั - รึ มี	- รึ รึ ตั รึ	
กันอยู่ในลำ	นาวา	จึง เอ่ย	ทัก	ขึ้น	พา	ที่	เอ่ย จึง เอ่ย ทัก	นะขึ้น พา

- รึ ตั - รึ	ตั ตั มี รึ รึ	ช ท ล ช	- - รึ รึ	- ล รึ ท	ล ช - ล	ตั รึ รึ ตั	- - รึ รึ	
คู่	สร้าง	ของ เอ็ง	มาขอให้แม่เสียด	มาลา	เอ่ย	กัน	เอ่ย ขอให้แม่เสียด	มาลา

- ช - ล	- รึ รึ -	- รึ ช ท	ตั ตั ตั -	ตั ท - ตั	ตั รึ ท รึ	รึ รึ - ท	ช - ท ท รึ	
เอ่อ	เออ	เอ็ง เอียด	เมื่อ ได้ ฟัง	กรรม	มา	กล่าว ชม	ไปเสียดกับฉัน เหมือนดัง เพลง	สวรรค์

- รึ ตั รึ	รึ ตั - รึ	ล - ล ท	ช - ล ล ท	ช ล ช รึ ช ล	- ล - ล	- - ช ล	- ล - ล ท					
ฮ้า	ฮั๊	หน้า	ท่า	พอ	ขึ้น	ไปบนบ้าน	ฉันเห็นแต่ชาน	ชายคา	พี	มา	คอย	พบ

- ม ร ม	ล - ช ม ช	- รึ ตั รึ	ช ม - ช	ม - รึ รึ มี	ตั รึ รึ -	รึ รึ รึ มี	ตั รึ รึ -										
พี	เห็น	ก็แต่ราว	ฮ้า	ฮั๊	ว่า	ตาก	ผ้า	ก็แม่	นิม	อ	นงค์	ท่า	ไม่	จึง	ไม่	ลง	มา

- ช ท ล	- - ล ท	ช - รึ ตั รึ	- ตั ตั รึ -	- ช ล ท	ช - ล รึ ล	ล ช ล - ท	ล ท ช											
เหมือน	ยัง	กับ	บ้อง	ฮ้า	ฮั๊	ว่า	กัญชา	แต่	พอ	เรียก	หา	กัน	แม่	สาว	น้อย	ละ	ก็	หัน

รึ - รึ ตั รึ	ตั รึ ตั - รึ	รึ ตั รึ - ตั	รึ - รึ ตั	รึ ช รึ รึ รึ	ตั - รึ - มี	รึ รึ รึ - รึ	ช - รึ รึ												
ฮ้า	ฮั๊	ว่า	หน้า	มา	ว่า	หา	ไหน	ไม่	เหมือน	ยัง	กับ	เลียด	ลอม	ฟ้า	พี	นี้	ชอบ	ใน	คา

- ช - ล	- รื รื -	- ดื ท ทื	- ล รื -	- ท ล ท	- ช ช - ท	- - ท ท	รื - รื ท ท
เอ๋อ เออ	เอ็ง เอัย	แต่พอเรียก	หาน้อง	แต่พอร้อง	หาหญิง	ตัว	น้อง ก็ไม่

- ช - ล	- รื - รื	ล ล ช ช	- ท ล -	ท ล ช ล ท	- ท ล -	ช ม ม ล	- ช - ช
เอ๋อ เออ	เอ็ง เอัย	ว่าเดือนสิบเอ็ด	น้ำ นอง	เดือนสิบสอง	น้ำ ทรง	พี่ ก็	เห็น เว็กลง

ล ท ล ช	รื ช รื - รื	ท ท รื ช	ล - - ล	- - รื ดื	รื ดื รื - รื	ท - - ล	- ล รื - -
ละให้พี่	เห็น โฉม	หน้า	ตะเสียบ	หน้อย	เออย	พี่ เห็น	โฉม หน้า

- รื ดื รื	- ดื ดื ล	ดื ดื ดื ดื	ล ดื ล -	รื รื - รื	ล - ช ช	ท รื รื ท ล	- ล ช ท -
ฮั๊ว ฮั๊ว	กว่ากว่า	ยัง	ไม่รู้	จัก	มัก	จี้	ว่าบ้าน

- ช - ล	- รื - รื	- - รื	รื ดื - รื รื	- - ท ล	- ล ล ท	ล ช ท - ล	- ท ล ช
เอ๋อ เออ	เอ็ง เอัย	ว่า	เดียบ	ระ	เรียง	พี่ ก็	เคียงประทับ

รื - รื ดื รื	ดื ดื รื รื -	ดื ดื รื - รื	ดื - - รื ดื	รื - รื ดื - ดื	รื - - รื รื	ดื รื - ล	ล ช - รื รื
ฮั๊ว ฮั๊ว	ละ	วา	จา	ถ้า	มี	ได้	ก็

ทำนองเพลง

เพลงเรือ

ชาย

- ช - ล	- รี้ - รี้	- - - รี้	- - คี รี้	คี รี้ มี่ รี้	ซี ฟี่ มี่ รี้	- รี้ มี่ รี้	ซี ฟี่ มี่ รี้	
เอ๋อ เออ	เอ็ง เอ๊ย	ฮ้า	ฮั๊	ว่านอนนอน	ลึ้นนอนนอย	นอนนอน	ลึ้นนอนนอย	
- - - รี้	- - คี รี้	- ช - ล	- รี้ - รี้	ล ช - รี้	คี รี้ รี้ -	ท ท ล ท	ลช - ล รี้	
ฮ้า	ฮั๊	เอ๋อ เออ	เอ็ง เอ๊ย	พี่เผลอ พั้ง	พั้งเพลิน	ละกัน	ไปด้วย เสียงเพลง	
ล ช ล ช	รี้ - ท ท	ช - รี้ คี รี้	คี รี้ รี้ คี	ค คี - คี	- รี้ รี้ - ท	ล ช ล ท	รี้ ท - ท ท	
ละเสียงซัง	หวาน	วัง เวง	ฮ้า ฮั๊	เสียงจริงพับผ้า	แม่ข้าว เรือ	นา รั้ง	พี่อยากจะพั้ง	คารม
ท คี - คี	ท ท ช - ท	ช - รี้ คี รี้	คี รี้ รี้ -	- รี้ รี้ คี	รี้ - รี้ รี้ ช	ท - รี้ รี้ ท	- ช ล ท	
ประชา	ชน มา	นั่ง ชม	ฮ้า ฮั๊	ซึ่งวาจา	เป็นรสหวาน	หรือ ชม	มัน จะกลม	หรือเกลี้ยง
- ท ช ล ช	- - ล ท	ช - รี้ คี รี้	รี้ คี คี รี้ -	รี้ คี - รี้	- - รี้ รี้	มี่ รี้ รี้ รี้	ท - ท ท รี้	
เราจะไม่หลีก	ไม่เลี้ยง	ฮ้า ฮั๊	นะหล่อนจ๋า	จะว่า	กัน	เรื่อยเรื่อย	เหมือนยังกับเสียง	ลันดา
รี้ คี - ท รี้	- - รี้ ท รี้	- ช รี้ ท	- ช ท -	- - รี้ รี้	- - รี้ คี รี้	- ท - ร	ท ล ช - ล	
ว่า	ขึ้น สอง	ลง สอง	สอง โมง	ก็ ลา	นาน นาน	ได้ มา	พบ	เอย
- - รี้ รี้	- - รี้ คี รี้	- ท - ท	- รี้ - -	- รี้ รี้ รี้	- คี มี่ รี้	รี้ ช รี้ ท	- - ช ท	
นาน นาน	ได้ มา	พบ	เอ๊ย	คน ละ ลง	สอง ลง	ว่า สอง โมง	ก็ ลา	
- คี มี่ รี้	- คี มี่ รี้ -	ท ช รี้ ท	- - ช ท	- - รี้ รี้	- - รี้ คี รี้	- - รี้ ช ท	- รี้ - ล	
สอง ลง	สอง ลง	ละ สอง โมง	ก็ ลา	นาน นาน	ได้ มา	ได้ มา	พบ	เอย

- รั - รั	- - ด้ รั	- - - รั	- - - รั	- รั มั รั	ซั ฝั มั รั	ด้ รั มั รั	ซั ฝั มั รั
เ้า	้า	ั	ียบ	ียบ	นอละนอ	ึะนอละนอย	ว่านอละนอ ึะนอละนอย

- - - รั	- - ด้ รั	- - - รั	- - - รั
้า	ั	ียบ	ียบ

หญิง

- ษ - ล	- รั รั -	- ด้ ท ท ษ	- ล รั -	- ท ล ท	- ษ ษ - ท	- - ท ท	รั - รั ท ท
่อ	เออ	เอ็ง เอี้ย	แต่พอเรียก	หาน้อง	แต่พอร้อง	หา หญิง	ตัว น้อง ก็ ไม่นิ่ง

ษ - รั ด้ รั	ด้ ด้ ด้ ด้	รั มั รั รั	- ษั รั -	รั ท ท ด้	- ด้ ท ด้ -	รั รั รั รั	ท - ล ท ษ
้า	ั	เสียให้มันซ้ำ	เสียงพี่มาชวน	ร้องเชิญ	น้องก็ไม่เมิน	ทำ เหย	เสียงพี่มาเอ็น ร้องเอ๋ย

- รั ด้ รั	- ด้ รั รั ด้	ท ล รั รั	ษ - ษ ล ษ	- ท ท ท	ล ท - ษ ษ	รั - ท ท ล	ท - ษ - ษ
้า	ั	น้องก็ว่า	ครั้นจะไม่	ว่า	ก็ ได้	ฉันกลัว จะอาย	แก่ เขา ตาม ประดา นุ่มสาว

รั - รั ด้ รั	- ษ ท -	รั รั - รั	- ล ท -	- รั - รั รั	- - ท ท	ษ - ษ ษ ท รั	- - รั ท ษ	
้า	ั	ที่ มา	จะ ขอ รับ	หน้า เธอ	ได้ เสมอ	หน้า ทำ	ไม่ให้ส่ำลัก	น้ำคล่ำ

ษ ษ ล ท	- - ท ท	รั รั - รั	ษ - ษ ท	- ษ - ท	รั ท - ล	รั ด้ - รั มั	- รั รั ด้ รั	
กัณอยู่ในลำ	นาวา	จึง เอ๋ย	ทัก	ขึ้น พา	ที่	เอ๋ย จึง เอ๋ย	ทัก	นะขึ้น พา

ท - - ท	- ท รั -	- ษ ษ ษ รั	- - รั ท ษ	ษ ษ ล ท	รั ท - ท ท	รั ด้ - รั	- รั รั -
ที่	เอ๋ย	ไม่ให้ส่ำลัก	น้ำ คล่ำ	กัณอยู่ในลำ	นาวา ว่า	น้ำ คล่ำ	น้ำ คล่ำ

ล ษ ล ท	- - ท ท	รั รั - รั	ษ - ษ ท	- ท ษ ท	- ท ษ ล	- - - รั	- - ด้ รั		
กัณอยู่ในลำ	นาวา	จึงเอ๋ย	พัก	ขึ้น พา	ึะ ขึ้น พา	ที่	เอ๋ย	้า	ั

- - - รื	- - - รื	ด ร ม ร	ช พ ม ร	- ร ม ร	ช พ ม ร	- - - รื	- - - รื
เขียน	เขียน	ว่านอลละนอ	ลึะนอลละนอย	นอลละนอ	ลึะนอลละนอย	ฮ้า	ฮั้

- - - รื	- - - รื
เขียน	เขียน

ชาย

- ช - ล	- รื - รื	- ท ล ช	- - รื ดื	รื รื รื ช	รื - ช ล	ท รื - รื	ช - ท ท ช
เอ๋อ เออ	เอ็ง เอียง	น้องจะเอียง	ก็เอียง	ละน้องก็ เอียง	อยู่นาน	ละ นึก	ว่า สง สาร

- รื ดื รื	ดื ดื รื -	- มื รื ดื	รื - มื รื รื	รื ท รื ท	- ท ล ช	ล ช ล ช	ล ท ล ช
ฮ้า ฮั้	พวกพี่ ยา	พี่ เคา	หวาน	เข้ามาวอน	พี่ เคา	สุนทร	เข้ามาปลอบ

- รื ดื รื	ดื ดื ดื รื	- ดื รื มื	ดื ดื ดื -	มื รื รื มื	รื รื - -	รื รื มื - รื	มื ดื - ดื รื
ฮ้า ฮั้	กับ พี่ ยา	อย่ามัวนั่ง	จับบท	เสียเลยแม่จ	จ นา	ว่า เจา	น้อย หอย สังก์

- รื ดื - รื	ดื ดื มื รื รื	ช ท ล ช	- - รื รื	- ล รื ท	ล ช - ล	ดื รื รื ดื	- - รื รื
คู	สร้าง	ของ เ็ง	มา	ขอให้แม่เสียง	มาลา	เอียง	กัน

- ล รื ท	- - ท รื	รื รื มื - รื	มื ดื - ดื รื	- รื ดื - รื	ดื ดื มื รื รื	- ดื รื - ดื	รื ดื รื ดื รื -
เอียง	กัน	เอียง	ว่า เจา	น้อย	หอย สังก์	คู	สร้าง

รื มื รื - รื	ดื ดื มื รื - รื	ช ท ล ช	- - รื รื	รื มื รื ดื	- - รื รื	- ล รื - ล	ล ช - ล
ละ	คู	สร้าง	ของ เ็ง	มา	ขอให้แม่เสียง	มาลา	เอียง

- - - รื	- - - ดื รื	- - - รื	- - - รื	- รื มื รื	ชื พื มื รื	- รื มื รื	ชื พื มื รื
ฮ้า	ฮั้	เขียน	เขียน	นอล ละ นอ	ลึะนอลละนอย	นอลละนอ	ลึะนอลละนอย

- - - รี่	- - - ดี่ รี่	- - - รี่	- - - รี่
ฮ้ำ	ฮั๊	เหียบ	เหียบ

หญิง

- ช - ล	- รี่ รี่ -	- รี่ ช ท	ดี่ ดี่ ดี่ -	ดี่ ท - ดี่	ดี่ รี่ ท รี่	รี่ รี่ - ท	ช - ท ท รี่
เอ๋อ เออ	เอ็ง เอัย	เมื่อ ได้ ฟัง	คารม	มากล่าว	ชม	ไปเสียดกับฉัน	เหมือนดัง เพลง สวรรค์

- รี่ ดี่ รี่	- ดี่ ดี่ ท	- มี่ รี่ ดี่	รี่ ดี่ รี่ รี่	ท ล รี่ ดี่	- - ท รี่	ช ท ล ท รี่	- ช รี่ ท
ฮ้ำ ฮั๊	ขึ้น มา ว่า	ครั้นว่า จะ	ไม่เล่น	จะเห็นว่าเป็น	หญิง ชั่ว	จะหาว่า นอง	ถือ ตัว

- รี่ ดี่ รี่	ล ท - ช ท	รี่ รี่ - มี่	ชี่ รี่ รี่ -	ดี่ ท ดี่ ดี่	- - ดี่ รี่	ล ช ท รี่	- - รี่ ท ล
ฮ้ำ ฮั๊	นะ พี่ จำ	มาเจอ	น้อง	กลางทาง	มา เจอ นาง	กลางน้ำ	มาเจอ กันเสีย ใน ลำ

- รี่ ดี่ รี่	- ท ดี่ ดี่ -	รี่ รี่ รี่ รี่	- - ล ช ช	ล ท ช ล	ท - ล ช ช	รี่ รี่ ช ท ท	ท ช - รี่
ฮ้ำ ฮั๊	นา ว่า	จะไม่ให้ถ้อย	พี่ ต่ำ	จะไม่ให้คำ	พี่ ตก	จะช่วยพยุง	ละหียบ ยก

- รี่ ดี่ รี่	ล ล ดี่ - ดี่	รี่ ท ดี่ ดี่	ท-รี่ ดี่ ดี่ ท	- ดี่ - รี่ รี่	- - ช รี่	รี่ รี่ รี่ รี่	ท - ท รี่
ฮ้ำ ฮั๊	ขึ้น ฐ ช	น้องจะไม่เหยียบ	เสียให้ต่ำ	จะ ไม่ ย่ำ	ให้ทวด	เห็นพี่เป็นเพื่อน	มนุษย์

- รี่ ดี่ รี่	ท ท ดี่ -	รี่ รี่ - รี่	- - ท ท ช	ล ช - ล	- - ล ช ล	รี่ รี่ รี่ รี่ ช	- - ล ล ช
ฮ้ำ ฮั๊	ที่เกิด มา	จะร้อง ทัก	แก้ กั๊	กับพวก เธอ	ที่ มา	จะไม่ให้ นิ่ง	หน้ามอย

ช ท - -	รี่ รี่ รี่ รี่	ช ช รี่ รี่	ช - รี่ ท ล	ท ท รี่ ท ล	ช - - ล ล	ท ท ท รี่	ช - ช ล ท
ลงอาย	ไอนะพวกข้า	ละเห็นว่า พี่	เป็น คน	ละน้องจึง สน	ทนา	ไปกับพ่อ ตัน	ตำ รา

ล ช - - ท	รี่ ท - ล	รี่ ดี่ รี่ รี่	ดี่ - - รี่ รี่	- - - ท	- ท รี่ - -	รี่ ดี่ รี่ มี่	ดี่ - รี่ รี่
เพลง	เอย	ไปกับพ่อ ตัน	ตำ รา	เพลง	เอัย	ละเห็นว่า พี่	เป็น คน

ท ท รั ท ษ	ริ - ล ล	- ริ - ริ	- ริ ริ -	ท ท รั ท ษ	ริ - ล ล	ท ท ท รั	ษ - ท ท
------------	----------	-----------	-----------	------------	----------	----------	---------

ละน้องจึง สน ท นา เป็น คน เป็น คน ละน้องจึง สน ท นา ไปกับพ่อ ต้น ตำ รา

- - - ท	ริ ท - ล	- - - ริ	- - - ด ริ	- - - ริ	- - - ริ	ดิ ริ ม ริ	ช พ ม ร
---------	----------	----------	------------	----------	----------	------------	---------

เพลง เอย ฮ้า ไข่ เขียบ เขียบ ว่านอลละนอ ลี้นอลละนอย

ด ร ม ร	ช พ ม ร	- - - ริ	- - - ด ริ	- - - ริ	- - - ริ
---------	---------	----------	------------	----------	----------

ว่านอลละนอ ลี้นอลละนอย ฮ้า ไข่ เขียบ เขียบ

ชาย

- ษ - ล	- ริ - ริ	ล ล ษ ษ	- ท ล -	ท ล ษ ล ท	- ท ล -	ช ม ม ม ล	- ษ - ษ
---------	-----------	---------	---------	-----------	---------	-----------	---------

เอ่อ เอย เอ็ง เอี้ย ว่าเดือนสิบเอ็ด น้ำ นอง เดือนสิบสอง น้ำ ทรง พี่ ก็ เขิน เวื่อ ลง

- ริ ดิ ริ	- ริ ดิ - ริ	ล - ท - ล	- ท ษ ท -	ท ล ษ - ล	ท ล - ล	ษ - ล - ษ	- ล ษ ช ม
------------	--------------	-----------	-----------	-----------	---------	-----------	-----------

ฮ้า ไข่ ว่า หน้า ท่า ชัก ชวน พวก พ้อง ละ ลูก น้อง ลูก คู่ ชัก ชวน กัน อยู่

- ริ ดิ ริ	ริ ดิ - ริ ล	- - ษ ท ล	- ษ ล -	ษ ท ล ษ ษ	ท ล ษ ษ	ท ม ล ษ ษ	ม - ษ - ม
------------	--------------	-----------	---------	-----------	---------	-----------	-----------

ฮ้า ไข่ เวื่อ ย มา ฉั้น มา จอด เวื่อ ฉั้นมาจากเหนือ นะ แม่ หนู ฉั้นมา จอด เวื่อ อยู่

- ริ ดิ ริ	ริ ดิ - ริ	ล - ล ท	ษ - ล ล ท	ษ ล ษ ริ ษ ล	- ล - ล	- - ษ ล	- ล - ล ท
------------	------------	---------	-----------	--------------	---------	---------	-----------

ฮ้า ไข่ หน้า ท่า พอ ขึ้น ไปบนบ้าน ฉั้นเห็นแต่ชาน ชาย คา พี่ มา คอย พบ

- ม ร ม	ล - ษ ม ษ	- ริ ดิ ริ	ช ม - ษ	ม - ริ ริ มี	ดิ ริ ริ -	ริ ริ ริ มี	ดิ ริ ริ -
---------	-----------	------------	---------	--------------	------------	-------------	------------

พี่ เห็น ก็แต่ราว ฮ้า ไข่ ว่า ตก ผ้า ก็แม่ นิ้ม อ นงค์ ทำไม จึง ไม่ ลง มา

ล ท ล ษ	ริ ษ ริ - ริ	ท ท ริ ษ	ล - - ล	- - ริ ดิ	ริ ดิ ริ - ริ	ท - - ล	- ล ริ - -
---------	--------------	----------	---------	-----------	---------------	---------	------------

ละให้พี่ เห็น โฉม หน้า ละ เสีย หน่อย เอย พี่ เห็น โฉม หน้า หน่อย เอี้ย

- - รี้ รี้ มี	ดี รี้ รี้ -	รี้ รี้ รี้ มี	ดี รี้ รี้ -	- - รี้ รี้ มี	ดี รี้ รี้ -	รี้ รี้ รี้ มี	ดี รี้ รี้ -
----------------	--------------	----------------	--------------	----------------	--------------	----------------	--------------

ละแม่ นิม อ นงค์ ทำไม จึ่ง ไม่ ลง มา   โยแม่ นิม อ นงค์ ทำไม จึ่ง ไม่ ลง มา

- ท ล ช	- ช - รี้	ล - รี้ รี้ ดี	รี้ - ดี รี้ - รี้	ท - รี้ ช	- - - ล	- - - รี้	- - - ดี รี้
---------	-----------	----------------	--------------------	-----------	---------	-----------	--------------

ให้ พี่ เห็น โฉม หน้า ให้พี่เห็น โฉม หน้า เสีย หน้อย เคย ฮ้ำ ไข่

- - - รี้	- - - รี้	ดี รี้ มี รี้	ชี่ พี้ มี รี้	ดี รี้ มี รี้	ชี่ พี้ มี รี้	- - - รี้	- - - ดี รี้
-----------	-----------	---------------	----------------	---------------	----------------	-----------	--------------

เขียน เขียน ว่านอลละนอ ลีละนอลละนอย ว่านอลละนอ ลีละนอลละนอย ฮ้ำ ไข่

- - - รี้	- - - รี้
-----------	-----------

เขียน เขียน

หญิง

- ช - ล	- รี้ รี้ -	ท ดี ดี รี้	ดี - ท ล ท	ท ดี รี้ ดี	- รี้ รี้ รี้	ล รี้ ท ล ล	ช - ล - ช มี
---------	-------------	-------------	------------	-------------	---------------	-------------	--------------

เอ้อ เออ เอ็ง เอ๊ย ได้ยินเสีย ถ้อย พี่ ไร่ ได้ยินเสียงคำ พี่ มา ร้อง แหมมันช่างลอด ทิ้ง น่อง

- รี้ ดี รี้	ดี ท - ท ดี	ดี ดี - ดี	- รี้ รี้ -	ล ท ช - ล	- - ช ช	รี้ รี้ ล ล	ล ช - ล
--------------	-------------	------------	-------------	-----------	---------	-------------	---------

ฮ้ำ ไข่ ของพวก ฮ้ำ มาเลาะและ ลวนลาม ฟัง ถ้อย คำ ชื่น ชม พี่ นี้ เป็น คน นะ ปาก คม

- รี้ ดี รี้	ล ท - ล	ดี มี รี้ รี้	- ดี ดี ท ดี	รี้ รี้ - รี้	รี้ ท ล ช	ช ช ช ช	ท - ช - รี้
--------------	---------	---------------	--------------	---------------	-----------	---------	-------------

ฮ้ำ ไข่ จจริง พี่ ฆา หาว่า เป็น คน เคย เห็น เคยเล่น กัน ละก็ออกปอย มาหักคะแนน นับ ร้อย

- รี้ ดี รี้	- ดี ดี ล	ดี ดี ดี ดี	ล ดี ล -	รี้ รี้ - รี้	ล - ช ช	ท รี้ รี้ ท ล	- ล ช ท -
--------------	-----------	-------------	----------	---------------	---------	---------------	-----------

ฮ้ำ ไข่ กว่ากว่า ยังไม่รู้ จัก มัก จี้ ว่าบ้าน พี่ อยู่ ไหน มาพูดจา ปราศัย

- รี้ ดี รี้	ดี ดี ดี ดี	รี้ มี ดี รี้	- รี้ - รี้ ล	ล ท รี้ ล	- - ช ล	ล รี้ รี้ ล	- - รี้ รี้
--------------	-------------	---------------	---------------	-----------	---------	-------------	-------------

ฮ้ำ ไข่ แก่ล้ง มุสา มันไม่ได้เสีย สอง ริม ละของแม่พิม ประภา มันไม่ได้จูบ สอง แก้ม

ท ท ท ท	ริ - ช ล	- ท ริ - ริ	- ล ช - ล	- - - ท	ริ ท - ล	ท ริ - ริ	- - ริ ท ริ
---------	----------	-------------	-----------	---------	----------	-----------	-------------

ไอ้ที่มันแยม ปากกา นาน นาน ได้ มา พบ เคย ว่า นาน นาน ได้ มา

- - - ล	- ล ริ -	ริ ริ ท ริ	- - ริ ริ ล	ล ท ริ ล	- - ช ล	ดี ดี ม - ริ	- ดี ม ริ -
---------	----------	------------	-------------	----------	---------	--------------	-------------

พบ เคย มันไม่ได้เสีย สองริม ละของแม่พิมพ์ ประภา ว่า สอง ริม สองริม

ล ช ริ ท	- - ช ท	- - ริ ริ	ริ ช - ท	- ช - ท	- ริ - ล	- - - ริ	- - ดี ริ
----------	---------	-----------	----------	---------	----------	----------	-----------

ละของแม่พิมพ์ ประภา นาน นาน ได้ มา ได้ มา พบ เคย ฮ้า ไ้

- - - ริ	- - - ริ	ดี ริ ม ริ	ชี่ ฟี่ ม ริ	ดี ริ ม ริ	ชี่ ฟี่ ม ริ	- - - ริ	- - ดี ริ
----------	----------	------------	--------------	------------	--------------	----------	-----------

เขียน เขียน ว่า นอละนอ ลีละนอ นอ ว่า นอละนอ ลีละนอ นอ ฮ้า ไ้

- - - ริ	- - - ริ
----------	----------

เขียน เขียน

ชาย

- ช - ล	- ริ - ริ	ล ล ล ท	ช - ล ช	ริ ล ล ท	ช - ท ล	ล ท ล - ท	ล - ล ท ล
---------	-----------	---------	---------	----------	---------	-----------	-----------

เอ๋อ เออ เอ็ง เอี้ย ไม่ให้ พี่ ขึ้น ข ย่ม เหมือนยังกับ ล้ม พุทรา ให้ ขึ้น คล่อง ลงคล่อง

- ช ท ล	- - ล ท	ช - ริ ดี ริ	- ดี ดี ริ ริ -	- ช ล ท	ช - ล ริ ล	ล ช ล - ท	ล ท ช
---------	---------	--------------	-----------------	---------	------------	-----------	-------

เหมือน ยัง กับ บ้อง ฮ้า ไ้ ว่า กัญชา แต่พอ เรียก หา กัน แม่ สาว น้อย ละ ก็ หัน

ริ - ริ ดี ริ	ดี ริ ดี - ริ	ริ ดี ริ - ดี	ริ - ริ ดี	ริ ชี่ ริ ริ ริ	ดี - ริ - ม	ริ ริ ริ - ริ	ช - ริ ริ
---------------	---------------	---------------	------------	-----------------	-------------	---------------	-----------

ฮ้า ไ้ ว่า หน้า มา ว่า หา ไไหน ไม่ เหมือนยังกับ เลื่อย ลอย ฟ้า พี่ นึก ชอบ ใน คา

- ท ริ - ท	ล ช - ล	ริ ริ ม - ริ	ดี - ริ ริ	- ท - ท	- ท ริ -	ริ ดี ริ - ดี	ริ - ริ ดี
------------	---------	--------------	------------	---------	----------	---------------	------------

เอ้ย ลม เคย พี่ นึก ชอบ ใน คา รม เอ้ย ว่า หา ไไหน ไม่เหมือน

รึ มึ รึ รึ	ดี - รึ - มึ	รึ - รึ ดี - ดี	รึ - รึ ดี รึ -	มึ รึ รึ รึ	ดี - รึ - รึ มึ	รึ ล ท - ท	ช - รึ รึ
-------------	--------------	-----------------	-----------------	-------------	-----------------	------------	-----------

เหมือนยังกับเลือน ลอย ฟ้า ไม่ เหมือน ไม่เหมือน เหมือนยังกับเลือน ลอย ฟ้า ฟี่ นึก ชอบ ใน คา

ท - ท ท	- รึ ท - ล	- - - รึ	- - ดี รึ	- - - รึ	- - - รึ	ดี รึ มึ รึ	ชึ ฟึ มึ รึ
---------	------------	----------	-----------	----------	----------	-------------	-------------

ในคา รุม เอย ฮ้า ไซ้ เขียบ เขียบ ว่านอละนอ ลึะนอละนอย

ดี รึ มึ รึ	ชึ ฟึ มึ รึ	- - - รึ	- - ดี รึ	- - - รึ	- - - รึ
-------------	-------------	----------	-----------	----------	----------

ว่านอละนอ ลึะนอละนอย ฮ้า ไซ้ เขียบ เขียบ

หญิง

- ช - ล	- รึ - รึ	ดี ดี ท - ดี	- รึ รึ ช -	- รึ ท ดี	- - รึ ดี ท	รึ รึ - รึ	ช รึ ท ล ช
---------	-----------	--------------	-------------	-----------	-------------	------------	------------

เอ้อ เอย เอ็ง เอี้ย มาพูด จา ปราศรัย ช่างไม่อาย ฝึ ปาก ช่างพูดได้ หนอไม่กระดาก

- รึ ดี รึ	- ดี ท ดี ดี	รึ รึ ท - รึ	ดี - ดี ดี	รึ รึ รึ ท ดี	- - ดี ดี ท	ดี รึ รึ - ท	รึ รึ - ช
------------	--------------	--------------	------------	---------------	-------------	--------------	-----------

ฮ้า ไซ้ พวกแมงดา พ่อหน้า โคน ออก ขน ละช่างไม่เจียม ดัง ขารพ่อหน้าเนน เหมือนหน้าผาน

- รึ ดี รึ	รึ ดี ดี ท	- รึ ดี รึ -	- - ดี ท ดี	ท - ดี ท - ดี	- รึ รึ -	ล ล ช - รึ	รึ ท ล - ล
------------	------------	--------------	-------------	---------------	-----------	------------	------------

ฮ้า ไซ้ ละ จริงพับผ้า มาพูดจา เกาะ เกะ ทำเหลาะแหละ ลวนลาม จะ ชัด ช้อง แล่วมอง ช้าม

ช - รึ ดี รึ	- ดี ท ดี ดี	มึ ชึ ดี รึ	- - ท ล ร	ท ดี ดี ดี	ท - รึ รึ รึ	ช - รึ รึ ล	ล รึ รึ ล
--------------	--------------	-------------	-----------	------------	--------------	-------------	-----------

ฮ้า ไซ้ พวกข้า ฉ้นไม่ใช่คน ต่างชาติ จะได้ประ มาท กันง่ายง่าย น้องก็ไทย หรือพี่ก็ไทย

- รึ ดี รึ	ดี ดี - ดี ท	ดี รึ รึ รึ รึ	- รึ ท ล -	- ช ช ล	- ล ล -	ล รึ รึ รึ	ท ท รึ -
------------	--------------	----------------	------------	---------	---------	------------	----------

ฮ้า ไซ้ นะ พี่ จำ เราเป็นคนไทย ร่วม ธง อยู่ ใน วง นาวา ได้ยินเสียง พี่ หนอนใจ

ท รึ รึ ท	- - ช ท	- รึ รึ รึ	ท - ล ช	ท รึ รึ รึ รึ	ท - ล ท	ท รึ - ล	ช รึ ท ล ท
-----------	---------	------------	---------	---------------	---------	----------	------------

เลยน้องก็ไม่ ท นา เห็น ว่า พี่ อา ศัย เลยน้องก็ให้ อา ชา พ่อรูปวาดเหมือนยังกับวา

ช - - ล	ท รื ท - ล	- รื ดื - รื	ดื มื รื ดื รื	- รื ท ท	- ท รื - -	- รื รื รื	ท - - รื รื ท
นร	เอย	รูป	วาด เหมือนยังกับ	วา นร	เอย	ละ ว่า	พี อา ศัย

- รื รื รื	ท - - ช ล	- รื - ดื	รื-รื-รืดื	รื- รื รื รื	ท - ช ท	- รื ท - รื	ท รื ท ช ท
น้อง ก็ ให้	อาชา	อา ศัย	อา ศัย	น้องก็ ให้	อาชา	รูป	วาดเหมือนยังกับ

- - - ท	- รื ท - ล	- - - รื	- - - ดื รื	- - - รื	- - - รื	ดื รื มื รื	ชื ฟื มื รื
นร	เอย	ฮ้า	ไฮ้	เชียบ	เชียบ	ว่านอลละนอ	ลึะนอลละนอย

ดื รื มื รื	ชื ฟื มื รื	- - - รื	- - - ดื รื	- - - รื	- - - รื
ว่านอลละนอ	ลึะนอลละนอย	ฮ้า	ไฮ้	เชียบ	เชียบ

ชาย

- ช - ล	- รื - รื	- - รื รื	ดื - รื รื	- - ท ล	- ล ล ท	ล ช ท - ล	- ท ล ช
เอ๋อ	เออ	เอ็ง เอีย	ว่า เลียบ	ระ เรียง	พี ก็	เคียงประทับ	ละ สองมือ

- รื ดื รื	ดื ดื รื รื -	- รื รื รื ดื รื	- ดื รื รื -	ล ล รื - ล	รื - ท ล ล	ช - ช ท ล ท	ช - รื รื ดื
ฮ้า	ไฮ้	ละ นา วา	ละให้แม่เออา	เสียง ร้อง	ที เพาะ	พ้อง	ขึ้น มาเอ่ย

รื - รื ดื รื	ดื ดื รื รื -	ดื ดื รื - รื	ดื - - รื ดื	รื - รื ดื - ดื	รื - - รื รื	ดื รื - ล ล	ช - รื รื
ฮ้า	ไฮ้	ละ วา จา	ถ้า มี	ได้	ก็ ไช	ถ้า ว่า	ได้

ท - ล รื - ท	- ล ช - ล	- รื - รื	ดื - รื รื	ท - - ท	- ท รื - -	ดื ดื รื - รื	ดื - - รื ดื
เอ่ย	คำ	เอย	มี	มาก	สัก	ห่า	คำ

รื - รื ดื - ดื	รื - - รื รื	ดื - รื ดื - ดื	มื - - รื ดื	มื รื รื ดื - รื	ดื - - รื รื	ดื รื รื รื	ดื - - ดื รื
ถ้า ว่า	ได้	ก็ ว่า	ก็ ไช	ก็ ไช	ละ ว่า	ได้	ก็ ว่า

- - - ทรี	ช - ล - ล	- - - รั	- - - ดี่ รั	- - - รั	- - - รั	ดี่ รั มี่ รั	ชี่ ฟี มี่ รั
สักห้า	คำ เอย	ฮ้า	ไฮ้	เซียบ	เซียบ	ว่านอละนอ	ลึะนอละนอย

ดี่ รั มี่ รั	ชี่ ฟี มี่ รั	- - - รั	- - - ดี่ รั	- - - รั	- - - รั
ว่านอละนอ	ลึะนอละนอย	ฮ้า	ไฮ้	เซียบ	เซียบ

หญิง

- ช - ล	- รั - รั	รั ล ดี่ - ล	ดี่ - - ดี่ ล	ดี่ ดี่ ดี่ - ล	- รั ช -	- ล ล ล	รั - รั ดี่ ดี่
เอ่อ เอย	เอ็ง เอ้ย	น้อง สง สัย	ไต่ ถาม	ไม่หยาบหยาม	เยอหยิ่ง	ตัวของน้อง	ก็เป็นหญิง

ล ดี่ - รั ดี่ รั	ล ล ดี่ ดี่ -	ท ท ดี่ รั มี่	- ดี่ รั -	รั รั รั ล	ดี่ - ดี่ ล - ล ดี่	ท รั รั รั	ท - ท ล ช
ฮ้า ไฮ้	ไม่ มารยา	จะ มา ธุ ระ	ปะ ปัง	กันด้วย อย่าง	อะ ไร	ฉัน ถาม ว่า ฟี	ไป ไหน

ท - รั ดี่ รั	- ดี่ ล ดี่ - ล ดี่	- ดี่ รั มี่	- - รั รั	ดี่ ดี่ ล ล	ดี่ - ดี่ ดี่ ดี่	รั รั - ท ล	- รั ท - ล ช
ฮ้า ไฮ้	กัน มา	ละ ฟี มา	ตั้ง	ห้า	แล้ว ฟี ก็ มา	กัน ทั้ง	แปด ฟี มุด ดอด ลอด แดด

- รั ดี่ รั	- ล ล ดี่ -	ดี่ ดี่ ดี่ ดี่	- มี่ มี่ รั -	ท รั - รั	ท - - ดี่ ดี่	ล ล - รั	ท - ท - รั
ฮ้า ไฮ้	กัน มา	ถ้าแม่มี รั	ระ เย็น	ให้ แวะ	บ้าน	น้องก่อน มาหยุด	ร่วม พักร้อน

- รั ดี่ รั	ล ล ดี่ ดี่ -	- รั รั รั -	- รั ท ล ช	ล ล ช -	- - ล ล ท	รั รั รั รั	ท - รั ท - ล
ฮ้า ไฮ้	สัก เว ลา	มากิน พลุ	กันทั้ง ราก	มากิน หมาก	ทั้ง ขน	มากิน กั เล่า	ตาม จน

- รั ดี่ รั	ดี่ ดี่ - ดี่ ล	ดี่ - รั รั รั	ท - ล ล รั	- รั ดี่ -	ดี่ รั รั ดี่ ท	- ท ล รั -	- รั ล ล ช
ฮ้า ไฮ้	เกิด ฟี จำ	ฟีมา เทียว	บ้านน้อง	รับรอง	ว่าไม่ให้	อด ถ้าสิ่ง ไต	ละ มัน หมด

- รั ดี่ รั	ล ดี่ - ดี่ ล ดี่	รั มี่ รั รั	-- ดี่ ล ล ดี่	- รั ด - รั	- - รั รั	รั รั รั รั	ล - ท ล - ท รั
ฮ้า ไฮ้	จะ ไป หา	หรือ ฟี จะ กิน	สุ รา	แก้ ้ม ปลา	ตาม	แบ ละ	น้อง รับ ร้อง ไม่ แพ้

- รั ดั รั	- ดั ดั ดั	ดั ดั ล	ดั - - ดั ล	ดั รั ดั - รั	- - ล ดั	ท รั ช - ล	- ช รั - ล
------------	------------	---------	-------------	---------------	----------	------------	------------

ฮั ฮั   รั รั รั รั   รั รั รั รั   รั รั รั รั   รั รั รั รั   รั รั รั รั   รั รั รั รั   รั รั รั รั

- รั ดั รั	ดั ดั ล ดั	รั รั รั รั	- - ท ล	รั รั รั รั รั	- - ช ท	รั รั รั รั	- - ล ล รั
------------	------------	-------------	---------	----------------	---------	-------------	------------

ฮั ฮั   รั รั รั รั   รั รั รั รั   รั รั รั รั   รั รั รั รั   รั รั รั รั   รั รั รั รั   รั รั รั รั

- ท ท ท	ช - รั รั ล -	- ท ท รั	- - รั ท ล	ล ท ล ล ช	- - ช ท	- รั รั รั	- ท ม รั -
---------	---------------	----------	------------	-----------	---------	------------	------------

พั กั น หิว   รั รั รั รั   รั รั รั รั   รั รั รั รั   รั รั รั รั   รั รั รั รั   รั รั รั รั   รั รั รั รั

รั รั รั ท	ล ช - - ช ล	- รั รั รั	- ท ม รั -	ท ช - รั ท	- - ช ล	- ท รั - รั	- ล ช - ล ท
------------	-------------	------------	------------	------------	---------	-------------	-------------

รั รั รั รั   รั รั รั รั   รั รั รั รั   รั รั รั รั   รั รั รั รั   รั รั รั รั   รั รั รั รั   รั รั รั รั

ล ช - ท	ล ช - ล	ท ท รั - รั	- - รั ท รั	- - - ท	- ท รั - -	- รั รั รั	- ท ม รั -
---------	---------	-------------	-------------	---------	------------	------------	------------

พั บ   รั รั รั รั   รั รั รั รั   รั รั รั รั   รั รั รั รั   รั รั รั รั   รั รั รั รั   รั รั รั รั   รั รั รั รั

รั รั รั ท	ล ช - ช ล	รั ดั ม - รั	- ดั ม รั -	- รั รั รั	- ท ม รั -	ท ช - รั ท	- - ล ช ล
------------	-----------	--------------	-------------	------------	------------	------------	-----------

รั รั รั รั   รั รั รั รั   รั รั รั รั   รั รั รั รั   รั รั รั รั   รั รั รั รั   รั รั รั รั   รั รั รั รั

- ดั ม - รั	- ดั ม รั -	ท ช รั - ท	- - ช ท	- รั - รั	- - ล ช ท	- ท ล ช ล ท	- รั - ล
-------------	-------------	------------	---------	-----------	-----------	-------------	----------

รั รั รั รั   รั รั รั รั   รั รั รั รั   รั รั รั รั   รั รั รั รั   รั รั รั รั   รั รั รั รั   รั รั รั รั

- - - รั	- - - ดั รั	- - - รั	- - - รั	ดั รั ม รั	ช รั พ รั ม รั	ดั รั ม รั	ช รั พ รั ม รั
----------	-------------	----------	----------	------------	----------------	------------	----------------

รั รั   รั รั   รั รั   รั รั   รั รั รั รั   รั รั รั รั   รั รั รั รั   รั รั รั รั

- - - รั	- - - ดั รั	- - - รั	- - - รั
----------	-------------	----------	----------

รั รั   รั รั   รั รั   รั รั

ลีลาทำนองเพลงมีความเรียบง่ายไม่ยาวเกินไปและไม่สลับซับซ้อน แต่ระดับทำนองซ้ำไปมาโดย
 ลูกคู่เป็นส่วนใหญ่เพียงแต่มีการเปลี่ยนบทไปตามเนื้อหา มีรูปแบบทำนองเพลงสำคัญในแต่ละบทดังนี้

ตัวอย่างรูปแบบที่ 1 (ขึ้นเพลง)

- ช - ล	- รี่ - รี่	- - - รี่	- - ดี่ รี่	ดี่ รี่ มี่ รี่	ซึ่ ฟี่ มี่ รี่	- รี่ มี่ รี่	ซึ่ ฟี่ มี่ รี่
เอ๋อ เออ	เอ็ง เอีย	ฮ้า	ฮั๊	ว่านอละนอ	ลึะนอละนอย	นอละนอ	ลึะนอละนอย

- - - รี่	- - ดี่ รี่	- ช - ล	- รี่ - รี่
ฮ้า	ฮั๊	เอ๋อ เออ	เอ็ง เอีย

ตัวอย่างรูปแบบที่ 2 (กลางเพลง)

ล ช - รี่	ดี่ รี่ รี่ -	ท ท ล ท	ลช - ลรี่ท	ล ช ล ช	รี่ - ท ท	ช - รี่ ดี่ รี่	ดี่ รี่ รี่ ดี่
พี่เผลอ พลัง	ฟังเพลิน	ละกัน	ไปด้วย	เสียงเพลง	ละเสียงซัง	หวาน	วัง

ด ดี่ - ดี่	- รี่ รี่ - ท	ล ช ล ท	รี่ ท - ทท	ท ดี่ - ดี่	ททช - ท	ช - รี่ ดี่ รี่	ดี่ รี่ รี่ -
แม่ข้าว	เรือ	นา	ริง	พียากจะฟัง	คารม	ประชา	ชน มา

- รี่ รี่ ดี่	รี่ - รี่ รี่ ช	ท - รี่ รี่ ทท	- ช ล ท	- ท ช ล ช	- - ล ท	ช - รี่ ดี่ รี่	รี่ ดี่ ดี่ รี่ -
เป็น	รส	หวาน	หรือ	ชม	มัน	จะกลม	หรือเกลี้ยง

ตัวอย่างรูปแบบที่ 3 (ลงเพลง)

รี่ ดี่ - รี่	- - รี่ รี่	มี่ รี่ รี่ รี่	ท - ททรี่	รี่ ดี่ - ทรี่	- - รี่ ทรี่	- ช รี่ ท	- ช ท -
จะ	ว่า	กัน	เรื่อยเรื่อย	เหมือน	ยังกับ	เลื่อย	ลันดา

- - รั รั	- - รั ดิ รั	- ท - ร	ท ล ช - ล	- - รั รั	- - รั ดิ รั	- ท - ท	- รั - -
นาน นาน	ได้ มา	พบ	เคย	นาน นาน	ได้ มา	พบ	เอ๋ย

- รั รั รั	- ดิ มั รั	รั ช รั ท	- - ช ท	- ดิ มั รั	- ดิ มั รั -	ท ช รั ท	- - ช ท
คน ละ ลง	สอง ลง	ว่า สอง โมง	ก็ ลา	สอง ลง	สอง ลง	ละ สอง โมง	ก็ ลา

- - รั รั	- - รั ดิ รั	- - รั ช ท	- รั - ล	- รั - รั	- - ดิ รั	- - - รั	- - - รั
นาน นาน	ได้ มา	ได้ มา	พบ	เคย	เข้า	เข้า	เข้า

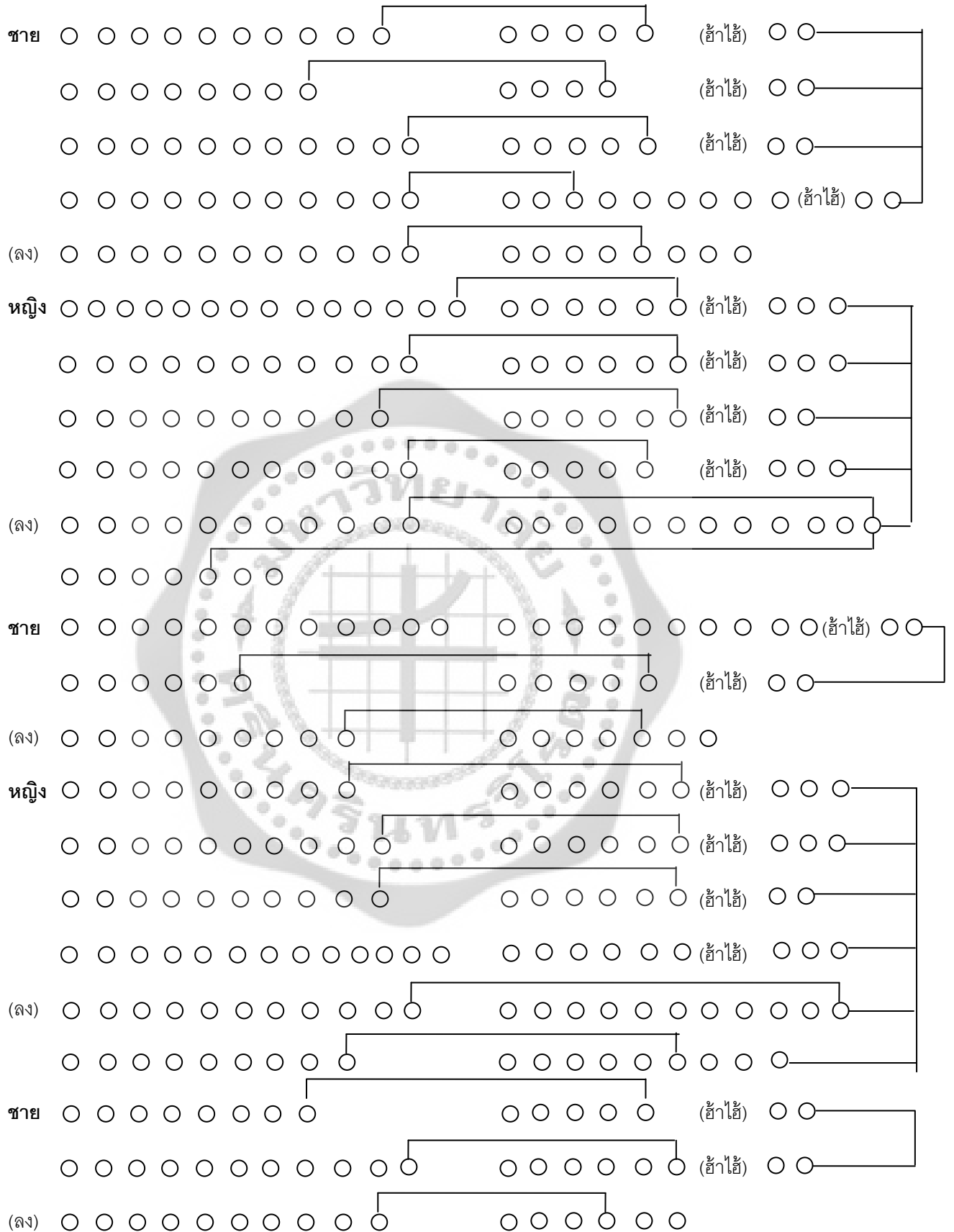
- รั มั รั	ชั รั มั รั	ดิ รั มั รั	ชั รั มั รั	- - - รั	- - ดิ รั	- - - รั	- - - รั
นอน	นอน	ว่านอน	นอน	เข้า	เข้า	เข้า	เข้า

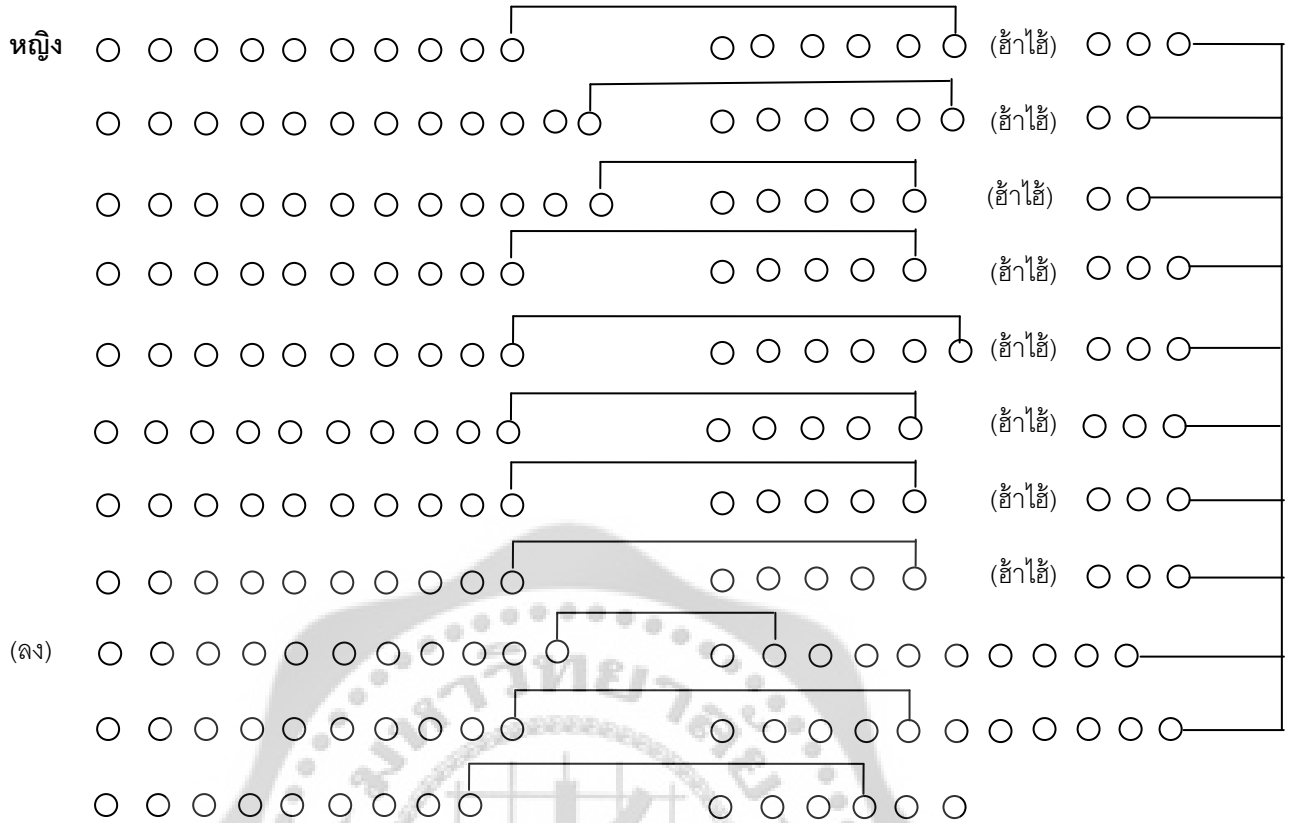
เพลงเรื่อมีลักษณะทำนองสั้นยาวแต่ละบทไม่เท่ากัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบทร้องของแต่ละบท จึงทำให้วรรคเพลงและห้องเพลงของแต่ละบทมีจำนวนไม่เท่ากัน ซึ่งแต่ละบท จะมี 3 รูปแบบทำนองที่สำคัญ ดังที่ได้ยกตัวอย่างมาข้างต้น ซึ่งในบทอื่นๆ ก็จะมีรูปแบบสำคัญ 3 รูปแบบเช่นเดียวกัน เพียงแต่มีการเปลี่ยนบทไปตามเนื้อหา แต่ละบทจะประกอบไปด้วยโน้ต 7 เสียง คือ “ซอล” “ลา” “ที” “โด” “เร” “มิ” “ฟา” “ซอล” โน้ตเสียงต่ำสุด คือ “ซอล” และโน้ตเสียงสูงสุด คือ “ซอล” ความกว้างของช่วงเสียง คือ 1 Octave แนวทำนองเพลงมีลักษณะซ้ำ เช่นเดียวกับเพลงเห่เรือ ส่วนทำนองโน้ตสำคัญที่เป็นเอกลักษณ์ที่บ่งบอกว่าเป็นเพลงเรื่อ คือ ทำนองการขึ้นต้นเพลง ทำนองส่วนกลางเพลงและทำนองลงเพลงตามที่ได้ทำสัญลักษณ์ไว้ ซึ่งจะเป็นโน้ตเสียงหลักที่ไม่เปลี่ยนแปลง

ลักษณะโครงสร้างคำประพันธ์

ลักษณะโครงสร้างคำประพันธ์จะเป็นกลอนพื้นบ้าน ที่นิยมเรียกว่า กลอนหัวเดียว ซึ่งจะมีสัมผัสระหว่างวรรคและลักษณะพิเศษคือ คำทำนองของแต่ละบทจะต้องลงท้ายด้วยสระเดียวกัน โดยในบทเพลงเรื่อนี้จะเป็นการใช้ “กลอนลา” ซึ่งในแต่ละบทอาจจะมีการใช้คำเสริมเพิ่มเติมได้ในเวลาร้อง เพื่อให้กระชับจังหวะหรือเพื่อสร้างอรรถรสในการร้องมากขึ้น โดยโครงสร้างคำสัมผัส ดังนี้

ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในเนื้อเพลง

จากบทเบื้องต้นจะมีเนื้อหาในการเกี่ยวพาราตี โดยผ่านเสียงเพลงและบทกลอนที่ใช้ภาษาชาวบ้าน บางคำก็เป็นคำเปรียบเทียบ สองแง่สองง่ามเพื่อเพิ่มความสนุกสนาน นอกจากนี้ในการเล่นเพลงเรือยังแฝงด้วยวัฒนธรรมที่งดงามในการเกี่ยวพาราตีในอดีต คือ เริ่มแรกก็จะขึ้นด้วยบทปลอบโดยฝ่ายชายจะเชื้อเชิญให้ฝ่ายหญิงมาร่วมเล่นเพลงด้วยกัน ถ้าฝ่ายหญิงมีน้ำใจตอบก็จะร้องแก่ฝ่ายชาย จากนั้นก็จะเข้าสู่บทประ โดยเป็นการโต้ตอบระหว่างฝ่ายชายกับหญิง ในเนื้อหาขอความรัก ความเห็นใจ เกี่ยวพาราตีกัน ซึ่งถือว่าเป็นวัฒนธรรมที่หาได้ยากในปัจจุบัน

เครื่องดนตรีประกอบการแสดง

เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการร้องเพลงเรือที่เห็นจะขาดไม่ได้ ก็คือ ฉิ่ง หรืออาจจะเป็นกรับ ก็ได้ แล้วแต่ความสะดวก บางทีถ้าไม่มีอะไรเลยก็ใช้การปรบมือแทนได้ โดยจังหวะฉิ่งในการตีประกอบเพลงเรือจะมีลักษณะพิเศษดังนี้

- - - ฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- - - ฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- - - ฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- - - ฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ
------------	--------------	------------	--------------	------------	--------------	------------	--------------

ภาพประกอบ 25 ลักษณะฉิ่งที่ใช้ประกอบจังหวะเพลงเห่เรือ

การแต่งกาย

การแต่งกายทั้งชายและหญิงจะแต่งกายแบบชาวบ้านในสมัยก่อนคล้ายกับการแสดงเพลงเห่เรือ

สถานที่และโอกาสในการแสดง

ในอดีตมักนิยมเล่นในฤดูน้ำหลากเช่นเดียวกับเพลงเห่เรือ ช่วงเดือน 11 – เดือน 12 ในช่วงประเพณี หรืองานประจำปี ที่มีการทำบุญกฐินผ้าป่า ซึ่งในปัจจุบันก็มักมีเพียงการเล่นเพื่อการอนุรักษ์ และสืบทอดในโอกาสงานเฉลิมฉลองหรืองานรื่นเริง บางครั้งเล่นบนเวทีการแสดงซึ่งมิได้ลงเรือจริง ๆ อย่างแต่ก่อน แต่ยังคงอนุรักษ์การแต่งกายและการร้องเล่นไว้เหมือนเดิม ซึ่งมีเหตุผลเช่นเดียวกับเพลงเห่เรือ

2.3 เพลงเกี่ยวข้าว

ความเป็นมาของเพลงเกี่ยวข้าว

เพลงเกี่ยวข้าว เนื่องจากอาชีพหลักของชาวสามโก้ คือ การทำนา โดยสมัยก่อนชาวนามักจะทำนาและเก็บเกี่ยวได้ในช่วงเดือน สิงหาคม-กันยายน ซึ่งชาวบ้านจะเรียกว่า “นาปี” โดยจะใช้แรงคนเกี่ยวให้เสร็จก่อนจะถึงฤดูน้ำหลาก โดยที่ไม่มีเครื่องช่วยทุ่นแรงอย่างในปัจจุบัน จึงเป็นที่มาของคำศัพท์ว่า “ลงแขก” หรือ “แขกอาสา” คือ การที่เจ้าของนาบอกขอความร่วมมือจากเพื่อนบ้านให้ระดมกำลังกันมาช่วยเกี่ยวข้าว เพื่อให้ข้าวที่สุกเหลืองอร่ามเก็บเกี่ยวได้ทันเวลา โดยที่จะปักธงไว้ที่คันนาเพื่อให้รู้ว่านานี้มีการลงแขก และเมื่อมีผู้คนมารวมกันจึงมีการเล่นเพลงเกี่ยวข้าว ซึ่งการร้องเล่นเพลงเกี่ยวข้าวก็เพื่อคลายความเหน็ดเหนื่อยจากการลงแขกเกี่ยวข้าวอาจจะร้องเล่นในระหว่างเกี่ยวข้าวได้หรือร้องเล่นในช่วงเวลาแดดอ่อนเมื่อเกี่ยวข้าวเสร็จ และที่สำคัญอีกประการหนึ่ง หนุ่มสาวที่มาช่วยลงแขกเกี่ยวข้าวในอดีตนั้นอาจจะอยู่คนละหมู่บ้านและได้มีโอกาสพบกัน ก็จะใช้เสียงเพลงเป็นสื่อในการเกี่ยวพาราสีอีกด้วยเช่นกัน

ภาพประกอบ 26 การแสดงเพลงเกี่ยวข้าว

ผู้เล่นเพลงเกี่ยวข้าวมี ๒ ฝ่าย คือ ฝ่ายหญิง และฝ่ายชาย ฝ่ายละกี่คนก็ได้ มีการตั้งกำหนดเพื่อบูชาครูตามแบบแผนที่สืบทอดมาแต่โบราณ ต่อจากนั้นจะมีการร้องเล่นกันในระหว่างหยุดพักการเกี่ยวข้าวหรือร้องเล่นกันในลานนวดข้าว แล้วเริ่มร้องเล่นกันในระหว่างเกี่ยวข้าวในนาและมีการหยุดพักในทุ่งนา

หรือร้องเล่นในลานนวดข้าว เพลงเกี่ยวข้าวเป็นเพลงที่ต้องใช้ปฏิภาณและไหวพริบในการร้องโต้ตอบกันระหว่างพ่อเพลงกับแม่เพลงโดยการว่ากลอน ซึ่งเรียกว่า"กระทู้กลอนสอดได้ตอบกัน" หลังจากที่โต้ตอบกันได้ซึกพักหนึ่ง ก็จะเป็นการร้องออกเพลงหงส์ ซึ่งลักษณะการร้องก็เหมือนกับในช่วงแรก เพียงแต่แตกต่างตรงที่ ขึ้นต้นด้วยคำว่า "หงส์เอ๋ย" การออกเพลงหงส์นี้สามารถแทรกขึ้นมาตอนใดก็ได้ เพื่อเพิ่มความสนุกสนาน

รูปแบบการร้อง

ผู้ร้องเพลงเกี่ยวข้าวทั้งฝ่ายหญิงและฝ่ายชายจะตกลงกันว่าฝ่ายใดจะเป็นผู้ขึ้นร้องก่อน **ต้นเสียง** จะขึ้นเกริ่นด้วยเอื้อน (เอ็งเเอง เอ็งเเอง ซะเอ็งเงิงเเอง ซะเอ็งเงิงเงีย) **ลูกคู่**รับว่า (เฮ้ว เอ้า เฮ้ว เฮ้ว) ลักษณะการขึ้นดังกล่าวนี้ถ้าเป็นฝ่ายหญิงจะร้องทวนสองครั้ง ถ้าเป็นฝ่ายชายจะร้องเพียงเที่ยวเดียว ต่อจากนั้น ต้นเสียง จะเป็นผู้ขึ้นคำร้อง ท้ายคำลูกคู่จะรับว่า (เฮ้ว เอ้า เฮ้ว เฮ้ว) ในแต่ละวรรคของคำร้องจะร้องทวน สองครั้งร้องดังนี้เรื่อยไปจนถึงวรรคสุดท้ายของบทร้องแต่ละบท **ลูกคู่**จะเป็นผู้รับทวนสอดแทรกกับต้นเสียงไปมาสองครั้งว่า (โหง เอ๋ย แล้วทวนคำร้องเดิมของวรรคสุดท้าย สองรอบ แล้วจบ)

ตัวอย่าง บทหญิง

ต้นเสียง(เอ็งเเอง เอ็งเเอง ซะเอ็งเงิงเเอง ซะเอ็งเงิงเงีย) **ลูกคู่** (เฮ้ว เอ้า เฮ้ว เฮ้ว) (ซ้ำ)
ต้นเสียง ค่อยหว่าระกำไซ่ ว่ากันแต่ในนระกลอนรี **ลูกคู่** (เฮ้ว เอ้า เฮ้ว เฮ้ว)
ต้นเสียง ค่อยหว่าระกำไซ่ ว่ากันแต่ในนระกลอนรี
ต้นเสียง ไ้รุ่นณรงค์หรือกกรรม ที่ว่าพีทำไว้ดีบดี **ลูกคู่** (เฮ้ว เอ้า เฮ้ว เฮ้ว)
ต้นเสียง ไ้รุ่นณรงค์หรือกกรรม ที่ว่าพีทำไว้ดีบดี
ต้นเสียง พีมาเกี่ยวแขกอาสา ทำไม่ถึงมาจนปานฉะนี้ **ลูกคู่** (เฮ้ว เอ้า เฮ้ว เฮ้ว)
ต้นเสียง พีมาเกี่ยวแขกอาสา ทำไม่ถึงมาจนปานฉะนี้
ต้นเสียง ไปนั่งตะบอยไปคอยตะบัน ไม่ดูตะวันไม่ดูตะวัน **ลูกคู่** (เฮ้ว เอ้า เฮ้ว เฮ้ว)
ต้นเสียง ไปนั่งตะบอยไปคอยตะบัน ไม่ดูตะวันไม่ดูตะวัน
ต้นเสียง กับข้าวกับปลาเตรียมมามากมาย น้องเตรียมไว้ให้เฉพาะพวกพี **ลูกคู่** (เฮ้วเอ้าเฮ้วเฮ้ว)
ต้นเสียง กับข้าวกับปลาเตรียมมามากมาย น้องเตรียมไว้ให้เฉพาะพวกพี
ต้นเสียง กับข้าวกับปลาเตรียมมาไม่น้อย มีทั้งแกงหอยและผักหมี **ลูกคู่** (เฮ้ว เอ้า เฮ้ว เฮ้ว)
ต้นเสียง กับข้าวกับปลาเตรียมมาไม่น้อย มีทั้งแกงหอยและผักหมี
ต้นเสียง มีทั้งเส้นดำมีทั้งเส้นแดง เส้นอ่อนเส้นแข็งของน้องก็มี **ลูกคู่**(เฮ้ว เอ้าเฮ้ว เฮ้ว)
ต้นเสียง มีทั้งเส้นดำมีทั้งเส้นแดง เส้นอ่อนเส้นแข็งของน้องก็มี

ต้นเสียง ลองชิมสักหน่ออร่อยไม่เบา	อีกทั้งแกงเต่าของน้องก็มี ลูกคู่ (เฮ้วเฮ้วเฮ้ว เฮ้ว)
ต้นเสียง ลองชิมสักหน่ออร่อยไม่เบา	อีกทั้งแกงเต่าของน้องก็มี
ต้นเสียง มีทั้งเต่าดำมีทั้งเต่านา	อร่อยนักหนาเหี่ยวนะคุณพี่ ลูกคู่ (เฮ้ว เฮ้ว เฮ้วเฮ้ว)
ต้นเสียง มีทั้งเต่าดำมีทั้งเต่านา	อร่อยนักหนาเหี่ยวนะคุณพี่
ต้นเสียง บอกพี่ให้ลิ้มให้ชิมสักหน่อ	จะว่าอร่อยจริง นะแม่ศรี ลูกคู่(เฮ้ว เฮ้ว เฮ้ว เฮ้ว)
ต้นเสียง บอกพี่ให้ลิ้มให้ชิมสักหน่อ	จะว่าอร่อยจริง นะแม่ศรี
ต้นเสียง พี่มาเกี่ยวแขกอาสา	ทำไมถึงมาจนปานฉะนี้ ลูกคู่(เฮ้ว เฮ้ว เฮ้ว เฮ้ว)
ต้นเสียง พี่มาเกี่ยวแขกอาสา	ทำไมถึงมาจนปานฉะนี้
ต้นเสียง ไปนั่งตะบอยไปคอยตะบัน	ไม่ดูตะวันไม่ดูตะวัน ลูกคู่(เฮ้ว เฮ้ว เฮ้ว เฮ้ว)
ต้นเสียง ไปนั่งตะบอยไปคอยตะบัน	ไม่ดูตะวันไม่ดูตะวัน
ต้นเสียง มากินข้าวตั้งกับหนังหมู	กันเสียทีเกิดชายเอย
ลูกคู่ หงส์เอ๋ยชายเอ๋ย	มากินข้าวตั้งกับหนังหมู
มากินข้าวตั้งกับหนังหมู	กันเสียเกิดพี่ชายเอย
ตัวอย่าง บทชาย	
ต้นเสียง(เอ็งเงอ เอ็งเงอ ทะเอ็งเงิงเงอ ทะเอ็งเงิงเงีย) ลูกคู่ (เฮ้ว เฮ้ว เฮ้ว เฮ้ว)	
ต้นเสียงลูกคู่ลูกคู่ก็ก็มีมาพร้อม	มาชวนน้องกล่อมมโหรี ลูกคู่ (เฮ้ว เฮ้ว เฮ้ว เฮ้ว)
ต้นเสียงลูกคู่ลูกคู่ก็ก็มีมาพร้อม	มาชวนน้องกล่อมมโหรี
ต้นเสียงพี่จะเป็นซอคู่	ให้น้องเป็นรูซออี ลูกคู่ (เฮ้ว เฮ้ว เฮ้ว เฮ้ว)
ต้นเสียงพี่จะเป็นซอคู่	ให้น้องเป็นรูซออี
ต้นเสียงต้อยตะลิดตีตตอ	น้ำแห่งน้ำหยอดที่ในรูปี ลูกคู่ (เฮ้ว เฮ้ว เฮ้ว)
เฮ้ว) ต้นเสียงต้อยตะลิดตีตตอ	น้ำแห่งน้ำหยอดที่ในรูปี
ต้นเสียงสายไหมของน้องไม่เด่น	ให้มาเอาสายเอ็นที่พี่ ลูกคู่ (เฮ้ว เฮ้ว เฮ้ว เฮ้ว)
ต้นเสียงสายไหมของน้องไม่เด่น	ให้มาเอาสายเอ็นที่พี่
ต้นเสียงต้อยตะลิดตีตตอ	กะดีจะเข้าหอย
ลูกคู่ หงส์เอ๋ยหอยเอ๋ย	ต้อยตะลิดตีตตอ
ต้อยตะลิดตีตตอ	กะดีจะเข้าหอย

เนื้อร้อง

ลักษณะของเนื้อร้องจะเป็นภาษาที่เป็นภาษาชาวบ้านทั่วไปฟังแล้วเข้าใจง่ายไม่สลับซับซ้อน อาจจะมีการใช้ภาษาหรือคำสองแง่สองง่ามและกลอนแดงบ้างเพื่อเพิ่มความสนุกสนาน

เนื้อร้องเพลงเกี่ยวข้าว

หญิง	ค่อยหว่านระกำไซ	ว่ากันแต่ในนระกลอนรี (เฮ้ว เฮ้ว)
	ค่อยหว่านระกำไซ	ว่ากันแต่ในนระกลอนรี
	ไ้รุ่นณรงค์หรือองกรรม	ที่ว่าพี่ทำไว้ดีบดี (เฮ้ว เฮ้ว)
	ไ้รุ่นณรงค์หรือองกรรม	ที่ว่าพี่ทำไว้ดีบดี
	พี่มาเกี่ยวแขกอาสา	ทำไมถึงมาจนปานฉะนี้ (เฮ้ว เฮ้ว)
	พี่มาเกี่ยวแขกอาสา	ทำไมถึงมาจนปานฉะนี้
	ไปนั่งตะบอยไปคอยตะบัน	ไม่ดูตะวันไม่ดูตะวัน (เฮ้ว เฮ้ว)
	ไปนั่งตะบอยไปคอยตะบัน	ไม่ดูตะวันไม่ดูตะวัน
	กับข้าวกับปลาเตรียมมามากมาย	น้องเตรียมไว้ให้เฉพาะพวกพี่ (เฮ้ว เฮ้ว)
	กับข้าวกับปลาเตรียมมามากมาย	น้องเตรียมไว้ให้เฉพาะพวกพี่
	กับข้าวกับปลาเตรียมมาไม่น้อย	มีทั้งแกงหอยและผัดหมี่ (เฮ้ว เฮ้ว)
	กับข้าวกับปลาเตรียมมาไม่น้อย	มีทั้งแกงหอยและผัดหมี่
	มีทั้งเส้นดามีทั้งเส้นแดง	เส้นอ่อนเส้นแข็งของน้องก็มี (เฮ้ว เฮ้ว)
	มีทั้งเส้นดามีทั้งเส้นแดง	เส้นอ่อนเส้นแข็งของน้องก็มี
	ลองชิมสักหน่อยอร่อยไม่เบา	อีกทั้งแกงเต่าของน้องก็มี (เฮ้ว เฮ้ว)
	ลองชิมสักหน่อยอร่อยไม่เบา	อีกทั้งแกงเต่าของน้องก็มี
	มีทั้งเต่าดำมีทั้งเต่านา	อร่อยนักหนาเชียวนะคุณพี่ (เฮ้ว เฮ้ว)
	มีทั้งเต่าดำมีทั้งเต่านา	อร่อยนักหนาเชียวนะคุณพี่
	บอกพี่ให้ลิ้มให้ชิมสักหน่อย	จะว่าอร่อยจริงนะแม่ศรี (เฮ้ว เฮ้ว)
	บอกพี่ให้ลิ้มให้ชิมสักหน่อย	จะว่าอร่อยจริง นะแม่ศรี
	พี่มาเกี่ยวแขกอาสา	ทำไมถึงมาจนปานฉะนี้ (เฮ้ว เฮ้ว)
	พี่มาเกี่ยวแขกอาสา	ทำไมถึงมาจนปานฉะนี้
	ไปนั่งตะบอยไปคอยตะบัน	ไม่ดูตะวันไม่ดูตะวัน (เฮ้ว เฮ้ว)
	ไปนั่งตะบอยไปคอยตะบัน	ไม่ดูตะวันไม่ดูตะวัน
	(ลง)มากินข้าวดั่งกับหนังหมี่	กันเสียเถิดพี่ชายเอ๋ย

ชาย	ลูกคู่ลูกคู่ก็มีมาพร้อม	มาชวนน้องกล่อมมโหรี (เฮ้ว เฮ้ว)
	ลูกคู่ลูกคู่ก็มีมาพร้อม	มาชวนน้องกล่อมมโหรี
	พี่จะเป็นซอคู่	ให้น้องเป็นรูซออี (เฮ้ว เฮ้ว)
	พี่จะเป็นซอคู่	ให้น้องเป็นรูซออี
	ต๋อยตะลิดต็ดตอด	น้ำแห้งน้ำหยอดที่โนรูปี (เฮ้ว เฮ้ว)
	ต๋อยตะลิดต็ดตอด	น้ำแห้งน้ำหยอดที่โนรูปี
	สายไหมของน้องไม่เดิน	ให้มาเอาสายเอ็นที่พี่ (เฮ้ว เฮ้ว)
	สายไหมของน้องไม่เดิน	ให้มาเอาสายเอ็นที่พี่
	(ลง) ต๋อยตะลิดต็ดต็ด	กะดีจะเข้าหอย
ชาย	จะกล่าวกลอนย้อนกลับ	ตัวพี่ก็จับเป็นกลอนนก (เฮ้ว เฮ้ว)
	จะกล่าวกลอนย้อนกลับ	ตัวพี่ก็จับเป็นกลอนนก
	นกอะไรเล่าหนอ	จับอยู่ที่กอไผ่ก (เฮ้ว เฮ้ว)
	นกอะไรเล่าหนอ	จับอยู่ที่กอไผ่ก
	ไม่เห็นเนื้อไม่เห็นตัว	มันทำแต่หัวผังกๆ (เฮ้ว เฮ้ว)
	ไม่เห็นเนื้อไม่เห็นตัว	มันทำแต่หัวผังกๆ
	(ลง) เรียกแม่อีหนูมาต๋อง	จับอยู่ที่กอไผ่
หญิง	จะกล่าวกลอนย้อนกลับ	แม่หนูก็จับเป็นกลอนนก (เฮ้ว เฮ้ว)
	จะกล่าวกลอนย้อนกลับ	แม่หนูก็จับเป็นกลอนนก
	มาเรียกแม่โฉมตรู	ให้ไปดูรูปร่าง (เฮ้ว เฮ้ว)
	มาเรียกแม่โฉมตรู	ให้ไปดูรูปร่าง
	ฉันพิศเพ็งเล็งดู	เหมือนไม่ใช่ตัวนก (เฮ้ว เฮ้ว)
	ฉันพิศเพ็งเล็งดู	เหมือนไม่ใช่ตัวนก
	จะเล่าลละลอกบอกกับชาย	ให้แกล่เข้าใจเข้าอก (เฮ้ว เฮ้ว)
	จะเล่าลละลอกบอกกับชาย	ให้แกล่เข้าใจเข้าอก
	(ลง) แม่โฉมตรูก็ต๋อง	ที่แม่มีงกไข่

ออกเพลงหงส์

หญิง	หงส์เอ๋ยเจ้าวัดห้วยโรง (ลง)จับปลาช่อนมานอนโค้ง	หงส์เอ๋ยเจ้าวัดห้วยโรง อยู่ในโพรงแดด(ตาล)เอ๋ย
หญิง	หงส์เอ๋ยเจ้าวัดสามขา (ลง) คุหน้าเจ้าลายอย่างไบข้าว	หงส์เอ๋ยเจ้าวัดสามขา จุมุกเป็นหง่าวเคียวเอ๋ย
ชาย	หงส์เอ๋ยแม่ยอดผักกะเจด (ลง)ถ้าเลื่อยมาข้ามเขต	หงส์เอ๋ยแม่ยอดผักกะเจด ไม่โดนยี่งก็โดน..... เต็ดยอดเอ๋ย
ชาย	หงส์เอ๋ยแม่ยอดเซ่ง (ลง) กระแทกหัวไหล่ก็หงายเคร่ง	หงส์เอ๋ยแม่ยอดเซ่ง ไม่ต้องกระเด้าก็เข้าไปเอง แม่ยอด เซ่งอ่อนเอ๋ย

เทคนิคการร้องเพลงเกี่ยวข้าวของชุมชนสามโก้ อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง จัดเป็นวัฒนธรรมในการใช้ภาษา และสำเนียงท้องถิ่นซึ่งเป็นการสืบทอดตามชาติพันธุ์ของกลุ่มชนนั้นๆ อีกทั้งยังเป็นภูมิปัญญาของบรรพชนที่ได้สืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น ในเพลงเกี่ยวข้าวนี้สามารถพบเทคนิคการร้อง ได้ดังนี้

- การโยนเสียง คือ การร้องเพลงในช่วงคำร้องและเอื้อนที่ต้องออกเสียง เน้นให้มีน้ำหนักและกระทบเสียงในบางตอน แต่ต้องสังเกตลีลาทำนองเพลง ความหนักเบา ช่วงจังหวะให้เหมาะสมพอดี

- ตั๊ว - -	ตั๊ว ตั๊ว - ตั๊ว	- ล ล -	- รั ตั๊ว ตั๊ว	รั ล ตั๊ว ตั๊ว	มี รั - ตั๊ว	ล ตั๊ว - ตั๊ว	รั ตั๊ว ตั๊ว
เฮ้ว	เฮ้ว เฮ้ว เฮ้ว	ค้อย หรั้ว	ระ คำ ไช ว่า กัน แต่ โนน	กลอน รั		ไ้รูนถนรงค์ หรือ กงกรรม	

- - ตั๊ว ล	- - ตั๊ว รั	ล - ตั๊ว ตั๊ว	- ตั๊ว - -	- - - ช	- - ล ล	- - - ช	- - - ล
ว่า จับ	ปลา ช่อน	มานอน	โค้ง	อยู่	ใน โพรง	แดด	เอ๋ย

- การรวบเสียง คือ การรวบเสียง 2 เสียงเข้าด้วยกันให้ฟังแล้วไม่สะดุดหู

ดํ ํ ํ ํ	ดํ ํ - ดํ ํ	รํ ํ ดํ ํ - ดํ ํ	- ดํ ํ - ดํ ํ	- ล ํ - ดํ ํ	ช ํ ล - ล ํ	ช ํ - ดํ ํ - -	ดํ ํ ํ ํ - ดํ ํ ํ
ท่า	ไม่	ถึง	มาจน	ปาน	จ	นี่	ไปนั่ง
			ตะบอย	ไป	คอย	ตะบัน	ไม่
			ดู	ตะวัน	ไม่	ดู	ตะ
			วี	เข้า	เข้า	เข้า	

รํ ํ ํ ํ ดํ ํ ํ	- ํ ํ ช -	ท ํ ท ํ ช ํ ท ํ ช	- ํ ํ ล ํ ล ํ ช	- - ล ํ ดํ ํ ล ํ ดํ ํ	- ดํ ํ ํ - ดํ ํ ํ	ล ํ ล ํ ช ํ ท ํ ล	รํ ํ ํ ํ ช - ล
ว่า	ต้อย	ตะ	ลิด	ตัด	ตอด	น้ำ	แห้ง
			น้ำ	หยอด	ที่	ใน	รู
			ปี	สาย	ไหม	ของ	น้อง
			ไม่	เดิน	มา	เอา	สาย
			เอ็น	ว่า	ที่	พี	

- - - ดํ ํ	รํ ํ - - - ํ ํ	- - ดํ ํ ํ	- ดํ ํ ํ - ดํ ํ	- - - -	- ํ ํ - ํ ํ	- - ดํ ํ ํ	- ดํ ํ ํ - ดํ ํ
หงส์	เอ๋ย	เจ้า	วัด	ห้วย	โรง	หงส์	เอ๋ย
			เจ้า	วัด	ห้วย	โรง	เจ้า
			วัด	ห้วย	โรง	เจ้า	วัด

- การโหนเสียง คือ การทำเสียงให้แหลมจากระดับเสียงสูงเดิมให้สูงขึ้นไปอีก

ล ํ ํ - ํ ํ	- ดํ ํ ดํ ํ ํ ํ	ดํ ํ ดํ ํ ํ ํ	ดํ ํ ดํ ํ ํ ํ	ดํ ํ ดํ ํ ํ ํ	ดํ ํ ดํ ํ ํ ํ	ล ํ ล ํ ช ํ ท ํ	ช ํ - ล - ล
ว่า	หงส์	เอ๋ย	ชาย	เอ๋ย	มากิน	ข้าว	ดั่ง
			กับ	หนัง	หมี่	มากิน	ข้าว
			ดั่ง	กับ	หนัง	หมี่	กัน
			เสียง	เกิด	พี	ชาย	เอ๋ย

- ดํ ํ ํ ํ - ดํ ํ	รํ ํ - ดํ ํ ํ ํ - ดํ ํ	ดํ ํ ดํ ํ ํ ํ	รํ ํ - ดํ ํ ํ ํ - ํ ํ	ดํ ํ ดํ ํ ํ ํ	รํ ํ - ดํ ํ ํ ํ - ํ ํ	ช ํ ช ํ ล ํ ช	- ล ํ ท - ล
ว่า	หงส์	เอ๋ย	ไม่	เอ๋ย	เรียก	แม่	อี
			หนู	มา	ดู	นก	เรียก
			แม่	อี	หนู	มา	ดู
			นก	จับ	อยู่	ที่	กก
			ไม่	เอ๋ย			

ดํ ํ ํ ํ - ํ ํ	- ดํ ํ ํ ํ - ดํ ํ	ดํ ํ ํ ํ - ดํ ํ	ล ํ ดํ ํ ํ ํ - ํ ํ	ดํ ํ ํ ํ - ดํ ํ	ล ํ ดํ ํ ํ ํ - ํ ํ	ล ํ ท ํ ช ํ ล ํ ช	- ช ํ - ล
ว่า	หงส์	เอ๋ย	ไข่	เอ๋ย	แม่	โฉม	ตรู
			ก็	ดู	นก	แม่	โฉม
			ตรู	ก็	ดู	นก	ที่
			แม่	มัน	กก	ไข่	เอ๋ย

ล ล ล ท	ช - ช ท ล	- รี้ - รี้	- ล ดี้ ล - ดี้	ดี้ รี้ ล ดี้ รี้	- ร ช -	ดี้ รี้ ล ดี้ รี้	- รี้ ช -
กระ ตี จะ เข้า	หอย เอย	หงส์ เอ้ย	หอย เอ้ย	ว่า ต้อย ตะลิด	ดีด ตี	ว่า ต้อย ตะลิด	ดีด ตี

- การลักจังหวะ คือ การร้องที่ไม่ให้ลงเสียงตามจังหวะ แต่ลงเสียงก่อนจังหวะ

- ดี้ รี้ - -	ดี้ ดี้ รี้ - ดี้ รี้	- ล ล -	- รี้ ดี้ ดี้ ล	รี้ ล ดี้ ดี้ ดี้	มี รี้ - ดี้	ล ดี้ - ดี้ ดี้	รี้ ดี้ ดี้ ล
เอ้ย	เอ้ย เอ้ย เอ้ย	ค้อย หร่า	ระ คำ ไซ ว่า กัน	แต่ ใน นะ	กลอน รี้	ไ้ รุน ณรงค์	หรือ กงกรรม

- ดี้ รี้ -	ดี้ ดี้ รี้ - ดี้ รี้	- ล ดี้ ล ดี้	- ดี้ รี้ ดี้ รี้	ล ล ช ท ล	รี้ ล ช - ล	ดี้ รี้ ล ดี้ รี้	- รี้ ช -
เอ้ย	เอ้ย เอ้ย เอ้ย	สาย ใหม่ ของ น้อง	ไม่ เต็ม มา	เอา สาย เ็น	ว่า ที่	พี	ว่า ต้อย ตะลิด

รี้ รี้ ล ดี้ รี้	- รี้ ช -	ท ท ช ท ช	- รี้ ล ล ช	- - ล ดี้ ล ดี้	- ดี้ รี้ - ดี้ รี้	ล ล ช ท ล	รี้ ล ช - ล
ว่า ต้อย ตะลิด	ดีด ตอด	นำ แห่ง	นำ หยอด	ที่ ใน	รูป	สาย ใหม่	ของ น้อง

- - - -	- ดี้ รี้ - รี้	- - ดี้ รี้	- รี้ ล -	- - - -	- ล - ดี้ รี้	- - ดี้ รี้	- รี้ ล -
	หงส์ เอ้ย	แม่ ยอด	เซ้ง		หงส์ เอ้ย	แม่ ยอด	เซ้ง

- - ดี้ รี้	ล - ล รี้ ล	- - ดี้ ดี้ ล	- ดี้ รี้ -	- - ดี้ รี้	- - ดี้ รี้	ล - - ดี้ รี้	ล ดี้ ดี้ -
กระ แพก	หัว ไหล่	ก็ หาย	แครง	ไม่ ต้อง	กระ เต้า	ก็ เข้า	ไป เอง

- การทิ้งเสียง คือ การร้องจบของแต่ละคำโดยไม่มีเสียงต่อท้ายคำ เหมือนกับการทิ้งเสียงให้ขาด

ไป

-ดึ ล - ดึ ดึ	-ดึ ดึ - ดึ ดึ	-ล ด - ดึ ดึ	ช ล ล ล	ชล ดึ ล ล ดึ	ดึ ดึ ดึ ล ดึ	วิ วิ ล ล ท	ชล วิ ล ท ช
---------------	----------------	--------------	---------	--------------	---------------	-------------	-------------

ไปนั่ง ตะบอย ไปคอย ตะบัน ไม่ดู ตะวัน ไม่ดู ตะวี กับข้าวกับปลา เตรียมมามากมาย ฉันเตรียมมาให้ เฉพาะพวกพี่

- ดึ วิ ล ดึ	- ดึ วิ ล ดึ	ล ช ล ล	วิ ล ท ช ล	- ดึ วิ - -	ดึ ดึ วิ - ดึ วิ	- ดึ วิ ล ดึ	- ดึ วิ ล ดึ
--------------	--------------	---------	------------	-------------	------------------	--------------	--------------

มีทั้ง เส้นดำ มีทั้ง เส้นแดง เส้นอ่อน เส้นแข็ง ของน้องก็มี เอี้ยว เอี้ยว เอี้ยว เอี้ยว มีทั้ง เส้นดำ มีทั้ง เส้นแดง

ล ท - ล ช	- ล ล ล - ท	- ดึ วิ - -	ดึ ดึ วิ - ดึ วิ	ดึ ดึ ล ดึ -	- ดึ วิ ล -	ล ท - ล ช	- ล ล ล - ท
-----------	-------------	-------------	------------------	--------------	-------------	-----------	-------------

ตัวพี่ ก็จับ เป็นกลอนนก เอี้ยว เอี้ยว เอี้ยว จะกล่าวกลอน ย้อน กลับ ตัวพี่ ก็จับ เป็นกลอนนก

วิ ล ล ล	วิ ล ล ล	ท - ดึ วิ -	ดึ ดึ วิ - ดึ	วิ ดึ ดึ ล ดึ -	- ดึ วิ ล -	ล ช ท ล ช	ล ล ล - ท
----------	----------	-------------	---------------	-----------------	-------------	-----------	-----------

ชะ เอียง เียง เงอ ชะ เอียง เียง เงียบ เอี้ยว เอี้ยว เอี้ยว จะกล่าวกลอน ย้อนกลับ แม่หนูก็จับเป็นกลอนนก

- - - -	- ดึ วิ - วิ	- - ดึ วิ	- วิ ล - - -	- - - -	- ล - ดึ วิ	- - ดึ วิ	- วิ ล - -
---------	--------------	-----------	--------------	---------	-------------	-----------	------------

หงส์ เอี้ยว แม่ ยอด ช่าง หงส์ เอี้ยว แม่ ยอด ช่าง

-การปั้นคำ คือ การบังคับเสียงตกแต่งคำร้องให้กลมกล่อมชัดเจน

ล ดึ ล ล	- ดึ ดึ ล ดึ	ดึ วิ วิ ดึ	ดึ ล - ดึ ดึ	วิ - ดึ วิ - -	ดึ ดึ วิ - ดึ วิ	ล ดึ ล ล	- ดึ ดึ ล ดึ
----------	--------------	-------------	--------------	----------------	------------------	----------	--------------

พี่มาเกี่ยวแขก อา สา ทำไม่ ถึง มา จน ปาน ฉะ นี้ เอี้ยว เอี้ยว เอี้ยว พี่มาเกี่ยวแขก อา สา

ล ดั ล ล	- ดั ดั ล ดั	ดั ริ ริ ดั	ดั ล - ดั ดั	ริ - ดั ริ - -	ดั ดั ริ - ดั ริ	ล ดั ล ล	- ดั ดั ล ดั
พืมาเกี่ยวแขก อา สา		ทำไมถึงมา จนปาน ฉะนี้		เฮี้ยว	เอ้า เฮี้ยว เฮี้ยว	พืมาเกี่ยวแขก อา สา	

ล ท ล ช	ท ริ ช - ช	- ดั ริ - -	ดั ดั ริ - ดั ริ	ล ดั ล ล ดั	ดั ดั ล ดั ริ	ล ท ล ช	ท ริ ช - ช
มีทั้งแกง หอย และผัด หมี่		เฮี้ยว	เอ้า เฮี้ยว เฮี้ยว	กับข้าวกับปลา เตรียมมาไม่น้อย		มีทั้งแกง หอย และผัด หมี่	

ล ล ท ล ล ล	ช ล ท ล ช	ท - ดั ริ - -	ดั ดั ริ - ดั ริ	ล ดั ล ล ดั	ริ ล ดั ดั ดั	ล ล ท ล ล ล	ช ล ท ล ช
จะ ว่า อร่อย จริงนะแม่ ศรี		เฮี้ยว	เอ้า เฮี้ยว เฮี้ยว	บอก ให้ พี่ ลิ้ม ให้ ชิม สัก หน่อย		จะ ว่า อร่อย จริงนะแม่ ศรี	

ล ล ล ท ช	ล ช ริ - ล	- ดั ริ - -	ดั ดั ริ - ดั ริ	ดั ริ ดั ดั ล	ดั ล ดั ดั ดั ริ	ล ล ล ท ช	ล ช ริ - ล
มาชวนน้องกลุ่ม มโหรี		เฮี้ยว	เอ้า เฮี้ยว เฮี้ยว	ลูก คู่ ลูก คี ก็มีมาพร้อม		มาชวนน้องกลุ่ม มโหรี	

ดั ริ ล ล ดั	ริ ดั ริ ล -	ล ท ล ล	ริ ล ท ช -	- ดั ริ - -	ดั ดั ริ - ดั ริ	ดั ริ ล ล ดั	ริ ดั ริ ล -
ว่าพี่จะเป็น ว่าขอ คู่		ให้น้องเป็นรู ว่าขอ คู่		เฮี้ยว	เอ้า เฮี้ยว เฮี้ยว	ว่าพี่จะเป็น ว่าขอ คู่	

ล ท ล ล	ริ ล ท ช -	ริ ริ ล ดั ริ	- ริ ช -	ท ท ช ท ช	- ริ ล ล ช	- ดั ริ - -	ดั ดั ริ - ดั ริ
ให้น้องเป็นรู ว่าขอ คู่		ว่า ต้อยตะลิด	ติด ตอด	น้ำแห้ง น้ำหยอด	ที่ใน รูป	เฮี้ยว	เอ้า เฮี้ยว เฮี้ยว

ดั ริ ดั ดั	- ริ ล ล ริ -	ช ช ริ ล	- ช - ช	- ดั ริ - -	ดั ดั ริ - ดั ริ	ดั ริ ดั ดั	- ริ ล ล ริ -
ว่านกอะไร เล่า นอ		จับ อยู่ ที่ กอ		ไผ่ กก	เฮี้ยว	เอ้า เฮี้ยว เฮี้ยว	ว่านกอะไร เล่า นอ

ช ช รื ล	- ช - ช	ดื ดื ล ดื-รื	ดื ดื ล ด-ล	ล ล ช ช	รื-ลช-ลช	- ดื รื - -	ดื ดื รื-ดื รื
จับ อยู่ ที่ กอ	ไผ่ กก	ไม่ เห็น เนื้อ	ไม่ เห็น ตัว	มัน ทำ แต่ หัว	ผงก ผงก	เฮี้ยว	เฮี้ยว เฮี้ยว เฮี้ยว

- ดื รื - -	ดื ดื รื-ดื รื	ดื ดื ล ดื-	- ดื รื ล -	ล ช ท ล ช	ล ล ล-ท	ดื รื ล - รื	ล ล รื ดื -
เฮี้ยว	เฮี้ยว เฮี้ยว เฮี้ยว	จะกล่าวกลอน ย้อนกลับ	แม่หนูก็จับ	เป็นกลอนนก	มาเรียก	แม่ ไฉมตุ	

ดื รื ดื รื	ล ดื ดื-ล	-ช ท ล ท	ช-ล-ลท	- ดื รื - -	ดื ดื รื-ดื รื	ดื รื ดื รื	ล ดื ดื-ล
ฉัน พิศ เพ็ง ว่าเล็ง ดู	เหมือนไม่ ไซ	ตัว นก		เฮี้ยว	เฮี้ยว เฮี้ยว เฮี้ยว	ฉัน พิศ เพ็ง ว่าเล็ง ดู	

ทำนองเพลง

เพลง เกี่ยวข้าว

หญิง

- ล - ล	- รื รื ดื-	รื ล ล ล	รื ล ล ล	ท ดื รื - -	ดื ดื รื-ดื	รื - ล - ล	- รื รื ดื -
เอ็ง เกอ	เอ็ง เกอ	ชะ เอ็ง เ็ง เกอ	ชะ เอ็ง เ็ง เงย	เฮี้ยว	เฮี้ยว เฮี้ยว เฮี้ยว	เอ็ง เกอ	เอ็ง เกอ

รื ล ล ล	รื ล ล ล	ท - ดื รื -	ดื ดื รื-ดื	รื - ล ล -	- รื ดื ดื ล	รื ล ดื ดื	มื รื - ดื
ชะ เอ็ง เ็ง เกอ	ชะ เอ็ง เ็ง เงย	เฮี้ยว	เฮี้ยว เฮี้ยว เฮี้ยว	ค้อย หว่า	ระ คำ ไช ว่า กัน แต่ ไน นะ กลอน รื		

- ดื รื - -	ดื ดื รื-ดื รื	- ล ล -	- รื ดื ดื ล	รื ล ดื ดื	มื รื - ดื	ล ดื-ดื ดื	รื ดื ดื ล
เฮี้ยว	เฮี้ยว เฮี้ยว เฮี้ยว	ค้อย หว่า	ระ คำ ไช ว่า กัน แต่ ไน นะ กลอน รื	ไ้ รุณ ณรงค์ หรือ กงกรรม			

ล ช ช ล	ท ล ช - ล	- ดื รื - -	ดื ดื รื-ดื รื	ล ดื-ดื ดื	รื ดื ดื ล	ล ช ช ล	ท ล ช - ล
ที่ว่า ฟื ทำ	ไว้ ดื บ ดื	เฮี้ยว	เฮี้ยว เฮี้ยว เฮี้ยว	ไ้ รุณ ณรงค์ หรือ กงกรรม	ที่ว่า ฟื ทำ	ไว้ ดื บ ดื	

ล ดั ล ล	- ดั ดั ล ดั	ดั วิ วิ ดั	ดั ล - ดั ดั	วิ - ดั วิ - -	ดั ดั วิ - ดั วิ	ล ดั ล ล	- ดั ดั ล ดั
พื้มาเกี่ยวแขก อา สา ทำไม ถึง มา จน ปาน ฉะ นี้				[เอี้ยว เอี้ยว เอี้ยว]		พื้มาเกี่ยวแขก อา สา	

ดั วิ วิ ดั	ดั ล - ดั ดั	วิ ดั ล - ดั ดั	- ดั ดั - ดั ดั	- ล ดั - ดั ดั	ช ล - ล ล	ชั - ดั วิ - -	ดั ดั วิ - ดั วิ
ทำไม ถึง มา จน ปาน ฉะ นี้ ไปนั่ง ตะบอย ไปคอย ตะบัน ไม่ดู ตะวัน ไม่ดู ตะวี						[เอี้ยว เอี้ยว เอี้ยว]	

- ดั ล - ดั ดั	- ดั วิ - ดั ดั	- ล ดั - ดั ดั	ช ล ล ล	ช ล ดั ล ล ดั	ดั ดั ดั ล ดั	วิ วิ ล ล ท	ช ล วิ ล ท ช
ไปนั่ง ตะบอย ไปคอย ตะบัน ไม่ดู ตะวัน ไม่ดู ตะวี กับข้าวกับปลา เตรียมมามากมาย ฉั้นเตรียมมาให้ เฉพาะพวกพื้							

- ดั วิ - -	ดั ดั วิ - ดั วิ	ล ดั ล ล ดั	ดั ดั ดั ล ดั	วิ วิ ล ล ท	ช ล วิ ล ท ช	ล ดั ล ล ดั	ดั ดั ล ดั วิ
[เอี้ยว เอี้ยว เอี้ยว] กับข้าวกับปลา เตรียมมามากมาย ฉั้นเตรียมมาให้ เฉพาะพวกพื้ กับข้าวกับปลาเตรียมมาไม่น้อย							

ล ท ล ช	ท วิ ช - ช	- ดั วิ - -	ดั ดั วิ - ดั วิ	ล ดั ล ล ดั	ดั ดั ล ดั วิ	ล ท ล ช	ท วิ ช - ช
มีทั้งแกง หอย และผัก หมี่ [เอี้ยว เอี้ยว เอี้ยว] กับข้าวกับปลา เตรียมมาไม่น้อย มีทั้งแกง หอย และผัก หมี่							

- ดั วิ ล ดั	- ดั วิ ล ดั	ล ช ล ล	วิ ล ท ช ล	- ดั วิ - -	ดั ดั วิ - ดั วิ	- ดั วิ ล ดั	- ดั วิ ล ดั
มีทั้ง เส้นดำ มีทั้ง เส้นแดง เส้นอ่อน เส้นแข็ง ของน้องก็มี				[เอี้ยว เอี้ยว เอี้ยว] มีทั้ง เส้นดำ มีทั้ง เส้นแดง			

ล ช ล ล	วิ ดั วิ ล ดั	ดั ดั วิ ล	ล ล ดั ล ดั	ล ล วิ ล ช	- ล ท ล ช ล	- ดั วิ - -	ดั ดั วิ - ดั วิ
เส้นอ่อน เส้นแข็ง ของน้องก็มี ลองชิมสักหน่อย อร่อยไม่เบา อีก ทั้ง แกงเต่า ของน้อง ก็มี						[เอี้ยว เอี้ยว เอี้ยว]	

ดั ดั วิ ล	ล ล ดั ล ดั	ล ล วิ ล ช	- ล ท ล ช ล	ดั วิ ล ดั	- ดั วิ ล ดั	ล ล ช ช ช	วิ ล ท ล ท
ลองชิมสักหน่อย อร่อยไม่เบา อีก ทั้ง แกงเต่า ของน้องก็มี มีทั้ง เต่าดำ มีทั้ง เต่านา อร่อย นักหนา เขียว นะคุณพื้							

ชั - ดั วิ - -	ดั ดั วิ - ดั วิ	ดั วิ ล ดั	- ดั วิ ล ดั	ล ล ช ช ช	วิ ล ท ล ท	ล ดั ล ล ดั	วิ ล ดั ดั ดั
[เอี้ยว เอี้ยว เอี้ยว] มีทั้งเต่าดำ มีทั้งเต่านา อร่อยนักหนา เขียว นะคุณพื้ บอก ให้ พื้ ลิ้ม ให้ ชิม สัก หน่อย							

ล ล ท ล ล ล	ช ล ท ล ช	ท - ดั วิ - -	ดั ดั วิ - ดั วิ	ล ดั ล ล ดั	วิ ล ดั ดั ดั	ล ล ท ล ล ล	ช ล ท ล ช
จะ ว่า อร่อย จริงนะแม่ ศรี [เอี้ยว เอี้ยว เอี้ยว] บอก ให้ พื้ ลิ้ม ให้ ชิม สัก หน่อย จะ ว่า อร่อย จริงนะแม่ ศรี							

ท ล ดั ล ล	- ดั ดั ล ริ	ริ ริ ริ ดั	ดั ดั ล ดั ดั	ริ - ดั ริ - -	ดั ดั ริ - ดั ริ	ล ดั ล ล	- ดั ดั ล ริ
พี่ มา เกี้ยวแขก อา สา ทำ ไม ถึง มา จน ปาน ฉะ นี้				[เอี้ยว เอี้ยว เอี้ยว เอี้ยว]		พี่ มา เกี้ยวแขก อา สา	

ริ ริ ริ ดั	ดั ดั ล ดั ดั	ริ ดั ริ ล ดั ดั	ดั ดั ดั ดั	ริ ล ดั ดั ดั	ริ ล ล ล	ช - ดั ริ - -	ดั ดั ริ - ดั ริ
ทำ ไม ถึง มา จน ปาน ฉะ นี้ ไป นั ง ตะ บอย ไป คอย ตะ บัน 'ไม ดู ตะ วัน						[เอี้ยว เอี้ยว เอี้ยว]	

ดั ริ ล ดั ดั	ดั ดั ดั ดั	ริ ล ดั ดั ดั	ริ ล ล ล	ช ดั ดั ดั ล ดั	ดั ดั ล ล ริ	- ล ริ ล ล	ช - ล - ล
ไป นั ง ตะ บอย ไป คอย ตะ บัน 'ไม ดู ตะ วัน 'ไม ดู ตะ วิ มากินข้าวตัง กับหนั งหมี่ กั นเสี ยเกิด พี่ ชาย เอย							

ล ริ - ริ	- ดั ดั ล ริ	ดั ดั ดั ล ดั	ดั ดั ล ล ริ	ดั ดั ดั ล ดั	ดั ดั ล ล ริ	ล ล ช ท ล ท	ช - ล - ล
ว่า หงส์ เอย ชาย เอย มากินข้าวตัง กับหนั งหมี่ มากินข้าวตัง กับหนั งหมี่ กั นเสี ยเกิด พี่ ชาย เอย							

ชาย

- ล - ล	- ริ ริ ดั -	ริ ล ล ล	ริ ล ล ล	ท - ดั ริ - -	ดั ดั ริ - ดั	ริ ดั ริ ดั ดั ล	ดั ล ดั ดั ดั ริ
เอ็ง เงอ เอ็ง เงอ ชะ เอ็ง เง็ ง เงอ ชะ เอ็ง เง็ ง เง็ ย				[เอี้ยว เอี้ยว เอี้ยว]		ลูก คู่ ลูก คี ก็ มี มา พ ร้อม	

ล ล ล ท ช	ล ช ริ - ล	- ดั ริ - -	ดั ดั ริ - ดั ริ	ดั ริ ดั ดั ล	ดั ล ดั ดั ดั ริ	ล ล ล ท ช	ล ช ริ - ล
มา ชวน นั อ ง ก ล ้อม ม โห ริ		[เอี้ยว เอี้ยว เอี้ยว]		ลูก คู่ ลูก คี ก็ มี มา พ ร้อม		มา ชวน นั อ ง ก ล ้อม ม โห ริ	

ดั ริ ล ดั	ริ ดั ริ ล -	ล ท ล ล	ริ ล ท ช -	- ดั ริ - -	ดั ดั ริ - ดั ริ	ดั ริ ล ดั	ริ ดั ริ ล -
ว่า พี่ จะ เป็น ว่า ชอ อู๊ ใ ห้ นั อ ง เป็น รุ ว่า ชอ อู๊				[เอี้ยว เอี้ยว เอี้ยว]		ว่า พี่ จะ เป็น ว่า ชอ อู๊	

ล ท ล ล	ริ ล ท ช -	ริ ริ ล ดั ริ	- ริ ช -	ท ท ช ท ช	- ริ ล ล ช	- ดั ริ - -	ดั ดั ริ - ดั ริ
ใ ห้ นั อ ง เป็น รุ ว่า ชอ อู๊ ว่า ตั อ ย ตะ ลิด ตั ด ตอ ด นั ำ หั ง นั ำ หยอ ด ที่ ใน รุ ปี						[เอี้ยว เอี้ยว เอี้ยว]	

ริ ริ ล ดั ริ	- ริ ช -	ท ท ช ท ช	- ริ ล ล ช	- - ล ดั ล ดั	- ดั ริ - ดั ริ	ล ล ช ท ล	ริ ล ช - ล
ว่า ตั อ ย ตะ ลิด ตั ด ตอ ด นั ำ หั ง นั ำ หยอ ด ที่ ใน รุ ปี				สาย โหม ของ นั อ ง ไม เต้ น มา เอย สาย เต้ น ว่า ที่ พี่			

- ดั ริ - -	ดั ดั ริ - ดั ริ	- - ล ดั ล ดั	- ดั ริ ดั ริ	ล ล ช ท ล	ริ ล ช - ล	ดั ริ ล ดั ริ	- ริ ช -
[เอี้ยว เอี้ยว เอี้ยว]		สาย โหม ของ นั อ ง ไม เต้ น มา เอย สาย เต้ น ว่า ที่ พี่ ว่า ตั อ ย ตะ ลิด ตั ด ตั					

ล ล ล ท	ช-ชท ล	- รี่ - รี่	- ลดีล-ดี	ดี รี่ลดี รี่	- ร ช -	ดี รี่ลดี รี่	- รี่ ช -
---------	--------	-------------	-----------	---------------	---------	---------------	-----------

กระดี่ จะ เข้า หอ เอย หงส์ ไ้ย หอ ไ้ย ว่าต้อย ตะลิด ดีดี ดี ว่าต้อย ตะลิด ดีดี ดี

ล ล ล ท	ช-ชท ล
---------	--------

กระดี่ จะ เข้า หอ เอย

ชาย

- ล - ล	- รี่ รี่ดี -	รี่ ล ล ล	รี่ ล ล ล	ท-ดี รี่ -	ดี ดี รี่-ดี รี่	ดี ดี ลดี -	- ดี รี่ ล -
---------	---------------	-----------	-----------	------------	------------------	-------------	--------------

เอ็ง เอง เอ็ง เอง ชะเอ็งเงิงเออ ชะ เอ็งเงิงเงีย เอี้ยว เอ้า เอี้ยว เอี้ยว จะกล่าวกลอน ย้อน กลับ

ลท - ลช	- ลิลล-ท	- ดี รี่ - -	ดี ดี รี่-ดี รี่	ดี ดี ลดี -	- ดี รี่ ล -	ลท-ลช	- ลิลล-ท
---------	----------	--------------	------------------	-------------	--------------	-------	----------

ตัวพี ก็จับ เป็นกลอนนก เอี้ยว เอ้า เอี้ยวเอี้ยว จะกล่าวกลอน ย้อน กลับ ตัวพี ก็จับ เป็นกลอนนก

ดี รี่ ดี ดี	- รี่ ลดี รี่ -	ช ช รี่ ล	- ช - ช	- ดี รี่ - -	ดี ดี รี่-ดี รี่	ดี รี่ ดี ดี	- รี่ ลดี รี่ -
--------------	-----------------	-----------	---------	--------------	------------------	--------------	-----------------

ว่า นก อะไร เล่า นอ จับ อยู่ ที่ กอ ไผ่ กก เอี้ยว เอ้า เอี้ยว เอี้ยว ว่า นก อะไร เล่า นอ

ช ช รี่ ล	- ช - ช	ดี ดี ลดี-รี่	ดี ดี ลดี-ล	ล ล ช ช	รี่-ลช-ลช	- ดี รี่ - -	ดี ดี รี่-ดี รี่
-----------	---------	---------------	-------------	---------	-----------	--------------	------------------

จับ อยู่ ที่ กอ ไผ่ กก ไม่ เห็น เนื้อ ไม่ เห็น ตัว มั่น ทำ แต่ หัว ผงก ผงก เอี้ยว เอ้า เอี้ยว เอี้ยว

ดี ดี ลดี-รี่	ดี ดี ลดี-ล	ล ล ช ช	รี่-ลช-ลช	ดี ดี ลดี ล	รี่-ดี ดี ดี-รี่	ช ช ล ช	- ลท - ล
---------------	-------------	---------	-----------	-------------	------------------	---------	----------

ไม่ เห็น เนื้อ ไม่ เห็น ตัว มั่น ทำ แต่ หัว ผงก ผงก เรียกแม่ อี หนู มา ดู นก จับ อยู่ ที่ กก ไผ่ เอย

-ดี ดี รี่-ดี	รี่-ดี รี่ลดี	ดี ดี ลดี ล	รี่-ดี ดี ดี-รี่	ดี ดี ลดี ล	รี่-ดี ดี ดี-รี่	ช ช ล ช	- ลท - ล
---------------	---------------	-------------	------------------	-------------	------------------	---------	----------

ว่า หงส์ ไ้ย ไผ่ ไ้ย เรียกแม่ อี หนู มา ดู นก เรียกแม่ อี หนู มา ดู นก จับ อยู่ ที่ กก ไผ่ เอย

หญิง

- ล - ล	- รี่ รี่ดี -	รี่ ล ล ล	รี่ ล ล ล	ท-ดี รี่ -	ดี ดี รี่-ดี รี่	รี่-ดี ดี ดี-รี่	ล - ล	- รี่ รี่ดี -
---------	---------------	-----------	-----------	------------	------------------	------------------	-------	---------------

เอ็ง เอง เอ็ง เอง ชะเอ็งเงิงเออ ชะ เอ็งเงิงเงีย เอี้ยว เอ้า เอี้ยว เอี้ยว เอี้ยว เอ็ง เอง เอ็ง เอง

รื ล ล ล	รื ล ล ล	ท- รื -	ดื รื -	รื ดื ล ดื -	- รื ล -	ล ช ท ล ช	ล ล ล - ท
ชะ เอง เิง เงอ	ชะ เอง เิง เิง	เ้า	เ้า เ้า เ้า	จะกล่าวกลอน ย้อนกลับ	แม่หนูก็จับ เป็นกลอนนก		

- รื - -	ดื รื - รื	ดื ดื ล ดื -	- รื ล -	ล ช ท ล ช	ล ล ล - ท	ดื รื ล - รื	ล ล รื ดื -
เ้า	เ้า เ้า เ้า	จะกล่าวกลอน ย้อนกลับ	แม่หนูก็จับ เป็นกลอนนก	มาเรียก	แม่ โฉมตรู		

ล ล ช ล ล	ล ล ช - ล ท	- รื - -	ดื รื - รื	ดื รื ล - รื	ล ล รื ดื -	ล ล ช ล ล	ล ล ช - ล ท
ว่าให้ ไปดู	รูปว่าง นก	เ้า	เ้า เ้า เ้า	มาเรียก	แม่ โฉมตรู	ว่าให้ ไปดู	รูปว่าง นก

ดื รื ดื รื	ล ดื ดื - ล	- ช ท ล ท	ช - ล - ล ท	- รื - -	ดื รื - รื	ดื รื ดื รื	ล ดื ดื - ล
ฉัน พิศ	เพ็ง ว่าเล็ง ดู	เหมือนไม่	ไซ่ ตัว นก	เ้า	เ้า เ้า เ้า	ฉัน พิศ	เพ็ง ว่าเล็ง ดู

- ช ท ล ท	ช - ล - ล ท	ดื รื ดื ดื รื	ดื ล ล ดื	ล ช ล ท ช ล	ล ท ล - ช	- รื - -	ดื รื - รื
เหมือนไม่	ไซ่ ตัว นก	จะเล่าละลอก	ว่าบอกกับชายให้	แก่	เ้าใจ	เ้า	ออก

ดื รื ดื ดื รื	ดื ล ล ดื	ล ช ล ท ช ล	ล ท ล - ช	ดื ล รื - ดื	ล ดื ดื - รื	ล ท ช ล ช	- ช - ล
จะเล่าละลอก	ว่าบอกกับชายให้	แก่	เ้าใจ	เ้า	ออก	แม่ โฉม ตรู	ก็ ดู นก

ดื รื - รื	- ดื ล ล - ดื	ดื ล รื - ดื	ล ดื ดื - รื	ดื ล รื - ดื	ล ดื ดื - รื	ล ท ช ล ช	- ช - ล
ว่าหงส์	เ้า	เ้า	แม่ โฉม ตรู	ก็ ดู นก	แม่ โฉม ตรู	ก็ ดู นก	ที่แม่

หญิง

- - - ดื	รื - - - รื	- - - ดื รื	- ดื ล - ดื	- - - -	- รื - รื	- - - ดื รื	- ดื ล - ดื
หงส์	เ้า	เ้า	เ้า	เ้า	เ้า	เ้า	เ้า

- - - ดื ล	- - - ดื รื	ล - ดื ดื	- รื - -	- - - -	- - - ล ล	- - - -	- - - -
ว่า	จับ	ปลา	ชอน	มา	นอน	ไค้	อยู่

- - -	ดํ	รํ	- - -	รํ	- -	ดํ	ดํ	ล	-	ดํ	ล	- -	ดํ	รํ	ล	-	ดํ	ดํ	-	ดํ	รํ	- -								
	ห	ง	ส	เ	อ	ย	ว	า	ต	า	ล	เ	อ	ย	ว	า	จ	ับ	ป	ลา	ช	อ	น	มา	น	อ	น	ค	ั	ง

- -	ดํ	ล	- -	ดํ	รํ	ล	-	ดํ	ดํ	-	ดํ	รํ	- - -	ช	- -	ล	ล	- - - -	ช	- - - -	ล										
	ว	า	จ	ับ	ป	ลา	ช	อ	น	มา	น	อ	น	ค	ั	ง	อ	ย	ู	ใ	น	พ	ร	อ	ง	ด	า	ด	เ	อ	ย

หญิง

- - -	ดํ	รํ	- - -	รํ	- -	ดํ	รํ	-	ล	ดํ	-	ล	ดํ	- - -	-	ดํ	รํ	-	รํ	- - -	ดํ	รํ	-	ล	ดํ	-	ล	ดํ		
	ห	ง	ส	เ	อ	ย	จ	้า	ว	ัด	ส	า	ม	ข	าว	ห	ง	ส	เ	อ	ย	จ	้า	ว	ัด	ส	า	ม	ข	าว

-	ดํ	-	รํ	ล	-	ล	-	ดํ	- -	รํ	ดํ	-	รํ	ล	- - -	-	ล	-	ช	-	ล	-	ท	ช	- -	ล	- - -	ล	
ดู	หน้า	จ	้า	ล	าย	อ	ย	่าง	ใ	บ	ั	ว	า	จ	ม	ู	ก	ใ	บ	เ	็	น	ห	ัง	ว	ค	็	ย	ว

- - -	ดํ	รํ	- - -	รํ	- - -	ดํ	-	ล	ดํ	- - -	-	ดํ	-	รํ	ล	-	ล	-	ดํ	- - -	รํ	ดํ	-	รํ	ล	- - -	
	ห	ง	ส	เ	อ	ย	ค	็	ย	ว	อ	ย	ดู	หน้า	จ	้า	ล	าย	อ	ย	่าง	ใ	บ	ั	ว		

-	ดํ	-	รํ	ล	-	ล	-	ดํ	- -	รํ	ดํ	-	รํ	ล	- - -	-	ล	-	ช	-	ล	-	ท	ช	- -	ล	- - -	ล	
ดู	หน้า	จ	้า	ล	าย	อ	ย	่าง	ใ	บ	ั	ว	า	จ	ม	ู	ก	ใ	บ	เ	็	น	ห	ัง	ว	ค	็	ย	ว

ชาย

- - - -	-	ล	-	ดํ	รํ	--	ดํ	รํ	ล	-	ล	ดํ	ล	- - - -	-	ล	-	ดํ	รํ	--	ดํ	รํ	ล	-	ล	ดํ	ล			
	ห	ง	ส	เ	อ	ย	แม่	ย	อด	ฝ	ั	ก	ะ	เ	ด	ห	ง	ส	เ	อ	ย	แม่	ย	อด	ฝ	ั	ก	ะ	เ	ด

- -	ดํ	ดํ	ล	-	ดํ	รํ	-	ดํ	- - -	รํ	ล	-	ล	- - -	รํ	ดํ	- - -	ดํ	- -	ล	ล	ดํ	- - - -
ถ้า	หาก	ล	่	อ	ย	มา	ข	้าม	เ	ช	า	ด	เ	น	ไม่	โด	น	ย	ิง	ก	็	โด	น

- - - -	- - - ช	- - - ท	- ช - ล	- - - ดิ	ริ - - - ริ	- - - ดิ	ล - ล ดิ
	เด็ด	ยอด	เอย	หงส์	เอัย	ยอด	เอัย

- - ริ ดิ	- - - ดิ	- - ล ล ดิ	- - - -	- - - ริ ดิ	- - - ดิ	- - ล ล ดิ	- - - -
ไม่ โดน	ยิง	ก็ โดน		ไม่ โดน	ยิง	ก็ โดน	

- - - -	- - - ช	- - - ท	- ช - ล
	เด็ด	ยอด	เอย

ชาย

- - - -	- ดิ ริ - ริ	- - ดิ ริ	- ริ ล - - -	- - - -	- ล - ดิ ริ	- - ดิ ริ	- ริ ล - - -
	หงส์ เอัย	แม่ ยอด	แข่ง		หงส์ เอัย	แม่ ยอด	แข่ง

- - ดิ ริ	ล - ล ริ ล	- - ดิ ดิ ล	- ดิ ริ - - -	- - ดิ ริ	- - ดิ ริ	ล - - ดิ ริ	ล ดิ ดิ -
กระ แทก	หัว ไหล่	ก็ หมาย	แคว้ง	ไม่ ต้อง	กระ ด้่า	ก็ เข้า	ไป เอง

- ล - ล	ช - - ล	ช - - - ช	- - - ล	- - - ดิ	ริ - - - ริ	- - ดิ ดิ ล	- ล ดิ - -
แม่ ยอด	แข่ง	อ่อน	เอย	หงส์	เอัย	ว่า อ่อน	เอัย

- - ดิ ริ	- - ดิ ริ	ล - - ดิ ริ	ล ดิ ดิ -	- - ดิ ริ	- - ดิ ริ	ล - - ดิ ริ	ล ดิ ดิ -
ไม่ ต้อง	กระ ด้่า	ก็ เข้า	ไป เอง	ไม่ ต้อง	กระ ด้่า	ก็ เข้า	ไป เอง

- ล - ล	ช - - ล	ช - - - ช	- - - ล
แม่ ยอด	แข่ง	อ่อน	เอย

ลีลาทำนองเพลงมีความเรียบง่ายไม่ยาวเกินไปและไม่สลับซับซ้อน แต่ละบที่มีทำนองซ้ำไปมาโดย
 ลูกคู่เป็นส่วนใหญ่เพียงแต่มีการเปลี่ยนบทไปตามเนื้อหา โดยแต่ละบทจะมีทำนองสำคัญดังนี้

ตัวอย่างรูปแบบที่ 1 (ขึ้นเพลง)

- ล - ล	- รั รั ดิ	รั ล ล ล	รั ล ล ล	ท ดิ รั - -	ดิ ดิ รั - ดิ	รั - ล - ล	- รั รั ดิ -
---------	------------	----------	----------	-------------	---------------	------------	--------------

เอ็ง เงอ เอ็ง เงอ ชะ เอ็ง เ็ง เงอ ชะ เอ็ง เ็ง เงอ เอ้ว เอ้ว เอ้ว เอ้ว เอ็ง เงอ เอ็ง เงอ

รั ล ล ล	รั ล ล ล	ท - ดิ รั -	ดิ ดิ รั - ดิ
ชะ เอ็ง เ็ง เงอ	ชะ เอ็ง เ็ง เงอ	เอ้ว	เอ้ว เอ้ว เอ้ว

ตัวอย่างรูปแบบที่ 2 (กลางเพลง)

- ล ล -	- รั ดิ ดิ ล	รั ล ดิ ดิ ดิ	ม่ รั - ดิ	- ดิ รั - -	ดิ ดิ รั - ดิ รั	- ล ล -	- รั ดิ ดิ ล
---------	--------------	---------------	------------	-------------	------------------	---------	--------------

อ้อย หว่า ระ คำ ไซ ว่า กัน แต่ ใน นะ กลอน รั เอ้ว เอ้ว เอ้ว เอ้ว ค่อย หว่า ระ คำ ไซ

รั ล ดิ ดิ ดิ	ม่ รั - ดิ	ล ดิ - ดิ ดิ	รั ดิ ดิ ล	ล ช ช ล	ท ล ช - ล	- ดิ รั -	ดิ ดิ รั - ดิ
---------------	------------	--------------	------------	---------	-----------	-----------	---------------

ว่า กัน แต่ ใน นะ กลอน รั ไร้ รุนณรงค์ หรือ กงกรรม ที่ ว่า พิ ทำ ไร่ ดิ บ ดี เอ้ว เอ้ว เอ้ว เอ้ว

ตัวอย่างรูปแบบที่ 3 (ลงเพลง)

ช ดิ ดิ ดิ ล ดิ	ดิ ดิ ล ล รั	- ล รั ล ล	ช - ล - ล	ล รั - รั	- ดิ ดิ ล รั	ดิ ดิ ดิ ล ดิ	ดิ ดิ ล ล รั
-----------------	--------------	------------	-----------	-----------	--------------	---------------	--------------

มากินข้าวตัง กับหนังหมี่ กันเสียเถิด พิ ชาย เอย ว่าหงส์ เอย ชายเอย มากินข้าวตัง กับหนังหมี่

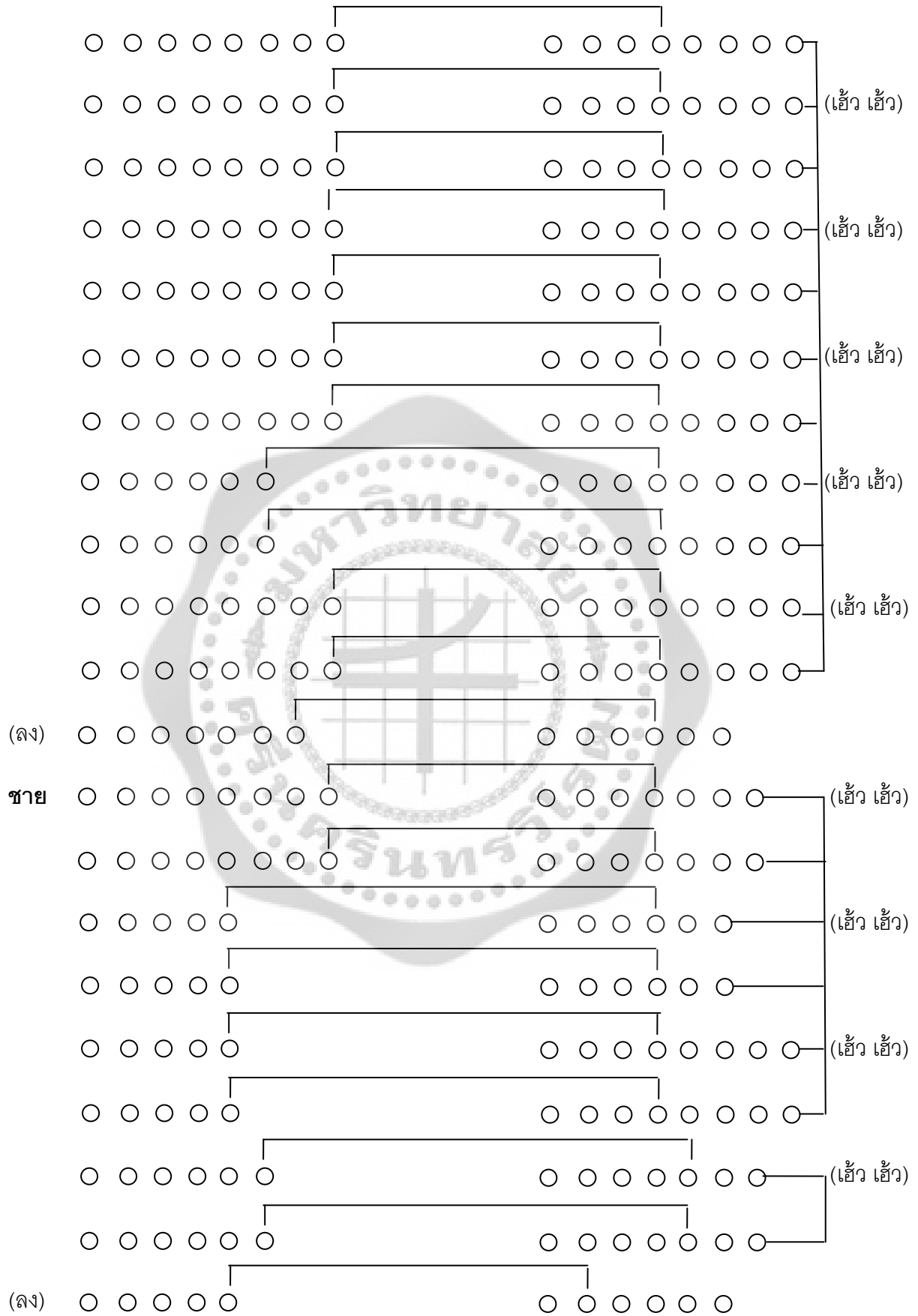
ดิ ดิ ดิ ล ดิ	ดิ ดิ ล ล รั	ล ล ช ท ล ท	ช - ล - ล
---------------	--------------	-------------	-----------

มากินข้าวตัง กับหนังหมี่ กันเสียเถิด พิ ชาย เอย

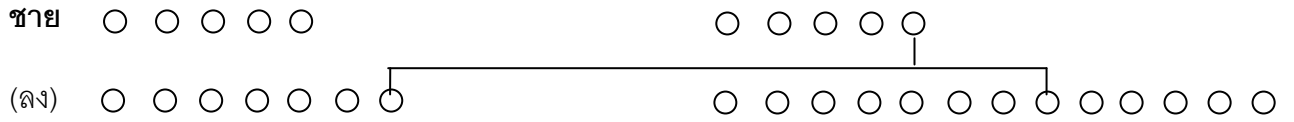
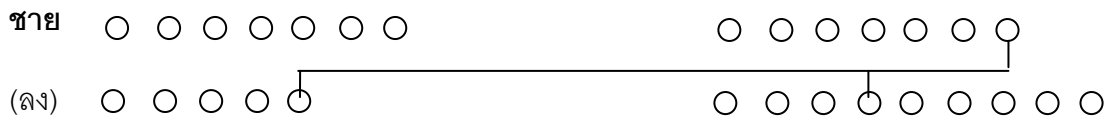
เพลงเกี่ยวข้าวมีลักษณะทำนองสั้นยาวแต่ละบทไม่เท่ากัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบทร้องของแต่ละบท จึงทำให้วรรคเพลงและห้องเพลงของแต่ละบทมีจำนวนไม่เท่ากันเช่นเดียวกับเพลงเรือ ซึ่งแต่ละบท จะมี 3 รูปแบบทำนองที่สำคัญ ดังที่ได้ยกตัวอย่างมาตั้งข้างต้น โดยในบทอื่นๆ ก็จะมีรูปแบบสำคัญ 3 รูปแบบ เช่นเดียวกัน เพียงแต่มีการเปลี่ยนบทไปตามเนื้อหา แต่ละบทจะประกอบไปด้วยโน้ต 5 เสียง คือ “ซอล” “ลา” “ที” “โด” “เร” โน้ตเสียงต่ำสุด คือ “ซอล” และโน้ตเสียงสูงสุด คือ “เร” ทำนองมีระดับเสียงค่อนข้างสูง แนวทำนองเพลงมีลักษณะเร็วและกระชับ ทำให้ทำนองมีความสนุกสนาน ไร่ ไร่ ส่วนทำนองโน้ตสำคัญที่เป็นเอกลักษณ์ที่บ่งบอกว่าเป็นเพลงเรือ คือ ทำนองการขึ้นต้นเพลง ทำนองส่วนกลางเพลงและทำนองลงเพลงตามที่ได้ทำสัญลักษณ์ไว้ ซึ่งจะเป็นโน้ตเสียงหลักที่ไม่เปลี่ยนแปลง โดยแต่ละบทก็จะเป็นโน้ตลักษณะนี้เช่นเดียวกัน

ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในเนื้อเพลง

ลักษณะทางสังคมเนื้อหาเพลงส่วนใหญ่จะแสดงออกในรูปแบบของการเกี่ยวพาราสี โดยใช้ภาษาที่เป็นภาษาชาวบ้าน เป็นคำสองแง่สองง่าม กลอนแดง เปรียบเทียบ โดยสมัยก่อนการที่หนุ่มสาวต่างถิ่นกันจะได้มาพบกันนั้นหาโอกาสได้น้อย ดังนั้นการขอแรงในการลงแขกเกี่ยวข้าวจึงถือเป็น การเปิดโอกาสให้หนุ่มสาวมาพบกัน และมักจะร้องเล่นในช่วงที่พักจากการเกี่ยวข้าวแล้วร้องเพื่อให้เกิด ความสนุกสนานคลายความเหน็ดเหนื่อยจากการทำงานได้อีกเป็นอย่างดี

เครื่องดนตรีประกอบการแสดง

จะใช้เสียงปรบมือเป็นเครื่องกำกับจังหวะแทนเครื่องดนตรี

การแต่งกาย

ผู้หญิงแต่งกายนุ่งโจกกระเบน สวมเสื้อแขนยาว สวมงอบ ถือเคียวและรวงข้าว

ผู้ชายนุ่งกางเกงขายาว สวมเสื้อ สวมหมวกสาน ถือเคียวและรวงข้าว

ภาพประกอบ 27 ลักษณะการแต่งกายเพลงเกี่ยวข้าว

สถานที่และโอกาสในการแสดง

ในอดีตมักเล่นในฤดูเก็บเกี่ยว เล่นในนาที่ลงแขกเกี่ยวข้าว ส่วนในปัจจุบันนั้นการลงแขกเกี่ยวข้าว ฉะนั้นเพลงเกี่ยวข้าวที่เล่นที่ร้องก็จะเป็นการแสดงที่บ่งบอกถึงวัฒนธรรมของท้องถิ่น สามารถแสดงได้ตามงานทั่วไปเพื่อความสนุกสนานและอนุรักษ์สืบสาน

2.4 เพลงรำโทน

ความเป็นมาของเพลงรำโทน

เพลงรำโทน เป็นเพลงพื้นบ้านประเภทหนึ่ง ซึ่งเพลงพื้นบ้านเป็นงานเพลงชาวบ้านที่ถ่ายทอดมาโดยการเล่าปากต่อปาก อาศัยการฟังและการจดจำไม่มีการจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร

รำโทน คือ เพลงรำวงที่ชาวบ้านนิยมเล่นกันแพร่หลายในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 และมาแพร่หลายมาก ๆ ในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม เนื่องจากวัฒนธรรมรำโทนภายใต้นโยบายแห่งชาติ และภายใต้การนำของจอมพล ป. ได้แพร่กระจายออกสู่ท้องถิ่นไทยทั่วทุกภาคอย่างรวดเร็ว โดยกระทรวงธรรมการเป็นกำลังหลักในการเผยแพร่และแนะนำราษฎร จนกระทั่งรำโทนได้กลมกลืนเข้ากับสังคมไทยจนกลายเป็นการเล่นอย่างหนึ่งของไทยไปในที่สุด รำวงหรือรำโทนจึงถือว่าเป็นการเล่นที่ส่งเสริมโดยรัฐและประสบความสำเร็จอย่างสูง เป็นที่ยอมรับของประชาชนโดยทั่วไป

รำโทนเป็นศิลปะของคนในท้องถิ่น สาเหตุที่เรียกว่ารำโทน เนื่องจากใช้ “โทน” ลักษณะเป็นกลองหน้าเดียว เป็นเครื่องดนตรีหลักในการให้จังหวะ บางครั้งเรียกว่า รำวง โดยเรียกตามลักษณะการก้าวเท้าเคลื่อนย้ายตามกันเป็นวงของผู้รำ

ภาพประกอบ 28 ลักษณะการตั้งวงรำเพลงเบ็กรวง

จากการสัมภาษณ์วิทยากรอดีตผู้ใหญ่ทองอาบ ไช้แก้ว เป็นผู้ฟื้นฟูเพลงรำไท่นขึ้นมาในระยะหลัง ซึ่งผู้ใหญ่ทองอาบ ไช้แก้ว เล่าให้ฟังว่า ยุคสงครามโลกครั้งที่ 2 ชาวบ้านสามโก้แค้นแค้นมาก ด้วยข้าวยากหามากแพง และบริเวณนี้ยังเป็นแหล่งช้อปปิ้งของโจรผู้ร้าย ชายฉกรรจ์ในหมู่บ้านต้องอาศัยรับใช้ชาติด้วยการเป็นทหารประจำกองที่มณฑลทหารบกจังหวัดลพบุรี ยามว่างก็มาจับกลุ่มฝึกฝนร้องเพลงรำไท่นหลังจากปลดประจำการก็นำเพลงรำไท่นมาเล่นกันแพร่หลายในท้องถิ่น ประกอบไปด้วยทางรัฐบาลส่งกองปราบฝีมือดี มาตั้งกองกำลังที่บ้านกะเหร็นและบ้านสามโก้ เพื่อรับอาสาปราบปรามผู้ร้าย ยามว่างจากการปราบเสื่อทุกคำคืนก็จะมาร่วมร้องเพลงรำไท่นกับชาวบ้านวัดโบสถ์จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการเล่นรำไท่นในท้องถิ่นสามโก้

ชาวบ้านสามโก้ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 พ.ศ. 2493 – 2494 เมื่อชาวบ้านเสร็จจากภารกิจงานในไร่มาแล้วประมาณ 2 ทุ่ม ก็จะมีการพักผ่อนหย่อนใจในรูปความบันเทิง คือ การเล่นรำไท่น ต่อมาได้นำมาประยุกต์การเล่นโดยใช้เครื่องดนตรีรามะนาผสมเข้าไปพร้อมกับ กรับ และฉิ่ง ส่วนเนื้อเพลงก็ร้องตามกันมา แบบของเดิม เริ่มจากเพลงไหว้ครู ต่อจากเพลงไหว้ครูจะเป็นเพลงเชิญให้หนุ่มสาวมาเล่นมารำ การเล่นรำไท่นระยะหลังเปลี่ยนมาเป็นร้องรำและมีกองเชียร์ การรำไท่นนั้นผู้เล่นดนตรีจะเป็นผู้ร้องและรำด้วย การรำเป็นคู่ๆ ทำรำจะเป็นการรำตามบทร้อง

ปัจจุบันอดีตผู้ใหญ่ทองอาบ ไช้แก้ว ได้รวบรวมผู้คนในหมู่บ้านขึ้นเป็นคณะรำไท่นชื่อว่า “รำไท่นสามโก้” การแต่งกายเวลาแสดงผู้หญิงนุ่งจุกกระเบน ผู้ชายนุ่งกางเกงขาววมมีผ้าขาวม้าเคียนเอว วงรำไท่นของสามโก้เปิดการแสดงที่ตัวจังหวัดหลายครั้งรวมทั้งได้เคยแสดงที่เวทีสวนอำพร กรุงเทพฯ ด้วย และมีโรงเรียนต่างๆ สนใจเชิญไปเป็นผู้สอนเพื่อเผยแพร่ให้เยาวชนรุ่นหลังโดยไม่คิดค่าตอบแทน

ลำดับขั้นตอนในการเล่นรำไท่นนอกจากจะมีเอกลักษณ์ในการรำใช้บทเฉพาะตัวแล้ว ลำดับเพลง ขั้นตอนการเล่นคล้ายผูกเป็นเรื่อง เริ่มตั้งแต่ไหว้ครู เพลงเชิญชวนและเกี่ยวพาราสี ตามด้วยบทเพลงรำไท่นชุดรบรัก จาก ลา ซึ่งเป็นกระบวนการจัดวางเพลงการเล่นตามลำดับขั้นตอนการแสดง การเล่นรำไท่นสามโก้ จะมีลำดับขั้นตอนการเริ่มเล่นจนจบแต่ละครั้ง 3 ลำดับขั้นตอน ดังนี้

- การไหว้ครู ก่อนการเล่นรำไท่นจะมีการประกอบพิธีไหว้ครู โดยนายลิขิต จิตต์กระจ่าง ผู้อาวุโสในกลุ่มรำไท่น และเป็นผู้รับมอบพิธีไหว้ครูมาจากพี่สาวซึ่งพี่สาวก็ได้รับถ่ายทอดจากหลวงพ่อบึงบัว วัดคอบทม ผู้เชี่ยวชาญในการประกอบพิธีไหว้ครูต่างๆ เป็นผู้นำการไหว้ครู ส่วนเครื่องประกอบในพิธีไหว้ครู ได้แก่ ฐูป 9 ดอก เทียน 1 เล่ม ดอกไม้ สุรา 1 ขวด บุหรี่ 1ซอง เงินค่ากำนน 12 บาท พร้อมด้วยอุปกรณ์ประกอบจังหวะทุกชนิด ได้แก่ กลองรามะนา ฉิ่ง กรับ และผู้เล่นรำไท่นจะต้องเข้าร่วมในพิธีไหว้ครูด้วย

ภาพประกอบ 29 ลูกศิษย์ตั้งก้านนบุงาครูกลุ่มเริ่มทำการแสดง

- ผู้ร้องและผู้เล่นเครื่องประกอบจังหวะจะออกไปนั่งตรงกลางวง บริเวณที่เตรียมไว้ หรือบางครั้งจะนั่งด้านหน้าวงหรือด้านข้าง แล้วแต่สถานที่ที่จะอำนวย โดยการขึ้นเพลงนั้น จะมีพ่อเพลงหรือเปรียบเสมือนหัวหน้าวงเป็นต้นเสียงในการขึ้นเพลงทุกเพลง พร้อมกับทำหน้าที่ตีกลองประกอบด้วย

ภาพประกอบ 30 ผู้ร้องและนักดนตรีประกอบการแสดงรำโทน

- ผู้รำ จะยืนเรียงแถวหน้ากระดานสลับชาย หญิงตามจำนวนคู่รำ หรือจะยืนเป็นแถวหน้ากระดานสองแถวโดยให้ฝ่ายชายยืนด้านหลังฝ่ายหญิงก็ได้ และร่วมร้องเพลงแรกด้วยเพลงไตรรงค์ธงไทย จบเพลง ต่อจากนั้นผู้รำผู้รำเดินเป็นวงกลมนั่งคุกเข่า เพื่อร่วมร้องและรำในเพลงไหว้ครู (เพลงจุดธูปเทียนและเพลงสิบนิ้วจ่านาง) ต่อเนื่องกันจนจบเพลงไหว้ครู จากนั้นผู้รำทุกคนจะยืนขึ้นแล้วเดินรำเป็นวงตามทำนองและจังหวะเพลงเรื่อยไปเป็นลำดับจนจบกระบวนการ

การเล่นรำโทนแต่เดิมเป็นการเล่นเพื่อความบรรเทิงทั่วไป และเป็นการเล่นเพื่อความสนุกสนาน จะไม่ได้จำกัดจำนวนผู้เล่น เพียงแต่ต้องครบคู่ชายหญิง แต่ในปัจจุบันมิได้เล่นเพื่อความบรรเทิงเพียงอย่างเดียว แต่มีการเล่นโดยเพื่ออนุรักษ์สืบทอดและมีผู้ว่าจ้าง แต่ละครั้งก็อาจจะมีการกำหนดจำนวนผู้รำประมาณ 4-5 คู่ ตามแต่เหมาะสม และสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งเนื่องจากผู้เล่นรำโทนรุ่นเก๋าค่อนข้างมีอายุมากและมีผู้ที่เป็นเยาวชนรุ่นหลังในหมู่บ้านมีประสบการณ์ การแสดงน้อยและไม่ค่อยให้ความสำคัญ การเล่นในปัจจุบันบางคู่อาจจะต้องให้ผู้หญิงแต่งกายเป็นฝ่ายชายแทนในการเล่นบ้าง

รูปแบบการร้อง

การขับร้องเพลงรำโทน ผู้ที่เป็นต้นเสียงหรือหัวหน้าวง จะเป็นผู้ขึ้นเพลงในวรรคแรก ของบทร้องต่อจากนั้นลูกคู่หรือลูกวง จะเป็นผู้ร้องรับในวรรคต่อไปจนจบแต่ละเพลง

ตัวอย่าง

1. เพลงไตรรงค์ธงไทย

(ต้นเสียง) ไตรรงค์ธงไทย	(ลูกคู่)	ปลิวไสวสวยงามสง่า แปรณาฬิกา
สัญญากันว่ายืนตรง		สัญญากันว่าเคารพธง
สีแดงคือชาติ		สีขาวคือศาสนา
สีน้ำเงินนั้นหนา		คือมหาพระจักรพรรษ์
ไตรรงค์คือธง		ที่ได้มาโค้งให้กับท่าน
เพื่อเป็นธงสำคัญของประชาชาติไทย		เอ๋ย เพื่อเป็นธงสำคัญของประชาชาติไทย

หมายเหตุ ในกรณีเพลงที่สองและเพลงที่สามจะร้องติดต่อกันกัน โดยไม่มีการหยุด จังหวะจัดเป็นเพลงชุดเดียวกัน สำหรับสองเพลงนี้เท่านั้น

2. จุดอุปจุดเทียน

(ต้นเสียง)จุดอุปจุดเทียนนวนเวียน(ลูกคู่)ยกกรขึ้นไหว้

แนะนำทำบท เหย้ โปรดช่วยแนะนำทำนอง

คนดูติดใจเมื่อจะไปให้ละล้าละล้ง

ไหว้เทพทำวไทจงได้เข้ามาคุ้มครอง

ในเมื่อลูกจะร้อง ทำนองเสนาะและนำฟัง (ซ้ำ)

รำวงเริ่มตั้ง ขอให้ท่านมาทัศนาศนา (ซ้ำ)

3. สิบนิ้วจ้านง

(ร้องพร้อมกันทั้งหมด)สิบนิ้วจ้านงจะไหว้องค์พระพุทธรคุณ

ลูกจะไหว้พระธรรมที่แนะนำอยู่ในสากล

ลูกจะไหว้พระสงฆ์แทนองค์พระสัมมา

คุณบิดรอยู่ข้างขวา คุณมารดาอยู่ข้างซ้าย

ที่ท่านได้การุณ เกื้อหนุนกับประชาชน

ให้เข้ามาใจดล ประชาชนที่มาทัศนาศนา

ให้คุ้มครองรักษา ลูกยาทั้งหญิงและชาย

ให้คุ้มครองลูกไว้โพยภัยอย่าได้ปีศา (ซ้ำ)

เนื้อเพลง

เนื้อร้องเพลงรำไทไนใช้ภาษาชาวบ้านทั่วไปมีลักษณะพิเศษกว่าเพลงพื้นบ้านของสามกั
ชนิดอื่นเพราะแต่ละเพลงจะมีความหมายต่างกันอย่างออกป และลักษณะคล้ายจะผูกเป็นเรื่องเริ่มตั้งแต่
ไหว้ครู เพลงเชิญชวนและเกี่ยวพาวราสี ตามด้วยบทเพลงรำไทไนชุดรบรัก จาก ลา ซึ่งเป็นกระบวนการ
จัดวางเพลงการเล่นตามลำดับ

เพลงที่ใช้เบิกโรงเริ่มแสดง

1. เพลงไตรรงค์ธงไทย

ไตรรงค์ธงไทย

สัญญากันว่ายืนตรง

สีแดงคือชาติ

สีน้ำเงินนั้นหนา

ไตรรงค์คือธง

เพื่อเป็นธงสำคัญของประชาชาติไทย

ปลิวไสวสวยงามสง่า แปรณาพิกา

สัญญากันว่าเคารพธง

สีขาวคือศาสนา

คือมหาพระจักรพรรษ์

ที่ได้มาโค้งให้กับท่าน

เอ๋ย เพื่อเป็นธงสำคัญของประชาชาติไทย

2. จุดอุปจุดเทียน

จุดอุปจุดเทียนนวนเวียนยกกรขึ้นไหว้

แนะนำทำบท เหย้ โปรดช่วยแนะนำทำนอง

คนดูติดใจเมื่อจะไปให้ละล้าละล้ง

ไหว้เทพทำวไทจงได้เข้ามาคุ้มครอง

ในเมื่อลูกจะร้อง ทำนองเสนาะและนำฟัง (ซ้ำ)

รำวงเริ่มตั้ง ขอให้ท่านมาทัศนาศนา (ซ้ำ)

3. สิบนิ้วจํานง

สิบนิ้วจํานงจะไหว้องค์พระพุทธรุคคุณ   ที่ท่านได้การุณ เกื้อหนุนกับประชาชน
 ลูกจะไหว้พระธรรมที่แนะนำอยู่ในสากล   ให้เข้ามาใจดล ประชาชนที่มากัดศนา
 ลูกจะไหว้พระสงฆ์แทนองค์พระสัมมา   ให้คุ้มครองรักษา ลูกยาทั้งหญิงและชาย
 คุณบิดรอยู่ข้างขวา คุณมารดาอยู่ข้างซ้าย   ให้คุ้มครองลูกไว้โพยภัยอย่าได้ปีทา (ข้า)

บทเพลงที่ให้ความหมายเกริ่นนำและเชิญชวนรําวง

1. เสียงกลองดัง

เสียงกลองดัง ฉันทิ้งยืนอยู่เป็นนาน   บ้านโน้น ท่าเขาจะมีงาน (ข้า)
 จะออกจากบ้านไปดูเขารำ   กันละมีเพลงมา ฉันทอยากจะทำ
ว่ายังงไปไหมเพื่อนรัก (ข้า)   พวกเรารีบไป ไปพบสาวงาม
ไปเถิด ไปเถิด ละเพื่อนชาย (ข้า)   พี่จะตีกลองให้น้องรำ
แต่พอดีเดินมาพบน้อง (ข้า)   พริ้ม พริ้ม พริ้ม พริ้ม ละโละพริ้ม เอลละวา (ข้า)   พริ้ม พริ้ม พริ้ม พริ้ม โตะ พริ้ม พริ้ม (ข้า)

2. วันนี้เป็นวันรําวง

วันนี้เป็นวันรําวง   เรามาเล่นรำโค้งในวงรำไทย
 กระซิกกระซ้อพะนอนกันไป   ระวังชื่นใจ อยู่ในวงพื่อนรำ
ดูเถิดดวงตะวัน(ข้า)   เรามายืนใฝ่ฝืนอยู่รอบขอบฟ้า
 จันทรียอแสงลงมา   มันน่าเพลินตา มันน่าเพลินใจ(ข้า)

บทเพลงที่ให้ความหมายในเชิงเกี่ยวพาราสิ

1. ซ่อมมาลี

ซ่อมมาลี มาลี ซ่อนี่มาลีของใคร   หอมระรื่นชื่นใจ(ข้า) จวนจะได้เวลาสายัณห์
 (สร้อย) หน่อ ละนอ ละนอ หน่อ ละหนอ น้อยน้อย
 หน้อย น้อย ละหนอนนอย หน่อหน่อ ละนอหนอนนอ หน่อหนอ ละนอหนอนนอย
 เตรียมจะได้เด็ดดม ชื่นชมให้เสียวให้กระสัน (ช) รักน้องไม่มีวันลืม (ญ) รักพี่ไม่มีวันลืม
 หัวใจปลาบปลื้มไม่ลืมรักกัน (สร้อย)

2. ยามพระพายรำเพย

ยามพระพายรำเพย

หนาวใจฉันส่วน

ใครหนอใคร เสียงใครมาร้องรำ

พิณ พิณ พิณ พิณ เอาพิณฟังเพลิน

อ้อ อ้อ ออ อ้อ ออ(ซ้ำ)

เย็นเยือกเจ้าเอ๋ย จิตใจไหวหวั่น

จิตใจไหวหวั่น เมื่อยามค่ำ

เมื่อยามค่ำ เสียงใครมาตีพิณ

ฟังเสนาะเหลือเกิน ฉันหลงเพลินเดินไปฟังขอ

ฟังเสียงขอประทับใจฉัน

บทเพลงที่ให้ความหมาย ปลุกใจ เชื้อผู้นำ การรบ สงคราม

1. จะมองดูดาว

จะมองดูดาว แสงดาวก็เคลื่อน

หันหน้ามาหาหยอดรัก (เอาละวา) (ซ้ำ)ข้าศึกเข้ามารุกเมืองไทย (ซ้ำ)

ไปแล้วไฟไม่ไปดับ

จากไปเมื่อคราวจำเป็น (ซ้ำ)

เอ๋ย ไฉไลยา มาสุดสายตาที่เฝ้าแลมอง

มายืนร้องไห้ น้ำตาไหลนอง

เอ๋ย เราเป็นไทยต้องรักชาติเอ๋ย

จะมองดูเดือน เดือนไม่แลเห็น

วันนี้ต้องจากแม่ตาหวานเย็น

ที่ตองจากไปเสียเมื่อคราวจำเป็น

ไปแล้วจะกลับมาให้น้องแลเห็น

เมื่อไรจะเห็นหน้าน้อง

ต้องจากคู่เก่าเหงาหงายเศร้าใจ(ซ้ำ)

เอ๋ย วีรกรรม วีรกรรม วางไว้

2. ออยุธยา

อยุธยา อยุธยา เป็นนักรบมาตั้งแต่ใดใด

ถึงตัวจะตาย ไม่เสียตายแต่ชีวี

อย่าประมาทผู้หญิง ตัวอย่างยังมี(ซ้ำ)

ถึงตัวเป็นหญิง ก็ยังไม่ยอม

ศึกมาที่ไร ชาวไทยไม่ท้อถอยหนี

จริงหรือ จริงซี(ซ้ำ) ฉันกลัวจะหนีเขาไปเสียจริง

ดูแต่แม่ศรีสุริโยทัย ท่านเป็นใหญ่อดยิง

ยกให้ท่านเป็นยอดสตรีไทย ยอมไว้ลายอยุธยา

บทเพลงที่ให้ความหมายในเชิงวรรณกรรม

1. มโนห์รา

มโนห์รามาด้วยกัน 7 นาง

ปะละโทนโทน ปะละโทน

ฝ่ายว่าตาพรานบุญเล่า

ถอดปีกและถอดหางลงลอยเล่นน้ำ

ปะละโทนโทน ปะละโทนโทน

รับอาสาเจ้าพระสุนทรติดตาม

แอบมองย่องมาวันยังค่ำ (ซ้ำ)

ตาพรานปล่อยบ่วงนาคราช

วู้ย – ว้าย ร้องหวีดผวา

มโนห์ราอกสั้นขวัญหาย

จึงอ่อนวอนแก่ตาพรานไฟ (ซ้ำ)

สงสารฉันเกิดตาจ๋า (ซ้ำ)

มโนห์ราจึงเรียกพี่หนาง (ซ้ำ)

มีทุกข์ละมาทึ่งน้องไว้ (ซ้ำ)

ไปเถอะไปเถอะมโนราห์

มโนราห์เจ้าเกิดมาเป็นหญิง (ซ้ำ)

ตาจับแม่นี้มอญ (ซ้ำ)

ป๊ะ ละโตนโตน โตนป๊ะ โตนโตน

บทเพลงที่มีความหมาย จาก ลา จบการแสดง

1. สุรียาฟ้าสาบ

สุรียาฟ้าสาบ เห็นกลาง ลางหมู่ไม้ไพรพนา

ยามเมื่อเดือนขึ้นฟ้า น้องยาจะมาเยือนใหม่

ลาก่อนนะเธอ วันหน้าค่อยเจอกันใหม่

เป็นเวร เป็นกรรม ถอยหน้า ถอยหลัง ทำใจจากคู่

2. รักก็ลา ไม่รักก็ลา

รักก็ลา ไม่รักก็ลา.....

ลาก่อนแม่เกสรดอกแก้ว (ซ้ำ)

มาถึงสระน้ำ มโนดาช

รวบตัวรัดมโนห์รา

วู้ย – ว้าย ร้องหวีดผวา

รวบกำลัดดินสัด นาคราชก็รัดไม่คลาย

จับฉันทำไม ปล่อยฉันเกิดตา

มโนห์ราตาปล่อยไม่ได้

มาสวมปีกหางแล้วบินหนีไป

ช่างใจร้ายแก่น้องจริงจริง

ตาจะพาไปไม่ทอดทิ้ง

งามพร้อมทุกข์สิ่งพระสุธนประสงค์

ด้วยความประสงค์ของพระสุธน

ป๊ะ ละโตนโตน โตน ป๊ะ ละโตนโตน

ยามเมื่อเดือนจากฟ้า น้องยาคงลาคืนไพร

จากเธอนั้นไป หัวใจฉันให้อาวรณ์ (ซ้ำ)

ลาก่อนสายใจ อยู่ได้แล้วฉันจะอยู่

อยู่ได้ก็จะอยู่ เป็นคู่ในวงฟ้อนรำ แหม (ซ้ำ)

หมดเวลาแล้วจะต้องขอลา

เทคนิคการร้องเพลง รำโทนของชุมชนสามโก้ อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง จัดเป็นวัฒนธรรมในการใช้ภาษา และสำเนียงท้องถิ่นซึ่งเป็นการสืบทอดตามชาติพันธุ์ของกลุ่มชนนั้นๆ อีกทั้งยังเป็นภูมิปัญญาของบรรพชนที่ได้สืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น ในเพลงรำโทนนี้สามารถพบเทคนิคการร้อง ได้ดังนี้

- **การโยนเสียง** คือ การร้องเพลงในช่วงคำร้องและเอื้อนที่ต้องออกเสียง เน้นให้มีน้ำหนัก และกระทบเสียงในบางตอน แต่ต้องสังเกตลีลาทำนองเพลง ความหนักเบา ช่วงจังหวะให้เหมาะสมพอดี

- - - -	- - - -	- ฟ - ช	- - ล ฟ	- - - -	- ด ฟ - ร	- - ร ม	- ร - ร
		แปด นา	พิ กา		สัญญา	กันว่า	ยืน ตรง
- - - รร	- ด - ร	ฟ - - ร	- - ด ด	- ล - - -	- - - -	- ฟ ฟ ช	- ล - ฟ
ที่ ได้	มา	ไฉ่	ให้	กับ ท่าน		เพื่อ เป็น ฐ	สำ คัญ
- - - -	- - - -	- ฟ ฟ ช	- - ล ฟ	- - - -	- ร - ร	- - ร ด	ร ม - ร
		ใน เมื่อ ลูก	จะ ร้อง		ทำ นอง	เสนาะ และนำ ฟัง	
- - - -	- - - -	- ฟ ฟ ช	- ล - ฟ	- - - -	- ร ด - รช	- - ฟ ฟ	- ช - ร
		ที่ท่านได้	กา รุณ		เกื้อ หนุน	กับ ประ ชา ชน	
- ล - -	- - - -	- ฟ ฟ ช	- ล - ฟ	- - - -	- ล - ร	- - - ม ฟ	- - ม ร
		ให้ คุ่มครอง	ลูก ไร่		โผย ภัย	อย่าได้	ปี ฑา
- - - -	- - - -	- ฟ - ช	- - ล ฟ	- - - -	- ร - ร	- - ร ม	- ร - ฟ
		ศึก มา	ที่ไร		ชาว ไทย	ไม่ท้อ	ถอย หนี

- - - -	- - - -	- ฟ - ช	- ล - พ	- - - -	- ม - ร	- - ม ร	- ด - ล		
		จาก	เธอ	นั้น	ไป	หัวใจ	ฉันให้	อา	วรรณ

- - - -	- - - -	- ฟ - ช	- ล - พ	- - - -	- ด - ร	- - ร ม	- - ด - ด		
		ลา	ก่อน	สาย	ใจ	อยู่	ได้	แล้วฉัน	จะอยู่

- - - -	- - - -	- ฟ - ช	- ล - พ	- - - -	- ร - ร	- ม - ด - ร - ร	- ม - ร				
		อยู่	ได้	ก็	จะ	อยู่	เป็น	คู่	ในวง	ฟ้อน	รำ

-การผันเสียง คือ การออกเสียงคำร้องให้ได้ตามวรรณยุกต์ การผันเสียงนั้นต้องค่อยๆแปลงเสียงซ้ำๆให้คำชัดๆ โดยผันจากเสียงหนึ่งไปยังอีกเสียงหนึ่ง คล้ายกับการผันวรรณยุกต์

- - - รร	- ด - ร	- พ - -	- - ร	- - ด - ด	- ล - -	- - - -	- พ - พ - ช	- ล - พ		
ที่	ได้	มา	โค้ง	ให้	กับ	ท่าน	เพื่อ	เป็น	ธง	สำคัญ

- ล - -	- ร - พ - ร	- พ - ร - ด	- - ร - ร	- พ - - -	- - - -	- - พ - ล - ช	- ล - พ				
ดิ	สี่	ชาว	คือ	ศาส	ส	นา	สี่	นำ	เงิน	นั้น	หนา

-การโหนเสียง คือการทำเสียงให้ไหลจากระดับเสียงสูงเดิมให้สูงขึ้นไปอีก

- - - -	- - - -	- ม - ช - ร - ร	- - ม - ร - ด - ร	- - - -	- - - -	- - - -	- พ - พ - ช	- ล - พ		
		ของ	ประชา	ชาติ	ไทย	เอ๋ย	เพื่อ	เป็น	ธง	สำคัญ

- - - -	- ล - ร	- - - ม พ	- - ม ร
	โผย ภัย	อย่าได้	ปีศา

- - - -	- - - ดิ	- - วิ พ	- - วิ ดิ	- ล - ซ	- ล ดิ -	- ล - ดิ	- วิ - ล
	ยาม	พระพาย	รำเพย	เย็นเยือก	เจ้าเอ๋ย	จิตใจ	ไหวหวั่น

- - ดิ ดิ	- - ดิ ดิ	- วิ พิ ดิ	- - ท ล	- - ซ พ	- ซ ล -	- - ดิ ดิ	ท ดิ - ท ดิ
จะมอง	ดูดาว	แสงดาว	ก็เคลื่อนไหว	จะมอง	ดูเดือน	ก็ไม่	แลเห็น

- - - -	- มั - พิ	- - มิ ดิ	- มิ พิ -	- - - ดิ วิ	- - ดิ ท	ท - ดิ วิ	- ดิ - ดิ มิ
	ไปแล้ว	พิไม่	ไปลับ	ไปแล้ว	จะกลับมา	ให้มอง	แลเห็น

- - - -	- - - -	- พ - ซ	- ล - พ	- - - -	- - - -	- - ม - ร	- - ม - ร	- ด - ล
		จากเธอ	นั้นไป			หิวใจ	ฉันให้	อาวรณ์

- การย่อยจังหวะ คือการร้องที่ประดิษฐ์ทำนองให้เสียงที่ควรตกลงตามจังหวะไปตกภายหลังจังหวะ เพื่อเพิ่มลีลาทำให้เกิดความไพเราะ

- - - ม	- - ร ด	- - - ร ร	- ค ม ร	- - - -	- - - -	- - - ล	- - ดิ วิ	- - ดิ วิ
จวน	จะได้	เวลา	สายันต์			หน่อ	ละ นอ	ละ นอ

-การรวบเสียง คือ การรวบเสียง 2 เสียงเข้าด้วยกันให้ฟังแล้วไม่สะดุดหู

- - - -	- - - -	- ฟ - ช	- - ล ฟ	- - - -	- ด ฟ - ร	- - ร ม	- ร - ร
		แปด นา	พี ก		สัณ ญา	กัน ว่า	ยื่น ตรง

- - - -	- - - -	- ร ฟ - ร	- ร - ร	ด ร - - ฟ	- - - ล	- - ด ร	- ร ร
		นะ น้า	ทำ บท	เอียด	โปรด	ช่วย นะ	ทำ นอง

- - - -	- - - -	- ฟ ฟ ช	- - ล ฟ	- - - -	- ร - ร	- - ร ด	ร ม - ร
		น เมื่ ถูก	จะ ร้อง		ทำ นอง	เสนอ และ	นำ ฟัง

- ฟ ฟ ฟ	- ร ร ฟ	- ฟ ช	- ฟ ร - ฟ	- - ฟ ด	- ฟ - ร	- - ท ท	ช - ทท
อา ละ ว่า	ว่า ยัง ไง	ไป ใหม่	ละ เพื่อน รัก	กัน มี	เพลง มา	ฉัน อยาก	จะ รำ

- - - ด	ล - ด ร	- ด ด ร	- - ด ด	- - - -	- - - -	- ฟ - ช	- ล - ฟ
เมื่อ	จะ ไป	ให้ ละ ล้า	ละ ลัง			รำ วง	เริ่ม ต้น

- - - -	- - - -	- ด - รฟ	- ร ร	- - - -	ด ด ล - ร	- - ด ร	- - ด ด
		สับ นัว	จำ นง		จะ ให้ ้อง ค์	พระ พุ ทธ	ธ คุณ

- - - -	- - - -	- ฟ ฟ ช	- ล - พ	- - - -	- ร ด - รช	- - ฟ ฟ	- ช - ร
		ที่ทานได้	กา รุณ		เกือ หนูน	กับ ประ	ชา ชน

- - - -	- - - -	- ร ร ร ด	- - - -	- - - -	- ร ร พ - ร	- - ด ด	- ด ล ร - ด
		ลูกจะไหว้	พระบรม		ที่ แนะนำ	อยู่ใน	สา กล

- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
		ใคร	หนอ ใคร	เสียง ใคร	มาร้อง รำ	เมื่อ	ยาม ค่ำ

- - - -	- ท - มี่	- ฟี่ - มี่	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
	ผู้ย ว้าย	ร้อง หวิด	ผวา	มโนห์	รา	อก สิ้น	ขวัญ หาย

- การทิ้งเสียง คือ การร้องจบของแต่ละคำโดยไม่มีเสียงต่อเนื่องต่อกัน เหมือนกับการทิ้งเสียงให้ขาดไป

- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
		ไตร รง	ธง ไทย	ปลิว	ส ไว	สวย งาม	สง่า

- ฟี่ ฟี่ ฟี่	- รี่ รี่ ฟี่	- ฟี่ ชี่ -	- ฟี่ รี่ -	- ฟี่ -	- ฟี่ -	- ฟี่ -	- ฟี่ -
อา ละ ว้า	ว่า ยัง ไง	ไป ใหม่	ละ เพื่อน รัก	กัน มี	เพลง มา	ฉัน อยาก	จะ รำ

การม้วนเสียง คือ การขับร้องที่ใช้ความหนักเบาของระดับเสียงแสดงความชัดของคำร้อง และการเอื้อนเช่นเดียวกับการซ่อนเสียง โดยเพิ่มความละเอียดของท่วงทำนอง

- - - ม	- - ร ด	- - ร ร	- ด ม ร	- - - -	- - - ล	- - ด ี ร ี	- - ด ี ร ี
จวน	จะ ได้	เวลา	สายันต์		หน่อ	ละ นอ	ละ นอ

- - ล ม	- ร ม ด	- - ด ร	- ม - ร
หัวใจ	ปลาบปลื้ม	ไม่ลืม	รัก กัน

- - - -	- ท - ม ี	- พ ี - ม ี	- - ร ี ท	- - ล ล	- ล - -	- ล - ล	- ท - ร ี
	สู้ย	้วย	ร้อง หืด	ผวา	มโนห์	รา	อก สิ้น ขวัญ หาย

- - - -	- ท - ร ี	- - ร ี ล	- ท - ร ี	- - ล ล	- ล - -	- ล - ช	- - ล ท
	สง สาร	ฉันท	ตา จำ	มโนห์	รา	ตา ปล่อย	ไม่ได้

- - ท ร ี	- ล - ร ี	- ร ี - ท	- ล ร ี ท	- - - -	- ท - ม ี	- ม ี พ ี ม ี	- ร ี - ท
มา สวม	ปีก หาง	แล้ว บิน	หนี ไป		มี ทุกข์	ละ มา ทิ้ง	น้อง ไว้

- - - -	ท ร ี - ม ี	- พ ี - ม ี	- - ร ี ท	- - - -	ท ร ี - ม ี	- พ ี - ม ี	- - ร ี ท
	มโนห์ รา	เกิด มา	เป็น หญิง		มโนห์ รา	เกิด มา	เป็นหญิง

- - - -	- - - ช	- - ล ช	- พ - ล	- - - -	- ม - ร	- - ม พ	- ม - ร
	ยาม	เมื่อเดือน	จาก ฟ้า		น้อง ยา	คง ลา	คืน ไพโร

-การลักจังหวะ คือ การร้องที่ไม่ให้ลงเสียงตามจังหวะ แต่ลงเสียงก่อนจังหวะ

- - - -	- - - ดั	- - รุ ฬิ	- - รุ ดั	- ล - ซ	- ล ดั -	- ล - ดั	- รุ - ล
ยาม	พระพาย	รำเพย	เย็นเยือก	เจ้าเอ๋ย	จิตใจ	ไหวหวั่น	

- - ท ล	- ดั - ท	- - ท ล	- ท - ท	- - พ ม	- พ ม -	- พซ - พซ	- ซ ม พ
มาสุด	สายตา	ที่เฝ้า	แลมอง	ต้องจาก	คู่เก่า	หยอหยาง	เศร้าใจ

- - - -	- ท - มั	- ฬิ - มั	- - รุ ท	- - ล ล	- ล - -	- ล - ล	- ท - รุ
สู้ย	ว้าย	ร้องหวีด	ผวา	มโนห์	รา	อกสั้น	ขวัญหาย

- - - -	- - - -	- ล ล ดั	- รุ - รุ ฬิ	- - - ดั	- ฬิ รุ -	- - ดั รุ	- ดั - ดั
		สุริยา	ฟ้าสว่าง	เห็น	กลางกลาง	หมู่ไม้	ไพรพนา

- การปั้นคำ คือ การบังคับเสียงตกแตงคำร้องให้กลมกล่อมชัดเจน

- - - -	- - - -	- ร - ร	- ร - ร	- - - ร	- - ด ร ฬิ	- ร ฬิ - ร	- - ด ล
		ไตรรงค์	ธงไทย	ปลิว	สไวด	สวยงาม	สง่า

- - - -	- ด ฬิ - ร	- - ร ม	ร ม - ร	- - - -	- - - -	- ร ฬิ - ร	- - ด ด
	สัญญา	กันว่า	เคารพธง			สีแดง	คือชา

- ล - -	- ร พ - ร	พ - ร ด	- - ร ร	พ - - -	- - - - -	- พ ล ช	- ล - พ
ติ	ลี	ขาว	คือ ศาส	ส	นา	สี น้ำ เงิน	นั้น นนา

- - - -	- - - -	- ด - ด ล	- ด - ร	- - - ร	- ร - -	- ร พ - ร	- - ร ร
		จุด รูป	จุด	เทียน	วน เวียน	ยก กร	ขึ้น ไหว

- - - ม	ช - ร ร ด	- ร ม ช	- - ร ร	- - - ม	ช - ร ร ด	- - ร ม ช	- - ร ร
ขอ	ให้ ท่าน	มา ทัก	ศ นา	ขอ	ให้ ท่าน	มา ทัก	ศ นา

- - - -	- - - -	- ร ร ร ด	- - ร ร	ช - - -	- - - -	- ร - ร	- - - ร	- ล ร - ด
		ลูก จะ ไหว	พระ สงฆ์	แทน องค์		พระ สัม มา		

- - - -	- - - -	- พ พ ช	- ล - พ	- - - -	- ด - ร	- - ม ม ช	- - ม ร
		ให้ คุ่ม ครอง	รัก ษา		ลูก ยา	ทั้ง หึง	และ ชาย

- - - -	- - - -	ร	พ - - -	- ร ด ี ท	- - - -	- ร ช ี พ	- ช ี - ร	- - พ ี พ
		เสียง		กลอง ดัง		ฉิ่ง ฟัง	ยืน อยู่	เป็น นาน

- - - -	- ท - ช	- ท - ช	ท ด ี - ท	- - - -	- ท - ช	- ท - ช	ท ด ี - ท
	ไป เกิด	ไป เกิด	ละ เพื่อน ชาย		ไป เกิด	ไป เกิด	ละ เพื่อน ชาย

- - รื ดั	- - ฬิ รื	- - ดั ท	- ช ดั ท	- - - -	- ช ช ท	- ท - ดั	ทช - ท
พวก เรา	รืบ ไป	ไป พบ	สาว งาม		แต่ พอดี	เดิน มา	พบ นัอง

- - - -	- ดั - ฬิ	- - ดั ดั	- ดั ดั -	- ดั ดั ดั	- ดั - ฬิ	- - ดั ดั	- ดั - ดั
	วัน นั	เป็นวัน	ร้าง	เรา มาเล่น	รื ด้ง	ในวง	รื ไทย

- - ดั ฬิ	- - ดั ฬิ	- - ดั ดั	- - ดั ดั	- - ท ล	- ท ดั -	- ท ดั ดั	- รื - ดั
กระชก	กระชัอ	พะนอ	กันไป	ระรืน	ชัใจ	อยู่ในวง	ฬอน รื

- ดั ดั ดั	- รื ฬิ -	- ฬิ ฬิ ดั	- รื ฬิ -	- - - - ดั	- รื -	รื ฬิ	- - - -	- รื ดั ท
เรา มายั	ฝั ฝั	ละอยู่รอบ	ขอบ ฬิ	จันทรื	ยอ	แสง		ลง มา

- - - -	- - - -	ล	- - - -	ดั รื	- - - -	ดั รื	- - - -	ดั รื มั	- - - -	ร ดั	- ท รื ล
		ชอ		มา ลั		มา ลั		ชอ นั		มา ลั	ของใคร

- - - -	- - - - ฬิ	- - - -	ม ร	- - - -	ม - ฬิ	- - - -	- - - - ฬิ	- - - -	ม ร	- - - -	ม - ฬิ
	หอม		ระรืน		ชัใจ		หอม		ระรืน		ชัใจ

- - - -	ล ท	- - - -	ดั มั	- - - -	ดั	- - - -	ดั	- - - -	ดั	- - - -	ดั	- - - -	ท - ล
	เมื่อไร		จะเห็น		หน้า		นัอง		อัย		โอ		ละ ยา

- - - -	ฬ ม	- - - -	ฬ ม -	- ฬช - ฬช	- - - -	ช ม ฬ	- - - -	ดั ดั	- - - -	รื - ท	- - - -	รื ดั	- - - -	ท รื ดั
	ต้อจจาก		คู้เก่า		หงอย เหงา		เศร้ใจ		มา ยั		ร้อง ให		น้ำตา	ไหลลง

- - - ตั้	- มั้	ตั้	- - - -	- ท - ล	- - - ท	- - ตั้ ล	- - - ท	- - - ท
เคี้ย		วี		ระ กรรรม	วี่	ระ กรรรม	วาง	ไว้

- - รั้ ฟ	- - รั้ รั้	- - รั้ ฟ	- - รั้ รั้	- - รั้ ฟ	- ฟ - รั้	- - ตั้ ล	- ตั้ - ตั้
อยุทธ	ธยา	อยุทธ	ธยา	เป็นนั้ก	รบ มา	ตั้งแต้	ได้ ได้

- - - -	- - - -	- ฟ - ช	- - ล ฟ	- - - -	- ร - ร	- - ร ม	- ร - ฟ
		ศึ้ก มา	ที่ไร้		ชาว ไทย	ไม่ท้อ	ถอย หนี

- ช - ฟ	ล ช - ล	- ช - ฟ	ล ช - ล	- - ฟ ร	- - ร ฟ	- - ฟ ร	- ร ฟ ร		
จรั้ง	หรือ้ จรั้ง	ชึ้	จรั้ง	หรือ้ จรั้ง	ชึ้	ฉั้นกลั้ว	จะหนี	เขาไป	เสียจรั้ง

ท - ท รั้	- ล - รั้	- - - -	ล ล - ม	- - - -	- ล - ล	- ช - ช	- ล ล ล
มา ถึ้ง	สระ หนี		ม โน้ ดาษ		ตา พรวาน	ปล่อย บ่วง	นา คธาข

- - - ช	- - ล ช	รั้ - -	ท ท - ท	- - - -	- ท - มั้	- ฟ - มั้	- - รั้ ท
รวบ	ตวั้ด	รั้ด	ม โน้ รั		วู้ย วู้ย	ร้อง หนี	ผวา

- - - -	- ท - มั้	- ฟ - มั้	- - รั้ ท	- - ล ล	- ล - -	- ล - ล	- ท - รั้	
	วู้ย	วู้ย	ร้อง หนี	ผวา	ม โน้ รั	รา	อก สั้น	ขวั้ญ หนี

- ท - รี่	- - รี่ ล	- รี่ ท ท	- - ท รี่	- - - -	- ท - ฑ	- - ล ฑ	- - ล ล
งาม พร้อม	ทุกสิ่ง	พระสุธน	ประสงคั		ตา จับ	แม่ นิม	อนงค์

- - - -	- - - -	- ล ล ดั	- รี่ - รี่ ฟั	- - - ดั	- ฟั รี่ -	- - ดั รี่	- ดั - ดั
		สุ ริ ยา	ฟ้า สาง	เห็น	ลางลาง	หมู่ไม้	ไพร พนา

- - - -	- - - ฑ	- - ล ฑ	- ฟ - ล	- - - -	- ม - ร	- - ม ฟ	- ม - ร
	ยาม	เมื่อเดือน	จาก ฟ้า		น้อง ยา	คง ลา	คีน ไพร

- - - -	- - - รี่	- - มี่ ฟั	- มี่ - รี่	- - - -	- ล - รี่	- - มี่ รี่	- ดั - ล
	ยาม	เมื่อเดือน	ขึ้น ฟ้า		น้อง ยา	จะ มา	เยือนใหม่

ทำนองเพลง

เพลงรำโทนจะเป็นเพลงที่มีลักษณะพิเศษที่เป็นเอกลักษณ์ คือทำนองของแต่ละเพลงจะแตกต่างกันออกไป โดยจะสามารถจัดรูปแบบตามแต่ละบทเพลงได้ ซึ่งแต่ละเพลงจะมีทำนองไม่ยาวมากนักเพื่อสะดวกในการจดจำ โดยมีทำนองเพลงดังนี้

เพลงรำโทน

1. เพลงไตรรงค์ไทย

วรรคที่1

วรรคที่2

- - - -	- - - -	- ร - ร	- ร - ร	- - - ร	- - ด ร ฟ	- ร ฟ - ร	- - ด ล
		ไตร รง	ธง ไทย	ปลิว	ส ไว	สวย งาม	สง่า

วรรคที่3

วรรคที่4

- - - -	- - - -	- ฟ - ช	- - ล ฟ	- - - -	- ด ฟ - ร	- - ร ม	- ร - ร
		แปด	นา	พีกา	สัญญา	กันว่า	ยื่นตรง

วรรคที่5

วรรคที่6

- - - -	- ด ฟ - ร	- - ร ม	ร ม - ร	- - - -	- - - -	- ร ฟ - ร	- - ด ด
	สัญญา	กันว่า	เคารพ	ธง		สีแดง	คือชา

วรรคที่7

วรรคที่8

- ล - -	- ร ฟ - ร	ฟ - ร ด	- - ร ร	ฟ - - -	- - - -	- ฟ ล ช	- ล - ฟ
ติ	สี	ขาว	คือ	ศาล	สนา	สี	น้ำเงิน
							นั้น
							หนา

วรรคที่9

วรรคที่10

- - - ร	- - ร ร	ช - ร ด	- - ร ร	- - - -	- - - -	- ร - ร	- ร - ร
คือ	ม	หา	พระจักร์	พงษ์		ไตร	รง
							คือ
							รง

วรรคที่11

วรรคที่12

- - - รร	- ด - ร	ฟ - - ร	- - ด ด	- ล - -	- - - -	- ฟ ฟ ช	- ล - ฟ
ที่	ได้	มา	โค้ง	ให้	กับ	ท่าน	เพื่อ
							เป็น
							รง
							สำ
							คัญ

วรรคที่13

วรรคที่14

- - - -	- - - ม	ช - ร ร	- มร ด - ร	- - - ล	- - - -	- ฟ ฟ ช	- ล - ฟ
	ของ	ประชา	ชาติ	ไทย	เอ๋ย	เพื่อ	เป็น
							รง
							สำ
							คัญ

วรรคที่15

- - - -	- - - ม	ช - ร ร	- มรด - ร
---------	---------	---------	-----------

ของ ประชา ชาติ ไทย

เพลงไตรรงค์ธงไทยมีรูปแบบทำนองทั้งหมด 15 วรรค 60 ห้องเพลง ไม่มีการเปลี่ยนบันไดเสียง วรรคที่ 13 และ 15 ใช้รูปแบบเดียวกัน ส่วนวรรคอื่นๆที่เหลือไม่มีรูปแบบที่ซ้ำกัน ประกอบด้วยโน้ต 7 เสียง คือ “ลา” “โด” “เร” “มิ” “ฟา” “ซอล” “ลา” โน้ตเสียงสูงที่สุดคือ “ลา” และโน้ตเสียงต่ำสุดคือ “ลา” ความกว้างของช่วงเสียงคือ 1 Octave เสียงโน้ตที่พบในทำนองมากที่สุดคือเสียง “เร” ทำนองเพลงมีระดับเสียงค่อนข้างต่ำ โดยพิจารณาจากเสียงที่ต่ำสุดถึงเสียงที่สูงสุด แนวทำนองเพลงมีจังหวะปานกลาง ไพเราะ น่าฟังเหมาะแก่การรำตามบท

2. เพลง จุดธูปจุดเทียน

วรรคที่1

วรรคที่2

- - - -	- - - -	- ด - ด ล	- ด - ร	- - - ร	- ร - -	- ร ฟ - ร	- - ร ร
---------	---------	-----------	---------	---------	---------	-----------	---------

จุด ธูป จุด เทียน วน เวียน ยก กร ขึ้น ไหว้

วรรคที่3

วรรคที่4

ด ล - -	- - - -	- ฟ - ช	- ล - ฟ	- - - ร	- ร - ม	รด - ร ร	- ม - ร
---------	---------	---------	---------	---------	---------	----------	---------

ไหว้ เทพ ท้าว ไท จง ได้ เข้ามา คุ่ม ครอง

วรรคที่5

วรรคที่6

- - - -	- - - -	- ร ฟ - ร	- ร - ร	ด ร - - ฟ	- - - ล	- - ด ร	- - ร ร
---------	---------	-----------	---------	-----------	---------	---------	---------

แนะ นำ ทำ บท ไฉย โปรด ช่วย แนะ ทำ นอง

วรรคที่7

วรรคที่8

- - - -	- - - -	- ฟ ฟ ช	- - ล ฟ	- - - -	- ร - ร	- - ร ด	ร ม - ร
		ใน	เมื่อ ลูก	จะ	ร้อง	ทำ	นอง
						เสนาะ	และนำ ฟัง

วรรคที่9

วรรคที่10

- - - -	- ร - ร	- - ร ด	ร ม - ร	- - - -	- - - -	ด ร - ร	- ด - ร
	ทำ	นอง	เสนาะ	และนำ	ฟัง	ให้	คน
						ดู	ติด
							ใจ

วรรคที่11

วรรคที่12

- - - ด	ล	- ด ร	- ด ด ร	- - ด ด	- - - -	- - - -	- ฟ - ช	- ล - ฟ
เมื่อ	จะ	ไป	ให้	ละ	ล้า	ละ	ล้า	ร่า
							วง	เริ่ม
								ต้น

วรรคที่13

วรรคที่14

- - - ม	ช - ร ร ด	- ร ม ช	- - ร ร	- - - ม	ช - ร ร ด	- - ร ม ช	- - ร ร
ขอ	ให้	ท่าน	มา	ทัก	ศ	นา	ขอ
							ให้
							ท่าน
							มา
							ทัก
							ศ
							นา

เพลงจุดรูปจุดเทียนมีรูปแบบทำนองทั้งหมด 14 วรรค 56 ห้องเพลง ไม่มีการเปลี่ยนบันไดเสียง วรรคที่ 8 และ 9 ใช้รูปแบบเดียวกัน วรรคที่ 13 และ 14 ใช้รูปแบบทำนองเดียวกัน ส่วนวรรคอื่นๆที่เหลือ ไม่มีรูปแบบที่ซ้ำกัน ประกอบด้วยโน้ต 7 เสียง คือ “ลา” “โด” “เร” “มิ” “ฟา” “ซอล” “ลา” โน้ตเสียงสูงที่สุดคือ “ลา” และโน้ตเสียงต่ำสุดคือ “ลา” ความกว้างของช่วงเสียงคือ 1 Octave เสียงโน้ตที่พบในทำนองมากที่สุดคือเสียง “เร” ทำนองเพลงมีระดับเสียงค่อนข้างต่ำ โดยพิจารณาจากเสียงที่ต่ำสุดถึงเสียงที่สูงที่สุด แนวทำนองเพลงมีจังหวะปานกลาง ไพเราะ นำฟังเหมาะแก่การรำตามบท

3. เพลง สิบนิ้วจ๋านง

วรรคที่1

วรรคที่2

- - - -	- - - -	- ด - รพ	- - ร ร	- - - -	ด ด ลู - ร	- - ด ร	- - ด ด
		สิบ นิ้ว	จ๋านง		จะไหว้	องค์	พระพุทธรูป

วรรคที่3

วรรคที่4

- - - -	- - - -	- ฟ ฟ ช	- ล - ฟ	- - - -	- ร ด - รช	- - ฟ ฟ	- ช - ร
		ที่ท่านได้	กา รุณ		เกื้อหนุน	กับ	ประชาชน

วรรคที่5

วรรคที่6

- - - -	- - - -	- ร ร ร ด	- - ร ร	- - - -	ร ร ฟ - ร	- - ด ด	- ด ลู ร - ด
		ลูกจะไหว้	พระธรรม		ที่แนะนำ	อยู่ใน	สภา

วรรคที่7

วรรคที่8

- - - -	- - - -	- ฟ ฟ ช	- ล - ฟ	- - - -	ร ร - ร	- ด ร ร ช	- - ร ร
		ให้เข้ามา	ใจ ดล		ประชาชน	ที่มา	ทัศนศึกษา

วรรคที่9

วรรคที่10

- - - -	- - - -	- ร ร ร ด	- - ร ร	ช - - - -	- ร - ร	- - - -	- ลู ร - ด
		ลูกจะไหว้	พระสงฆ์		แทน	องค์	พระสัมมา

วรรคที่11

วรรคที่12

- - - -	- - - -	- ฟ ฟ ช	- ล - ฟ	- - - -	- ด - ร	- - ม ม ช	- - ม ร
		ให้คุ้มครอง	รักษา		ลูก	ยา	ทั้งหญิงและชาย

วรรคที่13

วรรคที่14

- - - -	- - - -	- ร ด ร	- ด ร ร	พ - - -	- ร ร ร	- - ด ุ	- ด ด ร
		คุณ บิ ดร	อยู่ ข้าง ขวา		คุณ มารดา	อยู่	ข้าง ซ้าย

วรรคที่15

วรรคที่16

- ล - -	- - - -	- พ พ ช	- ล - พ	- - - -	- ร - ร	- - - ม พ	- - ม ร
		ให้คุ่มครอง	ลูก ไร่		โผย ภัย	อย่าได้	บีทา

วรรคที่17

- - - -	- ล - ร	- - - ม พ	- - ม ร
	โผย ภัย	อย่าได้	บีทา

เพลงสิบนิ้วจ๋านง มีรูปแบบทำนองทั้งหมด 17 วรรค 68 ห้องเพลง ไม่มีการเปลี่ยนบันไดเสียง วรรคที่ 3,7 และ 11 ใช้รูปแบบเดียวกัน วรรคที่ 16 และ 17 ใช้รูปแบบทำนองเดียวกัน ส่วนวรรคอื่นๆ ที่เหลือไม่มีรูปแบบที่ซ้ำกัน ประกอบด้วยโน้ต 7 เสียง คือ “ลา” “โด” “เร” “มิ” “ฟา” “ซอล” “ลา” โน้ตเสียงสูงที่สุดคือ “ลา” และโน้ตเสียงต่ำสุดคือ “ลา” ความกว้างของช่วงเสียงคือ 1 Octave เช่นเดียวกับสองเพลงแรก เสียงโน้ตที่พบในทำนองมากที่สุดคือเสียง “เร” ทำนองเพลงมีระดับเสียงค่อนข้างต่ำ โดยพิจารณาจากเสียงที่ต่ำสุด-ถึงเสียงที่สูงที่สุด แนวทำนองเพลงมีจังหวะปานกลาง ไพเราะ น่าฟัง เหมาะแก่การรำตามบท

4. เพลง เสียงกลองดัง

วรรคที่1

วรรคที่2

- - - -	- - - ริ	พ - - -	- ริ ดิ ท	- - - -	- ริ ชี พ	- ชี - ริ	- - พ พ
		เสียง	กลองดัง		ฉิ่งฟัง	ยี่น อยู่	เป็นนาน

วรรคที่3

วรรคที่4

- - - -	พื รื - ฑั	- พื - รื ฑั	พื พื - พื	- - - -	พื รื - ฑั	- พื - รื ฑั	พื พื - พื
	บ้าน ไน้	ท่า เขา	จะมี งาน		บ้าน ไน้	ท่า เขา	จะมี งาน

วรรคที่5

วรรคที่6

- - - รื ดั	- - พื รื	- - ดั ท	- ฑั ดั ท	- - - -	- รื รื พื	- พื ฑั -	พื รื - พื
จะออก	จากบ้าน	ไป ดู	เขา รื	ว่า ยัง ไง	ไป ไหม	ละเพื่อนรัก	

วรรคที่7

วรรคที่8

- พื พื พื	- รื รื พื	- พื ฑั -	พื รื - พื	- - - พื ดั	- พื - รื	- - ท ท ฑั	ฑั - ท ท
อา ละ ว่า	ว่า ยัง ไง	ไป ไหม	ละเพื่อนรัก	กันมี	เพลง มา	ฉัน ยอยาก	จะ รื

วรรคที่9

วรรคที่10

- - - -	- ท - ฑั	- ท - ฑั	ท ดั - ท	- - - -	- ท - ฑั	- ท - ฑั	ท ดั - ท
	ไป เกิด	ไป เกิด	ละเพื่อนชาย		ไป เกิด	ไป เกิด	ละเพื่อนชาย

วรรคที่11

วรรคที่12

- - - รื ดั	- - พื รื	- - ดั ท	- ฑั ดั ท	- - - -	- ฑั ฑั ท	- ท - ดั	ท ฑั - ท
พวก เรา	รื ไป	ไป พบ	สาว งาม	แต่ พอดี	เดิน มา	พบ	น้อง

วรรคที่13

วรรคที่14

- - - -	- ฑั ฑั ท	- ท - ดั	ท ฑั - ท	- - - รื ดั	- รื พื รื	- - - ท	ท ฑั - ท
	แต่ พอดี	เดิน มา	พบ	น้อง	พื จะ	ตี กลอง	ให้

วรรคที่15

วรรคที่16

- - - -	- รื - พื	- พื - ฑั	พื รื - พื	- พื พื พื	- รื - พื	- พื - ฑั	พื รื - พื
	ใจะ พริ้ม	ใจะ พริ้ม	ละใจะ พริ้ม	เอาละวา	ใจะ พริ้ม	ใจะ พริ้ม	ละใจะ พริ้ม

วรรคที่17

วรรคที่18

- - - ดั	- ฟั -	- รั ดั ฟั	- ท - ท	- - - ดั	- ฟั -	- รั ดั ฟั	- ท - ท
พริ้ม	พริ้มพริ้ม	พริ้ม โฉะ	พริ้ม พริ้ม	พริ้ม	พริ้มพริ้ม	พริ้ม โฉะ	พริ้ม พริ้ม

เพลงเสียงกลองดัง มีรูปแบบทำนองทั้งหมด 18 วรรค 72 ห้องเพลง ไม่มีการเปลี่ยนบันไดเสียง วรรคที่ 3 และ 4 ใช้รูปแบบเดียวกัน วรรคที่ 5 และ 11 ใช้รูปแบบทำนองเดียวกัน วรรคที่ 9, 10 และ 15 ใช้รูปแบบทำนองเดียวกัน วรรคที่ 12 และ 13 ใช้รูปแบบทำนองเดียวกัน วรรคที่ 17 และ 18 ใช้รูปแบบทำนองเดียวกัน ส่วนวรรคอื่นๆ ที่เหลือไม่มีรูปแบบที่ซ้ำกัน ประกอบด้วยโน้ต 6 เสียง คือ “ซอล” “ที” “โด” “เร” “ฟา” “ซอล” โน้ตเสียงสูงที่สุดคือ “ซอล” และโน้ตเสียงต่ำสุดคือ “ซอล” ความกว้างของช่วงเสียงคือ 1 Octave เสียงโน้ตที่พบในทำนองมากที่สุดคือเสียง “ฟา” ทำนองเพลงมีระดับเสียงค่อนข้างสูงเพิ่มความเร้าใจยิ่งขึ้น โดยพิจารณาจากเสียงที่ต่ำสุด-ถึงเสียงที่สูงสุด แนวทำนองเพลงมีจังหวะปานกลาง ไพเราะ น่าฟังเหมาะแก่การรำตามบท

5. เพลง วันนี้เป็นวันรำวง

วรรคที่1

วรรคที่2

- - - -	- ดั - ฟั	- - ดั ดั	- ดั ดั -	- ดั ดั ดั	- ดั - ฟั	- - ดั ดั	- ดั - ดั
	วัน นี้	เป็นวัน	รำวง	เอามาเล่น	รำ โค้ง	ในวง	รำ ไทย

วรรคที่3

วรรคที่4

- - ดั ฟั	- - ดั ฟั	- - ดั ดั	- - ดั ดั	- - ท ล	- ท ดั -	- ท ดั ดั	- รั - ดั
กระซิก	กระซ้อ	พะนอน	กันไป	ระริน	ชื่นใจ	อยู่ในวง	ฟ้อน รำ

วรรคที่5

วรรคที่6

- - - -	- ซ - ฟั	- - - ซ	- - ดั ล	- - - -	- ซ - ฟั	- - - ซ	- - ดั ล
	ดู เกิด	ดวง	ตะวัน		ดู เกิด	ดวง	ตะวัน

วรรคที่7

- ดั ดั ดั	- รั ฝั -	- ฝั ฝั ดั	- รั ฝั -	- - - ดั	- รั - รั ฝั - - -	- รั ดั ท
เรามาเย็น	ไผ่ ฝั่น	ละอยู่รอบ	ขอบ ฟ้า	จันทร์	ยอ แสง	ลง มา

วรรคที่8

วรรคที่9

- - ท ล	- ท - ดั	- - ท ล	- ท - ดั	- - ท ล	- ท - ดั	- - ท ล	- ท - ดั
มันน่า	เพลิน ตา	มันน่า	เพลิน ใจ	มันน่า	เพลิน ตา	มันน่า	เพลิน ใจ

วรรคที่10

เพลงวันนี้เป็นวันว่าง มีรูปแบบทำนองทั้งหมด 10 วรรค 40 ห้องเพลง ไม่มีการเปลี่ยนบันไดเสียง วรรคที่ 5 และ 6 ใช้รูปแบบเดียวกัน วรรคที่ 9 และ 10 ใช้รูปแบบทำนองเดียวกัน ส่วนวรรคอื่นๆ ที่เหลือ ไม่มีรูปแบบที่ซ้ำกัน ประกอบด้วยโน้ต 6 เสียง คือ “ฟา” “ซอล” “ลา” “ที” “โด” “เร” โน้ตเสียงสูงที่สุดคือ “เร” และโน้ตเสียงต่ำสุดคือ “ฟา” เสียงโน้ตที่พบในทำนองมากที่สุดคือเสียง “โด” ทำนองเพลงมีระดับเสียงค่อนข้างสูงเพิ่มความเร้าใจให้สนุกยิ่งขึ้นยิ่งขึ้น โดยพิจารณาจากเสียงที่ต่ำสุด-ถึงเสียงที่สูงสุด แนวทำนองเพลงมีจังหวะปานกลาง ไพเราะ น่าฟังเหมาะแก่การรำตามบท

6. เพลง ซ่อมมาลี

วรรคที่1

- - - -	- - - ล	- - ดั รั	- - ดั รั	- - - -	- ดั รั มั	- - ร ดั	- ท รั ล
	ซ่อ	มา ลี	มา ลี		ซ่อ นี้	มา ลี	ของ ใคร

วรรคที่2

วรรคที่3

- - - -	- - - ฝั	- - ม ร	- ม - ฝั	- - - -	- - - ฝั	- - ม ร	- ม - ฝั
	หอม	ระ รื่น	ชื่น ใจ		หอม	ระ รื่น	ชื่น ใจ

วรรคที่4

วรรคที่5

- - - ม	- - ร ด	- - ร ร	- ด ม ร	- - - -	- - - ล	- - ด ิ ุ	- - ด ิ ุ
จวน	จะได้	เวลา	สายันต์		หน่อ	ละ นอ	ละ นอ

วรรคที่6

วรรคที่7

- - - -	- ด ิ ุ มี	- - ิ ุ ด ิ	- ท - ล	- - - -	- ม ล - ฟ	- - ม ร	- ม - ฟ
	น่อ ละ นื่อ	ละ นอ	นอย นอย		นื่อย นอย	ละนอย	นอ นื่อย

วรรคที่8

วรรคที่9

- - - -	- ม ล - ฟ	- - ม ร	- ม - ฟ	- - - ล	- - - ม	- - ร ด	ร ม - ร
	นื่อย นอ	ละนอ	นอ นื่อ	นื่อย	นอย	ละนอย	นอยนื่อย นอ

วรรคที่10

วรรคที่11

- - - -	- - - ิ ุ	- - ด ิ ล	- ด ิ - ิ ุ	- - - -	- ด ิ - มี	- - ิ ุ ด ิ	- ท - ล
	เตรียม	จะได้	เด็ด ดม		ขึ้น ชม	ให้เสียง	กระ สัน

วรรคที่12

วรรคที่13

- - - -	- ม ล ฟ	- - ม ร	- ม - ฟ	- - - -	- ม ล ฟ	- - ม ร	- ม - ฟ
	รักนอ	ไม่มี	วัน ลืม		รักพี่	ไม่มี	วัน ลืม

วรรคที่14

วรรคที่15

- - ล ม	- ร ม ด	- - ด ร	- ม - ร
หัวใจ	ปลาบปลื้ม	ไม่ลืม	รัก กัน

เพลงช่อมาลี มีรูปแบบทำนองทั้งหมด 15 วรรค 60 ห้องเพลง ไม่มีการเปลี่ยนบันไดเสียง วรรคที่ 1, และ 6 ใช้รูปแบบเดียวกัน วรรคที่ 3, 4 และ 11 ใช้รูปแบบทำนองเดียวกัน วรรคที่ 8, 9 และ 13 ใช้รูปแบบทำนองเดียวกัน ส่วนวรรคอื่นๆที่เหลือไม่มีรูปแบบที่ซ้ำกัน ประกอบด้วยโน้ต 9 เสียง คือ “โด” “เร” “มี” “ฟา” “ลา” “ที” “โด” “เร” “มี” โน้ตเสียงสูงที่สุดคือ “มี” และโน้ตเสียงต่ำสุดคือ “โด” ความกว้างของช่วงเสียงคือ มากกว่า 1 Octave เสียงโน้ตที่พบในทำนองมากที่สุดคือเสียง “เร” แนวทำนองเพลงมีจังหวะปานกลาง ไพเราะ น่าฟังเหมาะแก่การรำตามบท

7. เพลง ยามพระพายจำเอย

วรรคที่1

วรรคที่2

- - - -	- - - ดั	- - รั ฟั	- - รั ดั	- ล - ซ	- ล ดั -	- ล - ดั	- รั - ล
	ยาม	พระ พาย	จำ เอย	เย็น เยือก	เจ้า เอย	จิต ใจ	ไหว หนั

วรรคที่3

วรรคที่4

- - - -	- - - รั	- - - ดั	- ดั รั ล	- ล - ดั	- ดั รั ล	- ดั - ล	- ดั - ดั
	หนาว	ใจ	ฉั น สั น	จิต ใจ	ไหว หนั	เมื่อ	ยาม ค่ำ

วรรคที่5

วรรคที่6

- - - -	- - - รั	- - - -	- รั ฟั รั	- รั ฟั ดั	ดั รั - ดั	- - - ล	- ดั - ล
	ใคร		หนอ ใคร	เสียง ใคร	มา ร้อง รั	เมื่อ	ยาม ค่ำ

วรรคที่7

วรรคที่8

- ล ฟั ดั	ดั ล - รั	- - - -	- - - รั	- - - ดั	- รั - ล	- ซ - ซ	- ล - ดั
เสียงใคร	มา ดั ด พัณ		พัณ	พัณ	พัณ พัณ	เอา พัณ	ฟัง เพลิน

วรรคที่9

วรรคที่10

- - - -	- - - ดั	- - รั ดั	- ดั ฟั รั	- - - ดั	- รั ฟั รั	- ดั - -	ล ดั - ดั
	ฟัง	เสนาะ	เหลือ เกิน	ฉั น	หลง เพลิน	เดิน	ไป ฟัง ซอ

วรรคที่11

วรรคที่12

- - - -	- ล - รั	- - - ดั	- รั - ล	- - - -	- ล - รั	- - - ดั	- รั - ล
	อ้อ อ้อ	ออ	อ้อ ออ		อ้อ อ้อ	ออ	อ้อ อ้อ

วรรคที่13

- - - ฑ	- ล ดั ฑ	- - พ ฑ	- ล - ดั
ฟัง	เสียงขอ	ประทับใจ	ใจ ฉันท

เพลงยามพระพายรำเพย มีรูปแบบทำนองทั้งหมด 13 วรรค 52 ห้องเพลง ไม่มีการเปลี่ยนบันไดเสียง วรรคที่ 11 และ 12 ใช้รูปแบบเดียวกัน ส่วนวรรคอื่นๆที่เหลือไม่มีรูปแบบที่ซ้ำกัน ประกอบด้วยโน้ต 5 เสียง คือ “ฟา” “ซอล” “ลา” “โด” “เร” โน้ตเสียงสูงที่สุดคือ “เร” และโน้ตเสียงต่ำสุดคือ “ฟา” ช่วงเสียงค่อนข้างแคบ เสียงโน้ตที่พบในทำนองมากที่สุดคือเสียง “โด” ทำนองเพลงมีระดับเสียงค่อนข้างสูงเพิ่มความเร้าใจยิ่งขึ้น โดยพิจารณาจากเสียงที่ต่ำสุด-ถึงเสียงที่สูงสุด แนวทำนองเพลงมีจังหวะปานกลาง ไพเราะ น่าฟังเหมาะแก่การรำตามบท

8. จะมองดูดาว

วรรคที่1

วรรคที่2

- - ดั ดั	- - ดั ดั	- รั ฟี ดั	- - ท ล	- - ฑ พ	- ฑ ล -	- - ดั ดั	ท ดั - ท ดั
จะมอง	ดูดาว	แสงดาว	ก็เคลื่อน	จะมอง	ดูเดือน	ก็ไม่	แลเห็น

วรรคที่3

วรรคที่4

- - - -	- พ - ฑ	ม - พ พ	- ม - พ	- พ พ พ	- พ - ฑ	ม - พ พ	- ม - พ
หัน	หน้า	มหา	ยอด รัก	เอาลระวา	หัน	หน้า	มหา ยอด รัก

วรรคที่5

วรรคที่6

- - ดิ ริ	- - ดิ ท	- - ดิ ดิ	- ฟิ - ดิ	- - - -	- ฟ - ม	- ม ฟช	- ฟ - ฟ
วัน นี้	ต้องจาก	แม่ ตา	หวาน เย็น		ข้า คีค	เข้ามารุก	เมือง ไทย

วรรคที่7

วรรคที่8

- - - -	- ฟ - ม	- ม ฟช	- ฟ - ฟ	- - ดิ ริ	- ท - ดิ	- ดิ ฟิ ดิ	- ดิ - ดิ
	ข้า คีค	เข้ามารุก	เมือง ไทย	ฟิ ต้อง	จาก ไป	เสียเมื่อคราว	จำ เป็น

วรรคที่9

วรรคที่10

- - - -	- มิ - ฟิ	- - มิ ดิ	- มิ ฟิ -	- - ดิ ริ	- - ดิ ท	ท - ดิ ริ	- ดิ - ดิ มิ
	ไป แล้ว	ฟิ ไม่	ไป ลับ	ไป แล้ว	จะ กลับ	มา ให้น้อง	แล เห็น

วรรคที่11

วรรคที่12

- - - -	- ท - ดิ	- ดิ มิ ดิ	- ท - ล	- - - -	- ท - ดิ	- ดิ มิ ดิ	- ท - ล
	จาก ไป	เสีย เมื่อ คราว	จำ เป็น		จาก ไป	เสีย เมื่อ คราว	จำ เป็น

วรรคที่13

วรรคที่14

- - ลท	- - ดิ มิ	- - - ดิ	- - - ดิ	- มิ - ดิ มิ	- - - ดิ	- - - -	- ท - ล
เมื่อไร	จะ เห็น	หน้า	น้อง	เอ๋ย	โอ		ละ ยา

วรรคที่15

วรรคที่16

- - ทล	- ดิ - ท	- - ทล	- ท - ท	- - ฟม	- ฟ ม -	- ฟช - ฟช	- ช ม ฟ
มาสุด	สาย ตา	ที่ ฝ้า	แล มอง	ต้องจาก	คู่ เก่า	หงอย เหวง	เศร้าใจ

วรรคที่17

วรรคที่18

- - ฟม	- ฟ ม -	- ฟช - ฟช	- ช ม ฟ	- - ดิ ดิ	- ริ - ท	- - ริ ดิ	- ท ริ ดิ
ต้องจาก	คู่ เก่า	หงอย เหวง	เศร้าใจ	มา ยืน	ร้อง ไห้	น้ำ ตา	ไหลนอง

วรรคที่19

วรรคที่20

- - - ดั	- มั - ดั	- - - -	- ท - ล	- - - ท	- - - ดั ล	- - - ท	- - - ท
	เฝ้าย	วี	ระ	กรรม	วี	ระ	กรรม
			วาง				ไว้

วรรคที่21

วรรคที่22

- - - -	- - - -	- ดั มั ดั	- ท - ล	- - - -	- ท - ดั	- มั - ล	- ท - ดั
		เฝ้าย	เรา	เป็น	ไทย	ต้อง	รัก
				ชาติ			เอย

เพลงจะมองดูดาว มีรูปแบบทำนองทั้งหมด 22 วรรค 88 ห้องเพลง ไม่มีการเปลี่ยนบันไดเสียง วรรคที่ 6,7,11 และ 12 ใช้รูปแบบเดียวกัน วรรคที่ 16 และ 17 ใช้รูปแบบทำนองเดียวกัน ส่วนวรรคอื่นๆ ที่เหลือไม่มีรูปแบบที่ซ้ำกัน ประกอบด้วยโน้ต 9 เสียง คือ “มี” “ฟา” “ซอล” “ลา” “ที” “โด” “เร” “มี” “ฟา” โน้ตเสียงสูงที่สุดคือ “ฟา” และโน้ตเสียงต่ำสุดคือ “มี” ความถี่ของช่วงเสียงมากกว่า 1 Octave เสียงโน้ตที่พบในทำนองมากที่สุดคือเสียง “โด” แนวทำนองเพลงมีจังหวะปานกลาง ไพเราะ น่าฟัง เหมาะแก่การรำตามบท

9. เพลง อัญญา

วรรคที่1

วรรคที่2

- - - รุ ฬั	- - - รุ ฬั	- - - รุ ฬั	- - - รุ ฬั	- - - รุ ฬั	- ฬั - รุ	- - - ดั ล	- ดั - ดั
อัญ	ญา	อัญ	ญา	เป็น	นัก	รบ	มา
				ตั้งแต่			โด โด

วรรคที่3

วรรคที่4

- - - -	- - - -	- ฬั - ฑั	- - - ล ฬั	- - - -	- รุ - รุ	- - - รุ ม	- รุ - ฬั
		ศึก	มา	ที่	ไร	ชาว	ไทย
						ไม่	ท้อ
						ถอย	หนี

วรรคที่5

วรรคที่6

- - - -	- - - -	- ร ฟ ร	- - ร ร	- - - ด	- - ฟ ร	- - - ล	- ด - ด
		ถึง ตัว	จะตาย	ไม่	เสียดาย	แต่	ชี วิ

วรรคที่7

วรรคที่8

- ช - พ	ล ช - ล	- ช - พ	ล ช - ล	- - ฟ ร	- - ร ฟ	- - ฟ ร	- ร ฟ ร
จริง	หรือ	จริง	ชี	จริง	หรือ	จริง	ชี
				ฉันทัก	จะหนี	เขาไป	เสียจริง

วรรคที่9

วรรคที่10

- พ ช พ	- - ช พ	ล - ช พ	- - ช ช	- พ ช พ	- - ช พ	ล - ช พ	- - ช ช
อย่า	ประมาท	ผู้	หญิง	ตัวอย่าง	ยังมี	อย่า	ประมาท
				ผู้	หญิง	ตัวอย่าง	ยังมี

วรรคที่11

วรรคที่12

- - ร ด	- - ร ฟ	- - - ด	ฟ ร - ร	- - - ด	- - ด ี	- - - ด	- - - ด
ดู	แต่	แม่ศรี	สุ	ริโย	ทัย	ท่าน	เป็นใหญ่
						ยอด	ยิ่ง

วรรคที่13

วรรคที่14

- ด - ด	- - ด ี	ริ - - ด ด	- - ท ด	- - - -	- ร - ร	ทุ - - พ	- - ช พ
ถึง	ตัว	เป็น	หญิง	ก็	ยัง	ไม่	ยอม
						ยก	ให้
						ท่าน	เป็นยอด

วรรคที่15

- - - -	ช ช - ช	- ร - พ	- - - ร	- - ร ฟ	- - ร ร
	สตรี	ไทย	ยอม	ไว้	ลาย
				อยุธ	ธยา

เพลงอยุธยา มีรูปแบบทำนองทั้งหมด 15 วรรค 62 ห้องเพลง ไม่มีการเปลี่ยนบันไดเสียง วรรคที่ 6 และ 12 ใช้รูปแบบเดียวกัน วรรคที่ 9 และ 10 ใช้รูปแบบทำนองเดียวกัน ส่วนวรรคอื่นๆ ที่เหลือไม่มีรูปแบบที่ซ้ำกัน ประกอบด้วยโน้ต 12 เสียง คือ “ลา” “ที” “โด” “เร” “มี” “ฟา” “ซอล” “ลา” “ที” “โด” “เร” “ฟา” โน้ตเสียงสูงที่สุดคือ “ซอล” และโน้ตเสียงต่ำสุดคือ “ซอล” ความกว้างของช่วงเสียงมากกว่า 1 Octave เสียงโน้ตที่พบในทำนองมากที่สุดคือเสียง “เร” แนวทำนองเพลงมีจังหวะปานกลาง ไพเราะ น่าฟังเหมาะแก่การรำตามบท

10. มโนห์รา

วรรคที่1

วรรคที่2

- - - -	รื ท - ท	- ล ช ล	- ท ท -	ท ล - ล -	- ท - รื	- - ท ท	- ล ช ท
	มโนห์ รา	มา ด้วย กัน	7 นาง	ถอด ปีก	ถอด หาง	ลง ลอย	เล่นน้ำ

วรรคที่3

วรรคที่4

- - - ฟ้	รื ม้ - ม้	- ม้ - ฟ้	รื ม้ - ม้	- - - รื	ล ท - ท	- ท รื	ล ท - ท
	ปะ ละโทน โทน	โทน ปะ ละโทน โทน		ปะ ละโทน โทน	โทน ปะ ละโทน โทน		

วรรคที่5

วรรคที่6

- - -	- ช - ล	ช - ท ท	- ท - ท	- รื - ท	- รื - -	ท รื ท ท	ล ช - ล
	ฝ่าย ว่า	ตาพราน	บุญ เล่า	รับ อา	สา	เจ้าพระสุธน	ติด ตาม

วรรคที่7

วรรคที่8

- - - -	- รื - ม้	- ฟ้ - ม้	- รื รื รื	- ท ท ท ท	- รื - ม้	- ฟ้ - ม้	- รื รื รื
	แอบ มอง	ย่อง มา	วัน ยัง คำ	อะละวา	แอบ มอง	ย่อง มา	วัน ยัง คำ

วรรคที่9

วรรคที่10

ท - ท รื	- ล - รื	- - - -	ล ล - ม	- - - -	- ล - ล	- ช - ช	- ล ล ล
มา ถึง	สระ น้ำ		ม โน ดาษ		ตา พราน	ปล่อย บ่วง	นา ค ราช

วรรคที่11

วรรคที่12

- - - ช	- - ล ช	- รื - -	ท ท - ท	- - - -	- ท - ม้	- ฟ้ - ม้	- - รื ท
รวบ	ตวัด	รัด	ม โน ห์ รา		ดูย ้วย	ร็อง หืด	ผวา

วรรคที่13

วรรคที่14

- - - -	- ท - มี่	- ฟี่ - มี่	- - รั ท	- - ล ล	- ล - -	- ล - ล	- ท - รั
	ผู้ย	้วย	ร้อง หวีด	ผวา	มโนห์	รา	อก สิ้น ขวัญ หาย

วรรคที่15

วรรคที่16

- - - ล	ช - ล ล	- - - ท	- - ล ช	- - - ล	- - ล ล	- - ท รั	- - ล ท
รวบ	กำลัง	ดิน	สลัด	นาค	ควาช	ก็ รัด	ไม่ คลาย

วรรคที่17

วรรคที่18

- - - -	- ท - มี่	- ฟี่ - มี่	- - รั ท	- - - -	- ท - มี่	- ฟี่ - มี่	- - รั ท
	อ่อน วอน	แก่ ตา	พรวนไพร		อ่อน วอน	แก่ ตา	พรวนไพร

วรรคที่19

วรรคที่20

- ล - รั	- - ท ท	- ล - รั	- - ล ท	- - - -	- ท - รั	- - รั ล	- ท - รั
จับ ฉับ	ทำไม	ปล่อย ฉับ	เกิด ตา		สง สาร	ฉับ เกิด	ตา จำ

วรรคที่21

วรรคที่22

- - - -	- ท - รั	- - รั ล	- ท - รั	- - ล ล	- ล - -	- ล - ช	- - ล ท
	สง สาร	ฉับ เกิด	ตา จำ	มโนห์	รา	ตา ปล่อย	ไม่ได้

วรรคที่23

วรรคที่24

- - - -	ท รั - มี่	- ฟี่ - มี่	- รั - ท	- ท ท ท	ท รั - มี่	- ฟี่ - มี่	- รั - ท
	มโนห์	รา	จึงเรียก	พี่	หก นาง	อะละว่า	มโนห์

วรรคที่25

วรรคที่26

- - ท รั	- ล - รั	- รั - ท	- ล รั ท	- - - -	- ท - มี่	- มี่ ฟี่ มี่	- รั - ท
มา สวม	ปีก	หาง	แล้ว	บิน	หนี	ไป	มี

ทุกซ์ ละ มา ทิ้ง น่อง ไข่

วรรคที่27

- - - -	- ท - มี่	- มี่ ฟี่ มี่	- รี่ - ท	- - - ล	- ท - รี่	- - ท รี่	- - ท ท
---------	-----------	---------------	-----------	---------	-----------	-----------	---------

มี ทุกข์ ละ มา ทิ้ง นื่อง ไว้ ช่าง ใจ ร้าย แก่นื่อง จริงๆ

วรรคที่28

วรรคที่29

- - - -	- ท - ม	- ท - ม	ท ท - ท	- - - ล	- - ซ ล	- ล - -	ท ล - ท
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

ไป เถอะ ไป เถอะ มโนห์ ภา ตา จะพา ไป ไม่ทอด ทิ้ง

วรรคที่30

วรรคที่31

- - - -	ท รี่ - มี่	- ฟี่ - มี่	- - รี่ ท	- - - -	ท รี่ - มี่	- ฟี่ - มี่	- - รี่ ท
---------	-------------	-------------	-----------	---------	-------------	-------------	-----------

มโนห์ ภา เกิด มา เป็นหญิง มโนห์ ภา เกิด มา เป็นหญิง

วรรคที่32

วรรคที่33

- ท - รี่	- - รี่ ล	- รี่ ท ท	- - ท รี่	- - - -	- ท - ซ	- - ล ซ	- - ล ล
-----------	-----------	-----------	-----------	---------	---------	---------	---------

งาม พร้อม ทุกสิ่ง พระสุธน ประสงค์ ตา จับ แม่ นีม องงค์

วรรคที่34

วรรคที่35

- - - -	- ท - ซ	- - ล ซ	- - ล ล	- - รี่ มี่	- - มี่ ฟี่	- มี่ - ฟี่	- - รี่ มี่
---------	---------	---------	---------	-------------	-------------	-------------	-------------

ตา จับ แม่ นีม องงค์ ด้วยความ ประสงค์ ของ พระ สุธน

วรรคที่36

วรรคที่37

- - - ฟี่	รี่ มี่ - มี่	- มี่ - ฟี่	รี่ มี่ - มี่	- - - รี่	ล ท - ท	- ท - รี่	ล ท - ท
-----------	---------------	-------------	---------------	-----------	---------	-----------	---------

ปี่ ละโตน โตน โตน ปี่ ละโตน โตน ปี่ ละโตน โตน โตน ปี่ ละโตนโตน

วรรคที่38

เพลงมโนราห์ มีรูปแบบทำนองทั้งหมด 38 วรรค 152 ห้องเพลง ไม่มีการเปลี่ยนบันไดเสียง วรรคที่ 3, 4, 37 และ 38 ใช้รูปแบบเดียวกัน วรรคที่ 7 และ 10 ใช้รูปแบบทำนองเดียวกัน วรรคที่ 11 และ 30 ใช้รูปแบบทำนองเดียวกัน วรรคที่ 12, 13, 17 และ 18 ใช้รูปแบบทำนองเดียวกัน วรรคที่ 20 และ 21 ใช้รูปแบบทำนองเดียวกัน วรรคที่ 23, 31 และ 32 ใช้รูปแบบทำนองเดียวกัน วรรคที่ 26 และ 27 ใช้

รูปแบบทำนองเดียวกัน วรรคที่ 34 และ 35 ใช้รูปแบบทำนองเดียวกัน ส่วนวรรคอื่นๆ ที่เหลือไม่มีรูปแบบที่ซ้ำกัน ประกอบด้วยโน้ต เสียง คือ “ซอล” “ลา” “ที” “โด” “เร” “มี” “ฟา” โน้ตเสียงสูงที่สุดคือ “ฟา” และโน้ตเสียงต่ำสุดคือ “ซอล” เสียงโน้ตที่พบในทำนองมากที่สุดคือเสียง “ที” ทำนองเพลงมีระดับเสียงค่อนข้างสูงเพิ่มความเร้าใจยิ่งขึ้น โดยพิจารณาจากเสียงที่ต่ำสุด-ถึงเสียงที่สูงสุด แนวทำนองเพลงมีจังหวะปานกลาง ไพเราะ น่าฟังเหมาะแก่การรำตามบท

11. สุริยาฟ้าสง

วรรคที่1

วรรคที่2

- - - -	- - - -	- ล ล ดั	- ริ - ริ ฟั	- - - ดั	- ฟั ริ -	- - ดั ริ	- ดั - ดั
		สุ ริ ยา	ฟ้า สง	เห็น	กลาง	ลม ไม้	ไพร พนา

วรรคที่3

วรรคที่4

- - - -	- - - ชุ	- - ล ชุ	- ฟ - ล	- - - -	- ม - ร	- - ม ฟ	- ม - ร
	ยาม	เมื่อเดือน	จาก ฟ้า	น้อง	ยา	คง	ลา คื่น ไพร

วรรคที่5

วรรคที่6

- - - -	- - - ริ	- - มั ฟั	- มั - ริ	- - - -	- ล - ริ	- - มั ริ	- ดั - ล
	ยาม	เมื่อเดือน	ขึ้น ฟ้า	น้อง	ยา	จะ	มา เยือนใหม่

วรรคที่7

วรรคที่8

- - - -	- - - -	- ฟ - ชุ	- ล - ฟ	- - - -	- ม - ร	- - ม ร	- ด - ล
		จาก	เธอ นั้น	ไป	หวั	ใจ	ฉัน ให้ อา วรรณ

วรรคที่9

วรรคที่10

- - - -	- - - -	- ฟ - ชุ	- ล - ฟ	- - - -	- ม - ร	- - ม ร	- ด - ร
		จาก	เธอ นั้น	ไป	หวั	ใจ	ฉัน ให้ อา วรรณ

วรรคที่11

วรรคที่12

- - - -	- - - -	- ร - ด	- - ม ร	- - - -	- ด - ร	- - ม ร	- - ด ล
		ลา ก่อน	นะเธอ		วัน หน้า	ค่อยเจอ	กันใหม่

วรรคที่13

วรรคที่14

- - - -	- - - -	- ฟ - ฑ	- ล - ฟ	- - - -	- ตี - รุ	- - รุ มี	- - ตี ตี
		ลา ก่อน	สาย ใจ		อยู่ ได้	แล้วฉัน	จะอยู่

วรรคที่15

วรรคที่16

รุ - - -	- - - -	- รุ - รุ	- รุ - รุ	- รุ ฟ - ฟ	- รุ - ฟ	- รุ - รุ	- - ตี ล
		เป็น เหว	เป็น กรรม	ถอย หน้า	ถอย หลัง	ทำ ใจ	จาก คู่

วรรคที่17

วรรคที่18

- - - -	- - - -	- ฟ - ฑ	- ล ฑ ฟ	- - - -	- ร - รุ	ม ตี - ร ร	- ม - ร
		อยู่ ได้	ก็ จะ อยู่		เป็น คู่	ในวง	ฟ้อน รำ

วรรคที่19

- ร ฟ - -	- ร - ร	ม ตี - ร ร	- ม - ร
แฮม	เป็น	คู่	ในวง ฟ้อน รำ

เพลงสุริยาฟ้าสงฆ์ มีรูปแบบทำนองทั้งหมด 19 วรรค 76 ห้องเพลง ไม่มีการเปลี่ยนบันไดเสียง วรรคที่ 3 และ 5 ใช้รูปแบบเดียวกัน วรรคที่ 4, 6, 8 และ 10 ใช้รูปแบบทำนองเดียวกัน วรรคที่ 7, 9 และ 13 ใช้รูปแบบทำนองเดียวกัน วรรคที่ 12 และ 14 ใช้รูปแบบทำนองเดียวกัน ส่วนวรรคอื่นๆที่เหลือไม่มีรูปแบบที่ซ้ำกัน ประกอบด้วยโน้ต 11 เสียง คือ “ลา” “ที” “โต” “เร” “มี” “ฟา” “ซอล” “ลา” “โต” “เร” “มี” “ฟา” โน้ตเสียงสูงที่สุดคือ “ฟา” และโน้ตเสียงต่ำสุดคือ “ลา” ความกว้างของช่วงเสียงมากกว่า 1 Octave เสียงโน้ตที่พบในทำนองมากที่สุดคือเสียง “เร” แนวทำนองเพลงมีจังหวะปานกลาง ไพเราะ น่าฟังเหมาะแก่การรำตามบท

12. รักก็ลา ไม่รักก็ลา

วรรคที่1

วรรคที่2

- - - ฟ	- - ด ร	- - ร ฟ	- - ด ร	- - - -	- ด - ทู	- ทู ด ทู	ร - ทู - ด
รัก	ก็ ลา	ไม่ รัก	ก็ ลา	ลา ก่อน	แม่ เกสร	ดอก แก้ว	

วรรคที่3

วรรคที่4

ทู - - -	- ด - ทู	- ทู ด ทู	ร - ทู - ด	ทู - ด - ร	- ร - ฟ	- - ร ฟ	- ด ฟ ร
ลา ก่อน	แม่เกสร	ดอก แก้ว	หมด เว	ลา แล้ว	จะต้อง	ขอ ลา	

เพลงรักก็ลา ไม่รักก็ลา มีรูปแบบทำนองทั้งหมด 4 วรรค 16 ห้องเพลง ไม่มีการเปลี่ยนบันไดเสียง วรรคที่ 2 และ 3 ใช้รูปแบบเดียวกัน ส่วนวรรคอื่นๆ ที่เหลือไม่มีรูปแบบที่ซ้ำกัน ประกอบด้วยโน้ต 4 เสียง คือ “ที” “โด” “เร” “ฟา” โน้ตเสียงสูงที่สุดคือ “ฟา” และโน้ตเสียงต่ำสุดคือ “ที” ช่วงเสียงแคบ โดยพิจารณาจากเสียงที่ต่ำสุด-ถึงเสียงที่สูงที่สุด เสียงโน้ตที่พบในทำนองมากที่สุดคือเสียง “โด” ทำนองเพลงมีระดับเสียงค่อนข้างต่ำ ให้ความรู้สึกเศร้า แนวทำนองเพลงมีจังหวะปานกลาง ไพเราะ น่าฟัง เหมาะแก่การรำตามบท

ลักษณะโครงสร้างคำประพันธ์

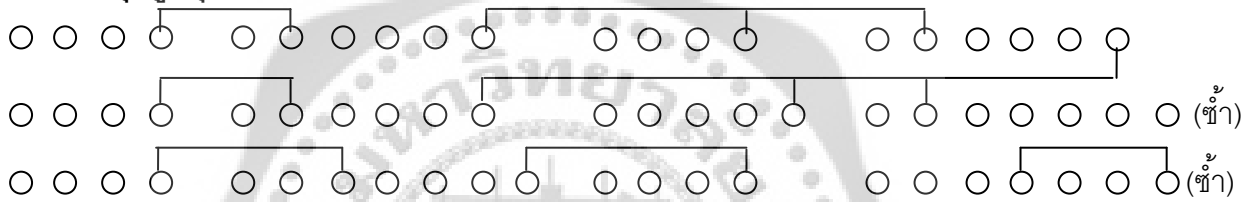
ลักษณะโครงสร้างคำประพันธ์จะเป็นลักษณะแบบกลอนเปล่า คือ เป็นกลอนที่มีคำสัมผัสแต่ไม่มีการบังคับตายตัวในรูปแบบฉันทลักษณ์ โดยมีโครงสร้างสัมผัส ดังนี้

เพลงที่ใช้เบิกโรงเริ่มแสดง

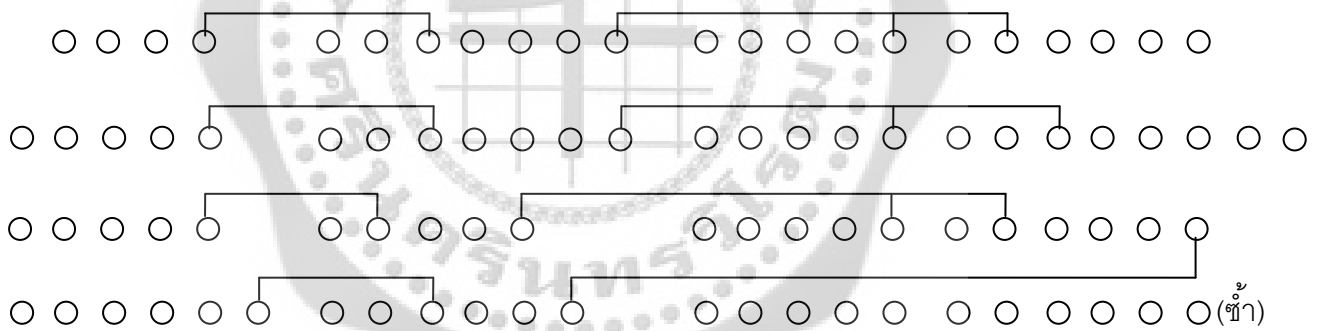
1. เพลงไตรรงค์ธงไทย

2. จุดธูปจุดเทียน

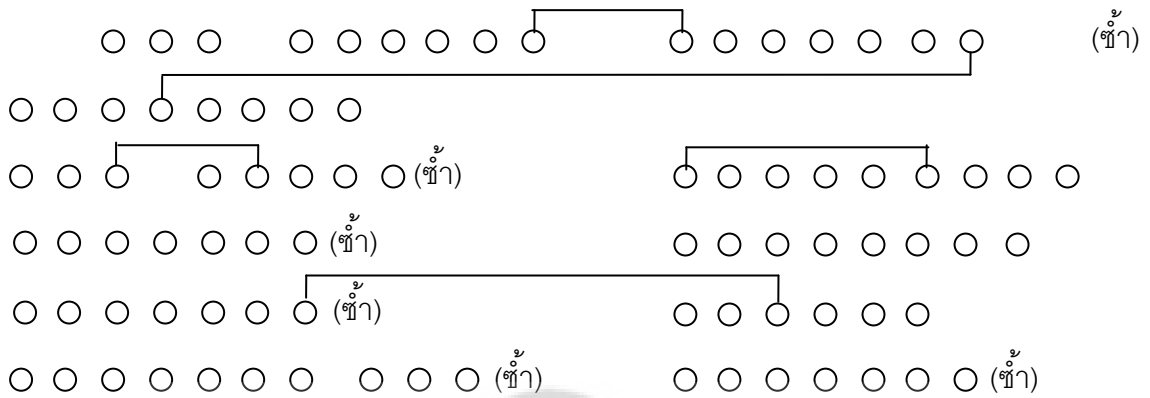

3. สิบนิ้วจ๋านง

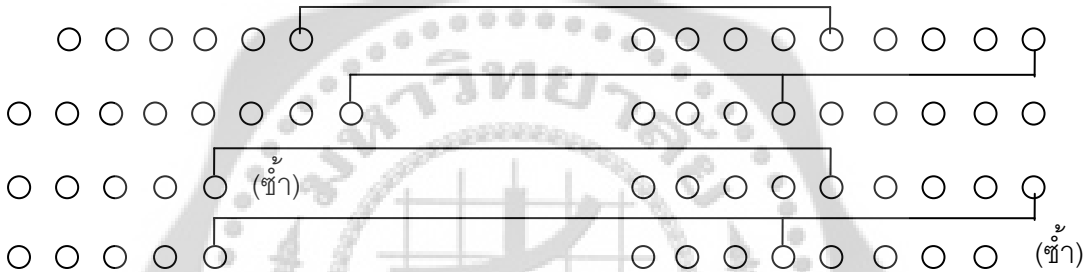

บทเพลงที่ให้ความหมายเกริ่นนำและเชิญชวนรำวง

1. เสียงกลองดัง

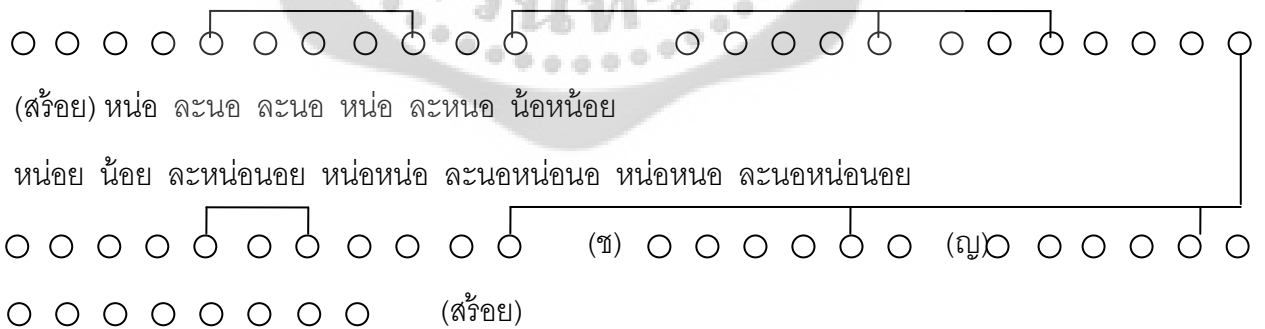

2. วันนี้เป็นวันรำวง

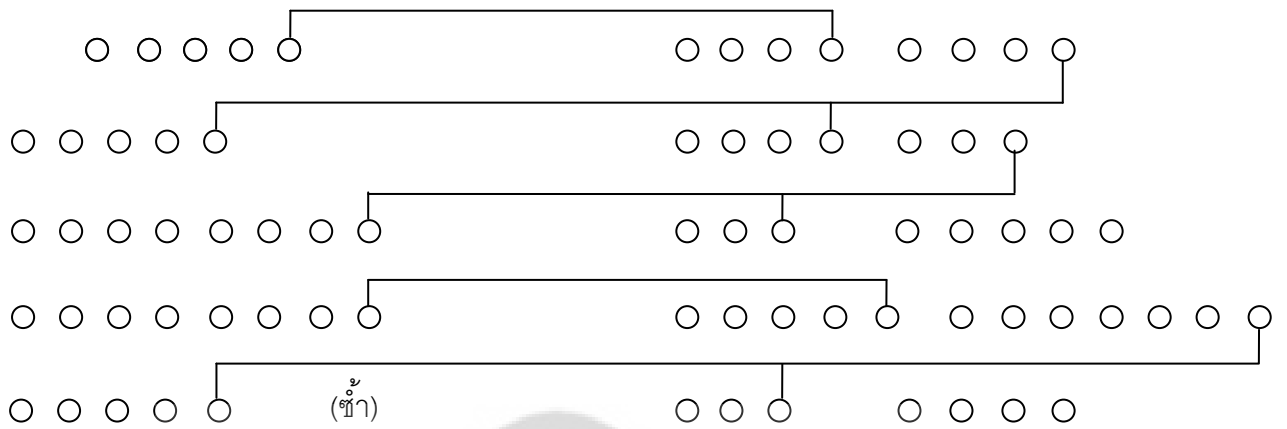

บทเพลงที่ให้ความหมายในเชิงเกี่ยวพาราตี

1. ซ้อมมาลี

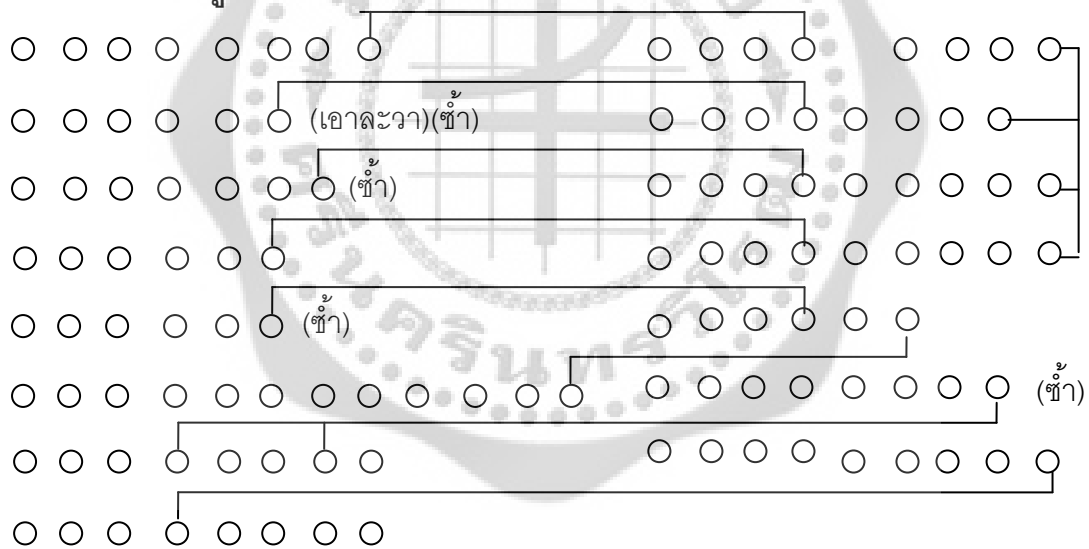

2. ยามพระพายรำเพย

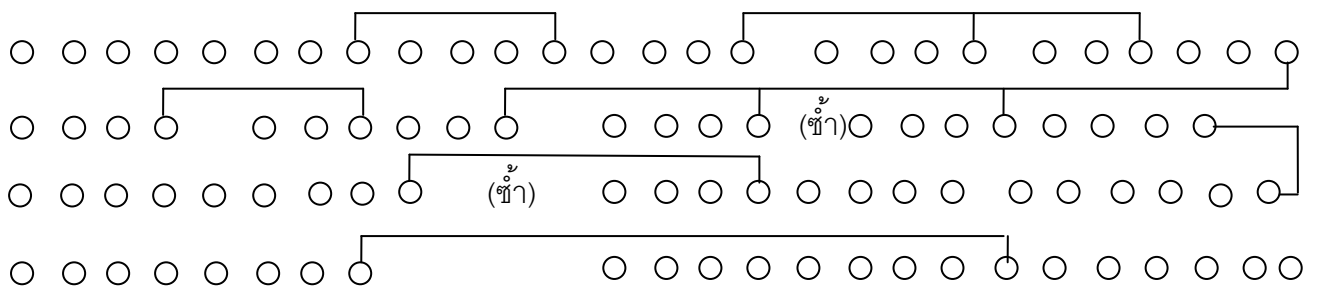

บทเพลงที่ให้ความหมาย ปลุกใจ เชื้อผู้นำ การรบ สงคราม

1. จะมองดูดาว

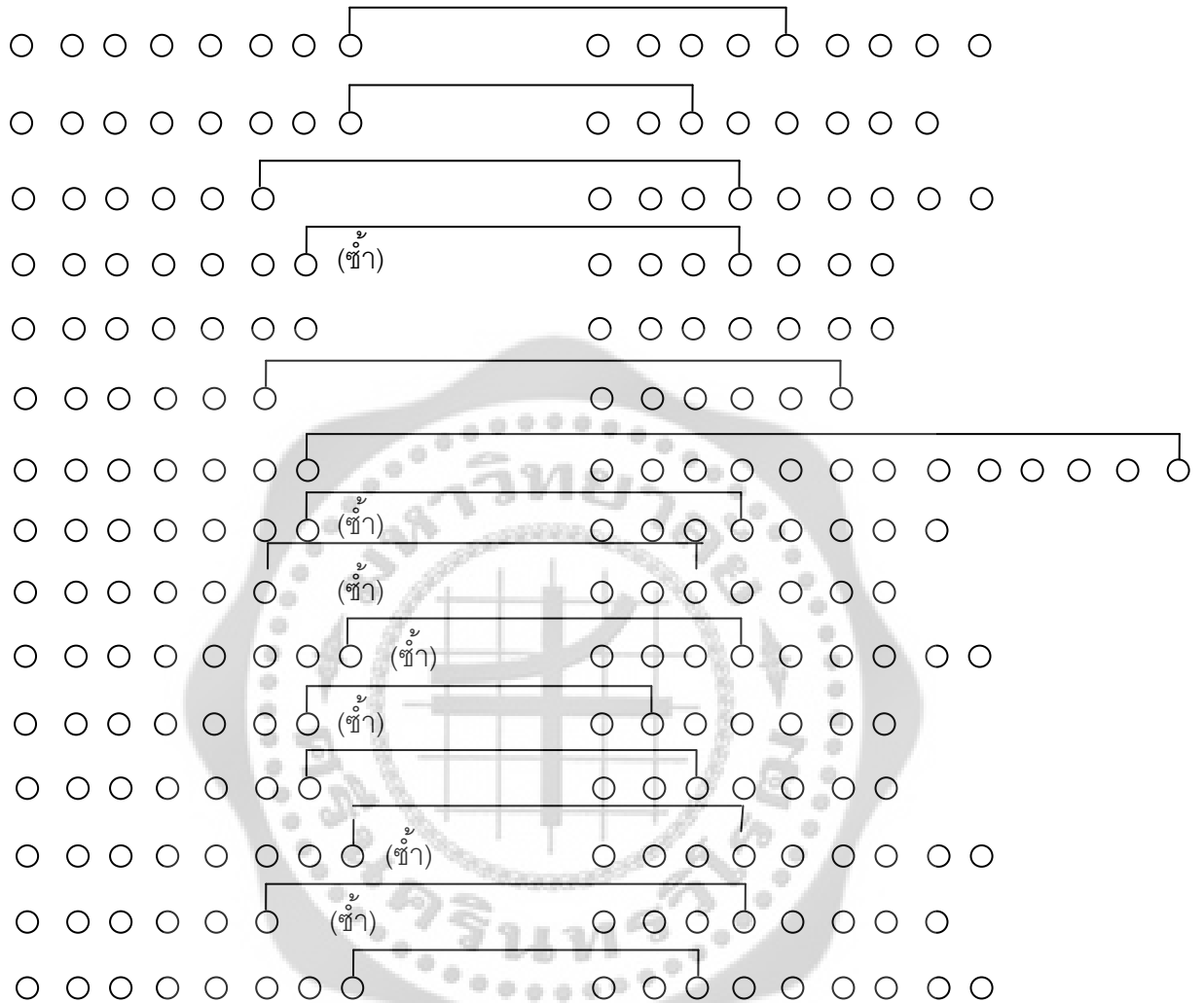

2. อยุตยา

บทเพลงที่ให้ความหมายในเชิงวรรณกรรม

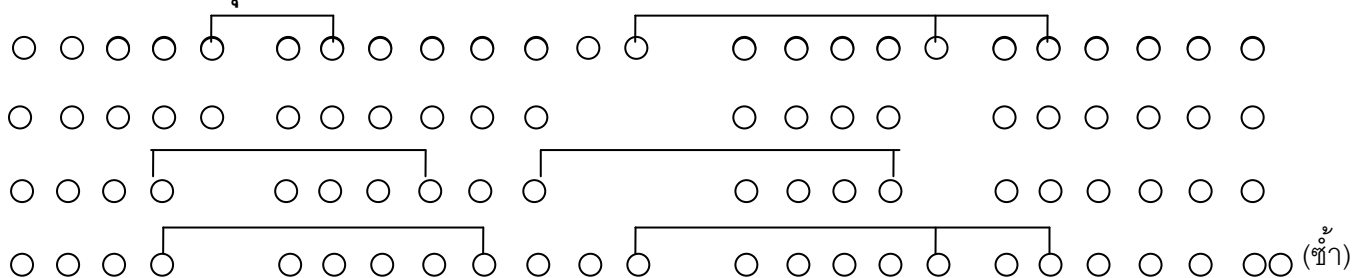
1. มโนห์รา

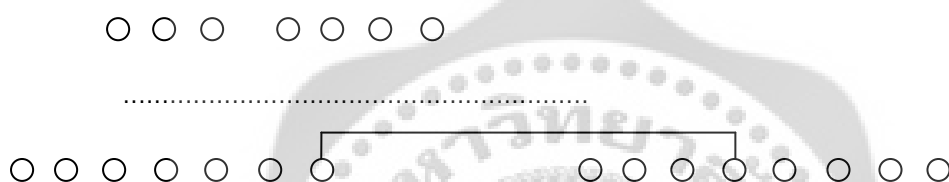

บทเพลงที่มีความหมาย จาก ลา จบการแสดง

1. สุริยาฟ้าสาบ

2. รักก็ลา ไม่รักก็ลา

ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในเนื้อเพลง

1. เพลงไตรรงค์ไทย เป็นบทเพลงที่แสดงให้เห็นถึงความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นสถาบันที่เป็นศูนย์รวมใจของคนไทย โดยมีธงชาติเป็นสื่อในการแสดงออกซึ่งความรัก ความเทิดทูนในความเป็นชาติไทย

2. เพลงจตุสดมภ์เทียน เป็นบทเพลงที่มีเนื้อหาใจความเกี่ยวกับพิธีกรรมที่ถือว่าผูกพันมากับวิถีชีวิตคนไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน คือ พิธีการไหว้ครูก่อนที่จะเริ่มทำการแสดง โดยมีการกล่าวขอพรจาก ครูทวยเทพ ครูบาอาจารย์ ให้การแสดงสำเร็จลุล่วงราบรื่นไปได้ดี และถูกตาต้องใจแก่ผู้ชมการแสดง

3. เพลงสิบนิ้วจ๋านง เป็นบทเพลงหนึ่งที่มีเนื้อหาในการไหว้ครู วิถีชีวิตของคนไทยนั้นยังผูกพันกับศาสนา บิดามารดา นอกจากที่จะกล่าวไหว้เคารพครูที่ให้ความรู้ เรายังต้องระลึกถึงและให้ความสำคัญกับศาสนา บิดามารดา เพื่อขอพรให้คุ้มครองการแสดงให้ราบรื่น ถูกตาต้องใจผู้มาชมรักเช่นกัน

4. เพลงเสียงกลองดัง เป็นบทเพลงที่ให้ความหมายเกี่ยวกับการเชื้อเชิญให้มาร่วมสนุกในการรำวง และแฝงในเรื่องการเกี่ยวพาราตีของหนุ่มสาวในสมัยก่อน เพราะในสมัยก่อนสังคมไทยค่อนข้างจะให้ความสำคัญของจารีตประเพณี การจะพบกันของหนุ่มสาวนั้นจะพบกันได้แค่เฉพาะกาลที่เหมาะสมเท่านั้น

5. เพลงวันนี้เป็นวันรำวง เป็นบทเพลงอีกบทเพลงหนึ่งที่มีเนื้อหาในการเชื้อเชิญให้ชายหญิงร่วมสนุกในการรำวง ซึ่งเป็นการเกี่ยวพาราตีที่แฝงไว้ในเนื้อเพลงอย่างสวยงาม

6. เพลงช่อม่าลี เนื้อหาของบทเพลงเป็นการเปรียบเทียบในเชิงเกี่ยวพาราตี โดยเปรียบสตรีเป็นดอกไม้งาม ที่มีกลิ่นหอมยั่วยวนใจชายให้เผลอ จนไม่มีวันลืม

7. เพลงยามพระพายรำเพย เป็นอีกบทที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการเกี่ยวพาราตีอย่างชัดเจน โดยใช้สำนวนภาษาเปรียบเทียบผ่านสายลม และเสียงดนตรี ซึ่งถือว่าการใช้ภาษาที่แสดงถึงวัฒนธรรมในอดีตได้อย่างดี เกี่ยวกับเกี่ยวพาราตี

8. เพลงจะมองดูดาว เป็นบทเพลงที่สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของคนไทยในสมัยก่อน เกี่ยวกับการทำศึกสงคราม ที่ต้องพลัดพรากจากคนรัก และครอบครัวเพื่อไปรับใช้ชาติแผ่นดิน ซึ่งในเนื้อเพลงยังกล่าวถึงการรำลา และกล่าวถึงการส่งคนรักไปทำศึกสงครามจึงทำให้เห็นภาพย้อนไปในอดีตได้อย่างชัดเจน ตรงกับคำที่ว่า หน้าที่ต้องมาก่อนอื่นใด

9. เพลงอยุธยา อยุธยา เป็นบทเพลงที่กล่าวถึงความกล้าของวีรสตรีคนสำคัญของประวัติศาสตร์ชาติไทยในอดีต ที่ยอมเสียสละเพื่อแผ่นดิน ถึงแม้ตัวจะเป็นหญิง แต่ความเด็ดเดี่ยวและกล้าหาญหาแพ้ผู้ชายแต่อย่างใด จึงถือเป็นแม่แบบที่ดีของสตรีในปัจจุบัน ที่ผู้ชายไม่ควรมองข้ามความเป็นสตรีไป

10. เพลงมโนราห์ เป็นบทเพลงที่กล่าวถึงวรรณคดีไทยเรื่องที่ดีถือว่าเป็นอมตะอีกเรื่องของคนไทย คือเรื่อง พระสุธน - มโนราห์ ซึ่งในเนื้อเพลงจะกล่าวถึงตอนสำคัญที่จะทำให้คู่ขวัญ วรรณคดี ได้พบกัน โดยได้บอกเล่าเรื่องราวผ่านบทเพลง

11. เพลงสุรียาฟ้าสาง เป็นบทเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการลา เนื้อหาสาระของบทเพลงจะเป็นการกล่าวรำลา และการให้สัญญาเพื่อจะได้พบกันใหม่ในโอกาสต่อไป และยังสะท้อนให้เห็นนิสัยคนไทยที่กล่าวว่า ไปลา มาไหว้ อีกด้วย

12. เพลงรักก็ลา ไม่รักก็ลา เป็นอีกบทเพลงที่มีเนื้อหาสาระในการลา เมื่อถึงเวลาที่จบการแสดง

เครื่องดนตรีและผู้ร้องประกอบการแสดงรำโทน

เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงรำโทนของสามโก้ นั้น จากการสัมภาษณ์ลุงลิขิตที่เป็นผู้บรรเลงเล่าว่าแต่เดิมใช้โทนเป็นเครื่องประกอบการร้อง แต่เนื่องจากเวลาไปทำการแสดงเสียงของเครื่องดนตรีผู้เสียงของการแสดงอื่น ๆ ไม่ได้ จึงลองเปลี่ยนมาใช้รำมะนาแทน เนื่องจากมีเสียงที่ดังและเร้าใจมากกว่า ในช่วงแรกที่เปลี่ยนมาใช้รำมะนานั้น ใช้รำมะนา 2 แต่ต่อมาระยะหลังได้ลดเหลือเพียงใบเดียว นอกจากนี้ก็ยังมีเครื่องประกอบจังหวะอีก คือ ฉิ่งและกรับ ส่วนผู้ที่ทำหน้าที่ตีรำมะนาก็ทำหน้าที่เป็นต้นเสียงในการขึ้นเพลงอีกด้วยโดยผู้ที่บรรเลงเครื่องประกอบจังหวะก็ทำหน้าที่เป็นผู้ร้องด้วยหลังจากที่ต้นเสียงขึ้นเพลงแล้ว โดยมีหน้าที่บอกลงรำมะนาที่ใช้ประกอบการร้องทำนองหลักดังนี้

---โจ้ง	---ทัง	-ทัง-โจ้ง	-ทัง-ทัง	-โจ้ง--	-โจ้ง-ทัง	-ทัง-โจ้ง	-ทัง-ทัง
---------	--------	-----------	----------	---------	-----------	-----------	----------

ภาพประกอบ 31 เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการรำโทน

ภาพประกอบ 32 เขาควยที่ใช้ประกอบการตั้งเสียงกลอง

การแต่งกาย

การแต่งกายผู้รำโทน จากการสัมภาษณ์พบว่า ผู้รำฝ่ายหญิงจะแต่งกายอยู่ 2 แบบ คือ แบบแรกนุ่งโจงกระเบน สวมเสื้อแขนยาวคอกลมหลากระบายสี สีสันสวยงามบ้างตามโอกาส แบบที่สอง คือนุ่งโจงกระเบน ห่มสไบ ส่วนเครื่องประดับก็ใส่ตามความเหมาะสมที่เป็นของส่วนตัว ผู้รำฝ่ายชายจะนุ่งกางเกงขายาว เสื้อคอกลมแขนสั้น จะเป็นเสื้อผ้าพื้นหรือลายดอก ตามเหมาะสม และมีผ้าคาดเอวจะเป็นผ้าสีหรือผ้าขาวม้าก็ได้

ภาพประกอบ 33 ลักษณะการแต่งกายของเพลงรำโทน

สถานที่และโอกาสในการแสดง

การเล่นรำโทนของหมู่บ้านสามโก้ เมื่อได้รับการฟื้นฟูขึ้นในระยะแรกๆ คือ พ.ศ. 2521 ยังเป็นการเล่นในงานประจำปีในท้องถิ่น และเป็นการเล่นของผู้ใหญ่ที่ค่อนข้างจะมีอายุ ซึ่งเด็กรุ่นใหม่ไม่ค่อยได้พบเห็นมากนัก จึงทำให้ต่อมานอกจากจะเล่นเพียงแต่ในหมู่บ้าน ก็ได้รับเชิญไปแสดงในงานต่างๆ ต่างถิ่น ซึ่งทำให้รำโทนของสามโก้เป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของจังหวัดอ่างทอง

ดังนั้นรำโทนของสามโก้ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันไม่ได้เพียงแค่เล่นแค่งานประจำปีของหมู่บ้านเพียงอย่างเดียว แต่ยังได้ไปแสดงในงานต่างๆ ที่มีผู้ว่าจ้างหรือเชิญไปเป็นวิทยากรสาธิตเกี่ยวกับเพลงในโอกาสต่างๆ ซึ่งจะได้รับค่าตอบแทนตามความเหมาะสมของผู้ว่าจ้างโดยผ่านความเห็นชอบของอดีตผู้ใหญ่บ้าน นายทองอาบ ไช้แก้วและคณะร่วมกันที่ร่วมกันฟื้นฟู

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเพลงพื้นบ้านสามโก้ ตำบลสามโก้ อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง ซึ่งดำเนินมาเป็นลำดับ สามารถสรุปผลการศึกษาดังนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. ศึกษาวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้านสามโก้ ตำบลสามโก้ อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง
2. ศึกษาเพลงพื้นบ้านสามโก้ ตำบลสามโก้ อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. ศึกษาวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้านสามโก้ ตำบลสามโก้ อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง

1.1 ด้านสภาพทั่วไปของตำบลสามโก้ ที่ตั้งและอาณาเขตตำบลสามโก้

ตำบลสามโก้ อยู่ในเขตอำเภอสามโก้ อยู่ห่างจากตัวจังหวัดอ่างทองไปทางทิศตะวันตกตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3064 แล้วแยกเข้าทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3195 ระยะทางประมาณ 29 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับ ตำบลมงคลธรรมนิมิต ตำบลอบทม ตำบลราชูรพัฒนา ตำบลอบทม อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง และอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี

สภาพภูมิประเทศ

ตำบลสามโก้ ตั้งอยู่ในเขตการปกครองของเทศบาลตำบลสามโก้พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม มีระบบน้ำชลประทานครอบคลุมเกือบเต็มพื้นที่ มีการคมนาคมไปมาสะดวกเหมาะแก่การประกอบอาชีพด้านการเกษตร

สภาพภูมิอากาศ

ตำบลสามโก้โดยทั่วไปสามารถแบ่งฤดูกาลออกได้เป็น 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน ฤดูฝน ฤดูหนาว

การปกครอง

ตำบลสามโก้ เป็นตำบลหนึ่งอยู่ในเขตเทศบาลสามโก้ สำหรับเขตการปกครองของตำบลสามโก้ ตามกฎหมายลักษณะการปกครองท้องที่พ.ศ. 2457 โดยการปกครองออกเป็น 10 หมู่บ้าน

การคมนาคม

การเดินทางจากอำเภอเมืองอ่างทองไปยังอำเภอสสามโก้สามารถเดินทางโดยรถยนต์ตามทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3064 แยกซ้ายเข้าทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3195 แล้วแยกขวาเข้าอำเภอรวมระยะทาง 29 กิโลเมตร การคมนาคม ระหว่างอำเภอกับตำบลต่างๆ มีถนนลาดยางและลูกรังลูกริ่ง เชื่อมต่อกันได้ตลอดสาย

จำนวนประชากร

ประชากรในเขตตำบลสามโก้มีทั้งสิ้น 9,984 คน และมีจำนวนครัวเรือน 1,541 ครัวเรือน

การสาธารณสุข

แหล่งน้ำเพื่อการอุปโภค – บริโภค

ประชาชนในเขตตำบลสามโก้ ทุกครัวเรือนใช้น้ำเพื่อการอุปโภค – บริโภค จากน้ำประปาหมู่บ้าน (น้ำใต้ดิน) ครอบคลุมหมู่บ้าน

ไฟฟ้า

ตำบลสามโก้มีการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสาขาย่อยอำเภอสสามโก้ จำนวน 1 แห่ง

การสื่อสาร

ตำบลสามโก้มีระบบสื่อสารและการโทรคมนาคม จำนวน 4 แห่ง

การสาธารณสุข

ตำบลสามโก้มีสถานบริการด้านการสาธารณสุข จำนวน 2 แห่ง

การศึกษาและสถานศึกษา

ตำบลสามโก้มี ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำนวน 3 แห่ง มีสถานศึกษาในระดับประถมศึกษาจำนวน 3 แห่ง และมีสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 1 แห่ง

สภาพบ้านเรือน

สภาพบ้านเรือนในตำบลสามโก้ มีทั้งสภาพบ้านเรือนที่เป็นแบบสังคมเมือง และสังคมชนบทดั้งเดิมผสมผสานกันอยู่

ครอบครัว

ตำบลสามโก้เป็นแบบครอบครัวใหญ่ มีปู่ย่า พ่อแม่ลูก หรือ ตา ยาย พ่อแม่ลูกอาศัยอยู่รวมกัน

การประกอบอาชีพ

การประกอบอาชีพส่วนใหญ่ คือการทำนาและการเกษตรอื่นๆ

วิถีชีวิต

การดำรงชีวิตของคนในตำบลสามโก้จะเห็นได้ว่ามีทั้งการดำรงชีวิตแบบสังคมเมือง และสังคมชนบทซึ่งผสมผสานกันอยู่ ไม่ว่าจะเป็นสภาพบ้านเรือน อาหาร รวมถึงเรื่องการแต่งกาย โดยคนเก่าแก่ที่มี อายุประมาณ 40 ปีขึ้นไป ยังคงใช้ชีวิตชีวิตตามเดิมเหมือนสมัยก่อน แต่คนที่เป็นคนรุ่นใหม่ก็จะใช้ชีวิตตามสังคมเมืองในยุคปัจจุบัน จึงทำให้แต่ละครอบครัวส่วนใหญ่ในตำบลสามโก้มีการดำรงชีวิตทั้งแบบสังคมเมืองผสมผสานกันไป

ภาษา

ใช้ภาษากลางเหมือนกรุงเทพมหานคร

การแต่งกาย

แต่งกายแบบชาวบ้านทั่วไปธรรมดา ไม่มีเอกลักษณ์ท้องถิ่นที่โดดเด่น

ศาสนา

ประชาชนส่วนมากนับถือศาสนาพุทธ เป็นศาสนาประจำท้องถิ่น

1.2 ด้านวัฒนธรรม

ความเชื่อและพิธีกรรม

ความเชื่อและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้อง กับประชาชนในตำบลสามโก้ เป็นความเชื่อและพิธีกรรมที่สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ รุ่นต่อรุ่นที่ถือปฏิบัติกันมาโดยมิได้ขาด เพราะเชื่อว่าถ้าปฏิบัติขาดตกบกพร่องก็จะทำให้เกิดสิ่งที่ไม่เป็นมงคลกับคนในครอบครัว เช่น อาจเกิดเจ็บไข้ได้ป่วย หรือประสบอุบัติเหตุ ความเชื่อและพิธีกรรมที่รวบรวมได้จากการสัมภาษณ์ คือ การไหว้ผีโพง การไหว้ผีชนมวงและการไหว้ผีหม้อ

วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้าน

วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้านในสามโก้ แบ่งได้ ดังนี้

1. การตั้งก้านก่อนเริ่มทำการแสดง
2. การแต่งกายรวมถึงอุปกรณ์ที่ใช้ในการประกอบการแสดง
3. การขอขมาซึ่งกันและกันหลังจากจบการแสดง

การสืบทอดเพลงพื้นบ้าน

สืบทอดกันมาปากต่อปากจากรุ่นสู่รุ่น โดยการได้ยินได้ฟังและจดจำมาร้องเล่นกัน

การอนุรักษ์เพลงพื้นบ้าน

การยินดีที่จะเป็นวิทยากรเผยแพร่ และถ่ายทอดให้แก่ ผู้ที่สนใจในการร้องการเล่นเพลงพื้นบ้าน

บทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อสังคมในหมู่บ้าน

สร้างความเข้มแข็งในกลุ่มชุมชนและเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมทาง

เพลงพื้นบ้าน

ค่านิยมในเพลงพื้นบ้าน

เพลงพื้นบ้านสามโก้ยังเป็นค่านิยมที่มีคุณค่าในกลุ่มผู้สูงอายุและวัยกลางคนตอนปลาย ส่วนในกลุ่มเยาวชนรุ่นใหม่ไม่ค่อยให้ความสำคัญกับเพลงพื้นบ้านเท่าที่ควรนักเพราะยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป

2. ศึกษาเพลงพื้นบ้านสามโก้ ตำบลสามโก้ อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง

ผู้วิจัยได้ศึกษาบทเพลงในครั้งนี้ จำนวน 15 เพลง ดังนี้

1. เพลงเห่เรือ
2. เพลงเรือ
3. เพลงเกี่ยวข้าว
4. เพลงรำโทน จำนวน 12 เพลง
  - 4.1 เพลงไตรรงค์ธงไทย
  - 4.2 เพลงจตุรภูษุดเทียน
  - 4.3 เพลงสิบนิ้วจ้านง
  - 4.4 เพลงเสียงกลองดัง
  - 4.5 เพลงวันนี้เป็นวันรำวง
  - 4.6 เพลงข่อมาลี
  - 4.7 เพลงยามพระพายรำเพย
  - 4.8 เพลงจะมองดูดาว
  - 4.9 เพลงอยุธยา
  - 4.10 เพลงมโนราห์
  - 4.11 เพลงสุรียาฟ้าสาบ
  - 4.12 เพลงรักก็ลา ไม่รักก็ลา

โดยสรุปตามหัวข้อดังนี้

รูปแบบการร้อง

- เพลงเห่เรือ เป็นเพลงที่นิยมเล่นก่อนหรือระหว่างการรอกขางแข่งขันเรือยาว พ่อเพลงแม่เพลง จะหยิบเอาบท ทวรรณคดีมาร้องเล่นใส่ทำนองกัน การขับร้องเพลงเห่เรือ ผู้ที่เป็นต้นเสียงจะเป็นผู้ร้อง เพลงคนเดียวเท่านั้น โดยมีลูกคู่ร้องเอื้อนรับสอดคล้องที่ละวรรคจนจบเพลง

- เพลงเรือกินยมร้องในเรือ มีบทปลอบ บทประ ลักพาหนี ซึ่งผู้ ตีหมาก ว่ากันไปตามลำดับ ของแต่ละชนิดเพลง การร้องเพลงเรือเป็นการร้องโต้ตอบกันระหว่างชายหนุ่มและหญิงสาวในลำเรือ ผู้ที่เป็นต้นเสียงทั้งหญิงและชาย สูดแล้วแต่จะให้ฝ่ายใดขึ้นร้องก่อน ต้นเสียงจะขึ้นเกริ่นด้วยเอื้อน เอื้อ เอื้อ เอื้อ เอื้อ ลูกคู่ทั้งหมดจะรับว่า ฮ้ำ ใ้ นอ ละนอ ล๊ะนอ ละนอย นอ ละนอ ล๊ะนอ ละน อย ฮา ใ้ ต่อจากนั้น ต้นเสียงจะขึ้นเกริ่นด้วยเอื้อนเหมือนเดิม คือ เอื้อ เอื้อ เอื้อ เอื้อ ต่อจากนั้นจะเป็นคำร้อง ต่อไปจนถึงคำที่ต้องบากล ซึ่งเป็นที่รู้กันเฉพาะเพลง ลูกคู่จะรับว่า ฮ้ำ ใ้ แล้วต้นเสียงจะร้องคำที่เหลือ ต่อไปอีก ต่อจากนั้นต้นเสียงจะขึ้นวรรคใหม่เป็น ดังนี้ทุกคำร้อง โดยมีเครื่องดนตรีที่ใช้กำกับจังหวะ คือ ฉิ่ง ตีจังหวะคล้ายลักษณะจังหวะจีน คือ ฉิ่งฉิ่ง - ฉับ เป็นดังนี้เรื่อยไปตลอดทั้งเพลง ต่อจากนั้นในวรรค สูดทำของบทร้องแต่ละบท ลูกคู่จะเป็นผู้รับทวนคำสอดแทรกกับต้นเสียง ไปมาสองเที่ยวแล้วจบด้วย สร้อยคือ ฮ้ำ ใ้ เขียบ เขียบ นอ ละนอ ล๊ะนอ ละนอย นอ ละนอ ล๊ะนอ ละนอย ฮา ใ้ เขียบ เขียบ

- เพลงเกี่ยวข้าวเป็นเพลงที่แสดงให้เห็นถึงปฏิภาณไหวพริบของผู้ที่เป็นพ่อเพลงแม่เพลงในการว่ากระตือรือร้นโต้ตอบกัน แล้วเสริมด้วยการออกเพลงหงส์ การร้องเพลงเกี่ยวข้าวทั้งฝ่ายหญิง และฝ่ายชายจะตกลงกันว่าฝ่ายใดเป็นผู้ขึ้นร้องก่อน ต้นเสียงจะขึ้นเกริ่นด้วยเอื้อน (เอื้อเอื้อ เอื้อเอื้อ ทะเอื้อเอื้อเอื้อ ทะเอื้อเอื้อเอื้อ) ลูกคู่รับว่า (เฮ้ว เฮ้ว เฮ้ว เฮ้ว) ลักษณะการขึ้นดังกล่าวนี้ถ้าเป็นฝ่ายหญิง จะร้องทวนสองครั้ง ถ้าเป็นฝ่ายชายจะร้องเพียงเที่ยวเดียว ต่อจาก นั้น ต้นเสียง จะเป็นผู้ขึ้นคำร้อง ทำคำลูกคู่จะรับว่า (เฮ้ว เฮ้ว เฮ้ว เฮ้ว) ในแต่ละวรรคของคำร้องจะร้องทวน สองครั้งร้องดังนี้เรื่อยไป จนถึงวรรคสุดท้ายของบทร้องแต่ละบท ลูกคู่จะเป็นผู้รับทวนสอดแทรกกับต้นเสียงไปมาสองครั้งว่า (โห่ง เอื้อ แล้วทวนคำร้องเดิมของวรรคสุดท้าย สองรอบ แล้วจบ)

- เพลงรำโทน ก็จะเป็นการรำตามบทร้อง มีลักษณะเป็นวง ลำดับขั้นตอนการเล่นคล้ายผูก เป็นเรื่อง เริ่มตั้งแต่ไหว้ครู เพลงเชิญชวนและเกี่ยวพาราตี ตามด้วยบทเพลงรำโทนชุดรบรัก จาก ลา ซึ่ง เป็นกระบวนการจัดวางเพลงการเล่นตามลำดับขั้นตอนการ แสดง การขับร้องเพลงรำโทน ผู้ที่เป็นต้น เสียงหรือหัวหน้าวง จะเป็นผู้ขึ้นเพลงในวรรคแรกของบทร้องต่อจากนั้นลูกคู่หรือลูกวง จะเป็นผู้ร้องรับ ในวรรคต่อไปจนจบแต่ละเพลง

เนื้อเพลง

เนื้อเพลงในเพลงพื้นบ้านสามกันั้นเป็นภาษาชาวบ้านทั่วๆ ไป ที่สามารถฟังแล้วเข้าใจ ได้ง่าย นอกจาก นี้เนื้อเพลงบางเพลงยังมีการใช้คำสองแง่สองง่าม และกลอนแดงเพื่อเพิ่มความ สนุกสนานยิ่งขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นเอกลักษณ์ของเพลงพื้นบ้านที่สำคัญอีกประการหนึ่ง

เทคนิคการร้อง

เพลงเห่เรือ เพลงเรือ เพลงเกี่ยวข้าวและเพลงรำโทน ของตำบลสามโก้ อำเภอสสามโก้ จังหวัด อ่างทอง มีการใช้เทคนิคการร้องในรูปแบบต่างๆ เทคนิคที่พบได้แก่ การโหนเสียง การย่อ จังหวะ การรวบเสียง การทิ้งเสียง การลักจังหวะ การผันเสียง การโยนเสียง การบั่นคำ การม้วนเสียง และการซ้อนเสียง เป็นศิลปะเฉพาะบุคคล ซึ่งไม่สามารถลอกหรือเลียนแบบได้ จัดเป็นวัฒนธรรมใน การใช้ภาษา และสำเนียงท้องถิ่นซึ่งเป็นการสืบทอดตามชาติพันธุ์ของกลุ่มชนนั้นๆ อีกทั้งยังเป็นภูมิปัญญา ของบรรพชนที่ได้สืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น

ทำนองเพลง

ลีลาทำนองเพลงมีความเรียบง่ายไม่ยาวเกินไปและไม่สลับซับซ้อน แต่ละเพลงมีทำนอง ซ้ำไปมาโดยลูกคู่เป็นส่วนใหญ่เพียงแต่มีการเปลี่ยนบทไปตามเนื้อหา ยกเว้นแต่เพลงรำโทนที่แต่ละ เพลงมีทำนองแตกต่างกัน ระดับเสียงในการร้องขึ้นอยู่กับระดับเสียงของผู้ร้อง และขึ้นอยู่กับเสียง วรรณยุกต์ที่ปรากฏในคำร้อง

ลักษณะโครงสร้างคำประพันธ์

ลักษณะโครงสร้างคำประพันธ์ไม่แน่นอน จำนวนคำสั้นยาวไม่เท่ากัน แต่มีคำคล้องจอง มีคำสัมผัสที่เรียกว่ากลอนเปล่า บางชนิดเป็นบทกลอนประเภทกลอนแปดหัวเดียว รวมถึงกลอนแปด ธรรมดาอีกด้วย ซึ่งลักษณะของคำร้องในแต่ละเพลงอาจจะมีการใช้คำเสริม เพื่อให้กระชับจังหวะหรือ เพื่อสร้างอรรถรสในการร้องมากขึ้น

ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในเนื้อเพลง

เนื้อหาของเพลงจะมีการบอกเล่าเรื่องราวที่หลากหลายเช่น มีการเกี่ยวพาราดี รัก รบ จาก ลา อาลัยอาวรณ์ วิธีชีวิตการทำมาหากิน และมีบทวรรณคดี บางบทอาจจะร้องเปรียบเทียบ ซึ่งแต่เพลงแต่ละบทจะสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนในสมัยก่อนได้อย่างชัดเจน

เครื่องดนตรีประกอบการแสดง

เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงเป็นเครื่องดนตรีที่หาได้ง่าย ส่วนมากจะเป็น นประเภท เครื่องประกอบจังหวะ เช่น รำมะนา ฉิ่ง กรับ ซึ่งบางชนิดเพลงอาจจะไม่จำเป็นต้องมีเครื่องดนตรี ประกอบก็ได้เพียงแต่อาศัยการปรบมือตามจังหวะ

การแต่งกาย

การแต่งกายจะแต่งกายตามสามัญชนชาวบ้านธรรมดาแบบสมัยก่อน นั่นคือ ผู้ชายอาจจะนุ่ง โจงหรือกางเกงขายาว สวมเสื้อคอกลมลายดอก มีผ้าขาวม้าคาดเอว สวมหมวกสาน ส่วนผู้หญิง นุ่งโจงกระเบน สวมเสื้อคอกลมแขนยาว บางเพลงก็จะห่มสไบ สวมงอบ

สถานที่และโอกาสในการแสดง

ในปัจจุบันการแสดงเพลงพื้นบ้านสามโก้ไม่ค่อยได้รับความนิยมมากเหมือนในสมัยก่อน ส่วนมากจะเป็นการแสดงในเชิงอนุรักษ์ จึงมักจัดแสดงในงานรื่นเริง เทศกาลประจำปี หรือแม้กระทั่งเกี่ยวกับการศึกษาเช่นกัน

อภิปรายผล

จากการศึกษาเพลงพื้นบ้านสามโก้ ตำบลสามโก้ อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง พบว่า เพลงพื้นบ้านสามโก้นั้น มีความเรียบง่ายในการร้องการเล่นเพลง สืบทอดโดยปากต่อปากรุ่นต่อรุ่น โดยไม่มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับขี้ อนุมูลเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านที่อเนก นาวิกมูล (2527: 3-120) ได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านไว้ในหนังสือเรื่อง เพลงนอกศตวรรษ โดยกล่าวถึง เพลงพื้นบ้านในแง่มุมต่างๆ ซึ่งเป็นเพลงที่ไร้ตำนาน หมายความว่า เป็นเพลงที่สืบทอดกันมาโดยการจำ ไม่มีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เพลงพื้นบ้านมีลักษณะคล้ายเพลงลูกทุ่งอยู่หลายประการ อันอาจกล่าวได้ว่า เพลงพื้นบ้านคือ ต้นแบบของเพลงลูกทุ่งนั่นเอง นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงเรื่องราวต่างๆ ของเพลงพื้นบ้านอยู่หลายประการ เช่น เพลงพื้นบ้านเป็นเพลงที่เกิดในชนบทการใช้ภาษาและการแสดงออกแห่งเรื่องราว และบรรยากาศของเพลงเป็นไปอย่างซื่อๆ ตรงๆ ใช้ถ้อยคำง่ายๆ ตรงไปหาหมายทันที และยังกล่าวถึงเพลงพื้นบ้านในลักษณะที่โดดเด่นว่า

1. มีความเรียบง่ายในด้านถ้อยคำ การร้องและการเล่น
2. เน้นความสนุกสนานเป็นหลัก มีการใช้คำสองแง่สองง่ามและเว้นซึ่งเรื่องๆ ทุกข์มาก
3. การมีรูปแบบที่คล้ายคลึงกันในแต่ละท้องถิ่นก็จะมีรูปแบบคล้ายๆ กัน ทั้งในด้านเนื้อหา การเรียงลำดับเรื่องและด้านถ้อยคำ

ในเรื่องคุณค่าของเพลงพื้นบ้าน อเนก นาวิกมูล ได้กล่าวไว้หลายด้านด้วยกัน เช่น

1. คุณค่าในตัวเอง ซึ่งจัดเป็นมรดกทางวรรณกรรมได้อย่างหนึ่ง และยังแสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตของชาวบ้านได้เด่นชัดยิ่งขึ้น
2. คุณค่าจากสังคม กลุ่มคนที่เป็นคนร้องเองก็จะรู้สึกดีใจ ยินดีที่งานของเขาได้รับความสนใจ ซึ่งชาวเพลงเห็นว่ามีค่า เพราะเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตของเขานั่นเอง ส่วนกลุ่มคนที่เป็นผู้ฟังก็จะได้สอดส่องทำนองและอารมณ์ ได้รับความบันเทิงใจและอาจได้รับความรู้ คำสอนสอดแทรกไปโดยไม่รู้ตัว และนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของธนวุฒิ ตั้งสอนบุญ(2548: 193 – 199) ได้ทำการศึกษา เพลงพื้นบ้านนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร การศึกษาค้นคว้าศึกษาเพลงในวัฒนธรรมที่ยังคงอยู่ ซึ่งเป็นเพลงที่มีการถ่ายทอดด้วยปากเปล่า ตามแบบวิธีดั้งเดิมของชาวบ้าน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. สภาพทั่วไปของชุมชน ปัจจุบันชุมชนนครชุมเป็นชุมชนใหญ่ มีความเจริญในด้านต่างๆ เป็นอย่างมาก มีหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนมากมายตั้งอยู่ในพื้นที่

2. เพลงพื้นบ้านนครชุม ได้มีการละเล่นมาตั้งแต่ก่อนสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 เพลงที่ขับร้องกันต่อๆ มา นั้นเป็นวิธีการสืบทอดด้วยการร้องปากต่อปาก จากนั้นเพลงก็ได้เลือนหาย ไปจากชุมชนนครชุม ต่อมานางลำภู ทองธรรมชาติและกลุ่มแม่บ้านนครชุม ได้ร่วมกันสืบค้นเพลงจากร่องรอยคนเก่าแก่ในท้องถิ่นที่ยังมีชีวิตอยู่ และได้ร่วมกันฝึกซ้อมจนสามารถเผยแพร่และอนุรักษ์มาจนถึงปัจจุบัน

3. บทเพลงที่ได้ทำการศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีจำนวน 12 เพลง โดยได้ทำการวิเคราะห์ถึงโครงสร้างที่เป็นลักษณะสำคัญของเพลง ซึ่งพบว่า เพลงพื้นบ้านนครชุมมีลักษณะสำคัญที่พบได้คือ

3.1 ด้านเนื้อหาคำร้อง

เพลงพื้นบ้านนครชุมจะมีคำร้องเป็นลักษณะคำคล้องจองที่ไพเราะ มีคำสัมผัสนอกใน เนื้อหาของเพลงเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมชุมชนและวิถีชีวิต

3.2 ด้านทำนองเพลง

เพลงพื้นบ้านนครชุมมักเป็นเพลงสั้นๆ ที่ไม่ มีความยาวมากนัก เวลาร้องก็จะมีกร้องซ้ำๆ หลายรอบ เพลงมีรูปแบบโครงสร้างเพลงหลายแบบทั้งแบบท่อนเดียวและแบบหลายท่อน ในแต่ละเพลงจะมีประโยคและจังหวะทำนองหลายๆ ประโยค มีลักษณะของการเลียนแบบจังหวะทำนอง ในทำนองที่พบนั้นมีการเคลื่อนที่ของทำนองที่ใช้ขั้นคู่ที่เป็น แบบขั้นบันไดมากที่สุด และในเพลงพื้นบ้านนครชุมพบว่าใช้บันไดเสียงเพ็นโทนิคเป็นหลักเสียงของทำนองเพลง ซึ่งตรงกับสุกัญญา สุขฉายา (2525: 166-170) ได้ศึกษาเพลงปฎิพากย์ : บทเพลงแห่งปฏิภาณของชาวบ้านไทย สรุปได้ว่าเพลงปฎิพากย์ภาคกลางเป็นเพลงร้องโต้ตอบระหว่างชายหญิง มี ทั้งร้องโต้ตอบชนิดวรรคต่อวรรคจนถึงโต้ตอบแบบบทต่อบท โดยมีลูกคู่ฝ่ายชายและฝ่ายหญิงร้องรับ ร้องกระทุ้ง สอดแทรก และให้จังหวะ เพื่อให้เวลาคิดเนื้อร้องบทต่อไป เพื่อสร้างความสนุกสนานท่วงทำนองของเพลงต่างๆ คล้ายคลึงกัน เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบเป็นเครื่องประกอบจังหวะ ได้แก่ โทน กรับ ฉิ่ง หรืออาจใช้เสียงปรบมือแทน เนื้อหาเพลงพื้นบ้านเป็นการเกี่ยวพาราสิระหว่างหนุ่มสาว ต่างฝ่ายต่างสรรหาโวหารมา ได้ตอบซึ่งไหวพริบกันโดยเฉพาะโวหารเชิงสังวาส มีทั้งชนิดตรงที่เรียกว่า “กลอนแดง” และชนิดอ้อมที่เรียกว่า “กลอนสองแง่สองง่าม” จากการศึกษพบว่า พ่อเพลงแม่เพลงนิยมโต้ตอบด้วยคำสังวาสชนิดอ้อม มากกว่าการพูดตรงๆ เพลงปฎิพากย์แบ่งได้ตามลักษณะของเนื้อเพลงได้ 2 ประเภท คือ เพลงปฎิพากย์สั้น และปฎิพากย์ยาว เพลงปฎิพากย์สั้นมีความยาวไม่เกิน 6 วรรค เป็นบทเกี่ยวพาราสิ เข้าแย้งกัน เช่น เพลงเกี่ยวข้าวสั้น เพลงแห่ดอกไม้ เพลงระบำบ้านไร่ เพลงแห่นาค ฯลฯ เพลงปฎิพากย์ยาวเป็นเพลงที่มีความยาวหลายบทในการโต้ตอบกันแต่ละครั้ง มีการดำเนินเรื่องเป็นชุด คือ เริ่มตั้งแต่บทไหว้ครู บทเกริ่นชายชวนหญิงออกมาเล่น บทประหรือบททักทางชายเกี่ยวพาราสิหญิง หญิงโต้ตอบชาย บทผูกรัก ตาม

ด้วยบทคู่ขอ หรืออาจเป็นลักพาณี บทชิงชู้หรือบทตีหมากผัวและจบด้วยบทจาก นอกจากเพลงที่เป็นชุดนี้แล้วยังมีเพลงเบ็ดเตล็ดแทรกอยู่มากมาย เช่น บทเขานา บทวินัย บทเซ่นผี ฯลฯ เพลงปฏิพากย์ยาวได้แก่ เพลงเกี่ยวข้าว เพลงฉ่อย เพลงอีแซว ฯลฯ ปัจจุบันบทบาทเพลงปฏิพากย์น้อยลงจา อาจกล่าวได้ว่าหมดบทบาทไปแล้วจากสังคมไทย ทั้งนี้เพราะวิถีชีวิตของคนเปลี่ยนแปลงไป ไม่มีเวลารวมมาฝึกหัดหรือเล่นเพลงกัน แต่เพลงปฏิพากย์ไปปรับปรุงให้เข้ากับดนตรีสมัยใหม่ เช่น เพลงหนุ่มสุพรรณของเมืองมนต์ สมบัติเจริญ เพลงกับข้าวเพชรฆาต ของขวัญจิต ศรีประจันต์ และในเพลงไทยสากลที่เป็นเพลงลูกทุ่งของคณะสุนทราภรณ์ ก็มีรูปแบบและลักษณะร้องคู่โต้ตอบกันเหมือนเพลงปฏิพากย์ ในทำนองเดียวกันกระทรวงศึกษาธิการ (2522: 130 – 132) ก็ได้อธิบายถึงลักษณะของเพลงพื้นเมืองไว้ว่า เป็นเพลงที่มีทำนองง่าย ๆ ถ้อยคำภาษาที่ใช้เป็นคำไทยแท้เรียบง่าย แต่ฟังและกินใจ เข้าใจได้ทันที คำพูดโต้ตอบกันระหว่างหญิง ชาย อาจมีถ้อยคำหยาบคายบ้าง แต่ก็ถือเป็นโวหารของศิลปิน เครื่องประกอบจังหวะนั้น ในขั้นแรกก็เป็นเพียงการปรบมือต่อมาจึงนำเครื่องดนตรีบางอย่างเข้ามาประกอบ เช่น ฉิ่ง กรับและกลอง เป็นต้น เพลงพื้นบ้านในภาคกลางแยกได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. เพลงที่เล่นตามเทศกาล ได้แก่ เพลงพวงมาลัย เพลงเหย่ย เพลงเรือ เพลงสักรา
2. เพลงที่เล่นตามฤดูกาล เช่น ฤดูเกี่ยวข้าว ได้แก่ เพลงเกี่ยวข้าว เพลงสงพาง ฤดูน้ำหลาก

เช่น เพลงเรือ เป็นต้น

3. เพลงทั่วไป เล่นไม่จำกัดฤดูกาล ได้แก่ เพลงอีแซว เพลงฉ่อย ลำตัด

เพลงพื้นบ้านของภาคกลาง นอกจากจะมีเนื้อหาในทางเกี่ยวพาราดีแล้ว ยังแสดงให้เห็นความเป็นกวีปากเปล่าของชาวบ้าน ซึ่งร้องได้อย่างคล่องแคล่ว ไม่ขัดเขิน และที่สังเกตเห็นให้คิดจะพบว่าในบทเพลงเหล่านี้ได้ บรรจุเรื่องของขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ ค่านิยมต่างๆ แนวคิด ตลอดจนความเป็นอยู่ของชาวบ้านที่สืบต่อกันมาแต่โบราณแทรกอยู่ด้วยเสมอ ซึ่งปัจจุบันเพลงพื้นบ้านสามโก้ที่ยังคงเหลืออยู่ก็ไม่ได้เล่นตามฤดูหรือเทศกาลเหมือนเช่นในอดีต อาจเป็นเพราะยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา เพียงแต่เป็นการเล่นในเชิงอนุรักษ์ ที่ยังคงยึดถือรูปแบบการเล่น และเทคนิคการร้องการับของลูกคู่ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นเหมือนเช่นเดิม เพื่อให้เพลงพื้นบ้านยังคงอยู่คู่กับชาวสามโก้ไปอีกนาน

ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยต่อไป

จากการศึกษาวิจัยในเรื่อง เพลงพื้นบ้านสามโก้ ตำบลสามโก้ อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยต่อไปดังนี้

1. การศึกษาวิจัยเพลงพื้นบ้านสามโก้ ในครั้งนี้เป็นการศึกษาเพลงจำนวน 15 เพลงเท่านั้น ซึ่งยังมีเพลงประเภทอื่นๆ ในตำบลที่น่าสนใจทำการศึกษาค้นคว้าวิจัยอีกหลายเพลง

2. สามารถทำการวิจัยในเชิงเปรียบเทียบความแตกต่างของรูปแบบการเล่น และเทคนิคการร้องรับของพ่อเพลงแม่เพลงของบ้านสามโก้กับพื้นที่อื่นๆ ที่มีเพลงพื้นบ้าน
3. สามารถทำการวิจัยเพลงพื้นบ้านในแหล่งอื่นๆ ได้ในลักษณะและแง่มุมเดียวกัน

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2522). *เพลงและการละเล่นพื้นบ้านภาคกลาง*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว.
- (2537). *การพัฒนารวมการศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- กาญจนา อินทรสุนานนท์. (2525). *แนวทางการศึกษาเพลงพื้นบ้าน, ดนตรีไทยอุดมศึกษาครั้งที่ 8*.
กรุงเทพฯ: โรงละครแห่งชาติ.
- (2532). *การวิเคราะห์รูปแบบเพลงพื้นบ้าน*. *วารสารมนุษยศาสตร์ บริหารศิลป์*. 11(2): 1-10.
- (2536). *เพลงพื้นบ้าน*. *สารานุกรมศึกษาศาสตร์ ฉบับที่ 12*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- (2540). *เทคนิคการขับร้องเพลงไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- (2542). *เอกสารประกอบการสอนรายวิชาพื้นฐานมานุษยวิทยาภาควัฒนธรรม*.
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- (2543). *การศึกษาวิเคราะห์เพลงระบำบ้านนา*. งานวิจัย. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- (2552). *การศึกษาภูมิปัญญาการขับเสภาและการขับร้องเพลงไทย เพื่อการสร้างจิตสำนึก
ในการอนุรักษ์และเห็นคุณค่า*. งานวิจัย. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- กรมวิชาการ. (2534). *อ่างทองอยู่ช้าวุ่นน้ำแถบที่ราบภาคกลาง*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- จุฑามณี บ้านมอญ. (2550). *การศึกษาเพลงพื้นบ้านท่าโพ ตำบลท่าโพ อำเภอหนองขาหย่าง
จังหวัดอุทัยธานี*. ปรินิพนธ์ ศป.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโร. ถ่ายเอกสาร.
- เฉลิมศักดิ์ พิภูลศรี. (2538). *วิธีการศึกษาดนตรีพื้นบ้าน*. *ดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ 26*. เชียงใหม่:
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ณรงค์ เติ้งประชา. (2538). *มนุษย์กับสังคม*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พริ้นติ้งเฮ้าส์.
- เด่นดวง พุ่มศิริ. (2528). *การศึกษาและวิจัยวัฒนธรรมพื้นบ้านในแนวศิลปกรรม, ที่ระลึกในงาน
พระราชทานเพลิงศพ*. กรุงเทพฯ: กองโรงพิมพ์ กรมสารบรรณทหารอากาศ.
- ดวงเดือน สดแสงจันทร์. (2544). *การศึกษาเพลงพื้นบ้านของคณะขวัญจิต ศรีประจันต์*.
ปรินิพนธ์ ศป.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ท้วม ประสิทธิ์กุล. (ม.ป.ป.). *หลักคีตศิลป์*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.

- ธนวุฒิ ตั่งสอนบุญ. (2548). *เพลงพื้นบ้าน : กรณีศึกษาชุมชนนครชุม* จังกำแพงเพชร ปริญญาานิพนธ์
ศป.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- ประเทือง คล้ายสุบรรณ. (2528). *ร้อยกรองชาวบ้าน*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สุทธิสาร.
- ประสิทธิ์ เลี้ยวสิริพงศ์. (2529). *องค์ประกอบดนตรี : สิ่งที่ขาดหายไปในการศึกษาเพลงพื้นบ้าน*.
วารสารถนนดนตรี.
- ปราณี วงศ์เทศ. (2525). *พื้นบ้านพื้นเมือง*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: เจ้าพระยา.
- ปรียา หิรัญประดิษฐ์. (2533). *ศิลปะการเล่นและการแสดงเพลงพื้นบ้านในสังคมไทย*. นนทบุรี:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- พรรณราย คำโสภา. (2542). *การวิเคราะห์เพลงพื้นบ้านกันตรึมของหมู่บ้านดงมัน*. ปริญญาานิพนธ์
ศป.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- พูนพิศ อมาตยกุล. (2529). *ดนตรีวิจักษ์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สยามสมัย.
- ภากร เชาวน์ขุนทด. (2545). *การศึกษาเพลงพื้นบ้านนครไทย บ้านหนองน้ำสร้าง ตำบลนครไทย
อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก*. ปริญญาานิพนธ์ ศป.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มนตรี ปราโมท. (2540). *การเล่นของไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: พิษณุเศพรินต์.
- ราชบัณฑิตสถาน. (2525). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- วรรณนา นาวิกมูล. (2545). *ไทยศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วิบูลย์ ศรีคำจันทร์. (2536). *เพลงพวงมาลัย : การศึกษาเชิงวิเคราะห์*. ปริญญาานิพนธ์ ศป.ม.
(ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศิริพร ลีตะฐาน. (2524). *เพลงพื้นบ้านตามความคิดของนักคติชนวิทยาตะวันตก*. ใน *อักษรศาสตร์*.
หน้า 76 – 87. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศูนย์วิจัยข้าวสุพรรณบุรี, สถาบันวิจัยข้าว. (2548). *เอกสารวิชาการการจัดเขตศักยภาพการผลิตข้าว
จังหวัดอ่างทอง*. อ่างทอง: ม.ป.พ.
- สาคร พรหมนิน. (2539). *วิเคราะห์วัฒนธรรมที่ปรากฏในเพลงกล่อมเด็ก อำเภอปากพ่อง
จังหวัดนครศรีธรรมราช*. ปริญญาานิพนธ์ ศป.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุกัญญา ภัทรราชัย. (2527). *คติชนวิทยาสำหรับครู*. เอกสารประกอบการศึกษาชุดวิชาภาษาไทย 8.
นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

- สุกัญญา สุขฉายา. (2525). *เพลงปฏิพากย์ : บทเพลงแห่งปฏิภาณของชาวบ้าน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- สุกรี เจริญสุข. (2538). *ดนตรีวิจารณ์*. กรุงเทพฯ: Dr. sax.
- สุพิศรา สุภาพ. (2540). *สังคมวิทยา*. พิมพ์ครั้งที่ 19. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุมาลย์ เรืองเดช. (2518). *เพลงพื้นบ้านจากพนมทวน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2537). *15 ปี สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- ลำรวม ชำกมล. (2530). *เพลงพื้นบ้านจากตำบลลานดอกไม้ : การวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับความรัก*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก. ถ่ายเอกสาร.
- อเนก นาวิกมูล. (2531). *คนเพลงและเพลงพื้นบ้านภาคกลาง*. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติจัดพิมพ์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- (2527). *เพลงนอกศตวรรษ*. พิมพ์ครั้งที่ 3. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติจัดพิมพ์. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.
- อมรา พงศาพิชญ์. (2537). *วัฒนธรรม ศาสนาและชาติพันธุ์ : วิเคราะห์สังคมไทยแนวมานุษยวิทยา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อังคณา ใจเหิม. (2538). *ดนตรีพื้นบ้านทางมานุษยวิทยา*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (มานุษยวิทยา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ภาคผนวก ก
ประมวลภาพภาคสนาม

เส้นทางมุ่งสู่ตำบลสามโก้

สถานที่ตั้งสำนักงานเทศบาลตำบลสามโก้

ผู้วิจัยขออนุญาตเข้าเก็บข้อมูลกับเจ้าหน้าที่

ผู้วิจัยสัมภาษณ์บุคคลในท้องถิ่นเกี่ยวกับประเพณีท้องถิ่น

สำรวจสถานที่ในการเก็บข้อมูล

ห้องทุ่งนาสถานที่ประกอบอาชีพหลัก

ผู้วิจัยเข้าพบลุงผู้ใหญ่ทองอาบ ไข่แก้ว ครั้งแรกในการสำรวจพื้นที่

สมาชิกพ่อเพลงแม่เพลงของชาวดำบลสามโก้

ผู้วิจัยสัมภาษณ์ป้าสังเวียนแม่เพลงคนสำคัญ

ผู้วิจัยร่วมฝึกร้องเพลงพื้นบ้านกับกลุ่มพ่อเพลงแม่เพลง

สถานที่รวมตัวของกลุ่มพ่อเพลงแม่เพลง

ผู้วิจัยสัมภาษณ์แม่เพลง

ป้าสังเวียนถ่ายทอดเพลงเกี่ยวข้าวก่อนจะถ่ายวิดีโอ

พ่อเพลงสมัครเล่นกำลังฝึกเพลงเกี่ยวข้าวก่อนถ่ายวิดีโอ

งอบอุปกรณ์สวมศีรษะในการร้องเพลงเกี่ยวข้าว เพลงเรือ และเพลงแห่เรือ

เคียวอุปกรณ์เกี่ยวข้าว

ผู้วิจัยช่วยแต่งตัวก่อนเริ่มแสดงเพลงเรือ

ลุงลิขิตเตรียมตั้งกำนนวนหัวครูก่อนเริ่มทำการแสดง

ลุงลิขิตกำลังตั้งเสียงกลองรำมะนา

เขาควยอุปกรณ์ช่วยตั้งเสียงกลองรำมะนา

ศาลพ่อแก่ร่มขาวสถานที่เคารพบูชา

การแสดงเพลงเห่เรือ

การแสดงเพลงเรือ

การแสดงเพลงเกี่ยวข้าว

การแสดงเพลงรำโทน

ดนตรีและนักร้องประกอบการแสดงรำโทน

นายทองอาบ ไช้แก้ว (อดีตผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 2 บ้านหน้าวัดโบสถ์)

เกิดวันที่ 15 เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2478 อายุ 77 ปี

บิดามารดา นายชิน นางจ้อย ไช้แก้ว

คู่สมรส นางประคอง ไช้แก้ว

มีบุตร 3 คน ชาย 1 คน หญิง 2 คน

อาชีพ ทำสวน ทำไร่ผัก

ที่อยู่ บ้านเลขที่ 4/2 หมู่ 2 ตำบลสามโก้ อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง

ในปี พ.ศ. 2516 นายทองอาบ ไช้แก้ว ได้รับคัดเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 2 ตำบลสามโก้ อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง และในปี พ.ศ. 2521 นายทองอาบ ผู้มี วิสัยทัศน์กว้างไกลสมกับได้รับเลือกให้เป็นผู้นำหมู่บ้าน ได้มองเห็นคุณค่าของศิลปะการแสดงรำโทนบ้านวัดโบสถ์ที่เคยรุ่งเรืองมาในอดีต สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่กำลังจะเลือนหายไป จึงได้ทำการฟื้นฟูการแสดง “รำโทน” ขึ้นโดยรวบรวมชาวบ้านที่มีความสามารถ ทั้งทางดนตรี การร้องเพลง และผู้ที่เคยเล่นรำโทนมาก่อนมาทำการฝึกซ้อม การแสดงรำโทน ให้เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่นจนเป็นที่สนใจโดยทั่วไป และได้รับเชิญให้ไปแสดงในงานเทศกาลต่างๆ ในจังหวัดอ่างทองและในต่างจังหวัดเสมอๆ จนถึงปัจจุบันผลงานของนายทองอาบ ไช้แก้ว จึงได้รับการยกย่องให้ได้รับประกาศเกียรติคุณเป็นผู้นุรักษ์มรดกไทยดีเด่นประจำปี พ.ศ. 2538 จากศึกษาธิการจังหวัด และผู้ว่าราชการจังหวัดอ่างทอง และได้โล่เชิดชูเกียรติคุณเป็นศิลปินดีเด่นจังหวัดอ่างทอง สาขาศิลปะการแสดง จากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ประธานกรรมการสภาวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2543

นางทยา เร่มลิก

เกิดเมื่อวันที่ (จำไม่ได้) พ.ศ. 2472 อายุ 83 ปี

บิดามารดา นายทองคำ นางเล็ด จิตต์กระจ่าง

คู่สมรส นายมานิต เร่มลิก

มีบุตร 2 คน ชาย 1 คน หญิง 1 คน

อาชีพ ทำนา

อยู่บ้านเลขที่ 40/1 หมู่ 2 ตำบลสามโก้ อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง

นางทยา เร่มลิก เป็นผู้มีความสามารถในการร้องเพลงเห่เรือ เพลงเรือ และเพลงรำโทนโดยมีลีลาท่าทางสวยงามเฉพาะตัว โดยมีเลือดเนื้อเชื้อไขทางด้านเพลงพื้นบ้าน มาตั้งแต่สมัยคุณยาย คุณย่า มาก่อน ได้เริ่มหัดเรียนตั้งแต่อายุได้ 15-16 ปี และก่อนที่จะได้เริ่มเรียนอย่างจริงจัง ก็ได้สัมผัสกับการร้องการเล่นเพลงพื้นบ้านเหล่านี้เป็นประจำ เพราะหลังจากทำงานในช่วงเวลากลางวันเสร็จก็จะมีการเล่นเพลงกันในเวลากลางคืนเป็นประจำนี่อยู่ทุกวัน และได้มีบทบาทสำคัญร่วมกับนายทองอาบ ริเริ่มการฟื้นฟูรำโทน เมื่อ พ.ศ. 2521 ให้กลับมาร้องเล่นได้อีกครั้ง

นางสังเวียน แก้วมณี

เกิดวันที่ (จำไม่ได้) เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2476 อายุ 79 ปี

บิดามารดา นายทองคำ นางเล็ด จิตต์กระจ่าง

คู่สมรส เสียชีวิตแล้ว

มีบุตร 3 คน ชาย 2 คน หญิง 1 คน

อาชีพ ทำนา และทำขนมไทยขาย

ที่อยู่บ้านเลขที่ 25/1 หมู่ 2 ตำบลสามโก้ อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง

ป้าสังเวียน แก้วมณี เป็นแม่เพลงที่มีความสามารถในด้านเพลงเกี่ยวข้าว เพลงเรือ และเพลงรำโทน โดยมีเชื้อสายในการเล่นเพลงพื้นบ้านมาจากรุ่นตา รุ่นยาย เช่นเดียวกับป้าหย่า เริ่มลึก เพราะเป็นพี่น้องกันทุกคนในครอบครัวจะร้องและเล่นเพลงเหล่านี้ได้ทั้งหมด การร้อง ร้องเพลงพื้นบ้านเหล่านี้ตั้งแต่จำความได้เป็นเพลงที่อยู่ในสายเลือด เวลาทำงานหรือทำขนมก็มักจะชอบร้องเพลงเล่นไปด้วย มีใจรักในเพลงพื้นบ้านและอยากจะถ่ายทอดให้กับผู้ที่สนใจ

นายลิขิต จิตต์กระจ่าง

เกิดวันที่ 1 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2480 อายุ 75 ปี

บิดามารดา นายทองคำ นางเล็ก จิตต์กระจ่าง

คู่สมรส นางละเอียด จิตต์กระจ่าง

มีบุตร 2 คน ชาย 1 คน หญิง 1 คน

อาชีพ ทำนา และอาสาสมัครหมู่บ้าน

ที่อยู่บ้านเลขที่ 25 หมู่ 2 ตำบลสามโก้ อำเภอสสามโก้ จังหวัดอ่างทอง

นายลิขิต จิตต์กระจ่าง ผู้สืบทอดการตีกลองประกอบกรำ โทน มาตั้งแต่เด็กๆ นอกจากนี้ยังได้เก็บเกี่ยวประสบการณ์การร้องเพลงร่ำวง ของนักร้องเพลงลูกทุ่งหลายๆ คน เช่น เบญจมินทร์ สมยศ ทศนพันธ์ สุรพล สมบัติเจริญ ฯลฯ สำหรับกรำพื้นฟูรำโทน บ้านวัดโบสถ์ ใน ครั้งนี้หน้าที่ที่สำคัญที่สุดคือ เป็นต้นเสียงร้องเพลงะและตี กลองร่ำมะนา และคัดเลือกลำดับเพลง ร้องให้ผู้รำ รำตามต้องการได้ นายลิขิต จิตต์กระจ่าง จึงเป็นหัวใจของการรำโทนบ้านวัดโบสถ์ ตำบลสามโก้ อำเภอสสามโก้ จังหวัดอ่างทอง อย่างแท้จริง

นางละเอียด จิตต์กระจำ (นามสกุลเดิม รักญาติ)

เกิดวันที่ 7 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2488 อายุ 67 ปี

บิดามารดา นายผวน นางเก็บ รักญาติ

คู่สมรส นายลิขิต จิตต์กระจำ

มีบุตร 2 คน ชาย 1 คน หญิง 1 คน

อาชีพ ทำนา และเป็นประธานกลุ่มทอผ้าหน้าวัดโบสถ์

ที่อยู่บ้านเลขที่ 25 หมู่ 2 ตำบลสามโก้ อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง

นางละเอียด จิตต์กระจำ สืบทอดความจดจำเพลงรำโทนมาจากพ่อผวน และลุงคม และเพลงเห่เรือ จากป้าหย่า เริ่มลิ้ม ในตอนเย็นๆ จะนั่งล้อมวงสังสรรค์ร้องเพลงเล่นกันทุกวัน จนทำให้บทเพลงเข้าไปอยู่ในความทรงจำตั้งแต่เด็กๆ เมื่อแต่งงานกับนายลิขิต จิตต์กระจำ เวลาว่างที่ไหนก็ไปด้วยกันมีการเตรียมเพลงก่อนนำไปแสดงและเป็นต้นเสียงร้องเพลงนำร่วมกับนายลิขิต ผู้เป็นสามี และทำหน้าที่ในการตีฉิ่งประกอบจังหวะเข้ากับเสียงรำมะนาไปด้วยถือได้ว่าบทบาทของนางละเอียด จิตต์กระจำมีความสำคัญต่อการแสดงรำโทนทุกครั้ง

นางสมนึก मुखเซิด

เกิดวันที่ จำไม่ได้ เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2491 อายุ 64 ปี

บิดามารดา นายจำ นางเกตุ พิกุลขาว

คู่สมรส นายสังเวียน मुखเซิด

มีบุตร 2 คน ชาย 1 คน หญิง 1 คน

อาชีพ ทำนา รับจ้าง

ที่อยู่บ้านเลขที่ 22 หมู่ 2 ตำบลสามโก้ อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง

นางสมนึก मुखเซิด เป็นแม่เพลงรุ่นใหม่ที่เข้ามาเริ่มร้องเพลงพื้นบ้าน โดยการเป็นลูกคู่เพลงเรือ เพลงเห่เรือ เพลงเกี่ยวข้าว ตั้งแต่ที่มีการฟื้นฟูขึ้นมา และเป็นคนรำในเพลงรำไท่นด้วย เริ่มแรกที่มีการฟื้นฟูเพลงพื้นบ้านเหล่านี้ ก็ได้เข้าร่วมฝึกหัดและฝึกซ้อม ระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกหัดนั้นค่อนข้างจะใช้เวลาานาน แต่ก็สามารถฝึกได้จนสำเร็จ เวลาที่มีการแสดงก็จะไปร่วมแสดงพร้อมๆกันทุกครั้ง

นางประทีน รักญาติ

เกิดวันที่ จำไม่ได้ เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2487 อายุ 68 ปี

คู่สมรส เสียชีวิต

อาชีพ อยู่บ้านทำงานบ้าน

ที่อยู่บ้านเลขที่ 9 หมู่ 2 ตำบลสามโก้ อำเภอสสามโก้ จังหวัดอ่างทอง

นางประทีน รักญาติ เป็นแม่เพลงรุ่นใหม่ที่เข้ามาเริ่มร้องเพลงพื้นบ้าน โดยการเป็นลูกคู่เพลงเรือ เพลงเห่เรือ เพลงเกี่ยวข้าว ตั้งแต่ที่มีการฟื้นฟูขึ้นมา และเป็นคนจำในเพลงรำไท่น ส่วนใหญ่ทุกครั้งที่มีการแสดงจะเป็นผู้รำ ได้เข้าร่วมกับคณะเพลงพื้นบ้าน นสามโก้ตั้งแต่ในช่วงที่มีการฟื้นฟู เกิดขึ้น ฝึกหัดรำจากป้าหยาและคนในกลุ่มคณะ ถ้ามีเวลาว่างก็จะมารวมตัวกันร้องเพลงพูดคุยเล่นกันจึงทำให้เพลงเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของชีวิต

ป้าประยงค์ สุขเจริญ

เกิดวันที่ จำไม่ได้ เดือน มีนาคม พ.ศ. 2488 อายุ 67 ปี

อาชีพ ทำนา

ที่อยู่บ้านเลขที่ 16 หมู่ 2 ตำบลสามโก้ อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง

ป้าประยงค์ สุขเจริญ เป็นแม่เพลงรุ่นใหม่ que เข้ามาเริ่มร้องเพลงพื้นบ้าน โดยการเป็นลูกคู่เพลงเรื่อ เพลงเห่เรื่อ เพลงเกี่ยวข้าว ตั้งแต่ที่มีการฟื้นฟูขึ้นมา และเป็นคนรำในเพลงรำ โทนตัวผู้หญิงเริ่มเข้ามา ร้องเล่นในช่วงที่มีการฟื้นฟูจนถึงปัจจุบัน โดยใช้เวลาวางจากการออกไร่ออกนาเข้าร่วมฝึกซ้อม ส่วนเพลงอื่นๆ ก็พร้อมรับเป็นลูกคู่ได้ และได้ร่วมแสดงทุกครั้งที่มีงาน

ป้าอัจฉรา ภูศรี

เกิดวันที่ จำไม่ได้ เดือน จำไม่ได้ พ.ศ. 2499 อายุ 56 ปี

อาชีพ รับจ้าง เกษตรกร

ที่อยู่บ้านเลขที่ 3421 หมู่ 2 ตำบลสามโก้ อำเภอสสามโก้ จังหวัดอ่างทอง

ป้าอัจฉรา ภูศรี เป็นแม่เพลงรุ่นใหม่ี่เข้ามาเริ่มร้องเพลงที่บ้าน โดย ยการเป็นลูกคู่เพลงเรือ เพลงเห่เรือ เพลงเกี่ยวข้าว ตั้งแต่ที่มีการฟื้นฟูขึ้นมา และเป็นคนรำที่เป็นตัวผู้ชายในการรำโทน เพราะเป็นคนค่อนข้างร่างใหญ่ และเนื่องจากการแสดงเพลงรำโทนนั้นคนเก่าคนแก่ที่เป็นผู้ชายนั้นได้เสียชีวิต บ้างชราบ้างจึงรับบทเป็นตัวรำผู้ชายส่วนใหญ่ ส่วนเพลงอื่นๆ ก็สามารถร้องรับเป็นลูกคู่ได้

ป้าชลอ นภาดล

เกิดวันที่ 19 เดือน เมษายน พ.ศ. 2498 อายุ 67 ปี

อาชีพ ทำนา

ที่อยู่บ้านเลขที่ 15/1 หมู่ 2 ตำบลสามโก้ อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง

ป้าชลอ นภาดล เป็นแม่เพลงรุ่นใหม่ ที่เข้ามาเริ่มร้องเพลงพื้นบ้าน โดยการเป็นลูกคู่เพลงเรือ เพลงเห่เรือ เพลงเกี่ยวข้าว ตั้งแต่ที่มีการฟื้นฟูได้เข้าร่วมในคณะและฝึกหัดการรำโทนเสียเป็นส่วนใหญ่ ส่วนเพลงเรือและเพลงเกี่ยวข้าวอื่นๆ สามารถที่จะเป็นลูกคู่ได้เท่า่นั้นเพราะเพิ่งเริ่มเข้ามาภายหลัง

นายแสวง คงอ่อน

เกิดวันที่ 9 เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2476 อายุ 79 ปี

บิดามารดา นายสุข นางเพ็ญ คงอ่อน

คู่สมรส นางเสวก คงอ่อน

มีบุตร 9 คน ชาย 3 คน หญิง 6 คน

อาชีพ ทำนา อดีตเป็นผู้ใหญ่บ้าน

ที่อยู่บ้านเลขที่ 12 หมู่ 7 ตำบลม่วงโพธิ์พันธ์ อำเภอสสามโก้ จังหวัดอ่างทอง

นายแสวง คงอ่อน เป็นพ่อเพลงรุ่นใหม่ที่เข้ามาเริ่มร้องเพลงพื้นบ้าน โดยการเป็นลูกคู่เพลงเรือ เพลงเห่เรือ เพลงเกี่ยวข้าว ตั้งแต่ที่มีการฟื้นฟูขึ้นมา และเป็นคนรำในเพลงรำโทนเพราะเป็นคนที่ชอบความสนุกสนาน จะมีความถนัดในการรำรำโทนมากกว่า เพลงอื่นๆ สามารถจำทำรำและเนื้อร้องได้เป็นอย่างดี เพราะการฝึกซ้อมและออกแสดงบ่อยครั้ง

ภาคผนวก ค

เนื้อร้องเพลงพื้นบ้านสามโก้

เนื้อร้องเพลงเห่เรือพราหมณ์เกสร

จะกล่าวถึงพราหมณ์เกสรสมรน้อย	ให้ระห้อยโหยให้ในไพร่สน
เกิดเป็นพราหมณ์ ตามองค์พระทรงธรรม์	ทรงครรภ์โอรสกำหนดนาน
รูปนิมิตปิดป้องแลไม่เห็น	ดูตั้งเป็นชายชาติอันอาจหาญ
ระทมทุกข์เวทนามาช้านาน	เดินกันดารตั้นดงมาองค์เดียว
ยังมีพรานไพร่ไล่ไม่ถูก	ดูคึกๆ คลาไคลในไพร่เขียว
เห็นเจ้าพราหมณ์ ตั้นดงมาองค์เดียว	ให้เฉลียวนี้ก่อนจาประหลาดใจ
แอบพฤษษา เฟ่งพิศพิณจันนี้	ช่างเพริศพิริ้งนวลละของดูผ่องใส
เอี่ยมสะอาด อรชรอ่อนละมัย	งามวิไลกิริยาคัล้ายนารี
ดูจริตก็เป็นหญิง ทุกสิ่งสรรพ	เว้นแต่ถันมิได้เหมือนสตรีศรี
ซึ่งแน่งน้อยครรนาจะปราณี	ไฉนนี้จึงมาเที่ยวผู้เดียวเดิน
จึงร้องถามพ่อพราหมณ์ จะไปไหน	พราหมณ์ตกใจงง งวยให้ขวยเขิน
จึงทูลองค์ ลงนั่งยังบนเนิน	พรานจึงเดินเข้าไป ให้ใกล้พราหมณ์
จะตกใจไปเลยเจ้า อย่าเศร้าสร้อย	พอหนุ่มน้อย รูปหล่อพี่ขอลาม
จะไปไหนเจ้า จงแจ้งแสดงความ	มาเดินตามทางเถื่อน เป็นเพื่อนกัน
พราหมณ์กลัว แก้วตัวไปตามซัด	น้องมาพลัด พวกเพื่อนในไพร่สรรพ
มัวหลงเพลิน เดินชมพนมวิไล	มาพลัดกันเพราะมีกรรมจึงจำเป็น
จะกลับคืนธานี บุรีราช	ก็แคล้วคลาด หาทางไม่พบเห็น
คิดคิดว่าตาย ไม่หมายเป็น	ทุกเข้าเย็น ชอกช้ำระกำกาย
มาพบพี่ดีใจ เห็นไม่ม้วย	จะไปด้วย กับพี่ชาย เหมือนได้แก้ว

เนื้อร้องเพลงเรือ

- ชาย** พี่เผลอพลั้งฟังเพลินกันไปด้วยเสียงเพลง
เสียงซึ้งหวานวังเวง(ฮู้ฮู้)เสียจริงพับผ้า
แม่ข้าวเรือน่ารั้งพี่อยากจะฟังคารม
ประชาชนมานั่งชม(ฮู้ฮู้)ซึ่งวาทะ
เป็นรสหวานหรือขมมันจะกลมหรือเกลี้ยง
เราจะไม่หลีกไม่เลี้ยง(ฮู้ฮู้)นะหล่อนจ๋า
- (ลง)** มาว่ากันเรื่อยเรื่อยเหมือนยังกับเลื่อยคันดา
คนละลงสองลงสองโมงก็ลา
นานนานจะได้มาพบเคย
- หญิง** แต่พอเรียกหาน้องแต่พอร้องหาหญิง
ตัวน้องก็ไม่นิ่ง(ฮู้ฮู้)เสียให้มันซ้ำ
เสียงพี่มาชวนร้องเชิญน้องก็ไม่เมินทำเฉย
เสียงพี่มาเอ็นร้องเอ่ย(ฮู้ฮู้)น้องก็ว่า
ครั้นจะไม่ว่าก็ได้ฉันทักจะอายแก่เขา
ตามประดาหนุ่มสาว(ฮู้ฮู้)ที่มา
- (ลง)** จะขอรับหน้าเธอเอาไว้เสมอหน้าท่า
ไม่ให้ลำลั่นน้ำค้ำก้นอยู่ในลำนาวา
จึงเอ่ยขึ้นพาที่เอ่ย
- ชาย** น้องจะเอ่ยก็เอ่ยน้องจะเฉยอยู่นาน
นึกว่าสงสาร(ฮู้ฮู้)พวกพี่ยา
พี่เอาหวานเข้ามาวนพี่เอาสุนทรเข้ามาปลอบ
เหตุไฉนน้องไม่ตอบ(ฮู้ฮู้)กับพี่ยา
- (ลง)** เอ็งอย่ามัวนั่งจับบทเสียเลยแม่จรณา
เงาะน้อยหยอหยิงขวัญคู่สร้างของเอ็งมา
ขอให้แม่เสียงมาลากันเอ๋ย
- หญิง** เมื่อได้ฟังคารมมากล่าวชมไปเสียกับฉันทัก
เหมือนดังเพลงสวรรค์(ฮู้ฮู้)ขึ้นมาว่า
ครั้นว่าจะไม่เล่นจะเห็นว่าเป็นหญิงชั่ว
จะหาว่าน้องถือตัว(ฮู้ฮู้)นะพี่จ๋า
มาเจอน้องกลางทางมาเจอนางกลางน้ำ
มาเจอกันเสียในลำ(ฮู้ฮู้)นาวา
จะไม่ให้ถ้อยพี่ตำจะไม่ให้คำพี่ตัก
จะช่วยพยุ่งหยิบยก(ฮู้ฮู้)ขึ้นบูชา
น้องจะไม่เหยียบให้ตำน้องจะไม่ยำให้ทรุด
เห็นพี่เป็นเพื่อนมนุษย์(ฮู้ฮู้)ที่เกิดมา
- (ลง)** จะร้องทักแก้แค้นกับพวกเธอที่มา
ไม่ให้นั่งหน้ามอยลงอายุไฉนจะพวกข้า
เห็นว่าพี่เป็นคนน้องจึงสนทนา
ไปกับพ่อต้นตำราเพลงเคย
- ชาย** ว่าเดือนสิบเอ็ดน้ำนองเดือนสิบสองน้ำทรง
พี่ก็เขินเรือลง(ฮู้ฮู้)หน้าท่า
ชักชวนพวกพ้องลูกน้องลูกคู่
ชักชวนกันอยู่(ฮู้ฮู้)เรื่อยมา
ฉันทักมาจอดเรือฉันทักมาจากเหนือระแม่หนู
ฉันทักมาจอดเรืออยู่(ฮู้ฮู้)หน้าท่า
พอขึ้นไปบนบ้านฉันทักเห็นแต่ชานชายคา
พี่มาคอยพบพี่เห็นก็แต่ราว(ฮู้ฮู้)ตากผ้า
- (ลง)** ก็แม่มีมอองค์ทำไม่จึงไม่ลงมา
ให้พี่เห็นโฉมหน้าเสียหน่อยเอ๋ย

- หญิง** ได้ยินเสียงถ้อยที่รำได้ยินเสียงคำที่มาร้อง
มาเถาะและลวนลามฟังถ้อยคำชื่นชม
ว่าเป็นคนเคยเห็นเคยเล่นกันออกบ่อย
ยังไม่รู้จักมักจี่ว่าบ้านพี่อยู่ไหน
- (ลง)** มันไม่ได้เลียสองริมของแม่พิมพ์ประภา
นานนานจะได้มาพบเคย
- ชาย** ไม่ให้พี่ชื่นชมเหมือนยังกับส้มพุทรา
แต่พอพี่เรียกหาถิ่น
- (ลง)** หาไหนไม่เหมือนยังกับเลื่อนลอยฟ้า
- หญิง** มาพูดจาปราศรัยไม่อายุฝึปาก
พอหน้าโคกอกขนช่างไม่เจียมสังขาร
มาพูดจาเกาะเกาะทำเหล่าเหล่าลวนลาม
ฉันไม่ใช่คนต่างชาติจะได้ประมาทกันง่ายง่าย
- (ลง)** เราเป็นคนไทยร่วมธงกันอยู่ในวงนาวา
เห็นว่าอาศัยน้องก็ให้อาชา
- ชาย** เลียบระเรียงพี่ก็เคียงประทับ
ให้แม่เอาเสียงร้องที่เพราะพ้องขึ้นมาเอ๋ย
- (ลง)** ถ้ามีบ้างก็ไซ้ถ้าว่าได้ก็ว่า
- หญิง** น้องสงสัยไต่ถามไม่หยาบหยามเย่อหยิ่ง
จะมารุระปะปังกันไปด้วยอย่างอะไร
พี่มากันตั้งห้าแล้วพี่ก็มากันทั้งแปด
ถ้าแม่ันธุระเย็นให้แวะบ้านน้องก่อน
มากินพลูทั้งรากมากินหมากทั้งขน
พี่มาเที่ยวบ้านน้องรับรองไม่ให้อด
หรือจะกินสุราแก้ลมปลาทามแบ
ทั้งเหล้าขาวแม่โขงทั้งเหล้าโรงกลิ่นแรง
- (ลง)** พี่มาเที่ยวบ้านหญิงน้องจะไม่นั่งอยู่ซ้ำ
มันก็จวนเวลาไม่นานก็ได้เวลา
คนละลงสองลงสองโมงก็ลา
- หม่มมันช่างลอดท้องน้อง(ฮู้ฮู้)ของพวกข้า
พี่นี่เป็นคนปากคม(ฮู้ฮู้)จริงพี่ชา
มาหักคะแนนนับร้อย(ฮู้ฮู้)กว่ากว่า
มาพูดจาปราศรัย(ฮู้ฮู้)แกล้งมูสา
มันไม่ได้จูบสองแก้มไอ้ที่มันแยมปากกา
- ให้ขึ้นคล่องลงคล่องเหมือนยังกับบ้อง(ฮู้ฮู้)กัญชา
แม่สาวน้อยก็หัน(ฮู้ฮู้)หน้ามา
พี่นี่ก็ชอบในคาเอ๋ยมเอ๋ย
ช่างพูดได้ไม่กระดาก(ฮู้ฮู้)พวกแมงดา
พอหน้าเนินเหมือนหน้าผาน(ฮู้ฮู้)จริงพับผ้า
จะขัดข้องแล้วมองข้าม(ฮู้ฮู้)พวกข้า
น้องก็ไทยพี่ก็ไทย(ฮู้ฮู้)นะพี่จำ
ได้ยินเสียงพี่หอนใจน้องก็โมทนา
พอรูปวาดเหมือนยังกับวานรเอ๋ย
สองมือพี่ก็จับ(ฮู้ฮู้)นาวา
ขอให้แม่จงเฉลย(ฮู้ฮู้)วาจา
ไม่มากสักห้าเอ๋ยคำเอ๋ย
ตัวของน้องก็เป็นหญิง(ฮู้ฮู้)ไม่มารยา
ฉันถามว่าพี่ไปไหน(ฮู้ฮู้)กันมา
พี่มุดดอดตลอดแดด(ฮู้ฮู้)กันมา
มาหยุดร่มพักร้อน(ฮู้ฮู้)สักเวลา
มากินกันเล่นตามจน(ฮู้ฮู้)เกิดพี่จำ
ถ้าสิ่งใดมันหมด(ฮู้ฮู้)จะไปหา
รับรองว่าไม่แพ้(ฮู้ฮู้)จริงพับผ้า
ทั้งเหล้าดองสีแดง(ฮู้ฮู้)นะพี่จำ
เห็นว่าพี่แกหิวพากันหิวท้องมา
คนละคำสองคำเอาไว้เป็นธรรมดา
นานนานได้มาพบเคย

เนื้อร้องเพลงเกี่ยวข้าว

หญิง	ค่อยหว่านระกำไ	ว่ากันแต่ในนระกลอนรี (เฮ้ว เฮ้ว)
	ค่อยหว่านระกำไ	ว่ากันแต่ในนระกลอนรี
	ไ้ร่นธรงค์หรือกงกรรม	ที่ว่าพีทำไว้ดิบตี (เฮ้ว เฮ้ว)
	ไ้ร่นธรงค์หรือกงกรรม	ที่ว่าพีทำไว้ดิบตี
	พีมาเกี่ยวแขกอาสา	ทำไมถึงมาจนปานฉะนี้ (เฮ้ว เฮ้ว)
	พีมาเกี่ยวแขกอาสา	ทำไมถึงมาจนปานฉะนี้
	ไปนั่งตะบอยไปคอยตะบัน	ไม่ดูตะวันไม่ดูตะวัน (เฮ้ว เฮ้ว)
	ไปนั่งตะบอยไปคอยตะบัน	ไม่ดูตะวันไม่ดูตะวัน
	กับข้าวกับปลาเตรียมมามากมาย	น้องเตรียมไว้ให้เฉพาะพวกพี (เฮ้ว เฮ้ว)
	กับข้าวกับปลาเตรียมมามากมาย	น้องเตรียมไว้ให้เฉพาะพวกพี
	กับข้าวกับปลาเตรียมมาไม่น้อย	มีทั้งแกงหอยและผัดหมี่ (เฮ้ว เฮ้ว)
	กับข้าวกับปลาเตรียมมาไม่น้อย	มีทั้งแกงหอยและผัดหมี่
	มีทั้งเส้นดามีทั้งเส้นแดง	เส้นอ่อนเส้นแข็งของน้องก็มี (เฮ้ว เฮ้ว)
	มีทั้งเส้นดามีทั้งเส้นแดง	เส้นอ่อนเส้นแข็งของน้องก็มี
	ลองชิมสักหน่อยอร่อยไม่เบา	อีกทั้งแกงเต่าของน้องก็มี (เฮ้ว เฮ้ว)
	ลองชิมสักหน่อยอร่อยไม่เบา	อีกทั้งแกงเต่าของน้องก็มี
	มีทั้งเตาดามีทั้งเต่านา	อร่อยนักหนาเขี้ยวนะคุณพี (เฮ้ว เฮ้ว)
	มีทั้งเตาดามีทั้งเต่านา	อร่อยนักหนาเขี้ยวนะคุณพี
	บอกพีให้ลิ้มให้ชิมสักหน่อย	จะว่าอร่อยจริงนะแม่ศรี (เฮ้ว เฮ้ว)
	บอกพีให้ลิ้มให้ชิมสักหน่อย	จะว่าอร่อยจริง นะแม่ศรี
	พีมาเกี่ยวแขกอาสา	ทำไมถึงมาจนปานฉะนี้ (เฮ้ว เฮ้ว)
	พีมาเกี่ยวแขกอาสา	ทำไมถึงมาจนปานฉะนี้
	ไปนั่งตะบอยไปคอยตะบัน	ไม่ดูตะวันไม่ดูตะวัน (เฮ้ว เฮ้ว)
	ไปนั่งตะบอยไปคอยตะบัน	ไม่ดูตะวันไม่ดูตะวัน
(ลง)	มากินข้าวตังกับหนังหมี่	กันเสียเถิดพี่ชายเอ

ชาย	ลูกคู่ลูกคี่ก็มีมาพร้อม	มาชวนน้องกล่อมมโหรี (เฮ้ว เฮ้ว)
	ลูกคู่ลูกคี่ก็มีมาพร้อม	มาชวนน้องกล่อมมโหรี
	พี่จะเป็นซอคู่	ให้น้องเป็นรูซออี (เฮ้ว เฮ้ว)
	พี่จะเป็นซอคู่	ให้น้องเป็นรูซออี
	ต้อยตะลิดดีติดต่อ	น้ำแห่งน้ำหยอดที่ในรูปี (เฮ้ว เฮ้ว)
	ต้อยตะลิดดีติดต่อ	น้ำแห่งน้ำหยอดที่ในรูปี
	สายไหมของน้องไม่เด่น	ให้มาเอาสายเอ็นที่พี่ (เฮ้ว เฮ้ว)
	สายไหมของน้องไม่เด่น	ให้มาเอาสายเอ็นที่พี่
	(ลง) ต้อยตะลิดดีดี	กะดีจะเข้าหอย
ชาย	จะกล่าวกลอนย้อนกลับ	ตัวพี่ก็จับเป็นกลอนนก (เฮ้ว เฮ้ว)
	จะกล่าวกลอนย้อนกลับ	ตัวพี่ก็จับเป็นกลอนนก
	นกอะไรเล่าหนอ	จับอยู่ที่กอไผ่ก (เฮ้ว เฮ้ว)
	นกอะไรเล่าหนอ	จับอยู่ที่กอไผ่ก
	ไม่เห็นเนื้อไม่เห็นตัว	มันทำแต่หัวผงๆ (เฮ้ว เฮ้ว)
	ไม่เห็นเนื้อไม่เห็นตัว	มันทำแต่หัวผงๆ
	(ลง) เรียกแม่อีหนูมาดูนก	จับอยู่ที่กอไผ่
หญิง	จะกล่าวกลอนย้อนกลับ	แม่หนูก็จับเป็นกลอนนก (เฮ้ว เฮ้ว)
	จะกล่าวกลอนย้อนกลับ	แม่หนูก็จับเป็นกลอนนก
	มาเรียกแม่โถมตุ	ให้ไปดูรูปร่างนก (เฮ้ว เฮ้ว)
	มาเรียกแม่โถมตุ	ให้ไปดูรูปร่างนก
	ฉันทิศเพ็งเล็งดู	เหมือนไม่ใช่ตัวนก (เฮ้ว เฮ้ว)
	ฉันทิศเพ็งเล็งดู	เหมือนไม่ใช่ตัวนก
	จะเล่าละลอกบอกกับชาย	ให้แกล่เข้าใจเข้าอก (เฮ้ว เฮ้ว)
	จะเล่าละลอกบอกกับชาย	ให้แกล่เข้าใจเข้าอก
	(ลง) แม่โถมตุก็ดูนก	ที่แม่มีงกไข่

ออกเพลงหงส์

หญิง	หงส์เอ๋ยเจ้าวัดห้วยโรง	หงส์เอ๋ยเจ้าวัดห้วยโรง
(ลง)	จับปลาช่อนมานอนโค้ง	อยู่ในโพรงตด(ตาล)เอ๋ย
หญิง	หงส์เอ๋ยเจ้าวัดสามขาว	หงส์เอ๋ยเจ้าวัดสามขาว
(ลง)	ดูหน้าเจ้าลายอย่างใบข้าว	จมูกเป็นหง่าวเคียวเอ๋ย
ชาย	หงส์เอ๋ยแม่ยอดฝักกะเจด	หงส์เอ๋ยแม่ยอดฝักกะเจด
(ลง)	ถ้าเลื่อยมาข้ามเขต	ไม่โดนยั้งก็โดน..... เต็ดยอดเอ๋ย
ชาย	หงส์เอ๋ยแม่ยอดเซ่ง	หงส์เอ๋ยแม่ยอดเซ่ง
(ลง)	กระแทกหัวไหล่ก็หงายเคร้ง	ไม่ต้องกระเด้าก็เข้าไปเองแม่ยอด เซ่ง อ่อนเอ๋ย

เนื้อร้องเพลงรำโทน

เพลงที่ใช้เบิกโรงเริ่มแสดง

1. เพลงไตรรงค์ธงไทย

ไตรรงค์ธงไทย	ปลิวไสวสวยงามสง่า แปรณาพิกา
สัญญากันว่ายืนตรง	สัญญากันว่าเคารพธง
สีแดงคือชาติ	สีขาวคือศาสนา
สีน้ำเงินนั้นหนา	คือมหาพระจักรพรรษ์
ไตรรงค์คือธง	ที่ได้มาโค้งให้กับท่าน
เพื่อเป็นธงสำคัญของประชาชาติไทย	เอ๋ย เพื่อเป็นธงสำคัญของประชาชาติไทย

2. จุดจุดเทียน

จุดจุดเทียนนวนเวียนยกกรขึ้นไหว้	ไหว้เทพท้าวไทจงได้เข้ามาคุ้มครอง
แนะนำทำบท เอ๋ย โปรดช่วยแนะนำทำนอง	ในเมื่อลูกจะร้อง ทำนองเสนาะและนำฟัง (ซ้ำ)
คนดูติดใจเมื่อจะไปให้ละล้าละลัง	จำวงเริ่มตั้ง ขอให้ท่านมาทักสนา (ซ้ำ)

3. สิบนิ้วจ้านง

สิบนิ้วจ้านงจะไหว้องค์พระพุทธรูป	ที่ท่านได้การุณ เกื้อหนุนกับประชาชน
ลูกจะไหว้พระธรรมที่แนะนำอยู่ในสากล	ให้เข้ามาใจจด ประชาชนที่มาทักสนา
ลูกจะไหว้พระสงฆ์แทนองค์พระสัมมา	ให้คุ้มครองรักษา ลูกยาทั้งหญิงและชาย
คุณบิดรอยู่ข้างขวา คุณมารดาอยู่ข้างซ้าย	ให้คุ้มครองลูกไว้โพยภัยอย่าได้ปีศา (ซ้ำ)

บทเพลงที่ให้ความหมายเกริ่นนำและเชิญชวนรำวง

1. เสี่ยงกลองดัง

เสี่ยงกลองดัง ฉับฟังยืนอยู่เป็นนาน	บ้านโน้น ท่าเขาจะมึงงาน (ซ้ำ)
จะออกจากบ้านไปดูเขารำ	
ว่ายังงไปไหมเพื่อนรัก (ซ้ำ)	กันละมีเพลงมา ฉับอยากจะทำ
ไปเถิด ไปเถิด ละเพื่อนชาย (ซ้ำ)	พวกเรารีบไป ไปพบสาวงาม
แต่พอดีเดินมาพบน้อง (ซ้ำ)	พี่จะตีกลองให้น้องรำ
โ๊ะะ พรีเม โ๊ะะ พรีเม ละโ๊ะะพรีเม เอาละวา (ซ้ำ)	พรีเม พรีเม พรีเม พรีเม โ๊ะะ พรีเม พรีเม (ซ้ำ)

2. วันนี้เป็นวันรำวง

วันนี้เป็นวันรำวง

กระซิกกระซ้อพะนอนกันไป

คูเถิดดวงตะวัน(ซ้า)

จันทรียอแสงลงมา

เรามาเล่นรำโค้งในวงรำไทย

ระรื่นชื่นใจ อยู่ในวงฟ้อนรำ

เราย้ายนไฟฝันอยู่รอบขอบฟ้า

มันน่าเพลินตา มันน่าเพลินใจ(ซ้า)

บทเพลงที่ให้ความหมายในเชิงเกี่ยวพาราสี

1. ซ่อมมาลี

ซ่อมมาลี มาลี ซ่อนี่มาลีของใคร

หอมระรื่นชื่นใจ(ซ้า) จวนจะได้เวลาสายัณห์

(สร้อย) หน่อ ละนอ ละนอ หน่อ ละหนอ น้อหน้อย

หน้อย น้อย ละหน่อน้อย หน่อหน่อ ละนอหน่อนอ หน่อหนอ ละนอหน่อน้อย

เตรียมจะได้เด็ดดม ชื่นชมให้เสียวให้กระสัน (ซ) รักน้องไม่มีวันลืม (ญ) รักพี่ไม่มีวันลืม

หัวใจปลาบปล้มไม่ลืมนรักกัน (สร้อย)

2. ยามพระพายรำเพย

ยามพระพายรำเพย

เย็นเยือกเจ้าเอ๋ย จิตใจไหวหวั่น

หนาวใจฉันส่วน

จิตใจไหวหวั่น เมื่อยามค่ำ

ใครหนอใคร เสียงใครมาร้องรำ

เมื่อยามค่ำ เสียงใครมาตีตีพิณ

พิณ พิณ พิณ พิณ เอาพิณฟังเพลิน

ฟังเสนาะเหลือเกิน ฉันหลงเพลินเดินไปฟังซอ

อ้อ อ้อ ออ อ้อ ออ(ซ้า)

ฟังเสียงซอประทับใจฉัน

บทเพลงที่ให้ความหมาย ปลุกใจ เชื้อผู้นำ การรบ สงคราม

1. จะมองดูดาว

จะมองดูดาว แสงดาวก็เคลื่อน

จะมองดูเดือน เดือนไม่แลเห็น

หันหน้ามาหาหยอดรัก (เอาละวา) (ซ้า)

วันนี้ต้องจากแม่ตาหวานเย็น

ซ้าศึกเข้ามารุกเมืองไทย (ซ้า)

พี่ต้องจากไปเสียเมื่อคราวจำเป็น

ไปแล้วพี่ไม่ไปลับ

ไปแล้วจะกลับมาให้น้องแลเห็น

จากไปเมื่อคราวจำเป็น (ซ้า)

เมื่อไรจะเห็นหน้าน้อง

เอ๋ย ใล้ละยา มาสู่สหายตาที่เฝ้าแลมอง

ต้องจากคู่เก่าหยอหยางเหงาเศร้าใจ(ซ้า)

มายืนร้องไห้ น้ำตาไหลนอง

เอ๋ย วีรกรรม วีรกรรม รวบรวมไว้

เอ๋ย เราเป็นไทยต้องรักชาติเอ๋ย

2. อยุรยา

อายุรยา อายุรยา เป็นนักรบมาตั้งแต่ไดโด
ถึงตัวจะตาย ไม่เสียดายแต่ชีวิต
อย่าประมาทผู้หญิง ตัวอย่างยังมี(ซ้ำ)
ถึงตัวเป็นหญิง ก็ยังไม่ยอม

ศึกมาที่ไร ชาวไทยไม่ท้อถอยหนี
จริงหรือ จริงซี(ซ้ำ) ฉันทกลัวจะหนีเขาไปเสียจริง
ดูแต่แม่ศรีสุริโยทัย ท่านเป็นใหญ่อดยิ่ง
ยกให้ท่านเป็นยอดสตรีไทย ยอมไว้ลายอายุรยา

บทเพลงที่ให้ความหมายในเชิงวรรณกรรม

1. มโนห์รา

มโนห์รามาด้วยกัน 7 นาง
ปีละโทนโทน ปีละโทน
ฝ่ายว่าตาพรานบุญเก่า
แอบมองย่องมาวันยังค่ำ (ซ้ำ)
ตาพรานปล่อยบ่วงนาคราช
วู้ย – ว้าย ร้องหวีดผวา
มโนห์ราอกสั้นขวัญหาย
จึงอ่อนวอนแก่ตาพรานไพร (ซ้ำ)
สงสารฉันเกิดตาจ๋า (ซ้ำ)
มโนห์ราจึงเรียกพี่ทนาง (ซ้ำ)
มีทุกขละมาทึ่งน้องไว้ (ซ้ำ)
ไปเถอะไปเถอะมโนราห์
มโนราห์เจ้าเกิดมาเป็นหญิง(ซ้ำ)
ตาจับแม่หนีมอนงค์(ซ้ำ)
ปีละ โทนโทน โทนปีละ โทนโทน

ถอดปีกและถอดหางลงลอยเล่นน้ำ
ปีละโทนโทน ปีละโทนโทน
รับอาสาเจ้าพระสุธนติดตาม
มาถึงสระน้ำ มโนดาษ
รวบตัววัดรัดมโนห์รา
วู้ย – ว้าย ร้องหวีดผวา
รวบกำลังดินสัด นาคราชก็รัดไม่คลาย
จับฉันทำไม ปล่อยฉันเกิดตา
มโนห์ราตาปล่อยไม่ได้
มาสวมปีกหางแล้วบินหนีไป
ช่างใจร้ายแก่น้องจริงจริง
ตาจะพาไปไม่ทอดทิ้ง
งามพร้อมทุกขสิ่งพระสุธนประสงค์
ด้วยความประสงค์ของพระสุธน
ปีละ โทนโทน โทนปีละ โทนโทน

บทเพลงที่มีความหมาย จาก ลา จบการแสดง

1. สุรียาฟ้าสูง

สุรียาฟ้าสูง เห็นนาง นางหมูไม้ไพรพนา
 ยามเมื่อเดือนขึ้นฟ้า น่องยาจะมาเยือนใหม่
 ลาก่อนนะเธอ วันหน้าค่อยเจอกันใหม่
 เป็นเวร เป็นกรรม ถอยหน้า ถอยหลัง ทำใจจากคู่

ยามเมื่อเดือนจากฟ้า น่องยาคงลาคืนไพร
 จากเธอนั้นไป หัวใจฉันให้อาวรณ์(ซ้ำ)
 ลาก่อนสายใจ อยู่ได้แล้วฉันจะอยู่
 อยู่ได้ก็จะอยู่ เป็นคู่ในวงฟ้อนรำ แหม (ซ้ำ)

2. รักก็ลา ไม่รักก็ลา

รักก็ลา ไม่รักก็ลา.....

ลาก่อนแม่เกสรดอกแก้ว(ซ้ำ)

หมดเวลาแล้วจะต้องขอลา

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางลักขณา ชุมพร
วันเดือนปีเกิด	6 ตุลาคม 2525
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	93 หมู่ 2 ตำบลหนองแม่ไก่ อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนสาธิต มศว. ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม)
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2537	การศึกษาระดับประถมศึกษา จากโรงเรียนวัดสนธิธรรมมิการาม
พ.ศ. 2540	การศึกษาระดับนาฏศิลป์ขั้นต้น จากวิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง
พ.ศ. 2543	การศึกษาระดับนาฏศิลป์ชั้นกลาง จากวิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง
พ.ศ. 2545	การศึกษานาฏศิลป์ขั้นสูง จากวิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง
พ.ศ. 2547	การศึกษาระดับบัณฑิต ศป.ม. สาขาดุริยางคศาสตร์ไทย จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
พ.ศ. 2555	ศิลปกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต ศป.ม. สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร